

RN 179

INŠTITUT ZA GEOGRAFIJO

INSTITUTE OF GEOGRAPHY

61000 Ljubljana, Trg francoske revolucije 7, Slovenija, p.p. 466,

tel.: + 386 (0)61 213-458, 213-541

fax: + 386 (0)61 213-458

E-mail: zuigu@uni-lj.si

Angelca Rus

Členitev mesta Ljubljana

III. faza

Ljubljana, januar, 1997

Angelca Rus

Členitev mesta Ljubljana

III. faza

Izvajalec:

Inštitut za geografijo, Trg francoske revolucije

Financerji:

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za stavbno zemljišče

Ministrstvo za okolje in prostor

Izvajalec:

Angelca Rus, dipl. Geogr

Direktor IG:

[Handwritten signature]
Dr. Marjan Ravbar, dipl. geogr.

Ljubljana, januar 1997

1. Naslov raziskovalne naloge:

Členitev mesta Ljubljana - 3. Faza

2. Izvajalec:

Inštitut za geografijo

Trg francoske revolucije 7, Ljubljana

3. Pooblaščenec prevzemnika:

Dr. Marjan Ravbar, dipl.geogr., v.d.direktorja IG

4. Nosilec raziskave:

Angelca Rus, dipl.geogr. (pogl.4,5, soavtor pogl.1,9, priloga 1)

5. Sodelavci IG:

Marjeta Hočevar, prof.geogr. (pogl. 3)

Matjaž Skobir, dipl.inž.rač. (računalniška obdelava)

6. Zunanji sodelavci:

mag. **Peter Gulič**, dipl.inž.urej.kraj. (pogl. 7)

Ivan Stanič, dipl.inž.arh. (uvod, pogl.2, 6, 8, soavtor pog.1, 9)

Veronika Oblak, abs.geogr. (soavtor priloga 1)

7. Konzultanti:

Dr. Marjan Ravbar, dipl. geogr.

Ivica Strnad, prof.

Prof.dr. **Igor Vrišer**, dipl.geogr.

Jani Zakrajšek, dipl.inž.mat.

Naročniki:

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za kulturo in raziskovalno dejavnost

Mestna občina Ljubljana, Oddelek za stavbno zemljišče

Ministrstvo za okolje in prostor

8. UDK:711.43:711.11//711.2

Ljubljana, januar 1997

Povzetek

Členitev mesta Ljubljana (3. faza)

Uvodoma sta predstavljena povzetka 1. in 2. faze raziskave, kjer sta bili opravljeni funkcijsko-gravitacijska členitev mesta ter vprašanja medobčinskega povezovanja znotraj urbane regije. V tej fazi raziskave so kot merila členjenja predstavljeni podatki s področja stanovanjskega gospodarstva in problematiki opredeljevanja območij šolskih okolišev, ki jim sledijo podatki o zaposlitveni strukturi v mestu in regiji, in sicer: struktura, razporeditev, dnevne migracije, šolska izobrazba in poklicna usmerjenost. V slednjem je tudi daljša analiza prestrukturiranja gospodarstva v mestu in regiji zaradi rasti deleža terciarnih dejavnosti. V nadaljevanju so razmišljanja o urbanistično-ambientalnih merilih členitve mestnega prostora. Raziskavo zaključuje razmišljanja o upravno-pravnem položaju četrti v okviru obstoječe zakonodaje, kateremu je dodana razprava o participaciji kot možnosti zagotavljanja demokracije na lokalni ravni ter predlogi za modifikacijo predloga členitve.

Ključne besede:

členitev mesta, dejavnosti, delovna mesta, Ljubljana, lokalna samouprava, stanovanja, šole, zaposlenost, urbanizem, urbana regija

Abstracts

The Subdivision of the City of Ljubljana (part 3)

The research begins with a summary of the the first two parts of the research, in which the functional-gravitational subdivision of the city and questions concerning inter-municipal connections within the urban region were presented. In this research, further criteria for subdivision of the city, such as housing and education are discussed. Data concerning employment in the city and urban region where the structure, placement, daily migration, qualification of employees and sector orientation, follows, supplemented by an analysis of the re-structuring of the local and regional economy and growth of service-oriented activities. The last presented are urban-ambiental criteria for subdivision. In conclusion, the role and administrative-legal framework of the sub-unit is discussed, coupled with a debate on participation as a possibility for ascertaining democracy on the local level.

Key words:

city subdivision, economic activities, employment, housing, Ljubljana, local self-government, schools

Kazalo

1. Uvod	7
2. Povzetek 1. In 2. Faze Členitev mesta Ljubljana ter cilji 3. Faze	8
3. Obseg in struktura stanovanjskega fonda ob popisu stanovanj l. 1991	12
Velikost stanovanj	12
Naseljenost	13
Vrsta stanovanj	14
Intenzivnost stanovanjske gradnje v posameznih letih	18
Stanovanja glede na število gospodinjstev	19
Lastništvo stanovanj	19
4. Problem določitve šolskih okolišev v MOL	23
Metodološka izhodišča za vzpostavitev mreže šolskih okolišev v Sloveniji	24
Problemi na primeru MOL	25
5. Razporeditev in struktura zaposlenih	28
Značilnosti Ljubljane in njenega širšega funkcijskogravitacijskega zaledja	28
Razporeditev in struktura zaposlenih	31
Opredelitev gospodarskih in negospodarskih servisnih dejavnosti	58
Zaključki	64
6. Učinki in vplivi razmestitve terciarnih dejavnosti na planiranje prostora inrehabilitacijo sekundarnih centrov	67
Revitalizacija mestnih središč in sekundarnih središč	68
Rehabilitacija mest	69
Rehabilitacija okolice	69
Vprašanje bodoče pozidave ozirom aširitve meta	70
Možne posledice neupoštevanja nadaljnjega razvoja	71
Ponudba prostora	75
7. Urbanistično-ambijentalni vidiki členitve MOL	81
Uvod	81
Kratek povzetek dosedanjih prizadevanj pri urbanem razvoju Ljubljane z ocenami	82
Značilnosti geografskega prostora širšega območja mesta Ljubljana	83
Možnosti oblikovanja prostorskoambijentalnih enot za potrebe prostorskega planiranja	84
Temeljni cilji urbanističnega načrta	87
Priporočila	89

Fotografije	90
8. Upravno-pravni okvir lokalne samouprave: Možne pristojnosti četrti v mestnih občinah v okviru obstoječe zakonodaje o lokalni samoupravi	102
Možne pristojnosti četrti in razmerja do občinske uprave	102
Vloga mestne četrti	102
Komentarja k statutarnemu sklepu o pristojnostih četrtnih in krajevnih skupnosti	103
Participacija kot možnost zagotavljanja demokracije pri prostorskem planiranju na lokalni ravni	105
9. Zaključne misli	110
10. Literatura in viri	115
Priloge:	118
1. Poročanja časopisa Delo o problematiki in delu po posameznih občinah v širši ljubljanski regiji v obdobju 1.1.1995 - 31.12.1996	
2. Osnutek Statutarnega sklepa (6.6.1996)	
3. Osnutek odloka o ustanovitvi javnega vzgojno-izobraževalnega zavoda	
Graf:	
1. Vrsta stanovanj	16
Kazalo kart:	
Karta 1: Število začasno nenaseljenih stanovanj po popisnih okoliših l.1991	21
Karta 2: Delež stanovanj glede na leto izgradnje po popisu leta 1991	22
Karta 3: Gostota prebivalcev na ha l. 1995	30
Karta 4: Število delovnih mest l.1995	42
Karta 5: Število delovnih mest na število prebivalcev l.1995	43
Karta 6: Število delovnih mest na število aktivnih prebivalcev l. 1995	44
Karta 7: Število zaposlenih v sekundarnem sektorju l.1995	45
Karta 8: Delež zaposlenih v sekundarnem sektorju l.1995	46
Karta 9: Število zaposlenih v terciarnem sektorju l.1995	47
Karta 10: Število zaposlenih v trgovini l.1995	48
Karta 11: Število zaposlenih v obrti l.1995	49
Karta 12: Število zaposlenih v kvartarni dejavnosti l.1995	50

Karta 13: Delež zaposlenih v terciarnem in kvartarnem sektorju dejavnosti l. 1995	51
Karta 14: Struktura delovnih mest glede na poklicno usmerjenost zaposlenih l.1995	54
Karta 15: Struktura delovnih mest glede na šolsko izobrazbo zaposlenih l.1995	55
Karta 16: Dnevna delovna migracija zaposlenih v ljubljanski urbani regiji	56
Karta 17: Tipi gospodarske strukture v MOL in širši urbani regiji l.1995	57
Karta 18: Preldog aktiviranja centrov 3. Ravnj	114

1. Uvod

Edina omemba možnosti delitve območja občine na manjše enote je v 18. členu zakona o lokalni samoupravi (UL RS 72/93 in 57/94), ki pravi tako: "Območje občine je lahko v skladu s statutom občine razdeljeno na krajevne, vaške ali četrtne skupnosti, če je to utemeljeno s prostorskimi, zgodovinskimi, upravno-gospodarskimi ali kulturnimi razlogi in če je to v interesu prebivalcev dela občine. Interes prebivalcev za četrtne skupnosti se ustanovi na zborih krajanov. V krajevni, vaški ali četrtni skupnosti se lahko v skladu s statutom občine in z zagotovitvijo o finančnih sredstev opravlja del nalog, ki jih ima po tem zakonu občina".

Republika Slovenija je 11. oktobra 1994 v Strasbourgu podpisala Evropsko listino lokalne samouprave. V listini je pravica do lokalne samouprave eno ključnih demokratičnih načel. Lokalna samouprava po tej listini označuje: "pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva" (Vlaj, 1995, str. 12). Praktično to pomeni, da imajo državljani pravico sodelovati v javnih zadevah na lokalni ravni oziroma upravljati s prostorom kjer bivajo, obenem pa, da je država dolžna zagotoviti upravo, ki temelji na načelih demokracije in decentralizacije (med ostalim, da zagotovi dovolj finančnih virov lokalnim oblastem), in ki je kar najbolj približana državljanom.

Med naloge, katerih upravljanje bi lahko potekalo na nižjih ravneh, tj. na ravni četrti v mestnih občinah, sodijo predvsem tiste, ki neposredno vplivajo na kakovost bivanja tamkajšnjih prebivalcev oziroma zadeve, ki po svojih vplivnostnih razsežnostih ne presegajo začrtane meje oziroma gravitacijska območja opredeljenih četrti..

Te naloge pa so praviloma tiste, ki se kot končna posledica izkazujejo kot materialna - fizična dejstva v prostoru, npr. ceste, objekti in naprave komunalne infrastrukture, ceste, stavbe. Slednje pa služijo kot fizična zaščita dejavnosti v njih. Naloga lokalne samouprave in posredno ali neposredno četrti (pač v skladu z obsegom pristojnosti, ki jih bo višje upravljavsko telo prepustilo nižjemu) pa je tudi skrbeti za količine in razmestitve teh dejavnosti, stanovanj, šol, delovnih mest v različnih panogah gospodarstva ter sodelovati pri načrtovanju le-teh..

Da planiranje v sodobnem svetu le ni neko inercialno nadaljevanje v industrijski družbi zapovedanih norm kvantitativne rasti ter ob soočenju z lokalnimi interpretacijami globalnih vrednostnih nasprotij, se v zahodnih demokracijah

pojavlja ideja o prekvalifikaciji planiranja iz predvsem tehnične discipline v kombinirano tehnološko-družbeno-ekonomsko. Skratka, planiranje v zanki civilizacijske perpetuacije ni več usmerjeno iz tehnološke podstati družbe v družbene odnose, ki jih tehnologija omogoča (v tem prispevku so mišljene predvsem zgradbe in združbe zgradb), temveč ravno obratno (tudi Healey, 1992). Pri planiranju torej aktivno sodeluje tudi 'laična' skupnost.

Obveznost participacije pri planiranju je nedvoumno načelo, ki izvira iz želje po doseganju demokratičnosti tudi na področju urejanja prostora. Zato je participacija tudi vsebovana v postopkih sprejemanja planskih (in urbanističnih) dokumentov oziroma predpisana kot obvezna postopkovna faza v večini sodobnih razvitih držav. V veljavnih predpisih s področja urejanja prostora v Sloveniji naj bi strokovna (tehnična) legitimizacija posegov bila zagotovljena z predhodnimi pogoji in pozneje soglasji na dopolnjene osnutke, širša javna legitimizacija skozi postopke javnih razgrnitev in javnih razprav, ki sledijo izdelanim osnutkom posameznih dokumentov, politična legitimizacija planerskih namer pa skozi sprejemanje teh dokumentov s strani izvoljenih predstavnikov skupnosti (v občinskih svetih, nekoč občinskih skupščinah) v pristojnih telesih reprezentativne demokracije.

Skratka, vprašanje ni več **Kako?** ampak **Zakaj?**, planiranje in vsebina planov pa način izbora, ki sledijo po razpravi (participaciji?).

Participacijo pri urbanističnem oblikovanju je potrebno razumeti kot dejavnost sodelovanja planerjev s 'skupnostjo' ob spreminjanju življenjskega okolja tam živečih posameznikov, pri čemer skupnost ni homogena masa z enotnim vrednostnim sistemom, pogledom na prostor ali zavestjo o prostoru. V postopku participacije naj bi se hkrati vršile različne oblike legitimizacije razvojnih hotenj zaradi značaja urbanističnega oblikovanja, kot specifične politične, ekonomske, socialne in oblikovalske dejavnosti. Torej, gre za postopek pridobivanja in razširjanja idej o razvoju v prostoru v kar najširši možni populaciji, tj. dvosmerno komunikacijo med načrtovalci in uporabniki.

Tako razumemo delitev mestnega teritorija kot poizkus teritorialne zaokrožitve približno homogenih območij s podobnimi interesi in podobnimi razvojnimi problemi. Delitev razumemo tudi kot izpostavljanje prioritarnih območij za razvoj oziroma hkratno dejanje medsebojnega osamosvajanja posameznih homogenih območij kot tudi vključevanja taistih v območje Mestne občine.

Tako smo tudi opravili členitev prostora za potrebe lokalne samoprave.

2. Povzetek 1. in 2. faze raziskave Členitev mesta Ljubljana ter cilji 3. faze raziskave

2.1 Povzetka 1. in 2. faza raziskovalne naloge

V prvem delu raziskave (opravljen v letu 1993) so bila v okviru statističnega dela Ljubljane identificirane območja, ki so se oblikovala glede na gravitacijsko-funkcijsko pripadnost in lahko služijo kot osnova za bodoče oblikovanje četrti. Ta območja niso vezana na število prebivalcev, ampak na dejanske življenjske tokove. Identificirane so bile tudi mestne enote nižjega ranga, ki v zadnjem času pridobivajo na pomembnosti, kakor tudi središča za območja v neposredni bližini mesta in za območja na obrobju mesta, ki bi oskrbovala zaledje. Opredelitev območja je izhajala iz podrobne analize gibanja števila prebivalcev in širitve mesta v zadnjih 50 letih, upoštevanje obstoječe opremljenosti podcentrov ter pripadnosti ljudi do posameznih območij na podlagi izvedenega anketiranja.

Načela, ki bi jim bilo potrebno slediti pri vzpostavitvi četrti kot dejavnika v upravljanju mesta, tako da bi bil sistem upravljanja s mestnim prostorom kar se da transparenten, pa so med ostalim: formalna vzpostavitev središč, tam kjer funkcionalno že obstajajo, okrepitev obstoječih središč, tam kjer ne dosegajo zadostne terciarne opremljenosti in vzpostavitev novih središč, tam kjer obstoječe ali nove urbane razmestitve to zahtevajo.

V drugi fazi raziskave, ki je bila zaključena konec leta 1994, so bili natančneje spremljani procesi reforme lokalne samouprave in glede na možne posledice nove prostorsko - administrativne členitve, je bilo območje proučevanja bistveno razširjeno. Glede na dejstvo, da je Ljubljana v širšem prostoru največji in najpomembnejši generator in hkrati atraktor gravitacijsko - funkcijskih tokov, ki hkrati zahtevajo raznoliko infrastrukturno opremljenost za lasten obstoj, je bila opravljena podrobnejša analiza socio-demografskih značilnosti za širše območje v zaledju Ljubljane, kakor tudi analiza obstoječih komunalnih sistemov, ki so s teritorialno reformo ob uvedbi lokalne samouprave navidezno razdeljeni. Namen te raziskave je bil preprečevanje nesmiselnih funkcijskih delitev oziroma preprečevanje krepitev formalnih barier med posameznimi samoupravnimi - teritorialnimi enotami.

V zaključku druge faze raziskovalne naloge Členitev mesta Ljubljana smo ugotavljali, da se bodo procesi, ki so potekali v preteklosti, kot. npr. razseljevanje prebivalstva v okolico in čedalje manjša ponudba površin za stanovanjsko gradnjo, nadaljevali ali potencirali ob spremenjeni lastninski strukturi v mestih in sledečem socialnem in gospodarskem razslojevanju. Zato smo že ob prijavi za

nadaljevanje 3. faze predlagali razširitev proučevanja še na nekatera druga področja (stanovanjska problematika, struktura in razporeditev delovnih mest ipd.), ne le na območju Mestne občine Ljubljana, temveč, ali predvsem, v celotnem območju širše urbane regije.

2.2 Cilji 3. faze raziskovalne naloge

Osnovno vodilo pri opredelitvi vsebine 3. faze raziskovalne naloge, ki naj bi odgovorila na vprašanje, za kakšne samoupravne enote znotraj mesta pravzaprav gre, je bilo, da bi lahko z členitvijo mesta presegli upravni vidik oziroma okvir, ki ga ponuja zakonodaja. Glede na socio-demografske in gospodarske trende v državi ali ob anticipaciji možnih prihodnjih stanj, lahko pričakujemo dejavnosti kvalitativnega izboljšanja bivalnega (mestnega) okolja.

Tako smo postavili tudi delovno hipotezo, ki je:

Členitev mora biti večplastna in le taka lahko služi kot opora pri načrtovanju dolgoročne strategije prostorskega razvoja mesta.

Trditev o nujni večplastnosti členitve smo poskušali dokazati z analizo obsega in strukture stanovanjskega fonda, ki ima podatkovno osnovo v popisu stanovanj iz leta 1991. Pri tem so bile raziskane naslednje zadeve: naseljenost (zasedenost) stanovanj, vrsta stanovanja, intenzivnost stanovanjske gradnje v posameznih letih, stanovanja, glede na število gospodinjstev in lastništvo stanovanj. Stanovanja namreč zasedajo največji del pozidanega tkiva mesta, prihodnji razvoj pa bo tudi zahteval nove površine ali rekonstrukcijo obstoječih.

Večplastnost členitve se je pokazala kot nuja tudi pri analizi števila in strukture delovnih mest v Ljubljani in širši urbani regiji, kakor tudi pri analizi razmerij dnevne migracije zaradi lokacije delovnih mest v urbani regiji. V tej analizi so vključena tudi razmišljanja o spremembah v strukturi dejavnosti v Ljubljani in širši regiji, ki jih zaključujejo opozorila o nujnosti nadzora nad razmestitvami in obsegom, sedaj predvsem terciarnih dejavnosti.

Cilj je lahko utopičen, ker večina dogajanj v prostoru ne poteka po načrtanih ali dogovorjenih smernicah. Prav tako je težko govoriti o 'načrtu', če se le-tega stalno spreminja ob spreminjajočih se gospodarskih in političnih pogojih. Zaradi tega smo v raziskavi obravnavali tudi zadeve, ki na prvi pogled ne sodijo med razmišljanja o samoupravi ali konsekvenci teritorialni členitvi prostora, kot so npr. urbanistično-ambientalni vidiki členitve ali razmišljanja o planiranju prostora v spremenjenih gospodarsko-političnih pogojih. V vsakem primeru se lahko upravna dejanja manifestirajo v fizičnem prostoru, in imajo vse navidezne delitve tudi svoje posledice, ena od kritičnih pa je izguba identitete naselja ali bolj poetično, prijetnosti bivanja v mestu. Skrb za fizično okolje pa je sigurno zadeva, ki sodi med pristojnosti lokalne samouprave.

Končni cilj raziskave pa je opredeliti naloge četrti glede na obstoječi upravno-pravni okvir in odgovoriti na vprašanje, zakaj je sploh potrebno členiti mesto za potrebe upravljanja mesta.

Vrednosti v milijardah evrov (M€) in odstotkih (M%)

Leto	2014	2015
Priloga 1	100	100
Priloga 2	100	100
Priloga 3	100	100
Priloga 4	100	100
Priloga 5	100	100
Priloga 6	100	100
Priloga 7	100	100
Priloga 8	100	100
Priloga 9	100	100
Priloga 10	100	100
Priloga 11	100	100
Priloga 12	100	100
Priloga 13	100	100
Priloga 14	100	100
Priloga 15	100	100
Priloga 16	100	100
Priloga 17	100	100
Priloga 18	100	100
Priloga 19	100	100
Priloga 20	100	100
Priloga 21	100	100
Priloga 22	100	100
Priloga 23	100	100
Priloga 24	100	100
Priloga 25	100	100
Priloga 26	100	100
Priloga 27	100	100
Priloga 28	100	100
Priloga 29	100	100
Priloga 30	100	100
Priloga 31	100	100
Priloga 32	100	100
Priloga 33	100	100
Priloga 34	100	100
Priloga 35	100	100
Priloga 36	100	100
Priloga 37	100	100
Priloga 38	100	100
Priloga 39	100	100
Priloga 40	100	100
Priloga 41	100	100
Priloga 42	100	100
Priloga 43	100	100
Priloga 44	100	100
Priloga 45	100	100
Priloga 46	100	100
Priloga 47	100	100
Priloga 48	100	100
Priloga 49	100	100
Priloga 50	100	100
Priloga 51	100	100
Priloga 52	100	100
Priloga 53	100	100
Priloga 54	100	100
Priloga 55	100	100
Priloga 56	100	100
Priloga 57	100	100
Priloga 58	100	100
Priloga 59	100	100
Priloga 60	100	100
Priloga 61	100	100
Priloga 62	100	100
Priloga 63	100	100
Priloga 64	100	100
Priloga 65	100	100
Priloga 66	100	100
Priloga 67	100	100
Priloga 68	100	100
Priloga 69	100	100
Priloga 70	100	100
Priloga 71	100	100
Priloga 72	100	100
Priloga 73	100	100
Priloga 74	100	100
Priloga 75	100	100
Priloga 76	100	100
Priloga 77	100	100
Priloga 78	100	100
Priloga 79	100	100
Priloga 80	100	100
Priloga 81	100	100
Priloga 82	100	100
Priloga 83	100	100
Priloga 84	100	100
Priloga 85	100	100
Priloga 86	100	100
Priloga 87	100	100
Priloga 88	100	100
Priloga 89	100	100
Priloga 90	100	100
Priloga 91	100	100
Priloga 92	100	100
Priloga 93	100	100
Priloga 94	100	100
Priloga 95	100	100
Priloga 96	100	100
Priloga 97	100	100
Priloga 98	100	100
Priloga 99	100	100
Priloga 100	100	100

3. Obseg in struktura stanovanjskega fonda ob popisu stanovanj l. 1991

Podrobnejša analizo poselitve območja mestne občine Ljubljane in širše ljubljanske urbane regije smo opravili že v prvi in drugi fazi omenjenega projekta. Iz priložene karte je razvidno kje so največje gostote poseljenosti. Seveda pa so te gostote povezane tudi z določenim standardom ter oblike gradnje stanovanjskih objektov, ki jih ljudje v posameznih okoljih uživajo. Na podlagi popisa prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj l. 1991 smo podrobneje analizirali gostote, velikost in starost stanovanjskih enot v posameznih območjih. Ena bistvena ugotovitev je, da stanovanjske površine na prebivalca v mestu niso povsem enako velike. Prav tako se stanovanjska površina na prebivalca povečuje z odmikanjem od mestnega območja, kar je seveda tudi povezano z načinom gradnje (blok, individualna hiša) ter z upadanjem števila članov gospodinjstva kakor tudi drugih vzrokov (odseljevanje, staranje itd).

Velikost stanovanj v mestni občini Ljubljana (MOL) in njeni širši urbani regiji

V MOL in njeni širši urbani regiji znaša povprečna stanovanjska površina na prebivalca 24 m^2 . Nekoliko višje povprečje je značilno za bolj odmaknjene občine na obrobju ljubljanske urbane regije, kot npr. Velike Lašče ($30 \text{ m}^2/\text{preb.}$) ter Dobrepolje, Ivančna Gorica in Ig ($26 \text{ m}^2/\text{preb.}$). V razvitih, gospodarsko aktivnih občinah na severnem obrobju ljubljanske regije pa je povprečna površina stanovanj na prebivalca nekoliko nižja; npr. v Kamniku $22 \text{ m}^2/\text{preb.}$, v Domžalah $23 \text{ m}^2/\text{preb.}$, najnižje povprečje pa je v občinah Lukovica in Moravče in sicer $21 \text{ m}^2/\text{prebivalca}$.

V MOL je najmanjša površina stanovanj na prebivalca v popisnih okoliših na Ljubljanskem barju, Polju, Mostah in na vzhodnem obrobju občine (Posavsko hribovje), čeprav je ravno tu za posamezne popisne okoliše značilna tudi nadpovprečna velikost stanovanj na prebivalca (Mali Lipoglav, Brezje pri Lipoglavu, Besnica itd.). Nadpovprečne stanovanjske površine na prebivalca imajo tudi popisni okoliši v središču Ljubljane in v nekaterih stanovanjskih soseskah, kjer živi bogatejši sloj prebivalstva (Murgle, Črnuče, Šentvid, Rožna dolina).

občina	površina stanovanj (v m ²)	število oseb	m ² /preb.
Borovnica	86159	3574	24
Brezovica	188254	7773	24
Dobrepolje* (del)	73793	2837	26
Dobrova-Horjul-Polhov Gradec	188517	8201	23
Dol pri Ljubljani	87108	3736	23
Domžale	678552	29388	23
Grosuplje	326663	13314	25
Ig	116708	4507	26
Ivančna Gorica	309663	12026	26
Kamnik	630028	28716	22
Litija	402373	18466	22
MOL	6447261	272753	24
Lukovica	90790	4385	21
Medvode	290144	12714	23
Mengeš	143358	6122	23
Moravče	86903	4239	21
Škofljica	129720	5097	25
Velike Lašče	99887	3350	30
Vodice	78291	3461	23
Vrhnika	387379	15804	25
širša urbana regija	10841551	460463	24

Naseljenost stanovanj v mestni občini Ljubljana in njeni širši urbani regiji

Na obravnavanem območju je praktično večina stanovanj naseljenih (93,9%), v sami MOL celo 96,2%. Izstopajo le občine Velike Lašče, kjer je delež naseljenih stanovanj le 69,9%, Ig (75,7%), Ivančna Gorica (77,3%) podpoprečje kažejo tudi občine Dobrepolje, Moravče, Škofljica in Dobrova-Horjul-Polhov Gradec.

Gledano v celoti je v več kot polovici (51,3%) popisnih okolišev (PO) vsaj eno (začasno) nenaseljeno stanovanje, zanemarljivo majhen pa je odstotek popisnih okolišev s vsaj eno zapuščeno hišo (0,17%). Statistika uvršča med nenaseljena stanovanja tista, ki so prazna, ker so nova in še nevseljena, ker so izpraznjena zaradi adaptacije, popravil ali preselitev. Nenaseljena stanovanja torej niso vedno odraz propadajoče agrarne pokrajine, ampak so bile ob popisu še nenaseljene na novo zgrajene hiše, na kar kažejo posamezni popisni okoliši v občinah Kamnik, Mengeš. Po podatkih popisa je bilo znotraj območja MOL 3076 stanovanj nenaseljenih, v obravnavani regiji pa skupaj 4900 stanovanj. Iz popisa ni možnopolvsem razbrati, ali gre za začasno nenaseljenost zaradi novozgrajenega objekta, ali zato, ker lastnik istočasno poseduje dve stanovanji in je bil v času popisa zajet na enem naslovu.

V MOL je sicer nadpovprečna naseljenost stanovanj, vendar je ravno tu precej popisnih okolišev z velikim številom nenaseljenih stanovanj (štirje PO imajo 15 in 18 nenaseljenih stanovanj, šest PO 16 in 17 nenaseljenih stanovanj, trije PO imajo 25 in 29, 20, 21, 22, in celo 43 nenaseljenih stanovanj pa imata po dva PO).

Veliko nenaseljenih stanovanj je v Besnici, na Rakovniku ter v Črnučah (predvidevamo, da so to novogradnje). Popolnoma zapuščena stanovanja so številna v Polju, kjer so jih izpraznili zaradi gradnje vzhodne ljubljanske obvoznice, v Podgorici ter v nekaterih popisnih okoliših na Ljubljanskem barju in v vzhodnem delu mestne občine Ljubljana proti Podmolniku in Jančam.

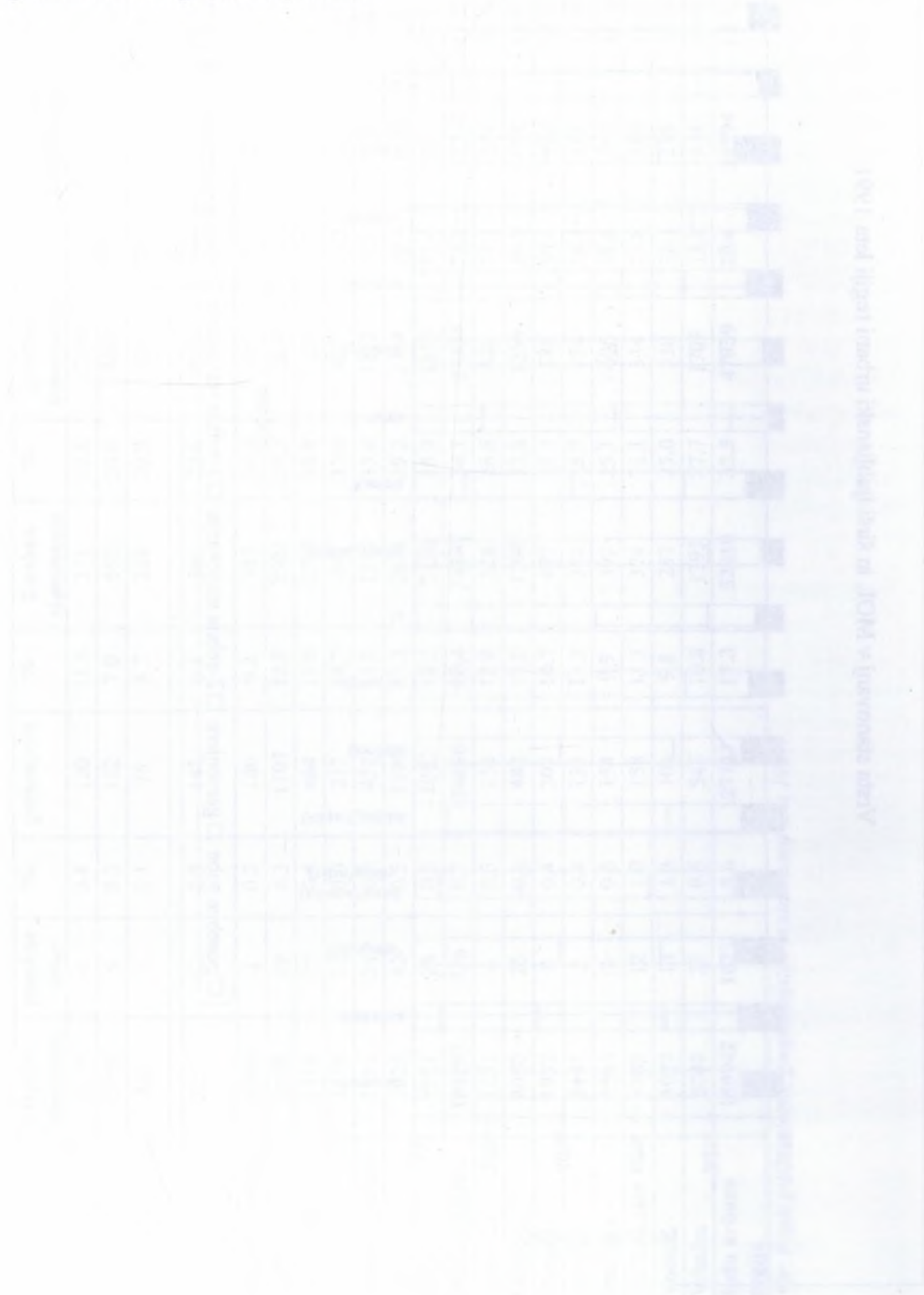
občina	število stanovanj	število naseljenih stanovanj	%	število nenaseljenih stanovanj	%	število zapuščenih stanovanj	%
Borovnica	1162	1071	92.2	46	4.0	21	1.8
Brezovica	2503	2282	91.2	32	1.3	5	0.2
Dobrepolje* (del)	970	798	82.3	52	5.4	17	1.8
Dobrova-Horjul-Polhov Gradec	2618	2252	86.0	70	2.7	35	1.3
Dol pri Ljubljani	1144	1053	92.0	27	2.4	10	0.9
Domžale	9292	8967	96.5	178	1.9	43	0.5
Grosuplje	4475	3926	87.7	192	4.3	96	2.1
Ig	1836	1389	75.7	48	2.6	37	2.0
Ivančna Gorica	4517	3490	77.3	236	5.2	89	2.0
Kamnik	9140	8714	95.3	227	2.5	84	0.9
Litija	6371	5701	89.5	162	2.5	48	0.8
MO Ljubljana	101798	97907	96.2	3076	3.0	314	0.3
Lukovica	1294	1198	92.6	21	1.6	12	0.9
Medvode	4190	3982	95.0	52	1.2	26	0.6
Mengeš	1976	1834	92.8	90	4.6	8	0.4
Moravče	1333	1124	84.3	41	3.1	26	2.0
Škofljica	1783	1506	84.5	41	2.3	16	0.9
Velike Lašče	1440	1007	69.9	142	9.9	54	3.8
Vodice	1036	992	95.8	27	2.6	8	0.8
Vrhnika	5260	4856	92.3	132	2.5	52	1.0
širša urbana regija	164138	154049	93.9	4892	3.0	1001	0.6

Vrsta stanovanj v MOL in širše ljubljanski urbani regiji

Statistika deli stanovanja na posebne sobe, garsonjere, 1-sobna, 2-sobna, 3-sobna, 4-sobna ter 5 in več sobna stanovanja. Posebnih sob pri nas skoraj ne poznamo. Kategoriji "garsonjere" in "1-sobna stanovanja" smo združili, primerjava med MOL in njeno širšo urbano regijo pa kaže, da so tovrstna stanovanja v Ljubljani zelo visoko zastopana, precej nad regijskih povprečjem. To povprečje presega tudi

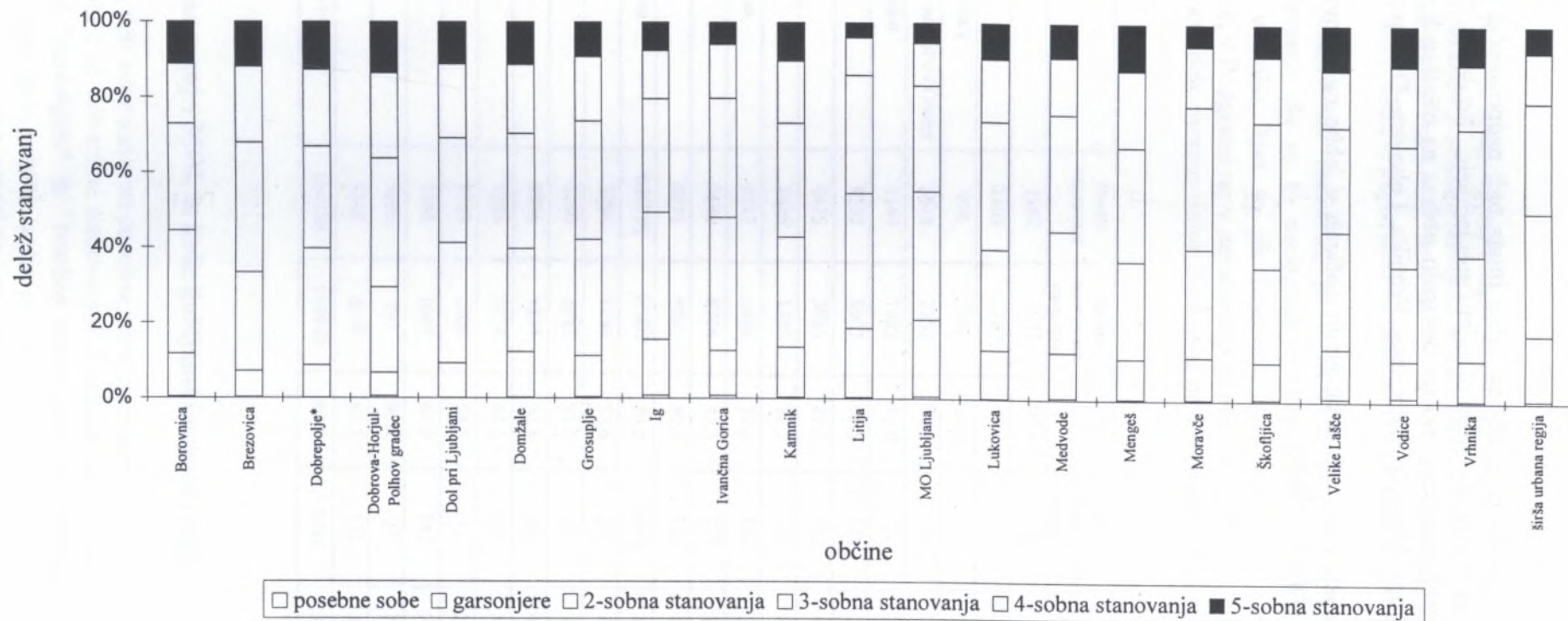
občina Litija. MO Ljubljana in občina Litija imata tudi nadpovprečni delež 2-sobnih stanovanj, ki v obravnavanem območju prevladujejo. Po deležu 3-sobnih, 4-sobnih ter 5-sobnih stanovanj močno izstopajo občine na obrobju ljubljanske urbane regije, kot npr. Moravče, Brezovica, Vrhnika, Lukovica, Dobrova-Horjul-Polhov Gradec.

Strukturo stanovanjskih enot po posameznih občinah si lahko ogledamo tudi na grafičnem kartografskem prikazu.

Vrsta stanovanj v MOL in širši ljubljanski urbani regiji leta 1991

občina	število stanovanj	posebne sobe	%	garsonjere	%	2-sobna stanovanja	%	3-sobna stanovanja	%	4-sobna stanovanja	%	5-sobna stanovanja	%
Borovnica	1138	4	0.4	130	11.4	371	32.6	326	28.6	179	15.7	128	11.2
Brezovica	2319	6	0.3	162	7.0	603	26.0	806	34.8	466	20.1	276	11.9
Dobrepolje* (del)	867	1	0.1	75	8.7	268	30.9	236	27.2	175	20.2	111	12.8
Dobrova-Horjul-Polhov gradec	2357	12	0.5	148	6.3	532	22.6	813	34.5	530	22.5	322	13.7
Dol pri Ljubljani	1090	2	0.2	100	9.2	347	31.8	305	28.0	213	19.5	123	11.3
Domžale	9188	29	0.3	1107	12.0	2503	27.2	2829	30.8	1675	18.2	1038	11.3
Grosuplje	4214	15	0.4	464	11.0	1298	30.8	1335	31.7	711	16.9	391	9.3
Ig	1474	13	0.9	217	14.7	498	33.8	447	30.3	186	12.6	113	7.7
Ivančna Gorica	3815	34	0.9	452	11.8	1351	35.4	1212	31.8	538	14.1	228	6.0
Kamnik	9025	42	0.5	1196	13.3	2634	29.2	2748	30.4	1480	16.4	921	10.2
Litija	5911	28	0.5	1082	18.3	2120	35.9	1855	31.4	591	10.0	235	4.0
MO Ljubljana	101297	736	0.7	20650	20.4	34592	34.1	28436	28.1	11342	11.2	5532	5.5
Lukovica	1231	4	0.3	158	12.8	328	26.6	420	34.1	204	16.6	117	9.5
Medvode	4060	25	0.6	488	12.0	1308	32.2	1256	30.9	608	15.0	374	9.2
Mengeš	1932	8	0.4	207	10.7	497	25.7	588	30.4	390	20.2	241	12.5
Moravče	1191	5	0.4	133	11.2	342	28.7	454	38.1	188	15.8	69	5.8
Škofljica	1563	8	0.5	154	9.9	392	25.1	606	38.8	269	17.2	133	8.5
Velike Lašče	1203	12	1.0	158	13.1	374	31.1	334	27.8	180	15.0	144	12.0
Vodice	1027	13	1.3	101	9.8	257	25.0	330	32.1	215	20.9	111	10.8
Vrhnika	5040	25	0.5	545	10.8	1395	27.7	1703	33.8	854	16.9	516	10.2
širša urbana regija	159942	1022	0.6	27727	17.3	52010	32.5	47039	29.4	20994	13.1	11123	7.0

Vir: Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 1991.

Intenzivnost stanovanjske gradnje v posameznih časovnih obdobjih

V širši urbani regiji Ljubljane je bilo 80% vseh stanovanj zgrajenih po 2. svetovni vojni in sicer tretjina do leta 1970, 27% do leta 1981 ter 20% med leti 1981 in 1991. Med obema svetovnima vojnama je bilo zgrajenih najmanj stanovanj (8,4%), skoraj 12% stanovanj pa je starih že več kot 75 let in so bila zgrajena že pred 1. svetovno vojno.

Tudi v sami MO Ljubljana je delež stanovanj v posameznem starostnem razredu zelo podoben regijskemu povprečju, medtem ko se v nekaterih drugih občinah kažejo kar precejšnja odstopanja. Največji delež hiš, zgrajenih že pred 1. svetovno vojno, imata občini Velike Lašče (31,7%) in Moravče (26,5%), precej nad povprečjem pa tudi občine Borovnica, Dobrova-Horjul-Polhov Gradec, Lukovica, Ivančna Gorica in Litija. Najnižji delež najstarejših hiš ima občina Domžale (7,6%) (glej tabelo). Med obema svetovnima vojnama je bilo v vseh občinah zgrajenih zelo malo hiš, še najmanj v občinah Borovnica, Moravče in Mengeš. Intenzivna gradnja je značilna za obdobje po 2. svetovni vojni. V večini občin je bilo med leti 1945 in 1970 zgrajenih največ hiš, še najmanj v že omenjenih občinah Velike Lašče in Moravče, kjer je bilo tudi v naslednjem obdobju število novogradenj podpovprečno nizko. Do leta 1991 se je v večini občin število novozgrajenih hiš počasi zmanjševalo. Izjema so občine Mengeš, Ig, Dobropolje, Škofljica in Grosuplje, kjer je bilo ravno v obdobju od leta 1981 do 1991 največ novogradenj.

Tabela: Stanovanja glede na leto izgradnje

občina	do 1918	%	1919-1945	%	1946-1970	%	1971-1980	%	1981-1991	%
Borovnica	247	21.7	43	3.8	346	30.4	270	23.7	227	19.9
Brezovica	314	13.5	222	9.6	658	28.4	593	25.6	491	21.2
Dobropolje* (del)	120	13.8	63	7.3	194	22.4	226	26.1	252	29.1
Dobrova-Horjul-Polhov gradec	511	21.7	182	7.7	565	24.0	547	23.2	503	21.3
Dol pri Ljubljani	163	15.0	84	7.7	312	28.6	246	22.6	268	24.6
Domžale	696	7.6	628	6.8	2926	31.8	2764	30.1	2068	22.5
Grosuplje	431	10.2	262	6.2	1185	28.1	1155	27.4	1122	26.6
Ig	230	15.6	75	5.1	359	24.4	300	20.4	456	30.9
Ivančna Gorica	776	20.3	270	7.1	1015	26.6	800	21.0	858	22.5
Kamnik	1127	12.5	553	6.1	3028	33.6	2342	26.0	1825	20.2
Litija	1184	20.0	458	7.7	1510	25.5	1402	23.7	1221	20.7
MO Ljubljana	10294	10.2	9526	9.4	35905	35.4	27500	27.1	17132	61.9
Lukovica	264	21.4	88	7.1	319	25.9	280	22.7	273	22.2
Medvode	472	11.6	286	7.0	1391	34.3	1101	27.1	746	18.4
Mengeš	257	13.3	90	4.7	486	25.2	435	22.5	652	33.7
Moravče	316	26.5	47	3.9	246	20.7	258	21.7	293	24.6
Škofljica	200	12.8	140	9.0	352	22.5	378	24.2	417	26.7
Velike Lašče	381	31.7	81	6.7	223	18.5	228	19.0	257	21.4
Vodice	164	16.0	69	6.7	320	31.2	211	20.5	258	25.1
Vrhnika	728	14.4	298	5.9	1372	27.2	1547	30.7	1015	20.1
širša urbana regija	18875	11.8	13465	8.4	52712	33.0	42583	26.6	30334	20.2

Stanovanja glede na število gospodinjstev

V obravnavani regiji močno prevladujejo stanovanja z enim gospodinjstvom (skoraj 98%).

Nekoliko izstopa občina Dol pri Ljubljani, kjer je 5% stanovanj z dvema gospodinjstvoma, nadpovprečno število stanovanj z dvema gospodinjstvoma pa imajo tudi občine Borovnica, Domžale, Škofljica, Medvode, Mengeš in še nekatere druge (glej tabelo). Število stanovanj s tremi gospodinjstvi je v vseh občinah majhno.

občina	skupno število stanovanj	število stanovanj z enim gospodinjstvom	%	število stanovanj z dvema gospodinjstvoma	%	število stanovanj s tremi gospodinjstvi	%
Borovnica	1071	1031	96.3	38	3.5	2	0.2
Brezovica	2282	2236	98.0	41	1.8	5	0.2
Dobrepolje* (del)	798	785	98.4	10	1.3	0	0.0
Dobrova-Horjul-Polhov gradec	2252	2215	98.4	33	1.5	1	0.0
Dol pri Ljubljani	1053	998	94.8	53	5.0	2	0.2
Domžale	8967	8717	97.2	216	2.4	14	0.2
Grosuplje	3926	3868	98.5	55	1.4	1	0.0
Ig	1389	1363	98.1	21	1.5	4	0.3
Ivančna Gorica	3490	3455	99.0	35	1.0	0	0.0
Kamnik	8714	8570	98.3	128	1.5	6	0.1
Litija	5701	5614	98.5	81	1.4	3	0.1
MO Ljubljana	97907	95459	97.5	1447	1.5	122	0.1
Lukovica	1198	1172	97.8	20	1.7	0	0.0
Medvode	3982	3890	97.7	82	2.1	3	0.1
Mengeš	1834	1790	97.6	38	2.1	4	0.2
Moravče	1124	1114	99.1	8	0.7	0	0.0
Škofljica	1506	1468	97.5	34	2.3	2	0.1
Velike Lašče	1007	1000	99.3	5	0.5	0	0.0
Vodice	992	978	98.6	12	1.2	1	0.1
Vrhnika	4856	4799	98.8	48	1.0	2	0.0
širša urbana regija	154049	150522	97.7	2405	1.6	172	0.1

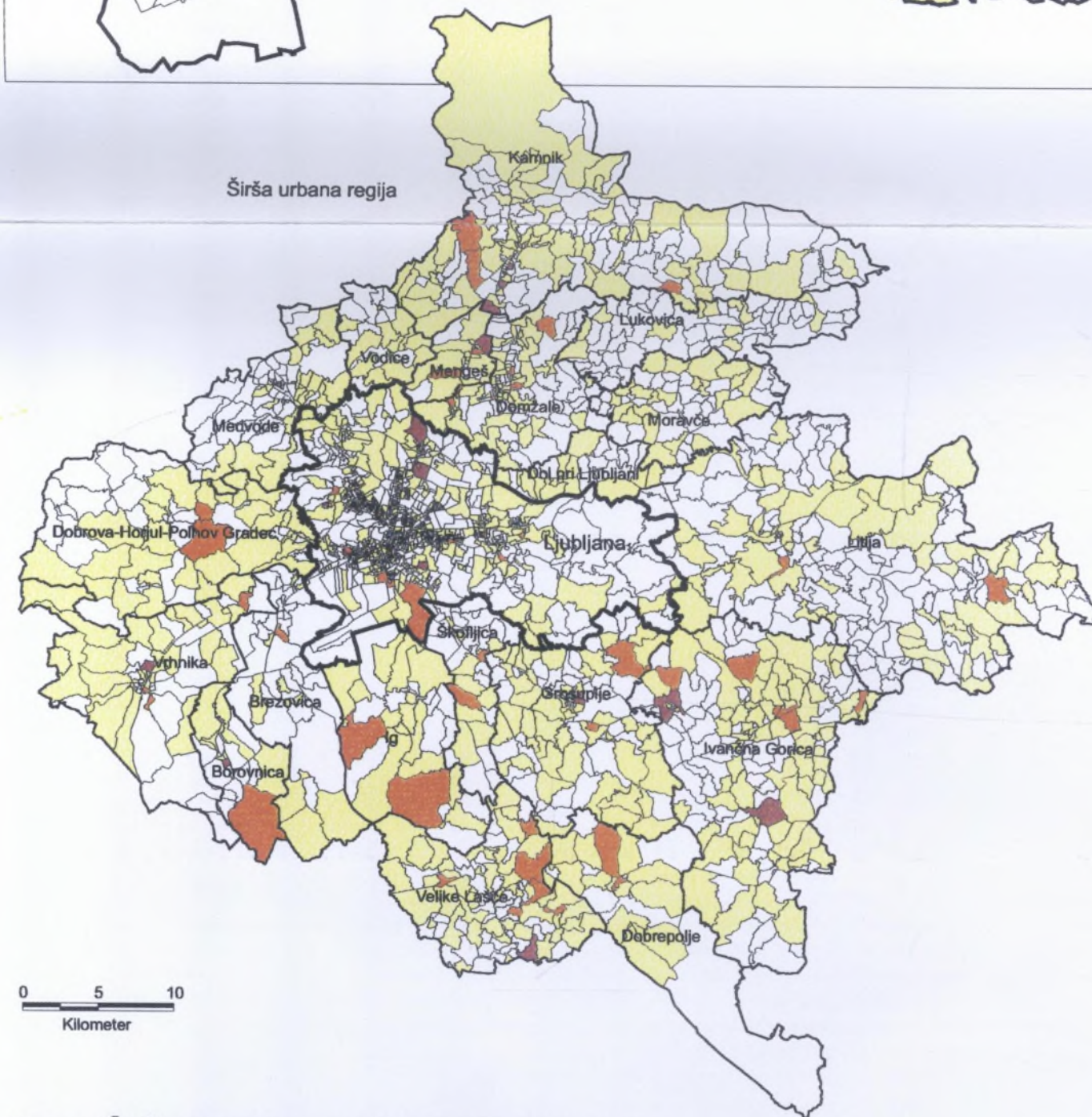
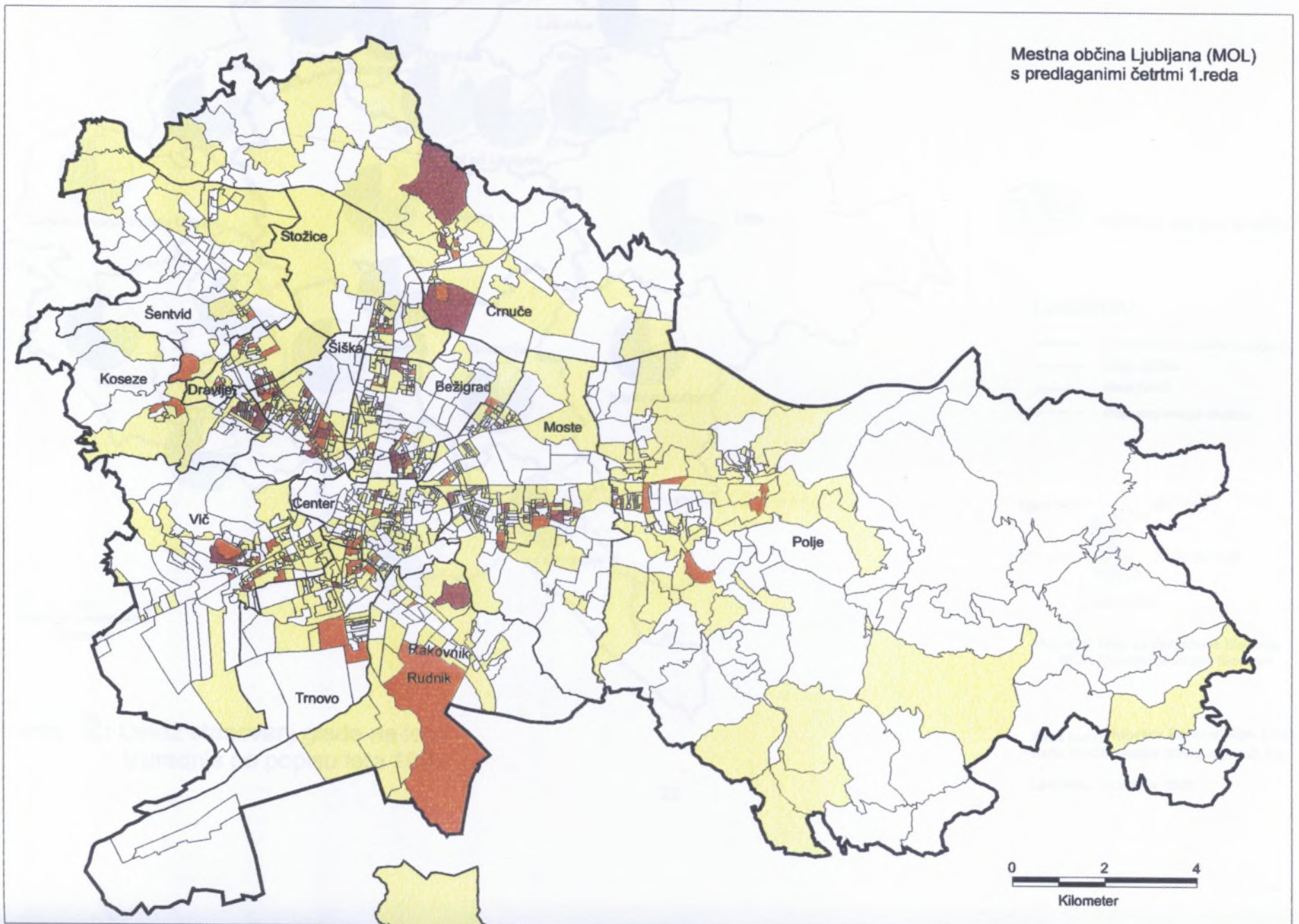
Lastništvo stanovanj po popisu leta 1991

Čeprav ima teoretično vsako stanovanje svojega lastnika, pa primerjava med skupnim številom stanovanj in številom lastniških stanovanj pokaže, da je v obravnavani regiji kar 4196 stanovanj, katerih lastnik ni znan. Nekaj več kot dve tretjini stanovanj je v zasebni (67,9%), slaba tretjina (32,1%) pa v družbeni lasti. Med občinami pa se kažejo precejšnje razlike. Nadpovprečno visok delež

družbenih stanovanj je imela 1.1991 MO Ljubljana, kar 40,9%, še več pa je bilo občin z zelo nizkim deležem družbenih stanovanj (npr.: Dobrova-Horjul-Polhov Gradec 3,1%, Vodice 3,9%, Moravče in Škofljica 4%, Brezovica 4,3%; zelo malo družbenih stanovanj imajo tudi občine Ivančna Gorica, Velike Lašče, Dol pri Ljubljani in Lukovica). Za vse občine, tiste z visokim in tiste z nizkim deležem družbenih stanovanj, je značilno, da so v družbeni lasti večinoma večstanovanjske hiše oziroma bloki. Pri zasebnih stanovanjih pa so v tem pogledu med občinami kar precejšnje razlike. V občinah na obrobju širše ljubljanske urbane regije močno prevladujejo zasebne individualne hiše (npr. Polhov Gradec 95,4%, Moravče, 94%, Velike Lašče 93,7%, Brezovica in Lukovica 93%), medtem ko je regijsko povprečje 48,1%. V večjih subcentrih, kot npr. Mengeš, Kamnik, Domžale, in Medvode je od 9% do 15% večstanovanjskih hiš v zasebni lasti, kar je še vedno pod regijskim povprečjem 19,8%. Z vidika večstanovanjskih hiš v zasebni lasti namreč močno izstopa MO Ljubljana, kjer je bil leta 1991 ta delež kar 27,6% (glej tabelo).

občina	skupno štev. stanovanj	število lastniških stanovanj	število družbenih stanovanj	%	štev. družbenih stanovanj v individualni hiši	%	štev. družbenih stanovanj v večstanovanjski hiši	%	štev. stanovanj v individual. hišah	%	štev. stanovanj v večstan. hišah	%
Borovnica	1162	1138	189	16.6	25	13.2	164	86.8	915	80.4	223	19.6
Brezovica	2503	2319	99	4.3	26	26.3	73	73.7	2185	94.2	134	5.8
Dobrepolje*	970	867	54	6.2	14	25.9	40	74.1	818	94.3	49	5.7
Dobrova-Horjul-Polhov gradec	2618	2357	74	3.1	14	18.9	60	81.1	2263	96.0	94	4.0
Dol pri Ljubljani	1144	1090	65	6.0	20	30.8	45	69.2	985	90.4	105	9.6
Domžale	9292	9188	1369	14.9	108	7.9	1261	92.1	6799	74.0	2389	26.0
Grosuplje	4475	4214	559	13.3	51	9.1	508	90.9	3504	83.2	710	16.8
Ig	1836	1474	188	12.8	21	11.2	167	88.8	1286	87.2	188	12.8
Ivančna Gorica	4517	3815	216	5.7	54	25.0	162	75.0	3614	94.7	201	5.3
Kamnik	9140	9025	1935	21.4	130	6.7	1805	93.3	6374	70.6	2651	29.4
Litija	6371	5911	1566	26.5	95	6.1	1471	93.9	4250	71.9	1661	28.1
MO Ljubljana	101798	101297	42944	42.4	1551	3.6	41393	96.4	31931	31.5	69366	68.5
Lukovica	1294	1231	66	5.4	22	33.3	44	66.7	1163	94.5	68	5.5
Medvode	4190	4060	644	15.9	79	12.3	565	87.7	3108	76.6	952	23.4
Mengeš	1976	1932	267	13.8	27	10.1	240	89.9	1402	72.6	530	27.4
Moravče	1333	1191	48	4.0	9	18.8	39	81.3	1139	95.6	52	4.4
Škofljica	1783	1563	62	4.0	19	30.6	43	69.4	1454	93.0	109	7.0
Velike Lašče	1440	1203	60	5.0	34	56.7	26	43.3	1161	96.5	42	3.5
Vodice	1036	1027	40	3.9	14	35.0	26	65.0	993	96.7	34	3.3
Vrhnika	5260	5040	932	18.5	59	6.3	873	93.7	3931	78.0	1109	22.0
širša urbana regija	164138	159942	51377	32.1	2372	4.6	49005	95.4	79275	49.6	80667	50.4

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Inštitut za geografijo

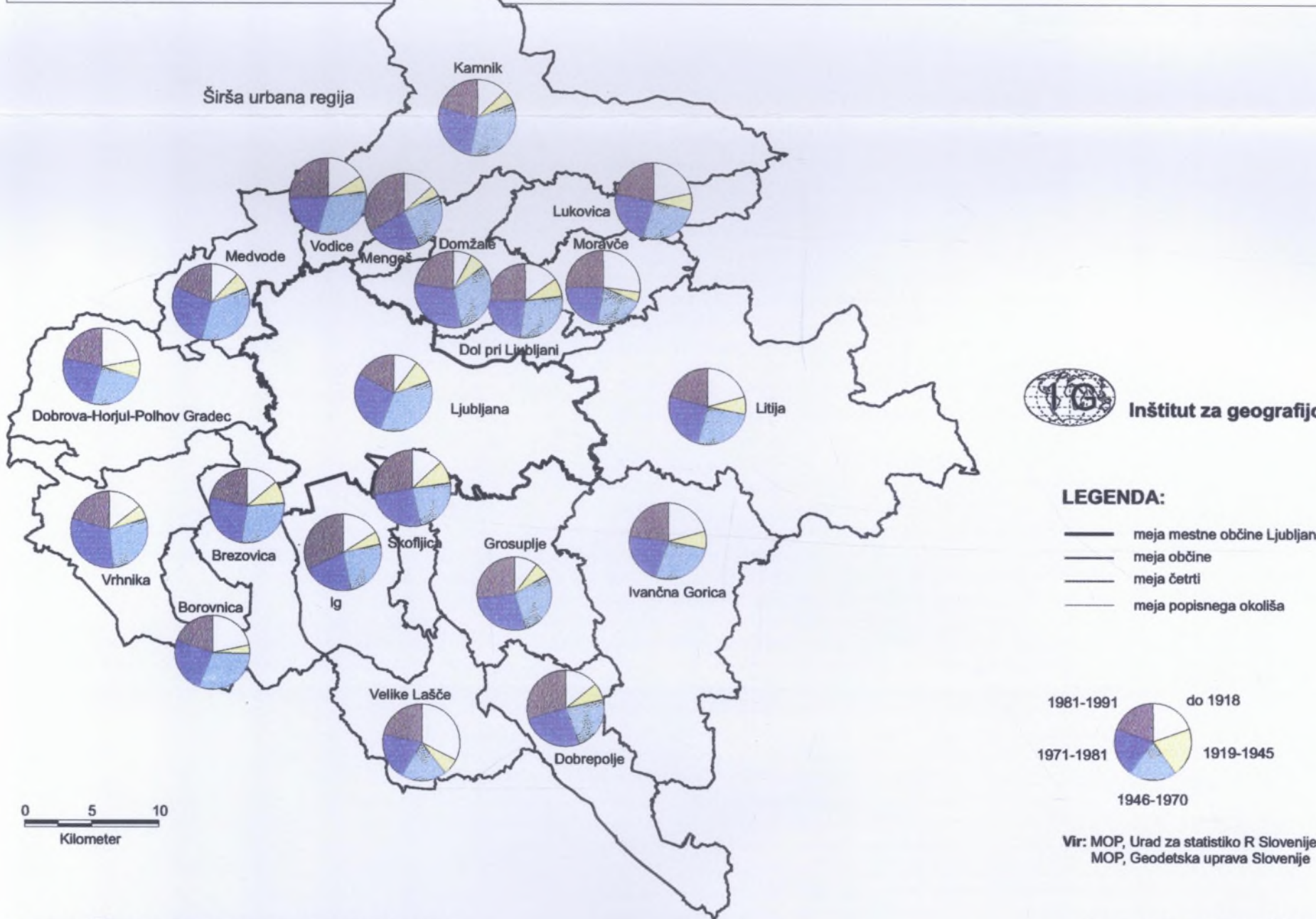
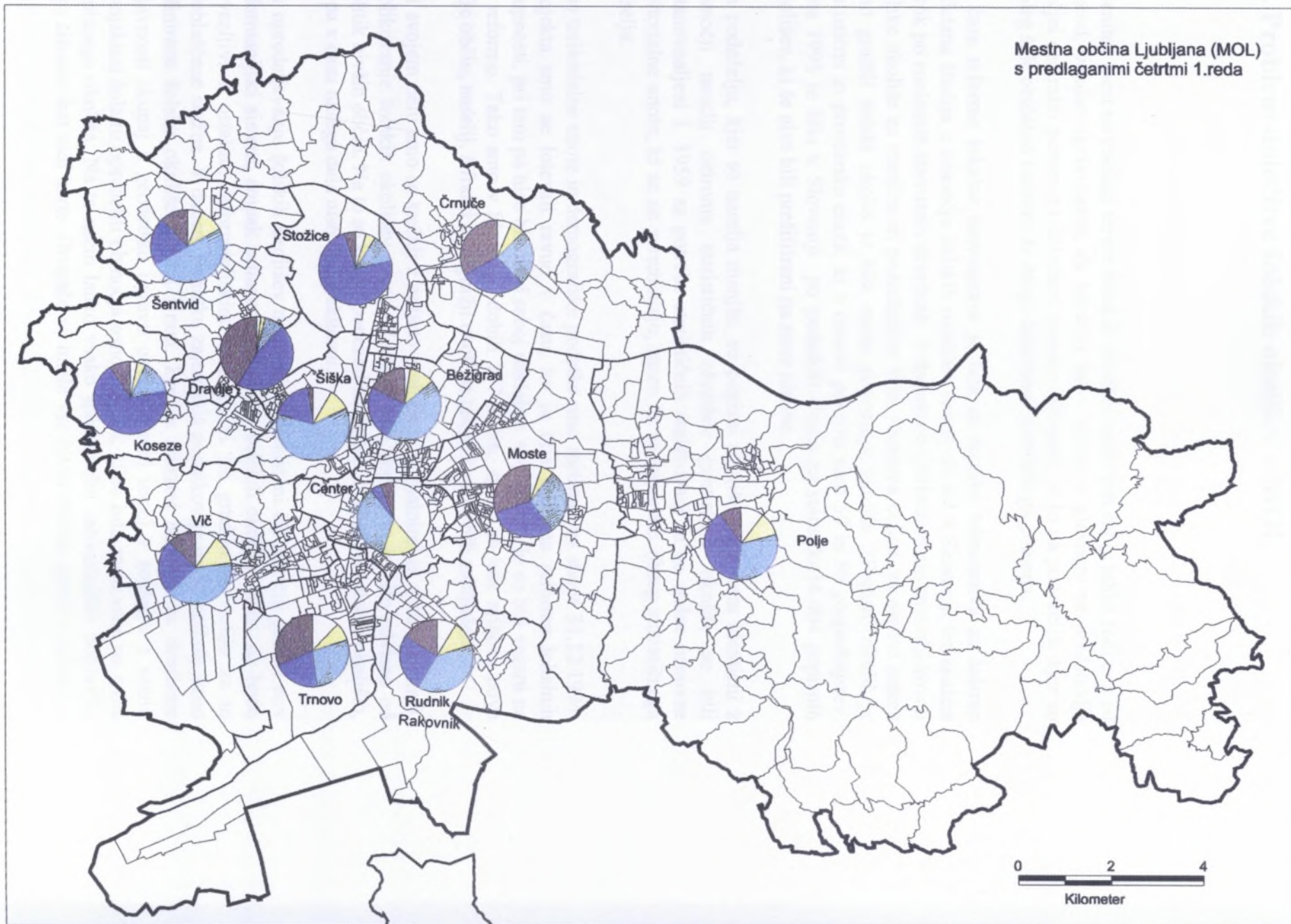
LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 11 in več
- 6 - 10
- 1 - 5
- do 1

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta 1: Število začasno nenaseljenih stanovanj
po popisnih okoliših leta 1991

Karta 2: Delež stanovanj glede na leto izgradnje po popisu leta 1991

Avtor karte: Marjeta Hočvar, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.
Ljubljana, december 1996

4. Problem določitve šolskih okolišev v MOL

Členitev mest na podlagi mreže šolskih okolišev osnovnih šol je lahko tudi ena od metod, vendar ugotavljamo, da lokacija šol v mestu v glavnem ne predstavlja večje centralni pomen za določeno sosesko. Drugače je to na podeželju, kjer so poleg šole običajno locirane še druge dejavnosti centralnega pomena.

V času reforme lokalne samouprave je bila za potrebe Ministrstva za šolstvo izdelana študija o območju šolskih okolišev osnovnih šol v Sloveniji ter analiza otrok po enoletnih starostnih skupinah. V dogovoru z Ministrstvom smo oblikovali šolske okoliše za matične in podružnične šole. Osnovna celica, na osnovi katere smo gradili šolski okoliš je bila enota popisnega okoliša. (Popisni okoliš je statistična in prostorska enota, ki v osnovi pokriva med 50 in 60 gospodinjstev. Leta 1995 je bilo v Sloveniji po podatkih Urada za statistiko 14.404 popisnih okolišev, ki še niso bili prešifrirani na nove občine.

Na podeželju, kjer so naselja manjša, so popisni okoliši v glavnem identični z območji naselij oziroma statističnih okolišev (statistični okoliši so bili ustanovljeni l. 1959 za potrebe statističnih raziskovanj in so stalne osnovne teritorialne enote, ki se ne spreminjajo, razen če se spremeni obseg statističnega naselja.

Vse teritorialne enote in demografske podatke smo zajemali na stanje 31.12.1994. Projekta smo se lotevali ravno v času, ko je bila speljana reforma lokalnih skupnosti, pri tem pa niso bili med seboj usklajeni vsi šifranti, ki so bili vezani na to reformo. Tako smo v Sloveniji dobili 147 občin, znane so bile njihove nove šifre občin, naselij, šifranti na najnižji enoti pa takrat še niso bili zaključeni.

Pri svojem delu smo se srečali z nešteto problemi (formalnimi in neformalnimi). Oblikovanje šolskih okolišev v preteklosti ni bilo enotno in je bilo odvisno od politik bivših občin. Na to so kazali ponekod že zastareli odloki o šolskih okoliših, ki pa v času našega dela niso bili preklicani.

Pri opredeljevanju šolskih okolišev na ravni Slovenije ni bil naš cilj graditi nov informacijski sistem, ampak prilagoditi območja šolskih okolišev tako, da bodo povezljivi z ostalimi informacijskimi sistemi, ki jih gradijo in vodijo za to pooblaščen službe. V danem trenutku zajemanja podatkov je imela najbolj jasno definirane šolske okoliše občina Kranj, kjer je takratni oddelek za družbene dejavnosti skupaj z geodetsko upravo občine Kranj uspel v soglasju z vsemi kranjskimi šolami opredeliti območja osnovnih šol, ki so bila zasnovana na enoti popisnega okoliša. Na ta način lahko vsako spremembo računalniško popravijo tako šifrante kot tudi karte. Drugače so imele vse bivše občine sprejete odloke o

območjih posameznih šol, ki pa so se glede podrobnosti opredelitve (od splošnih do natančnih zapisov) od občine do občine ločile.

Metodološka izhodišča za vzpostavitev mreže šolskih okolišev v Sloveniji

Preden smo lahko vzpostavili omrežje šolskih okolišev Sloveniji je bilo potrebno opraviti več korakov:

1) Za odloke o šolskih okoliših smo v jeseni 1994 zaprosili takratne občinske sekretariate za družbene dejavnosti. Ugotovili smo, da pri pisanju in sprejemanju občinskih odlokov v Sloveniji ni bilo enotnih meril. Nekateri odloki so šolske okoliše opredelili zelo natančno, od točne navedbe naselja, ulice in hišne številke, spet drugi so uporabljali zelo grobe opredelitve, največkrat besedo "načeloma", "v glavnem", "pretežno". V takih primerih je bil odlok za opredelitev šolskega okoliša nezanesljiv in je bilo potrebno iskati dodatno pomoč na terenu. Občinski referenti, ki so pokrivali področja šolstva, največkrat niso poznali območja šolskih okolišev, ker jih je zanimal samo sedež šole. Edino zanesljivi informatorji so bili ravnatelji šol oziroma njihova socialna služba, ki se praktično srečuje z reševanjem problemov na terenu. Izkazalo se je tudi, da imajo šole v svojih statutih zelo natančno opredeljeno območje, ki ga pokrivajo. Marsikje, zlasti v mestnih območjih, kjer gre za močno prepletanje območij šol ali intenzivne novogradnje, pa ravnatelji tovrstno problematiko med seboj dobro rešujejo.

2) Pridobitev osnovnih geodetskih podlag. Za opredelitev šolskih okolišev v večjih krajih smo potrebovali geodetske podloge v merilu 1:5000 z vrisanimi podrobnejšimi teritorialnimi enotami. (naselje, ulica, hišna številka, popisni okoliš, krajevna skupnost). Ker smo izdelovali nalogo ravno v času sprememb teritorialnih območij zaradi reforme lokalne samouprave, je bilo potrebno ves sistem graditi na dosegljive karte starega sistema.

3) Določitev popisnih okolišev posameznim šolskim okolišem. Na podlagi podatkov iz občinskih odlokov o šolskih okoliših in podatkov dobljenih na terenu, smo najprej za vsa naselja v Sloveniji (skupaj cca 6000) pregledali njihovo pripadnost določenim matičnim in podružničnim šolam. V mestih, kjer je več šol, pa smo za vsak šolski okoliš identificirali pripadajoče popisne okoliše.

Osnovno pravilo, ki smo ga pri tem morali upoštevati je bilo:

a) Zapis popisnega okoliša se sme pojaviti samo enkrat. To pravilo je bilo včasih v nasprotju z odlokom o šolskih okoliših, zlasti v mestnih območjih in v razloženih naseljih. Odloki v mestih, zlasti v Ljubljani opredeljujejo šolski okoliš z ulico in hišno številko. Tako opredeljeno območje pa se ne sklada vedno z območjem, ki ga dobimo z opredeljevanjem na podlagi popisnih okolišev. Vendar smo imeli od Ministrstva za šolstvo pooblastilo, da kljub temu gradimo sistem na enoto popisnega okoliša. V primerih, kjer se meje šolskega okoliša ne skladajo povsem z območji popisnih okolišev, upoštevamo načelo večinske pripadnosti. Torej smo zapisali popisni okoliš, čigar prebivalci padejo večinoma v določen šolski okoliš. Tu je sicer res prišlo do neskladaj med odlokom in našo odločitvijo,

vendar vemo, da so v mestih še druga neskladja (neformalna), ki nastanejo zaradi vpisovanja otrok izven svojega šolskega okoliša, kar jim seveda tudi Ustava R Slovenije dovoljuje.

b) Drug problem pa so predstavljal razložena naselja, ki sicer spadajo v en popisni okoliš, se pa lahko raztezajo po več km daleč. V teh primerih smo popisni okoliš oziroma naselja tudi obravnavali enotno in ga pripisali tisti šoli, kamor hodi večina učencev.

4) Terensko delo z obiskom posameznih šol. V mnogih primerih, zlasti v mestnih naseljih odloki slabo definirajo območja šolskega okoliša. V nekaterih primerih pa so bili v veljavi že tako stari občinski odloki, da sploh niso več odgovarjali dejanskemu stanju. V takih primerih je bilo potrebno na terenu med sabo soočiti ravnatelje posameznih šol, kar nam je uspelo zlasti v Mariboru. V Ljubljani pa tega dela nismo mogli opraviti, ker so bile v času zajemanja podatkov ravno poletne šolske počitnice, naročnik pa je rabil zaključek projekta do jeseni. Zato evidenca območij in število potencialnih šolobveznih otrok v Ljubljani v nekaterih primerih odstopa od podatka, ki ga vodijo šole.

5) Priprava programov za vnos podatkov. Osnovni program za vnos podatkov je bil izdelan na Ministrstvu za šolstvo in šport. Pri vnosu podatkov v podatkovno bazo je programska oprema morala zagotoviti sprotno kontrolo pravilnega šifriranja vseh podatkov (povezave s šifranti osnovnih teritorialnih enot in matične šifre osnovnih šol) ter logične kontrole. Ob vsakem vnosu je bilo kontrolirano, ali šola pokriva področje - popisne okoliše v kateri je njen sedež. Ob morebitnem odstopanju so bila sproti izpisana opozorila. Hkrati smo morali zagotoviti kontrolo večkratnega pokrivanja teritorialnih enot s strani več šol in kontrolo nepokritih popisnih okolišev. Tako smo lahko tvorili ustrezno bazo, ki je onemogočala dvojnost zapisov oziroma morebitno izpustitev zapisa.

6) Pridobitev podatkov po enoletnih starostnih skupinah otrok v starosti od 0 do 15 let po popisnih okoliših. Na ta način smo lahko izrisali na karti območja šolskih okolišev, po drugi strani pa izračunali število otrok pšo posameznih letih, ki živijo v določenem šolskem okolišu.

7) Seznam šol z izračunanim številom otrok v posameznih šolskih okoliših za Ljubljano in njeno širšo okolico. Podatki so bili objavljeni za potrebe Ministrstva za šolstvo. Na podeželju ni prišlo do odstopanj med dejansko evidenco otrok, ki jo vodijo posamezne šole in našimi izračuni. Pokazale pa so se razlike znotraj samega mesta. Na možnost odstopov smo opozorili že vnaprej, kajti v mestih ne prihaja do razlik samo zaradi opredelitve območja, pač pa tudi različnega izbora šol, za katere se posameznik odloča.

Problemi ob primeru Ljubljane

Problemov, ki jih ima mestna občina Ljubljana, smo se zavedali, zlasti dejstva, da se starši v Ljubljani ne držijo strogo vpisovanja otrok v okoliš, ki jim pripada.

Zato smo se leta 1995 tudi odzvali na razpis naloge: Fleksibilnost šolskih okolišev z vidika kakovostne ponudbe ob enakih temeljnih pogojih za delo v mestu Ljubljana, ki jo je razpisala raziskovalna skupnost mesta Ljubljane. V svojem programu smo opozorili na naslednja izhodišča naloge: "Ustanovitev mestne občine Ljubljana je marsikje prerezala meje šolskih okolišev oziroma bodo z občinskimi mejami nastopile nove pregrade. Še zlasti bo to opazno na robu mestne občine, kamor se je prebivalstvo v zadnjem desetletju intenzivno naseljevalo. Na področju infrastrukture, zlasti na področju šolstva pa ni bilo dosti narejenega. Dosedanje ljubljanske občine so sicer imele sprejet sklep o fleksibilnosti šolskih okolišev, vendar ga marsikje ne bo možno več izvajati. Zato raziskava ne bo usmerjena samo v analizo MOL, ampak bodo zraven vključene tudi sosednje občine. V raziskavi bomo skušali problem osvetliti iz več vidikov:

- prostorskega in
- vsebinskega

Pri prostorski analizi šolskih okolišev smo imeli namen raziskati in odgovoriti na naslednje tematske sklope:

- 1) Evidentiranje lokacije obstoječih osnovnih šol v MOL in širše urbani regiji
- 2) Izdelava podrobnega šifrant šolskih okolišev ter uskladitev z območji popisnih okolišev
- 3) Evidentiranje lokacije in kapacitete vrtcev znotraj šolskih okolišev
- 4) Analiza prebivalcev po enoletnih starostnih skupinah po šolskih okoliših
- 5) Število vpisanih otrok po posameznih šolah
- 6) Razlike med potencialnim številom otrok v zaledju in dejanskim stanjem vpisanih na šolah
- 7) Raziskava na terenu, zakaj prihaja do odstopov med vpisom v šoli in dejanskim stanjem otrok v ŠO.
- 8) Podrobna analiza predšolskih otrok, kam hodijo v vrtec, malo šolo za potrebe osnovne šole oziroma prehoda na devetletko
- 9) Analiza slabosti in prednosti posameznih šol (anketa, v kateri bi sodelovali zaposleni na šolah, učenci ter naključno izbrani prebivalci na terenu).

Drugi del naloge bi bil bolj vsebinske narave. Na podlagi ugotovitev, ki bi jih opravili v prvem delu naloge, bi v tem delu iskali rešitve za posamezne problemske sklope in opredelili možnosti glede bodoče organizacije šol v Ljubljani:

- 1) Vprašanje fleksibilnosti šole, kako odločiti kriterije
- 2) Kako popularizirati določeno šolo in preusmeriti otroke iz tistih šol, ki so prenatrpane? Kako daleč je še možno posegati v predpisane programe šol?
- 3) Ovrednotenje dvoizmenskega pouka, uskladitev z novim evropskim delovnim časom,
- 4) Kako vključiti v mrežo šolskih okolišev zasebne šole?
- 5) Kako načrtovati nove lokacije šol?
- 6) Kaj narediti s šolami, kjer se v zaledju prebivalstvo stara?

7) Za kakšne namembnosti predvideti opuščene šolske zgradbe. "

Program raziskave je bil l. 1995 s strani raziskovalne skupnosti sprejet in potrjen, vendar pa si kasneje s strani Oddelka za šolstvo v MOL nismo mogli zagotoviti ustreznih sofinancerskih sredstev, oziroma naročniku nismo mogli v roku zagotoviti izdelavo naloge, kot ga je postavil (do konca leta 1995). Zato smo razširili prvotni program raziskave Členitev mesta Ljubljana , 3. Faza, ki je bila v tem času tudi potrjena. Prvotnemu programu podrobni analizi zaposlenih v MOL in širši urbani regiji, smo dodali še poglavja o urbanističnih in urbanistično - ambijentalnih vidikih členitve, ter povzetek pisanja časopisa Delo o problemih lokalne samouprave v novonastalih občinah v zadnjih dveh letih.

Odelek za šolstvo je raziskavo o šolskih okoliših kasneje ponudil drugemu izvajalcu. V času, ko smo zaključevali podatke (konec januarja 1997), še niso bili na razpolago predhodni rezultati, da bi jih priložili v ta del naloge oziroma preverili v katerih delih so odstopanja med zasnovo šolskih okolišev, ki smo jih opravili za Ministrstvo za šolstvo in novim stanjem. Tudi osnutek odlokov o šolskih okoliših posameznih šol, ki je bil ponujen 26.7.1996, s strani mestnega sveta še ni potrjen (glej prilogo 3 - Primer osnutka odloka za osnovno šolo Ledina).

5. Razporeditev in struktura zaposlenih v mestni občini Ljubljana (MOL) in širši urbani regiji

1. Značilnosti Ljubljane in njenega širše funkcijsko-gravitacijskega zaledja

Raziskave na primeru Ljubljane in njenega širšega funkcijsko - gravitacijskega zaledja so pokazale, da so povezave med mestom in zaledjem zelo močne. Krepitev samega mesta Ljubljane in zgoščevanje prebivalcev v njenem širšem območju, pomeni posredno tudi krepitev bolj odmaknjenih območij. Seveda pa se s tem procesom odpirajo nove razvojne možnosti, kakor tudi novi problemi.

Mesta in občine v funkcijskemgravitacijskem zaledju Ljubljane se v primerjavi z mestnim jedrom Ljubljane in podeželskimi regijami razlikujejo predvsem po naraščanju prebivalcev v zadnjih desetletjih. To je vsekakor povezano z odseljevanjem prebivalcev na rob mesta, zlasti mlajših družin, ki imajo tudi relativno boljši potencial za naravni demografski prirastek. Istočasno pa se v zaledju Ljubljane povečuje pritisk na proste površine tako za posamezne dejavnosti kot stanovanjsko gradnjo. Temu se primerno povečuje cena stavbnih zemljišč., kar vodi do tega, da je vse manj prebivalcev ekonomsko tako močnih, da bi kupovali stanovanjske hiše. Vendar analize ob primeru Ljubljane kažejo, da gradi še vedno največ srednji sloj prebivalcev in sicer tisti, ki ima možnost gradnje s "sosedsko" pomočjo, nakupov na ključ pa je še vedno relativno malo.

V okoliških centrih so opazne tendence družbenih segregacij, občine izgubljajo svojo identiteto (spalna naselja, dnevni migranti), vedno bolj narašča zapolnjevanje zemljišč z novogradnjo, večajo se ekološki problemi, kmetijstvo nazaduje, obstoječa infrastruktura ne zadovoljuje več vseh zahtev.

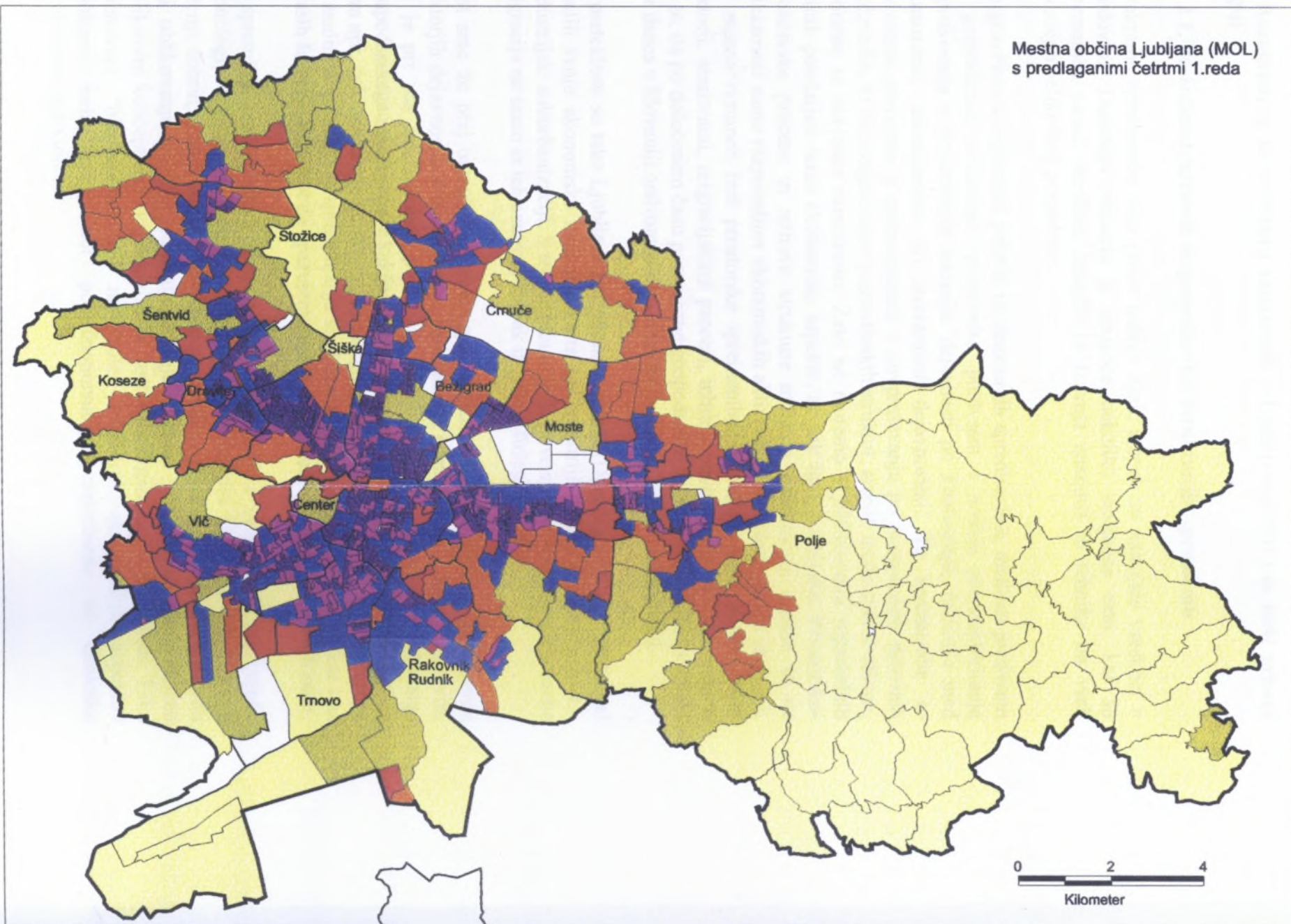
Vzporedno s tem se kažejo tudi gospodarske strukturne spremembe, npr. z vpeljevanjem sodobnih tehnologij. Odprtje evropskega trga l. 1993 prinaša regijam in občinam nove tekmovalne pogoje, kar našo državo z vključitvijo v evropsko unijo nedvomno še čaka.

Spričo takšnih globalnih in strukturnih sprememb se kaže neobhodna potreba, da pride do preoblikovanja mestne politike do zaledja v območjih večjega funkcijskega prepletanja. Potrebno bo oblikovati nove, v prihodnost naravnane strategije in ukrepe, ki bodo znali reševati nastale probleme in obenem tudi ponuditi možnosti za nove oblike razvoja. K temu sodijo tudi aktiviranje lastnih "endogenih" potencialov, jačanje občinske identitete in izdelava projektov v smislu "pomoč za samopomoč".

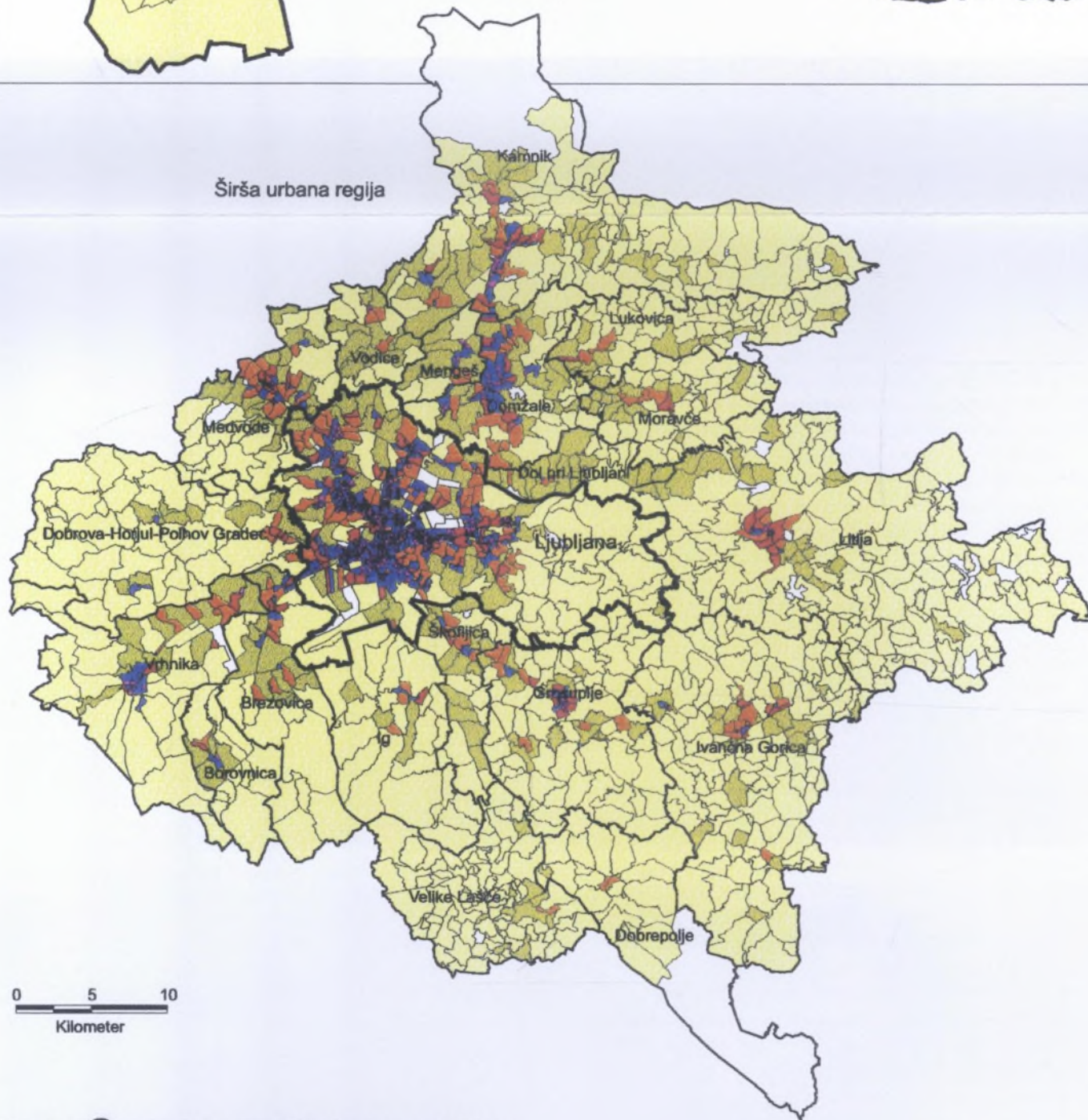
Naša raziskava ne sloni na natančno oblikovanih hipotezah, ampak na sistematično, praktično orientiranem zajetju deficitov, problemskih področij, možnosti in potencialov mesta in regije, z osnovnim ciljem, da rezultati in priporočila čimbolj pomagajo nosilcem lokalne in državne skupnosti pri oblikovanju razvojnih ciljev regije, torej naj služijo razvojne alternative in predlogi projektov političnim odločanjem, občinski upravi, občanom kakor tudi gospodarstvenikom.

Sl. 3: Geografski prostori raziskave
in poselitve občin leta 1995

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- nad 70,00
- 30,01 - 70,00
- 8,01 - 30,00
- 5,01 - 8,00
- 2,51 - 5,00
- 0,91 - 2,50
- do 0,90
- ni pojava

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

Ljubljana, december 1996

Karta 3: Gostota prebivalcev na hektar po popisnih okoliših leta 1995

2. Razporeditev in struktura zaposlenih v Ljubljani (MOL) in širši urbani regiji

2.1. Posledice družbenih in gospodarskih strukturnih sprememb

Strukturne spremembe niso pojav našega časa, ampak so nastajale vseskozi v zgodovini. Današnja situacija je mogoče nekoliko drugačna zato, ker so spremembe zaradi številnih iznajdb in razvoja znanosti in tehnike na vseh področjih veliko bolj pospešene.

Ko govorimo o regionalni politiki in strukturnih spremembah, mislimo predvsem na gospodarske strukturne spremembe, predvsem v smislu prestrukturiranja zaposlovanja v posameznih sektorjih dejavnosti po Fourastieju, razmerje med primarnimi, sekundarnimi in terciarnimi dejavnostmi. Te spremembe so nedvomno povezane s spremembami v povpraševanju po posameznih delovnih proizvodih, ki niso zajele samo gospodarskih struktur, ampak imajo tudi družbene, politične in ekološke razsežnosti. Zato ne moremo v oblikovanju regionalnih politik poudarjati samo ekonomske aspekte, ampak tudi prostorske. Prostorsko-ekonomske procese in njihove strukture moramo obravnavati enotno in ne prikazovati samo razporeditev ekonomskih aktivnosti v prostoru, ampak je nujno, da znamo razumeti tudi prostorske spremembe, interakcije med posameznimi faktorji, storitvami, migracijskimi procesi, tržnimi povezavami itd. Nedvoumno pa je, da po določenem času posamezne gospodarske dejavnosti zapadejo v krizo, kar danes v Sloveniji nedvoumno občutimo na področju industrijskih panog.

V preteklosti so tako Ljubljana kot okoliška mesta (Domžale, Kamnik, Vrhnika) gradili svojo ekonomsko moč predvsem na industriji. Lahko bi govorili o t.i. industrijski suburbanizaciji. S tem je bila in je še povezana močna dnevna delovna migracija ne samo iz teh centrov, ampak iz precej širšega zaledja.

Kot smo že prej omenili, se spreminja struktura zaposlovanja v posameznih sektorjih dejavnosti. V nadaljevanju raziskave je eden od naših ciljev, ugotoviti, ali je pri nas že zaznaven pojav t.i. suburbanizacije terciarnega/kvartarnega gospodarskega sektorja ter v kakšnih oblikah se pojavlja (znotraj obstoječih večjih firm npr. delovna mesta v trgovini, špediciji, skladiščnih hišah). Po drugi strani pa je zanimiva primerjava spreminjanja strukture tam živečega prebivalstva, kar ima včasih še večjo težo, kot da opazujemo spremembe samo po načelu delovnih mest.

S spreminjanjem strukture gospodarskih dejavnosti z vedno bolj razvijajočo tehnologijo in znanjem, se spreminja tudi pojem trženja. Danes ni dovolj samo trženje dobrin, ampak so odločilnega pomena informacijski in akcijski instrumenti pri oblikovanju bazične strategije trženja, planski instrumenti ter primerno oblikovani koncepti pri vzpostavljenju ustreznih organizacijskih struktur. Tako imenovani "biznismarketing", naj poleg tehnološko-ekonomskih aspektov upošteva tudi druge, kot političnopravne, sociokulturne in ekološke okoljevarstvene vidike.

Seveda pa se koncept trženja ne nanaša samo na komercialna podjetja, ampak tudi na nekomercialne organizacije, kot so muzeji, stranke in nenavsezadnje tudi občinsko upravo. V okvirih tega razmišljanja razumemo občinsko ali regionalno trženje kot "dolgoročne smernice, kjer so upoštevane vse obstoječe in bodoče zahteve gospodarstva, prebivalstva in okolja." Torej obsega občinsko/regionalno trženje analizo, planiranje in kontrolo programov, katerih namen je izdelati zelene prednostne izmenjave z izbranimi trgi in ciljnim skupinami.

Storitvene dejavnosti in regionalni razvoj, razvoj poselitve in oblikovanje regionalnih politik dopuščajo vrsto kombinacij v razmišljanju in se tej problematiki v praksi kakor tudi v raziskavah posveča malo pozornosti. Zlasti kakšen pomen imajo servisne dejavnosti za regionalni razvoj, je še vse premalo raziskav.

Dosedaj je bilo na širšem ljubljanskem območju, ki bi ga lahko poimenovali ljubljanska urbana regija opravljenih več analiz, predvsem iz vidika prostorskih in demografskih sprememb v zadnjih 50 letih. Iz priloženih kart je lepo razvidno, da so največje gostote poselitve na samem območju mesta Ljubljana, gostejše poselitve so še vzdolž razvojnih osi v smeri proti Domžalam in Kamniku ter Ljubljana - Vrhnika in Ljubljana - Medvode. Torej v smeri glavnih cestnih povezav. Nekoliko redkejša poselitev je v smereh naselij Litija in Grosuplje. Zanimiv je podatek demografskih gibanj v zadnjem desetletju, ki kaže, da se poselitev sicer širi na rob mesta Ljubljane, vendar ne več v območja glavnih prometnih žil, ampak se iščejo mirnejše lokacije.

Znotraj urbane regije so nekateri pomembnejši centri, kot npr. Grosuplje, Litija, Domžale, Kamnik, Medvode, Vrhnika, vendar se po razvoju in ekonomski moči med sabo bistveno razlikujejo. Nedvomno prednjačijo po svoji funkciji Domžale, ki še vedno pridobivajo na gospodarski moči, čeprav je vprašanje, katere dejavnosti so tiste, ki so se v Domžalah pokazale kot pomembne tako za lokalno prebivalstvo, kakor tudi za širše zaledje. Ob podrobni analizi strukture delovnih mest za celotno območje, bomo izpostavili tiste dejavnike, za katere ocenjujemo, da so bistvenega pomena za regionalni razvoj. (Rus, Stanič: Členitev mesta Ljubljane, 2.del, 1994). Karta: 3

Z reformo lokalne samouprave je na območju bivših petih ljubljanskih občin nastalo več novih občin, ki pa zaenkrat še nimajo jasno opredeljenih razvojnih konceptov glede prostorskega, demografskega in gospodarskega razvoja. Čeprav gre med mestno občino Ljubljana in zaledjem za močno funkcijsko prepletanje, zaenkrat še nimamo nekega telesa, ki bi koordiniral aktivnosti v prostoru, pač pa je vse skupaj prepuščeno posameznim lokalnim skupnostim in iniciativi investitorjev. Zgolj kritični problemi glede dnevne migracije delno posegajo na usklajeno načrtovanje prometnega režima iz primestnih občin. V širšem kontekstu pa se vendarle postavlja vprašanje glede bodočega ekonomskega in prostorskega razvoja ne samo v mestni občini Ljubljana temveč tudi v njenem širšem zaledju. V našem primeru gre še posebej za vprašanje bodočega razporejanja delovnih mest,

povpraševanja po prostih površinah, oblikovanju cen stavbnih zemljišč itd. Seveda zavisi razvoj delovnih mest tako od eksogenih kot endogenih potencialov..

Zaradi pomanjkanja analiz posameznih lokalnih skupnosti v tem poglavju razmišljamo manj o bodočih gospodarskih strukturah, ampak poizkušamo pokazati:

- a) kako in kje v Ljubljani in širši regiji so razporejena delovna mesta in kakšne strukture prevladujejo?
- b) kakšne spremembe lahko v prihodnosti na tem področju pričakujemo. Izhajamo seveda iz problematike gospodarske usmeritve na nacionalni ravni, kot iz razvojnih trendov na območju obravnavane širše urbane ljubljanske regije, ter kako naj decentrirane strukture funkcionirajo in
- c) kako vzpostaviti povezovanje na posameznih gospodarskih področjih, zlasti na področju razporejanja komercialnih storitev, ki se najraje koncentrirajo v središču mesta.

Še v osedemdesetih letih je na območju ljubljanske urbane regije prevladovala v strukturi gospodarstva predvsem sekundarna dejavnost. Po zadnjih podatkih pa se je znatno povečalo število podjetij, kakor tudi delež zaposlenih v terciarnih dejavnostih, zlasti na področju gospodarskih storitev. Statistično so se najbolj zmanjšala zelo velika industrijska podjetja, povečala pa se je obrtna dejavnost in dejavnost distributivnih storitev. Zlasti močno se je povečalo število majhnih podjetij komercialnih in gospodarskih storitev.

Razvoj zadnjih let je osredotočen predvsem na prostorsko in funkcionalno specializacijo trgovine (shopping centri), ki ponujajo na eni strani povečano možnost zaposlovanja, kot tudi raznovrstno blago. Čim so se začele velike trgovske hiše širiti nazven so avtomatično povzročile odpiranje še drugih trgovin. Iz vidika bodočega prostorskega razvoja je na ta pojav vendarle še potrebno računati, saj je pričakovati, da se bodo delovna mesta tudi v bodoče odpirala v okoljih, kjer je večja koncentracija prebivalcev ter večji prometni tokovi.

Kako načrtovati bodoči gospodarski in prostorski razvoj v Ljubljani in širši okolici?

1) Gospodarski razvoj je potrebno nadzorovati in usmerjati: Vprašanje bodočega gospodarskega razvoja Ljubljane ne moremo reševati samo iz regionalnega vidika. Mednarodni trendi, ki narekujejo posamezne specializacije znotraj mesta kot glavnega državnega središča in dosedanji razvoj so pogloblitni prostorski pogoji, ki jih je potrebno nujno upoštevati. Pri tem je možno tudi razmišljati, ali ni visok delež uprave tudi priložnost za povečevanje upravnih komercialnih storitev.

2) Razviti razvojne programe in strategije za posamezne panožne skupine in podjetnike. Dati prednost raznolikemu prostorskemu razvoju, različnim panožnim in podjetniškim funkcijam, ki naj posredno razbremenijo razvojna žarišča.

Premalo je razmišljati samo v smislu razmerij razvijanja delovnih mest v sekundarju in terciarju.

3) *Dati večjo kvaliteto obstoječim razvojnim žariščem.* Po letu 1975 so se v območju mesta Ljubljana oblikovale neplanirane funkcijsko specializirane zaposlitvene cone, ki jih bo potrebno v razvojnih programih upoštevati. Na vsak način je potrebno upoštevati obrtne cone, katerih gradnja je bila do pred kratkim nekoordinirana in brez posebne pozornosti v prostorskem in gospodarskem načrtovanju. To zamujanje so znale nekatere občine s pridom izkoristiti (npr. obrtna cona v Trzinu, ki leži tik ob robu Ljubljane).

4) *Upoštevati male podjetnike:* Mala podjetja so v Ljubljani številčno precej zastopana in so v strukturi gospodarstva ena pomebnejših kategorij, saj so mala podjetja sposobna hitrega prilagajanja in preusmerjenja, kakor tudi prilagajanja lokacijskim pogojem.

5) *Gospodarski razvoj je pomemben, toda ni edini vidik razvoja aglomeracije,* v kolikor niso upoštevani vsi vidiki razvoja, zlasti pa vidiki reševanja okoljskih in socialnih problemov.

Seveda je razvoj teh storitev v precejšnji meri odvisen tudi splošnega gospodarskega razvoja države. Splošne značilnosti prestrukturiranja gospodarstva v MOL in širši urbani so predvsem naslednje:

- V zadnjih letih se v Ljubljani povečuje delež t.i. **distribucijskih storitev**. Veliko trgovin se prenaša na rob mesta. Na tem področju opažamo, da gre pri dejavnosti veletrgovin in špedicije predvsem za preselitve lokacij. Pri tem je pomembno, da se opuščajo trgovine v centru mesta, in da se opuščajo tradicionalni lokacijski vzorci oziroma se te naseljujejo v povsem novih predelih mesta zlasti na območje opuščenih javnih skladišč (BTC) ali v bližnje urbanizirane občine (Domžale). V mestnem jedru je ostala približno takšna struktura trgovin kot smo jo poznali v preteklih letih. Vedno več je načrtovanja t.i. shopping centrov na ugodnih prometnih legah oziroma v območjih kjer je dovolj parkirnih površin. Podobno velja za relativno velik porast komercialnih storitev (zavarovalnice, advokati) in vse večjem povpraševanje po pisarniških površinah v centru mesta. Porast teh dejavnosti v primestnih občinah zlasti v bolj urabniziranih, si lahko razlagamo z odpiranjem izpostav ali preselitvijo določenih pisarn iz mestnega jedra.

- V mestu je podobno z koncentracijo **socialnih storitev** (javna uprava, zdravstvo, šolstvo in znanost).

- Pri lokaciji **osebnih storitev** v zadnjih letih ni bistvenih sprememb. Na eni strani se odraža v splošnem porastu števila frizerskih in lepotilnih salonov ali kemičnih čistilnic ali spreminjanju lokacij raznih mehaničnih delavnic, avtomobilskih servisov, velikih trgovinskih hiš, lokacij garažnih hiš ob avtocestnih izvozih ipd. Po drugi strani pa se povečuje pritisk po gradnji poslovnih stavb v samem središču mesta.

2.2 Analitični prikaz strukture zaposlenih po kraju dela v MOL in širše urbani regiji

Poznavanje delovnega trga na občinskem in širše regionalni ravni je spričo finančnih in socialnih posledic za povečevanje števila brezposelnosti velikega političnega pomena za državo kakor tudi občino. Cilj načrtovanja delovnega trga in gospodarske politike mora biti predvsem v izboljšanju strukture zaposlenih po posameznih gospodarskih dejavnostih kot tudi njihove poklicne usmerjenosti in šolske izobrazbe. Analiza zaposlenih po kraju dela se nanaša na podatke konec leta 1995, ki jih vodi oziroma posredno zbira Urad za statistiko R Slovenije

Medtem ko smo v 1. in drugi fazi raziskave posvetili več pozornosti analizi demografskim ter funkcijskim gravitacijskim značilnostim Ljubljane in njene širše urbane regije, pa skušamo v tem delu opraviti členitev na osnovi gospodarsko funkcijskih regij. Pri prikazovanju podatkov smo se zavedali, da prihaja do razlik, če prikazujemo zaposlene glede na kraj dela ali kraj bivanja. "Iz gospodarskogeografskega vidika je nedvomno primernejši način prikazovanja po kraju dela (zaposlitve, dnevno stanje), kot po kraju bivanja (stanovanje, nočno stanje)." (Vrišer I., 1990)

2.2.1 Metoda dela

Za potrebe naše raziskave smo se odločili, da opravimo analizo zaposlenih po kraju dela. Uporabili smo kombinirane podatke Urada za statistiko, Zdravstvenega in socialnega zavarovanja, in Zavoda invalidsko pokojninskega zavarovanja. Za prikazovanje podatkov smo uporabili prostorsko enoto popisnega okoliša. Teh je v MOL 1406, v obravnavani regiji pa 2894. Enota popisnega okoliša je za prikazovanje podatkov zelo primerna, zlasti za mestno območje, ker na ta način lažje razpoznamo razlike v posameznih območjih. Posamezne registre (register podjetij, obrtnikov ter datoteko o kmetih) smo združili v enotno datoteko, ki je vsebovala naslednje elemente v zapisu, kot je to razvidno iz tabelaričnega prikaza ter opisov posameznih elementov.

1/Zapis podatkov v datoteki

1.	Vsebina:	
	- rojstni datum	K (01 - 07)
	- filer	K (08 - 12)
	- spol:	
	moški = 1	
	ženski = 2	K (13)
	- filer	K (13 - 14)
	- zaposlitev	K (15)
	- DATD = LL MM DD	K (16 - 21)
	- dogodek - VK = 1,2,3,6	K (22)

- filer	K (23)
- MŠ PRS	K (24 - 33)
- status:	
1 = poročen	
2 = samski	
3 = vdovec	
4 = razvezan	
blank = neznano	K (34)
- stopnja šolske izobrazbe	K (35 - 36)
- vrste šole	K (37 - 39)
- stopnja strokovne izobrazbe	K (40)
- stopnja strokovnega usposabljanja	K (41)
- poklic:	K (42 - 45)
- vrsta del in nalog	K (46)
- pokojninska doba	K (47 - 48)
- izmansko delo	K (49)
- delovno razmerje	K (50)
- filer	K (51)
- prvič v RS	K (52)
- iz druge republike	K (53)
- iz druge države - državljanstvo	K (54 - 56)
- podlaga	K (57 - 58)
- filer	K (59)
- indikator = 0,1,2,8 in 9	K (60)
- filer	K (61)
- delovni čas	K (62 - 63)
- filer	K (64)
- vzrok prenehanja zavarovanja	K (65 - 66)
- filer	K (67)
- vzrok spremembe	K (68 - 69)
- stalno prebivališče (STARA OBČINA)	
- občina	K (70 - 71)
- naselje	K (72 - 74)
- ulica	K (75 - 77)
- hiš.številka	K (78 - 81)
- dodatek	K (82 - 83)
- KS	K (84 - 86)
- dejavnost	K (87 - 92)
- občina sedeža podjetja - STARA**	K (93 - 96)
- vrste organizacije	K (97 - 98)
- lastnina	K (99)
- državljanstvo:	
1 = slovensko	

	0 ali blank = ni državljan	K (100)
	- datum stanja = DD MM LL *	K (101 - 106)
	- PO sedeža podjetja v STARI OBČINI	K (107 - 109)
	- stalno prebivališče - NOVA OBČINA	
	- občina	K (110 - 112)
	- naselje	K (113 - 115)
	- ulica	K (116 - 119)
	- H.Š.	K (120 - 122)
	- dodatek	K (123 - 124)
	- PO stalnega prebivališča v NOVI občini	K (125 - 128)
	- občina sedeža podjetja - NOVA	K (129 - 131)
	- PO sedeža podjetja v NOVI občini	K (132 - 135)

*/ datum stanja je dan , mesec in leto, za katerega veljajo podatki

**/ - šifre za občino sedeža podjetja so 5501 - 5568

- šifre za kmete, samostojne podjetnike posameznike in pri njih zaposleni so 5001 - 5061 (Maribor 5031)

2/ Definicija pojmov in šifranti (razen za poklic) je obrazložena v Metodološkem gradivu 1/87, Prijava podatkov za uvedbo in vodenje Matične evidence pokojninskega in invalidskega zavarovanja in zdravstvenega varstva, evidence o sklenitvi delovnega razmerja (M - 1, M - 2, M - 1A, M - 3), Ponatis z dopolnitvami, Ljubljana, 1991.

3/ Dodatna pojasnila

- **filer:** zaenkrat so iz baze podatkov o zaposlenih prevzeti podatki s posebnim postopkom za ekstrakcijo, pri katerem pred vsakim novim ukazom nastane filer.

- **zaposlitev:** možne šifre so: 1 (prva zaposlitev)
2 (druga zaposlitev)
3 (tretja zaposlitev) itd.

V prejeti bazi podatkov je zajeta samo ena zaposlitev (v enem podjetju ali organizaciji).

- **VK = 1:** prijava v zdravstveno in pokojninsko zavarovanje

- **VK = 2:** reorganizacija podjetja (iz skupinskih obrazcev M) - sprememba matične številke podjetja ali organizacije;

- **VK = 3:** sprememba enega od podatkov, kot so vrsta šole, poklic, delovno razmerje, delovni čas itd (iz individualnih ali skupinskih obrzacev M);

- **VK = 6:** leta 1990 so bili podatki BPOZ verificirani (Verifikacija baze podatkov o zaposlenih na stanje 31.5.1990);

V gradivu za kmete, samostojne podjetnike posameznike in pri njih zaposlene je še:

- **VK = 4** odjava iz zavarovanja. ZAPISI SE PRI OBDELAVI NE UPOŠTEVAJO, ker so bile osebe odjavljene pred opazovanim stanjem.

- *pokojninska doba*: podatek izvira iz popisa zaposlenih leta 1986, zato je samo na dogodkih z datumom dogodka DATD = 86 12 31 (osnova za vzpostavitev BPOZ).

- *iz druge republike*: podatek se je vpisoval in zajemal do 01.01.1993.

- *iz druge države*: podatek se je zajemal in vpisoval do 01.01.1993. Od tega datuma dalje pomeni ta podatek državljanstvo; zanj s euporablja isti seznam držav.

- indikator: = 0 - redno ažuriranje BPOZ in verifikacija - stanje 31.5.1990
= 1 - verifikacija - stanje 31.5.1990 (samo v nekaterih primerih)
= 8 - dodatno ažuriranje BPOZ z gradivom ZZZS -ja
= 9 - dodatno ažuriranje BPOZ z gradivom ZPIZ-a.

- *vzrok prenehanja zavarovanja*: pri ekstrakciji podatkov iz BPOZ je postopek tak, da se nekateri podatki prevzemajo iz predhodnih dogodkov; v tem primeru iz predhodne odjave iz zavarovanja.

- *vzrok spremembe*: podatek vsebuje dogodek VK = 3. Večina teh dogodkov vsebuje podatek o spremembi delovnega časa, ki ga podjetja javljajo na skupinskih obrazcih M. Ker na skupinskih obrazcih ni posebne rubrike za vrsto spremembe je vpisana šifra 00, ki dejansko pomeni šifro 01 - sprememba. Če se pojavlja na katerem drugem dogodku je to zaradi postopka ekstrakcije podatkov iz BPOZ.

4/Vsebina zapisov

Nekateri dogodki VK = 2 ali 3 nimajo vseh podatkov (vpisani so 0 ali blanki), ker v prijavi v zavarovanje, v popisu leta 1986 oziroma v verifikaciji BPOZ ni bila za osebo vpisana EMŠO, ki je obvezna za identifikacijo. Tako so v BPOZ samo dogodki iz skupinskih obrazcev M, na katerih je potrebno za spremembo javiti samo identifikacijo za osebo (EMŠO), podjetje (Matično številko podjetja) in podatek, ki se je spremenil (npr. delovni čas). Pri obdelavi je to potrebno upoštevati kot neznano.

Pri dogodkih VK = 1 z indikatorjem 8 ni vedno vseh podatkov, ker jih ZZZS nima vključenih v svojo evidenco zdravstvenega zavarovanja. To sta podatka o stopnji strokovne usposobljenosti ter vrsti del in nalog, v nekaterih primerih še stopnja šolske in strokovne izobrazbe, vrsta šole, delovno razmerje in izmensko delo.

Pri dogodkih VK = 1 z indikatorjem = 9 prav tako ni vseh podatkov, ker jih ZPIZ za svoje delovanje ne zajema. V teh primerih se, pri obdelavi, NE upoštevajo podatki (vpisane so 0 ali blanki): stopnja šolske izobrazbe v K (35-36), stopnja

strokovne usposobljenosti v K (41), vrsta del in nalog, izmensko dleo, delovno razmerje, prvič v RS, iz druge republike, iz druge države v K (46-56).

Podatki o statusu, stalnem prebivališču in državljanstvu so prevzeti iz Centralnega registra prebivalstva, to pomeni, da jih imajo samo stalni prebivalci Slovenije.

Podatki o podjetjih oziroma organizacijah so prevzeti iz Poslovnega registra v Slovenije matične številke podjetja ali organizacije oziroma enote v sestavi (MŠ PRS)

Za podjetja in druge organizacije so v gradivu dejavnosti določene po Enotni klasifikaciji dejavnosti (stara).

Za kmete in samostojne podjetnike ter pri njih zaposlene je do 1.1.1992 določevanje dejavnosti potekalo na osnovi internih šifrantov zavodov za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje. Od tega datuma naprej pa je dejavnost določena po Standardni klasifikaciji dejavnosti (nova). Prešifracija iz starih šifer v nove ni vedno mogoča (npr. za obrtnike). Tako imajo v gradivu eni nove drugi stare šifre dejavnosti.

5/ Podatki za popisni okoliš (PO)

Blanki ali ničle se pojavljajo v primerih, kjer za matično številko podjetja ali za stalno prebivališče ni bilo popolnega naslova za izpeljavo PO-ja.

Za kmete, samostojne podjetnike posameznike in pri njih zaposlene nimamo naslova (razen občine) o sedežu kmetije oziroma obrata, zato so v gradivu pod občino sedeža STARE šifre občin, ki so izpeljane iz registrske številke zavezanca za prispevek zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, kjer je sedež prijavnodjavne službe izpostave Zavoda za zdravstveno zavarovanje.

6/ Kvaliteta podaktov

Za posamezni podatek, za katerega so vpisane šifre, ki jih ni v šifrantih, velja da je nepravilen ali neznanin se ga pri obdelavah upošteva kot "neznan". V končni fazi je bila baza prečiščena in usklajena ter dopustna napaka na republiški ravni okoli 5%, kar je bilo za obdelavo in prikazovanje rezultatov v naši analizi povsem sprejemljivo.

2.2.2 Število in struktura zaposlenih po posameznih dejavnostih

Konec leta 1995 je bilo v širši ljubljanski regiji 218903 zaposlenih (po kraju dela), od tega v mestni občini Ljubljana 75%. Tudi v samem območju MOL nastopajo razlike glede razporeditve delovnih mest. Prednjači četrt Center, kjer je 35% vseh zaposlitvenih mest v Ljubljani, sledijo četrti Bežigrad, Moste, Vič in Šiška.

Tabela: Delež zaposlenih po posameznih sektorjih dejavnosti

Občina	Skupaj zaposlenih	Industrija in rudarstvo	Kmetijstvo in ribištvo	Gozdarstvo	Vodno gospodarstvo	Gradbeništvo	Promet in zveze	Trgovina	Gostinstvo in turizem	Obrt in osebne storitve	Stanov. - komunalne dejavnosti	Finančne, tehnične in posl. storitve	Izobraževanje in kultura	Zdravstveno in socialno varstvo	Javna uprava, skladi, združenja	Primarna dejavnost	sekundarna dejavnost	terciarna dejavnost	Kvartarna dejavnost
Borovnica	827	51,15	4,59	0,00	0,00	0,36	8,71	5,20	0,48	18,14	0,00	3,63	4,96	2,18	0,60	4,59	51,51	36,15	7,74
Brezovica	1238	15,67	10,26	0,00	0,00	1,94	3,07	6,95	0,65	44,67	0,00	2,83	8,00	5,57	0,40	10,26	17,61	58,16	13,97
Dobrepolje	759	38,87	13,57	0,00	0,00	0,13	0,66	4,87	0,00	20,69	0,53	1,45	6,06	12,65	0,53	13,57	39,00	28,19	19,24
Dobrova-Horjul-Polhov Gradec	1744	28,38	18,86	0,00	0,00	2,75	1,26	5,85	0,17	31,82	0,00	2,52	7,63	0,52	0,23	18,86	31,14	41,63	8,37
Dol pri Ljubljani	607	39,70	10,54	0,00	0,00	4,12	1,48	3,95	0,00	36,08	0,00	2,80	0,99	0,00	0,33	10,54	43,82	44,32	1,32
Domžale	11653	35,06	3,62	0,00	0,00	1,55	0,95	12,00	0,68	23,81	1,34	9,09	5,51	3,88	2,51	3,62	36,62	47,86	11,90
Grosuplje	4211	25,84	5,30	0,00	0,00	11,61	1,14	8,81	1,54	23,46	1,90	5,58	4,46	7,27	3,09	5,30	37,45	42,44	14,82
Ig	1054	17,27	9,58	0,00	0,00	0,47	0,95	3,42	0,19	25,52	0,09	2,85	5,50	30,93	3,23	9,58	17,74	33,02	39,66
Ivančna Gorica	2688	32,22	17,41	0,00	0,00	0,26	4,54	5,43	0,26	27,08	0,00	1,15	7,18	4,02	0,45	17,41	32,48	38,47	11,64
Kamnik	9950	46,78	5,40	0,17	0,00	3,14	2,07	5,96	0,56	19,71	0,80	2,89	6,86	3,84	1,81	5,57	49,92	32,00	12,51
Litija	4839	42,38	9,32	0,04	0,00	3,08	2,83	3,64	1,01	19,78	1,22	1,72	5,48	7,27	2,23	9,36	45,46	30,19	14,98
Ljubljana	165148	17,82	0,57	0,06	0,26	5,04	5,16	12,75	2,10	10,14	2,11	13,09	12,01	8,75	10,14	0,63	23,12	45,35	30,90
Lukovica	797	22,46	16,19	0,00	0,00	3,89	0,88	2,01	9,66	36,26	0,00	1,13	6,65	0,00	0,88	16,19	26,35	49,94	7,53
Medvode	3438	53,20	4,60	0,03	0,00	0,67	1,43	7,30	0,73	20,16	0,03	4,07	4,94	2,59	0,26	4,62	53,87	33,71	7,80
Mengeš	2415	27,25	1,78	1,95	0,00	10,64	8,74	4,06	0,21	28,41	6,17	3,35	2,73	4,35	0,37	3,73	37,89	50,93	7,45
Moravče	622	32,48	14,95	0,00	0,00	0,00	0,80	2,41	0,00	39,39	0,00	0,48	8,68	0,00	0,80	14,95	32,48	43,09	9,49
Sikojfica	906	17,33	5,41	0,11	0,00	3,09	1,88	9,38	0,77	47,68	2,98	3,42	6,18	1,66	0,11	5,52	20,42	66,11	7,95
Velike Lašče	561	10,34	39,57	3,21	0,00	0,53	2,85	2,67	0,36	25,49	0,00	2,50	11,59	0,36	0,53	42,78	10,87	33,87	12,48
Vodice	524	2,10	28,05	0,00	0,00	5,92	3,24	5,53	0,38	43,32	0,00	2,48	7,63	0,76	0,57	28,05	8,02	54,96	8,97
Vrhnika	4922	39,13	3,82	0,00	0,00	2,50	0,87	7,31	1,22	21,19	2,26	5,95	4,59	6,34	4,82	3,82	41,63	38,81	15,75
Četrni 1. reda																			
Bežigrad	28454	13,56	0,13	0,00	0,00	8,03	3,39	17,60	1,61	7,72	2,07	16,90	10,70	5,89	12,39	0,13	21,59	49,30	28,98
Center	57233	5,33	0,07	0,00	0,00	2,51	6,89	11,58	3,63	4,43	2,31	14,82	16,13	14,16	18,13	0,07	7,84	43,66	48,43
Črnuče	4792	30,93	1,15	0,00	0,00	9,10	1,06	8,35	1,21	18,28	3,13	13,73	10,79	2,21	0,06	1,15	40,03	45,76	13,06
Dravje	6950	51,81	0,20	0,00	0,09	2,68	3,65	9,37	1,28	12,58	0,26	13,02	2,20	2,73	0,13	0,20	54,58	40,16	5,06
Koseze	1175	5,79	0,94	0,00	0,00	1,53	0,43	14,47	3,23	42,38	0,00	16,00	7,40	5,45	2,38	0,94	7,32	76,51	15,23
Moste	22180	28,56	0,58	0,00	0,00	9,54	5,16	15,61	0,78	11,85	1,03	10,40	4,28	5,08	7,13	0,58	38,10	44,83	16,49
Pojlje	5363	38,83	4,31	0,00	0,00	1,95	8,82	5,70	0,56	22,27	2,14	5,50	4,76	5,03	0,13	4,31	40,78	44,99	9,92
Rakovnik	2720	10,63	4,08	0,37	0,00	4,08	17,10	21,25	0,74	26,88	0,07	8,16	4,38	2,21	0,07	4,45	14,71	74,19	6,65
Stožice	2199	16,19	1,59	0,00	0,00	8,50	0,77	11,69	0,50	23,10	0,00	9,82	8,55	7,23	0,59	4,45	14,71	74,19	6,65
Senvid	3058	25,28	1,18	0,00	0,00	2,22	0,85	12,03	1,11	27,27	1,28	10,92	12,43	4,38	1,05	1,18	27,50	53,47	16,37
Šiška	12292	34,58	0,15	0,00	0,00	1,35	8,24	11,18	2,12	9,93	4,00	9,23	8,01	9,38	1,84	0,15	35,93	44,70	19,22
Trnovo	4933	12,39	1,34	0,00	0,00	5,53	0,34	11,27	2,82	18,16	-10,46	10,36	20,21	5,74	1,38	1,34	17,92	53,42	27,33
Vič	13779	19,30	1,11	0,69	1,28	6,77	1,11	9,38	0,64	12,63	0,09	11,29	21,24	8,09	6,39	1,80	27,35	35,13	35,71
MOL	165148	17,82	0,57	0,06	0,26	5,04	5,16	12,75	2,10	10,14	2,11	13,09	12,01	8,75	10,14	0,63	23,12	45,35	30,90

Primerjava delovnih mest (zaposlenih po kraju dela) in številom aktivnih prebivalcev kaže, kakšen pomen ima posamezna občina oziroma četrt kot območje zaposlovanja. Iz tabele in karte je razvidno, da je ponudba delovnih mest višja od števila aktivnih prebivalcev v mestni občini Ljubljana, znotraj mesta pa izstopajo zlasti četrti Center, Bežigrad in Vič. Zanimivo je, da imajo območja na robu mesta primankljaj delovnih mest. Od okoliških občin izstopajo le občine Domžale, Kamnik in Medvode. Vse ostale občine pa beležijo deficit delovnih mest, kot bi jih potrebovali glede na število aktivnih prebivalcev.

Karta: 4 Razporeditev delovnih mest

Karta: 5 Število delovnih mest na število prebivalcev

Karta: 6 Število delovnih mest na število aktivnih prebivalcev

2.2.3 Struktura ponudbe delovnih mest

Iz karte o koncentraciji delovnih mest v *sekundarnem sektorju* (industrija, rudarstvo, vodno gospodarstvo in gradbeništvo) da je le-ta najbolj zastopana v severnem delu Ljubljane, zlasti na območju Šiške in Most ter delno v območju Črnuč. Koncentracija industrijskih obratov z več kot 100 zaposlenimi je prisotna še v občinah Domžale, Kamnik, Vrhnika in Medvode. Delež zaposlenih v sekundarnih dejavnosti znaša v Ljubljani 23 %, v regiji pa 27 %.

Karta: 7 Število zaposlenih v sekundarnem sektorju dejavnosti

Karta: 8 delež zaposlenih v sekundarnem sektorju dejavnosti

Absolutno in po deležu pa znatno iztopa zaposlenost v *terciarnih dejavnostih* (zajema: promet in zveze, trgovina, gostinstvo in turizem, obrt in osebne storitve, stanovanjske -komunalne dejavnosti ter finančne, tehnične in poslovne storitve), zlasti trgovina in obrt. Ta dejavnost je bolj enakomerno razporejena tako znotraj same ljubljanske občine kot v ostalih občinah. Manjša zastopanost je v obrobni -podeželskih občinah obravnavanega območja. Podobna je prostorska razporeditev trgovine in obrti.

Karta: 9 Število zaposlenih v terciarnem sektorju dejavnosti

Karta:10 Število zaposlenih v trgovini

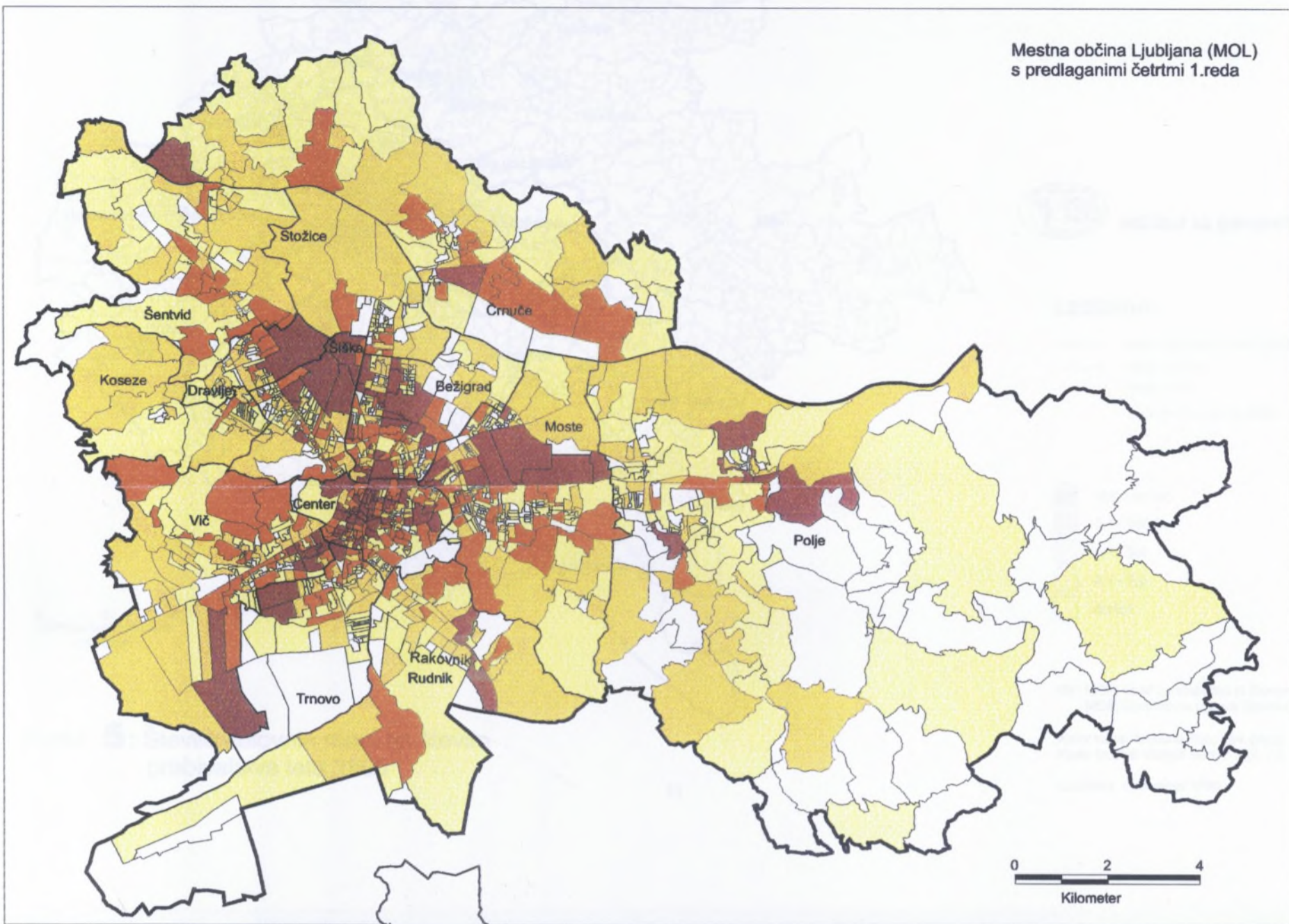
Karta: 11 Število zaposlenih v obrti

Posebej smo obravnavali zaposlenost v *kvartarnih dejavnostih* (izobraževanje in kultura, zdravstvo in socialno varstvo, javna uprava, skladi, združenja in organizacije), ki je koncentrirana v osrednjem delu mestne občine Ljubljana. V zunanjih občinah pa so delovna mesta v tem sektorju samo v centrih obravnavanih občin, ter v nekaterih večjih centralnih krajih, kjer sedež šole.

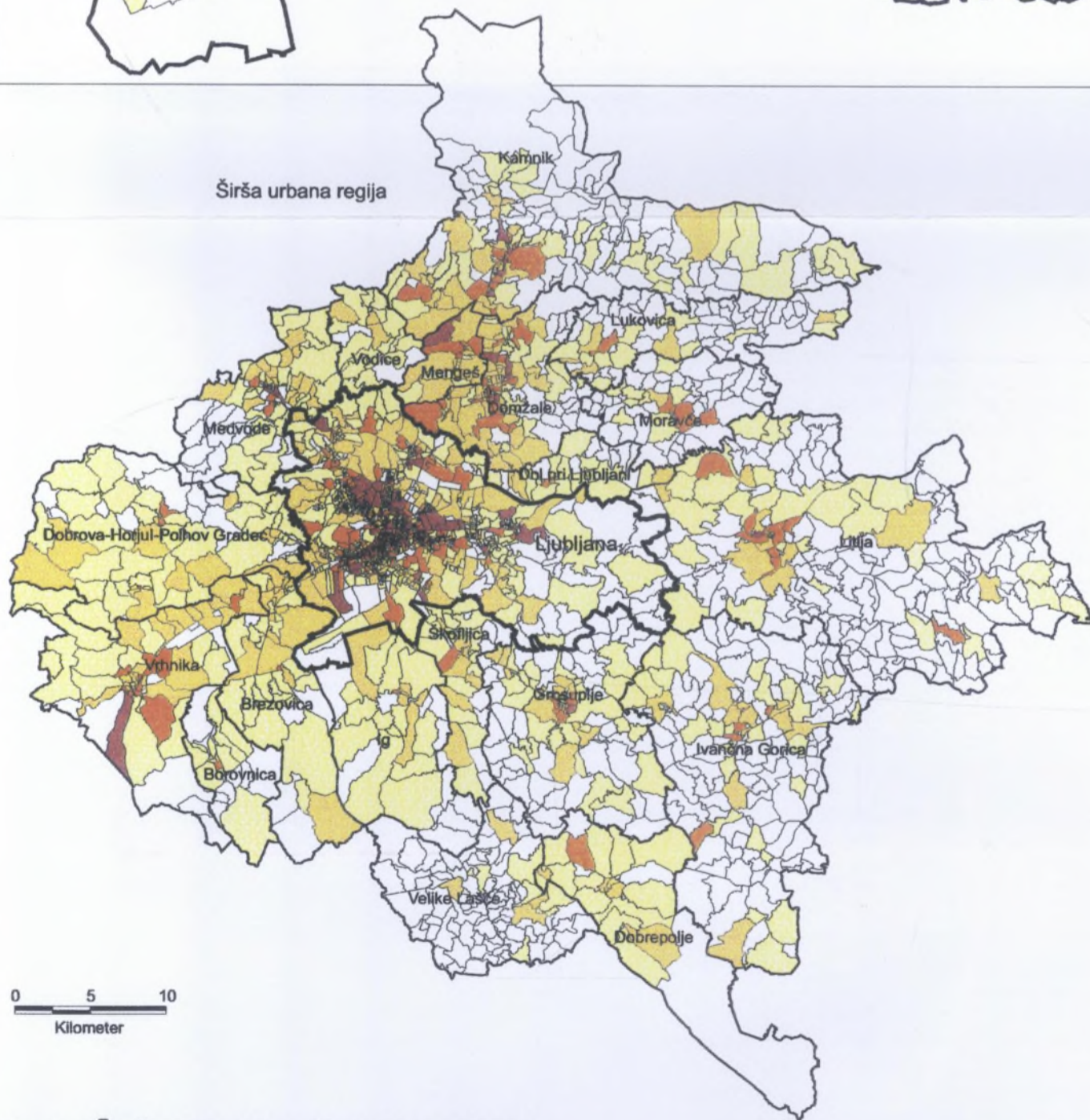
Karta:12 Število zaposlenih v kvartarni dejavnosti

Glede na prilagajanje evropskim kriterijem, ki terciarni in kvartarni sektor združuje, smo obdelali tudi oba sektorja skupaj. Značilno je, da sta tako MOL kot širša urbana regija v strukturi delovnih mest že prešla v t.i. terciarizacijo gospodarskih dejavnosti, saj je v teh dveh sektorjih zaposlenih že več kot 70% vseh zaposlenih. Manjša zastopanost tega sektorja je na robu obravnavane regije.

Karta:13 Delež zaposlenih v terciarnem in kvartarnem sektorju dejavnosti

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

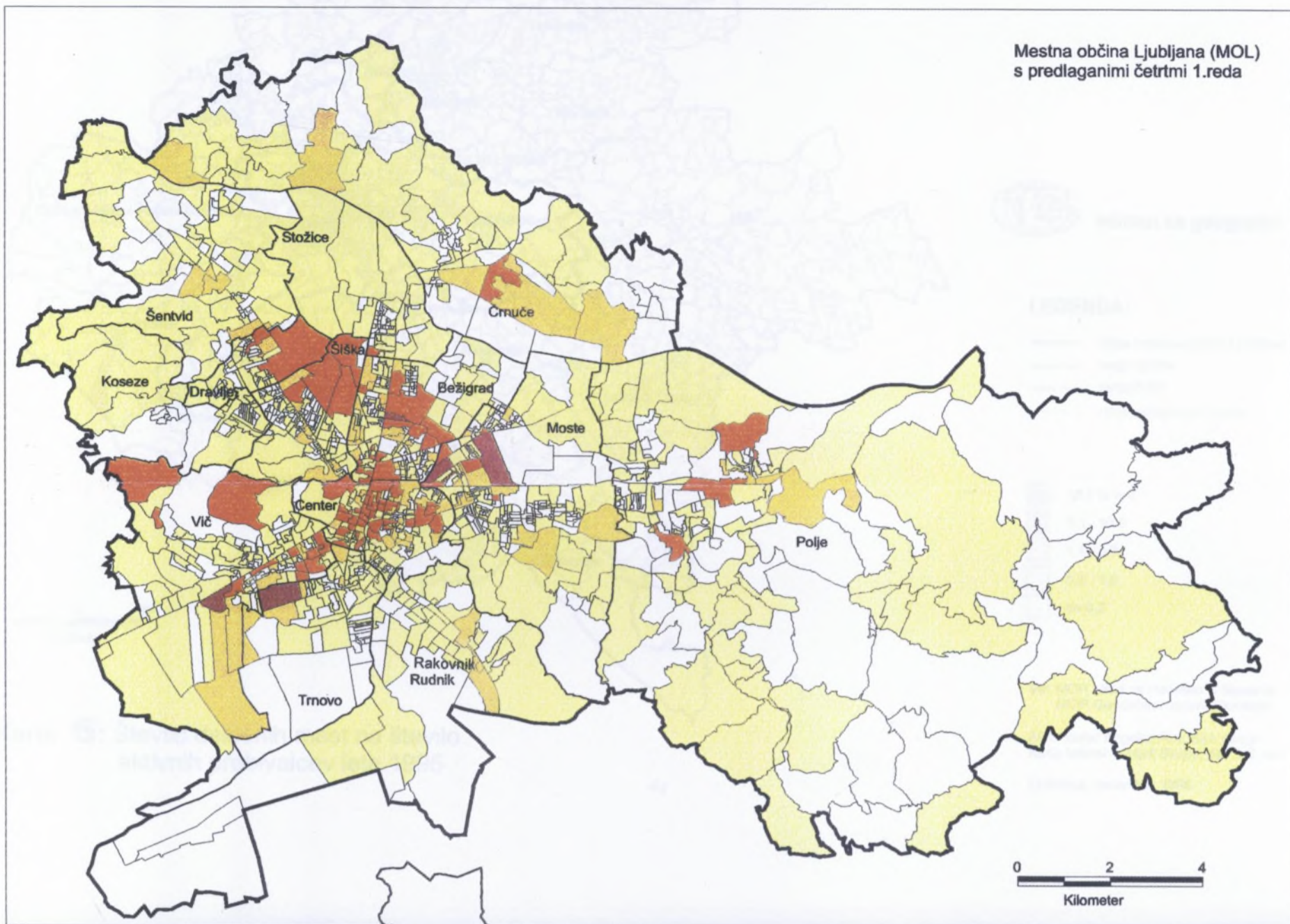
- 500 in več
- 100 - 499
- 30 - 99
- 10 - 29
- do 10

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

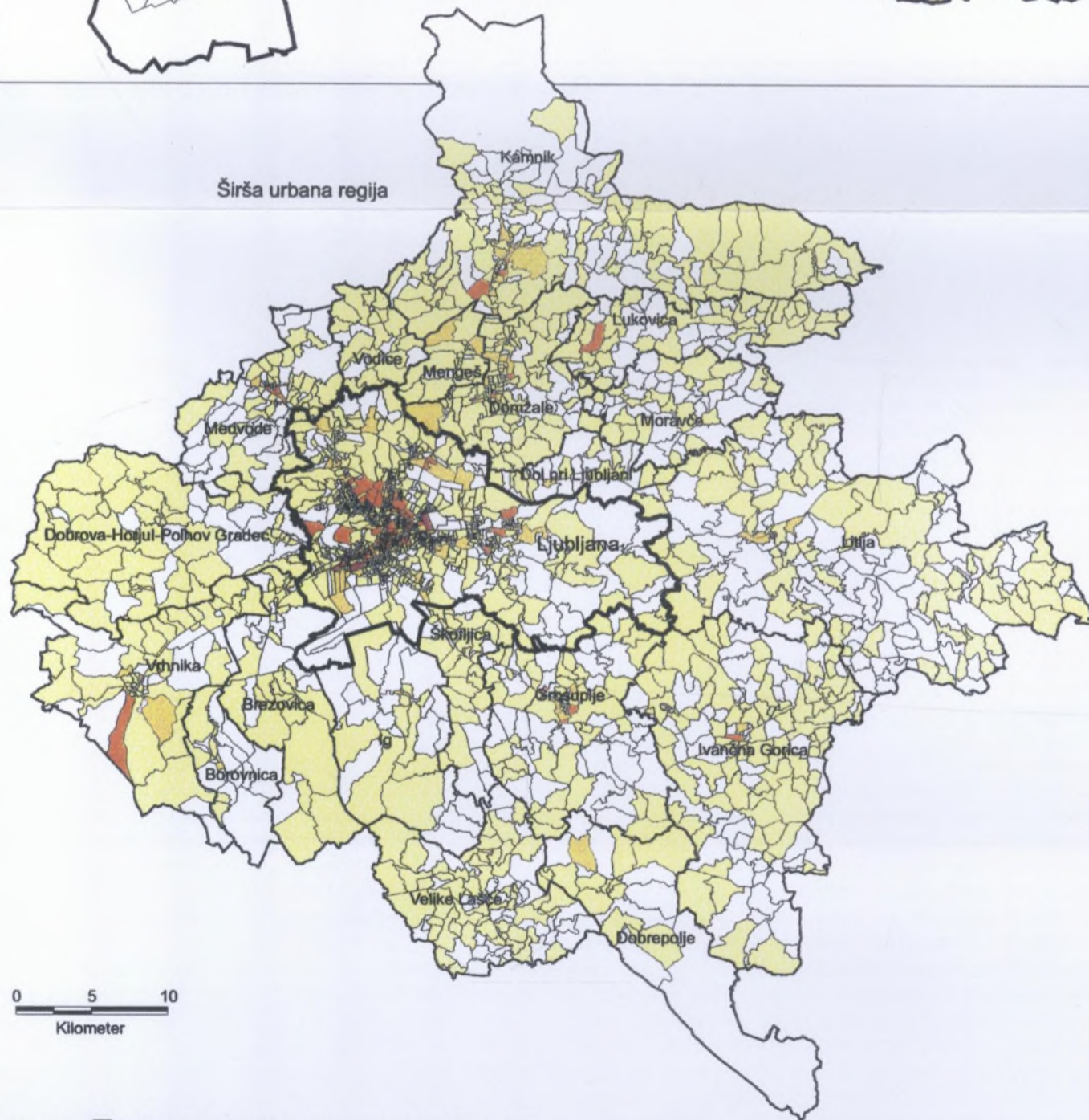
Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

Ljubljana, december 1996

Karta 4: Število delovnih mest leta 1995

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 100,1 in več
- 3,1 - 100,0
- 1,1 - 3,0
- 0,1 - 1,0
- do 0,1

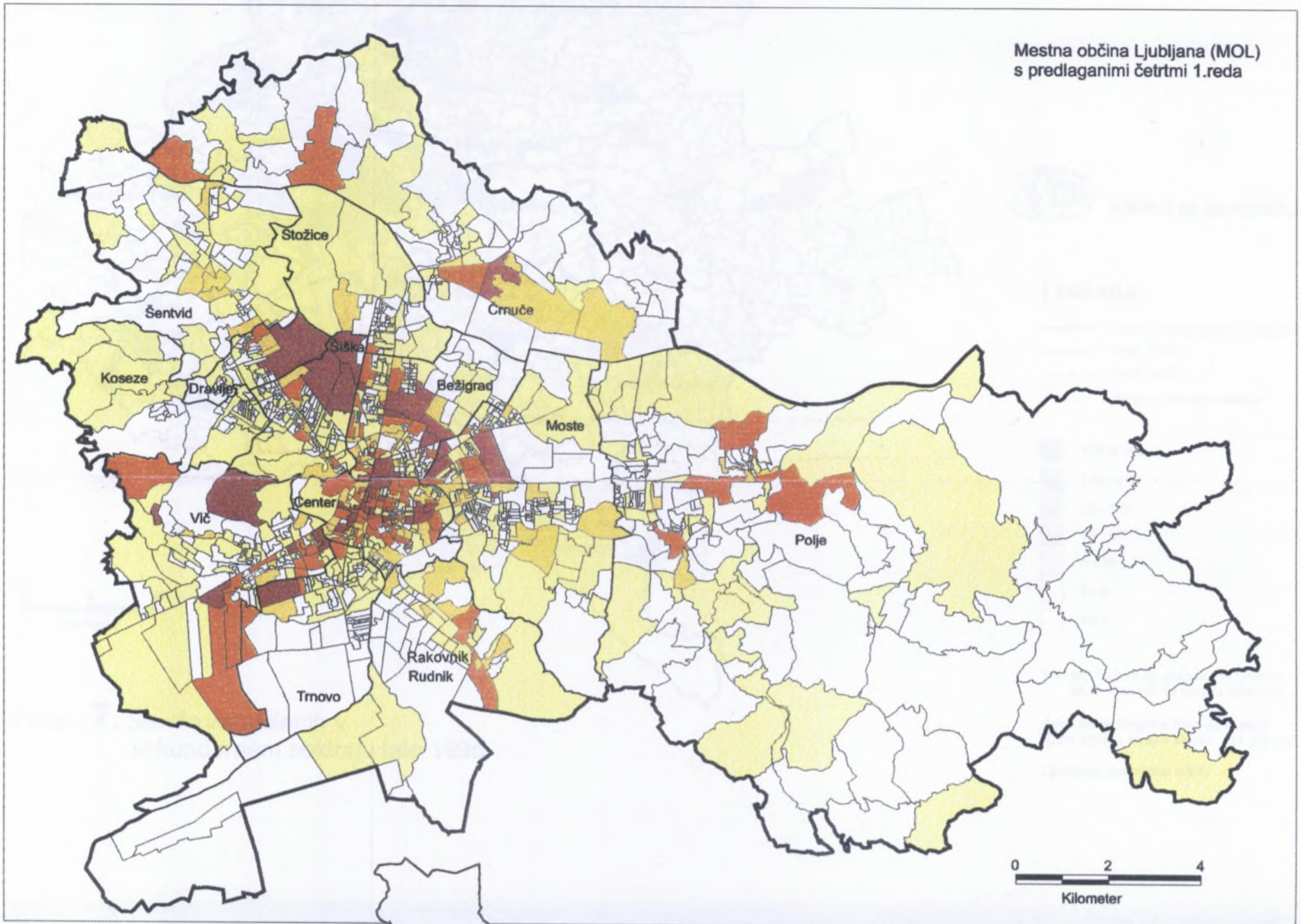
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

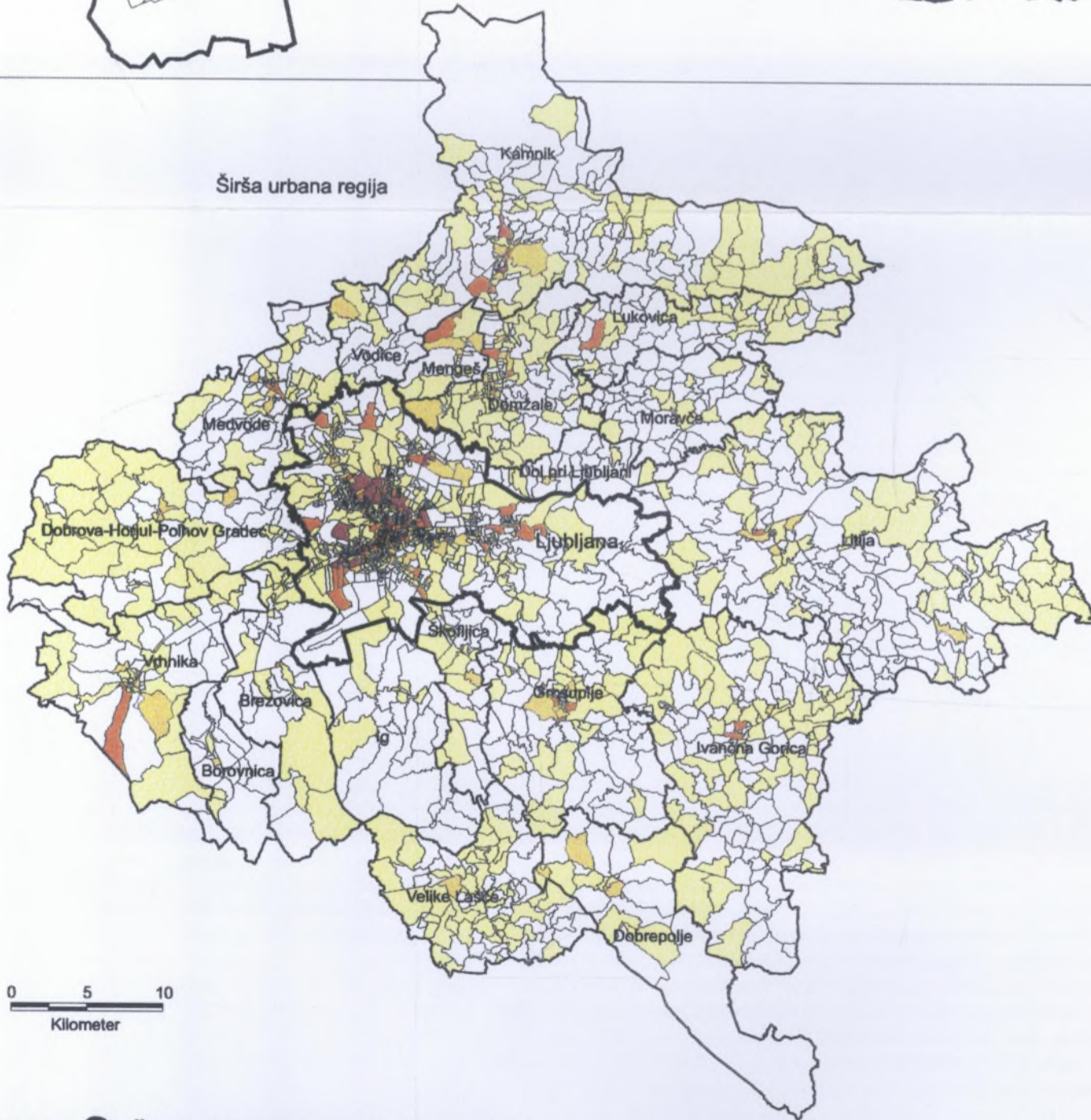
Ljubljana, december 1996

Karta 5: Število delovnih mest na število prebivalstva leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1. reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 10,1 in več
- 3,1 - 10,0
- 1,1 - 3,0
- 0,2 - 1,0
- do 0,2

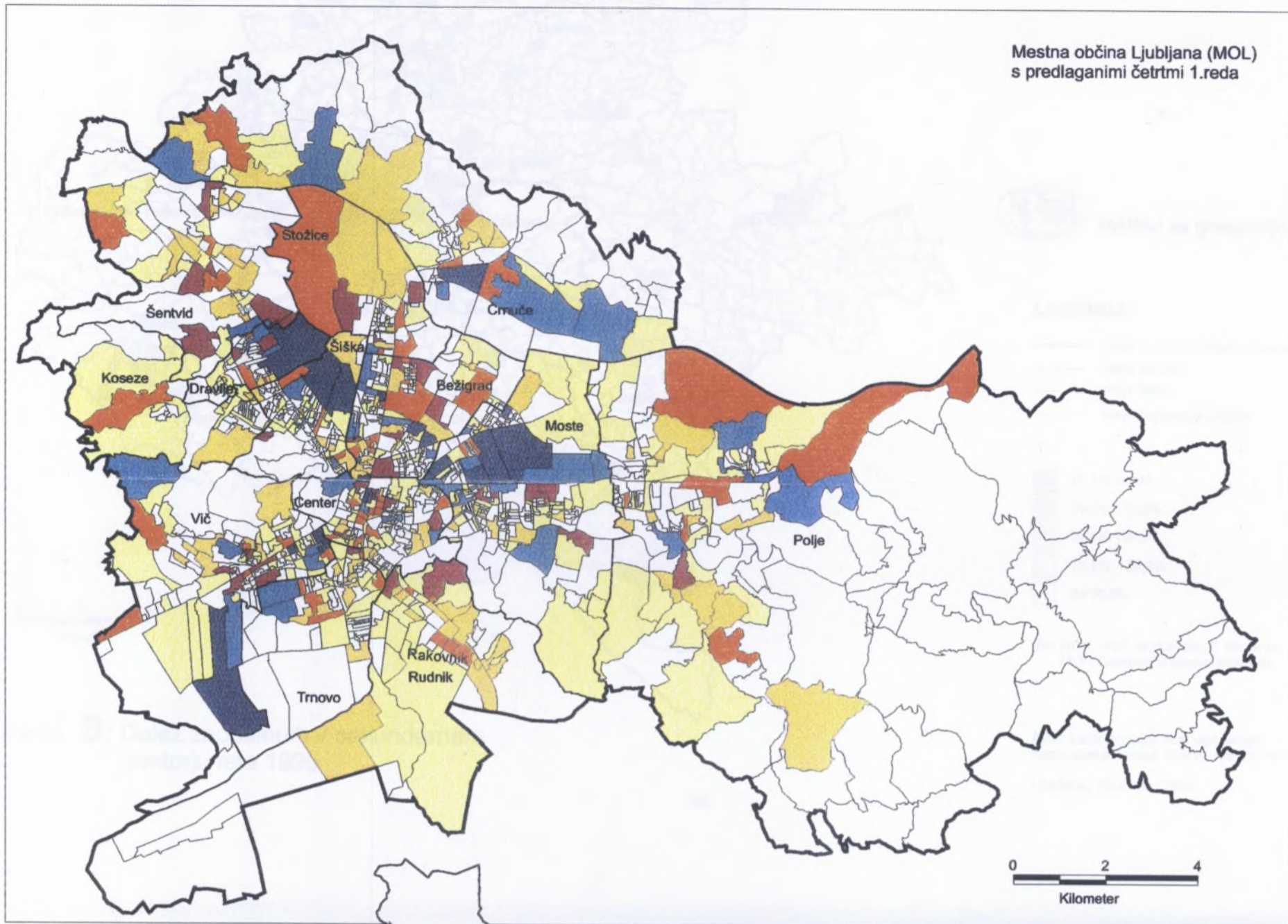
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

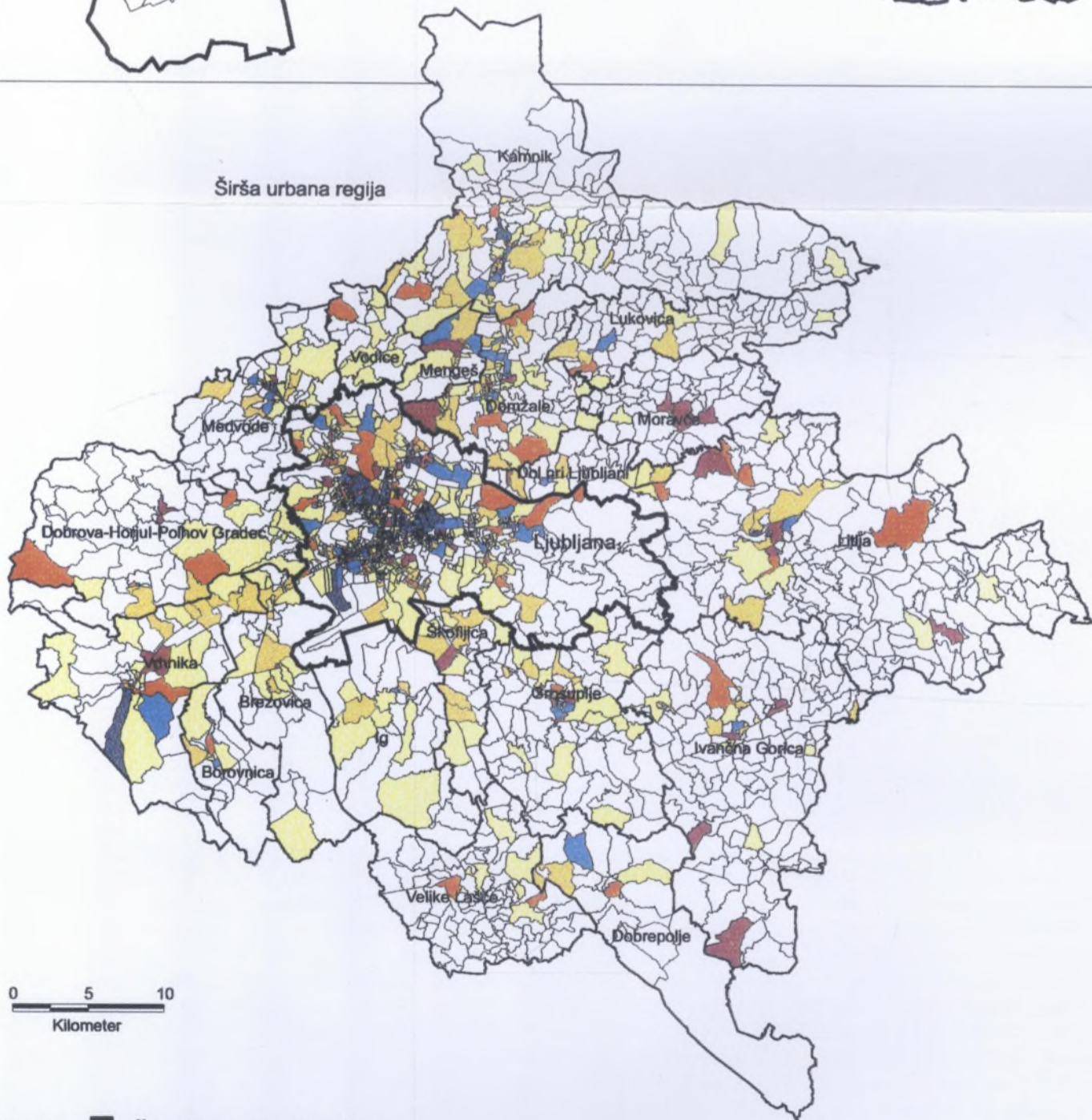
Ljubljana, december 1996

Karta 6: Število delovnih mest na število
aktivnih prebivalcev leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 500 in več
- 150 - 499
- 50 - 149
- 15 - 49
- 5 - 14
- 1 - 4
- do 1

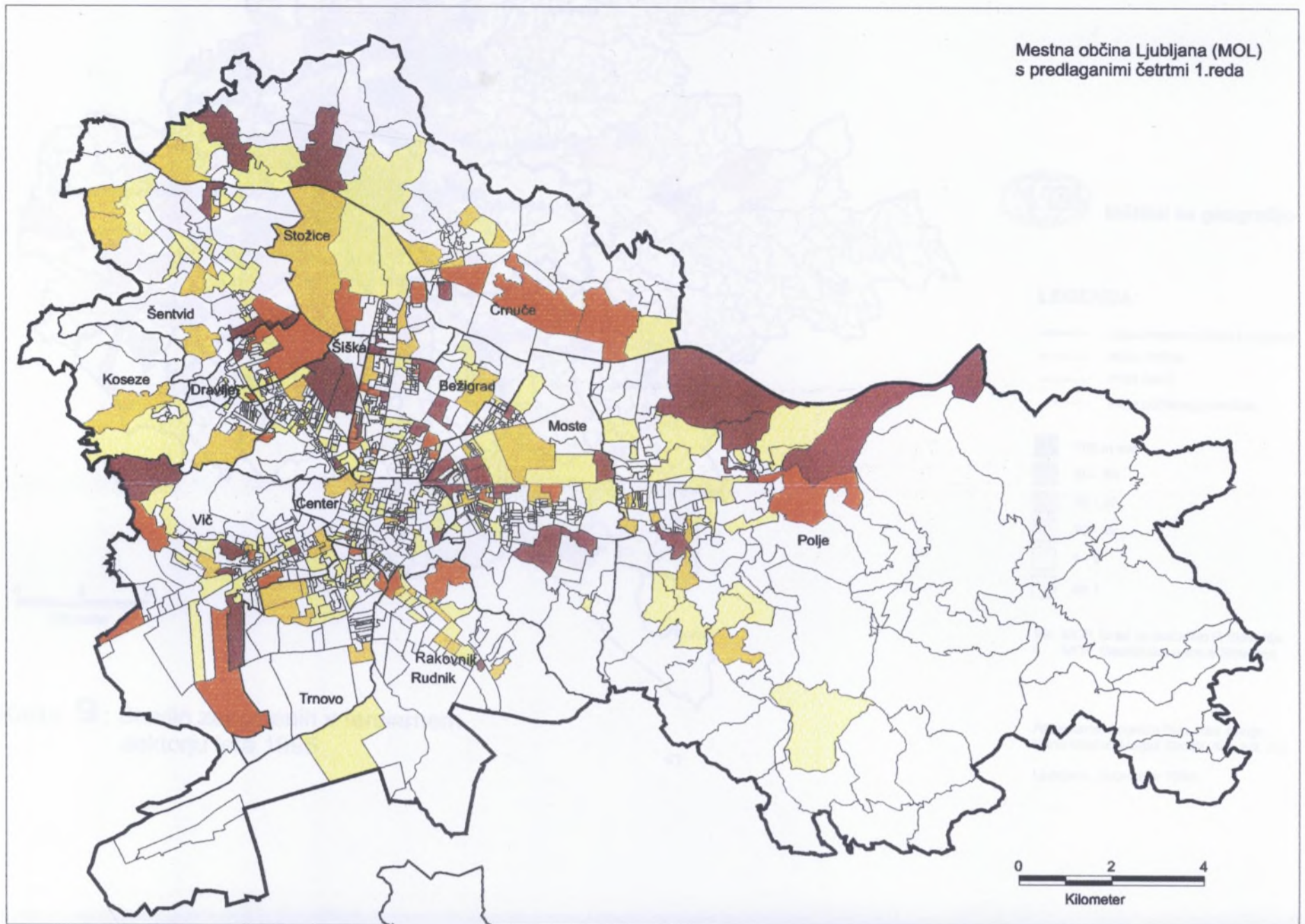
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

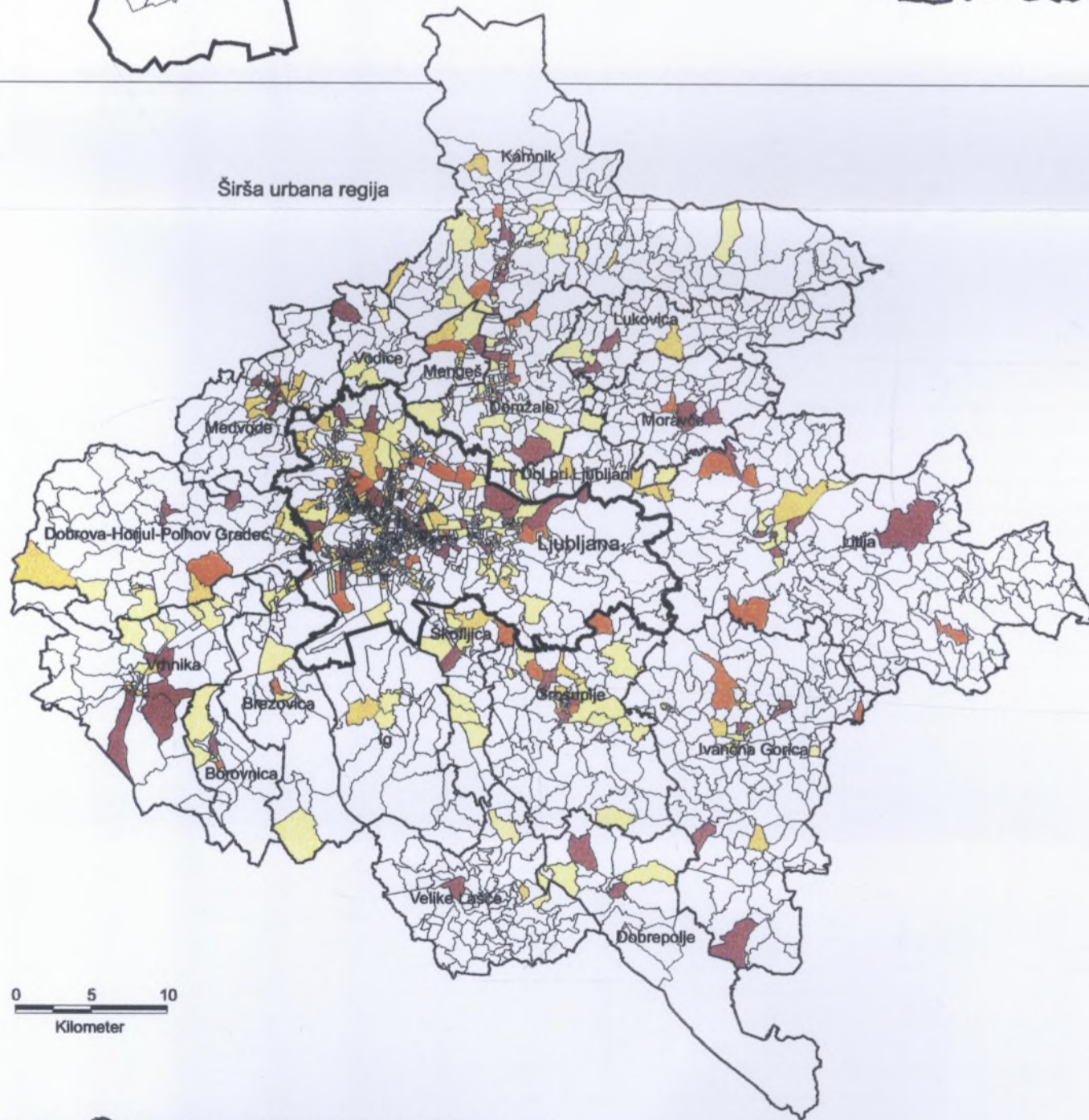
Ljubljana, december 1996

Karta 7: Število zaposlenih v sekundarnem sektorju late 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

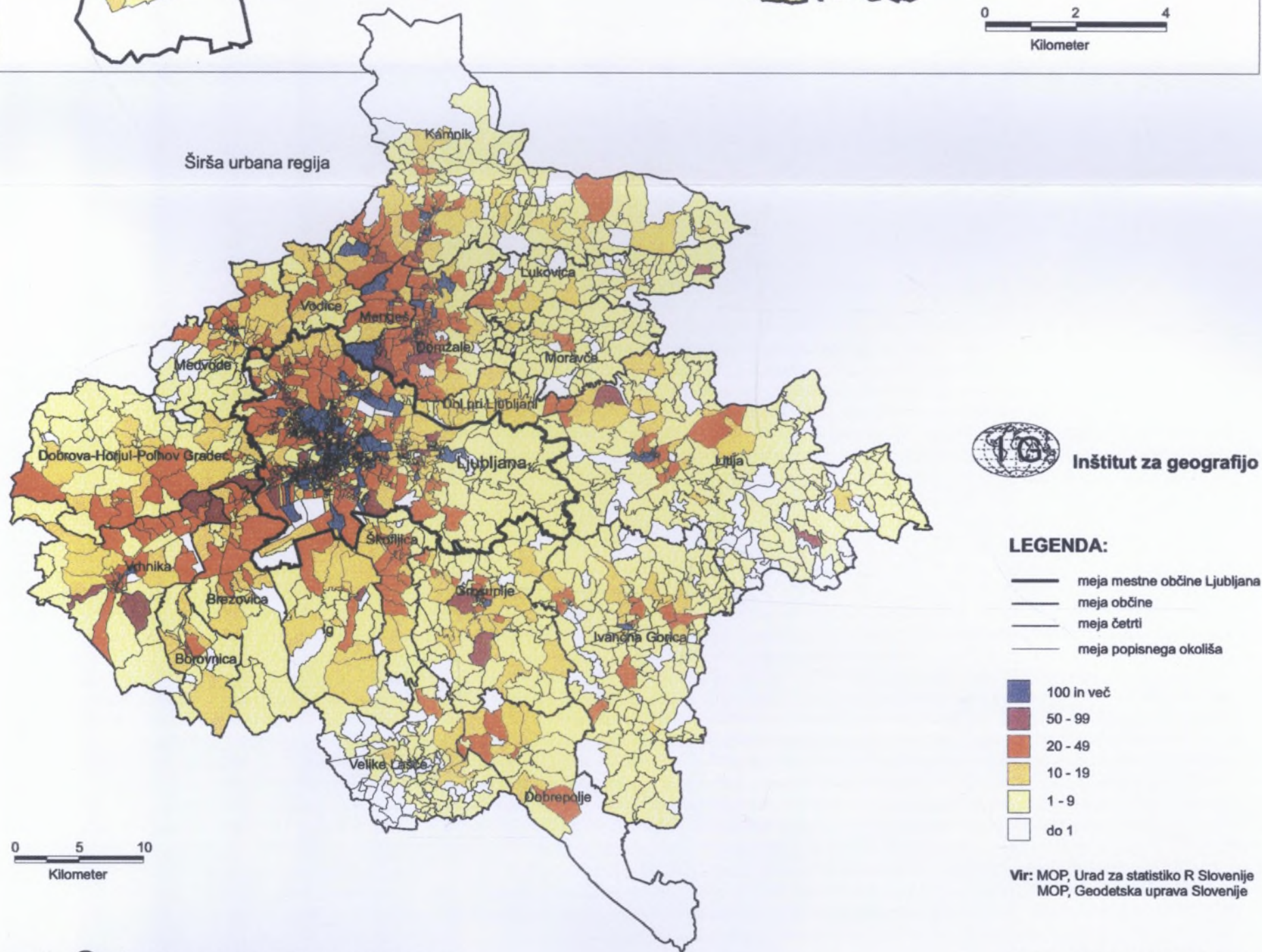
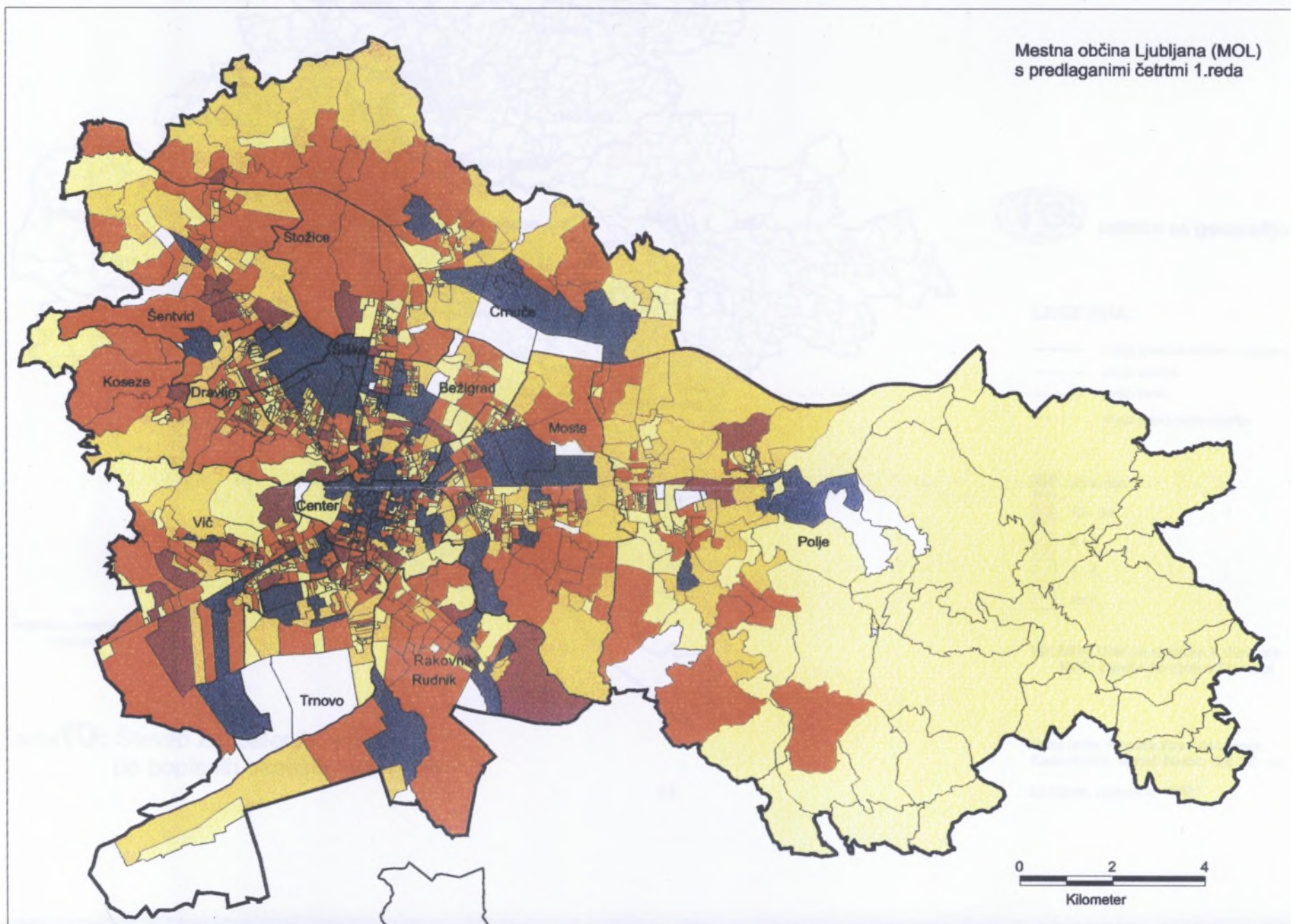
- 70,1% in več
- 50,1% - 70,0%
- 30,1% - 50,0%
- 10,1% - 30,0%
- do 10,0%

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelica Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

Ljubljana, december 1996

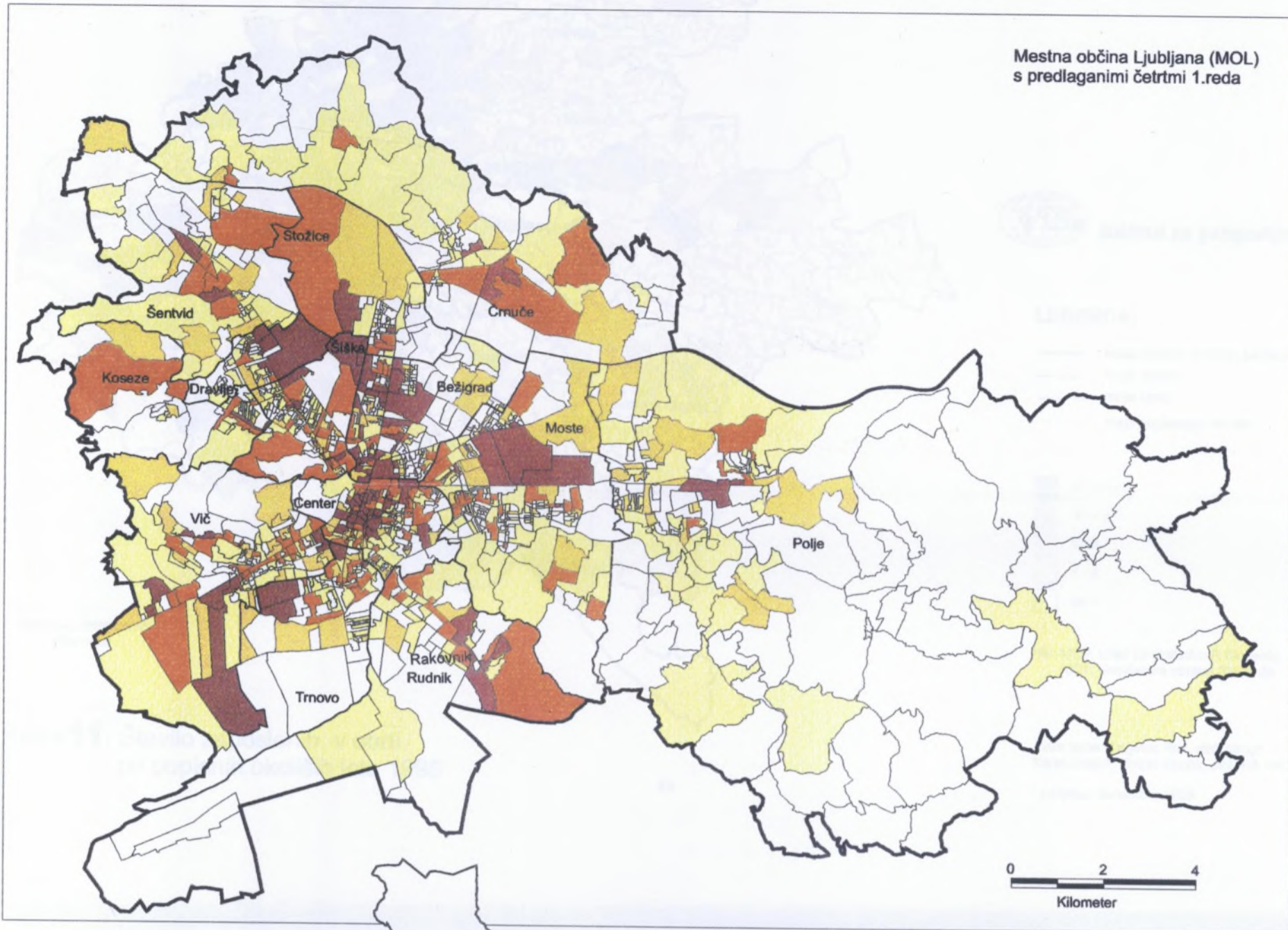
Karta 8: Delež zaposlenih v sekundarnem sektorju leta 1995

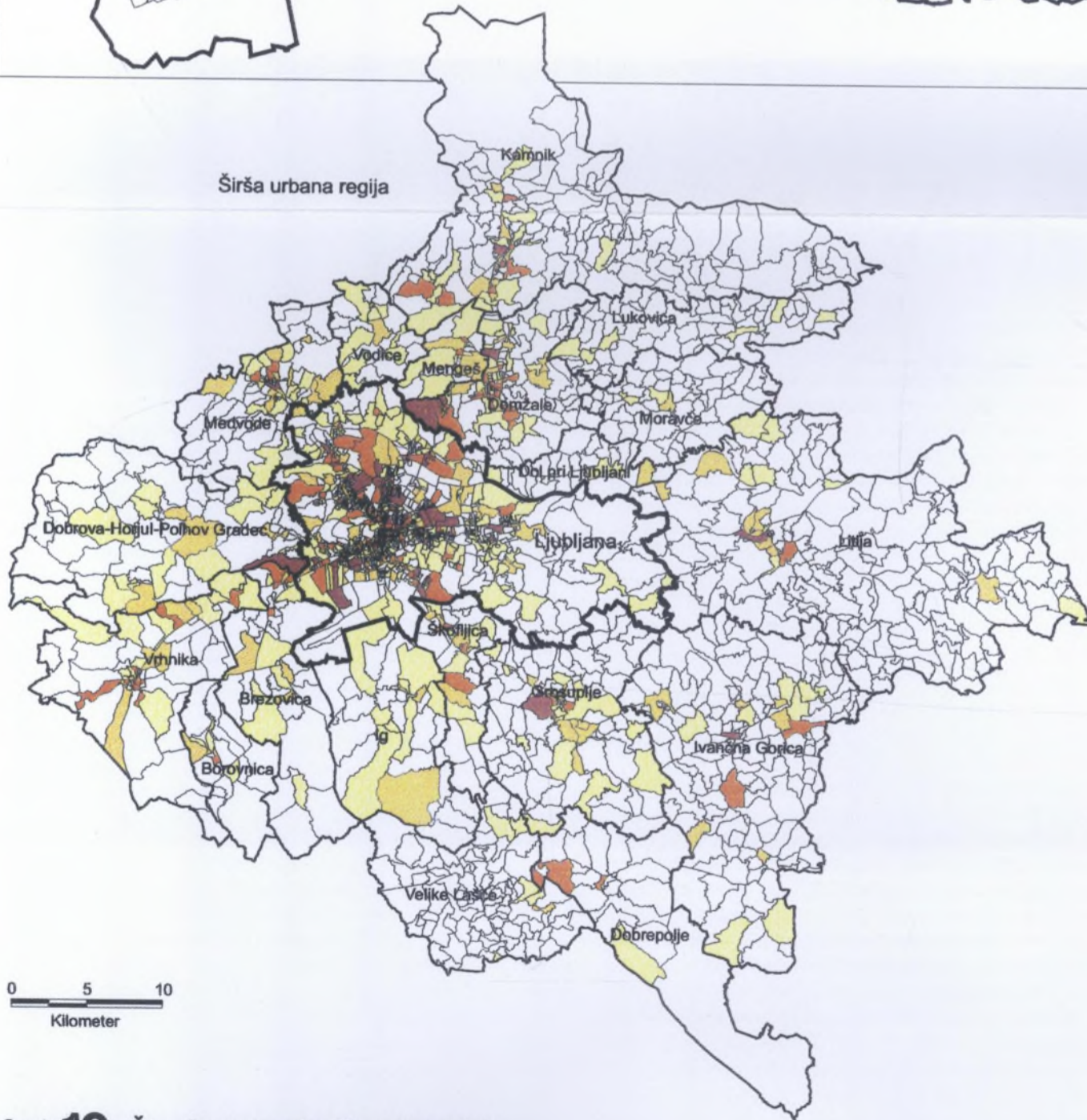
Karta 9: Število zaposlenih v terciarnem sektorju leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1. reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

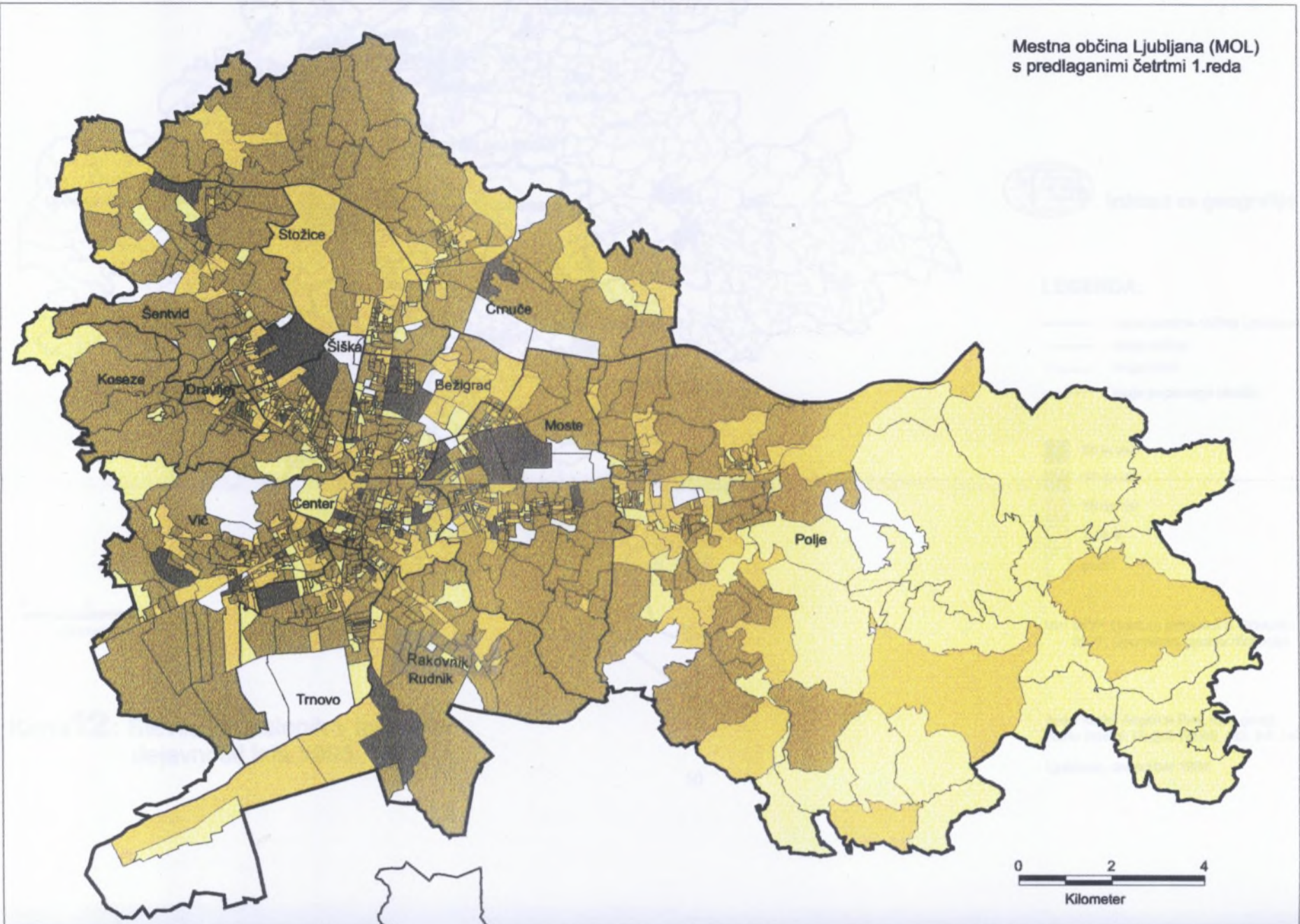
- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 40 in več
- 10 - 39
- 5 - 9
- 1 - 4
- do 1

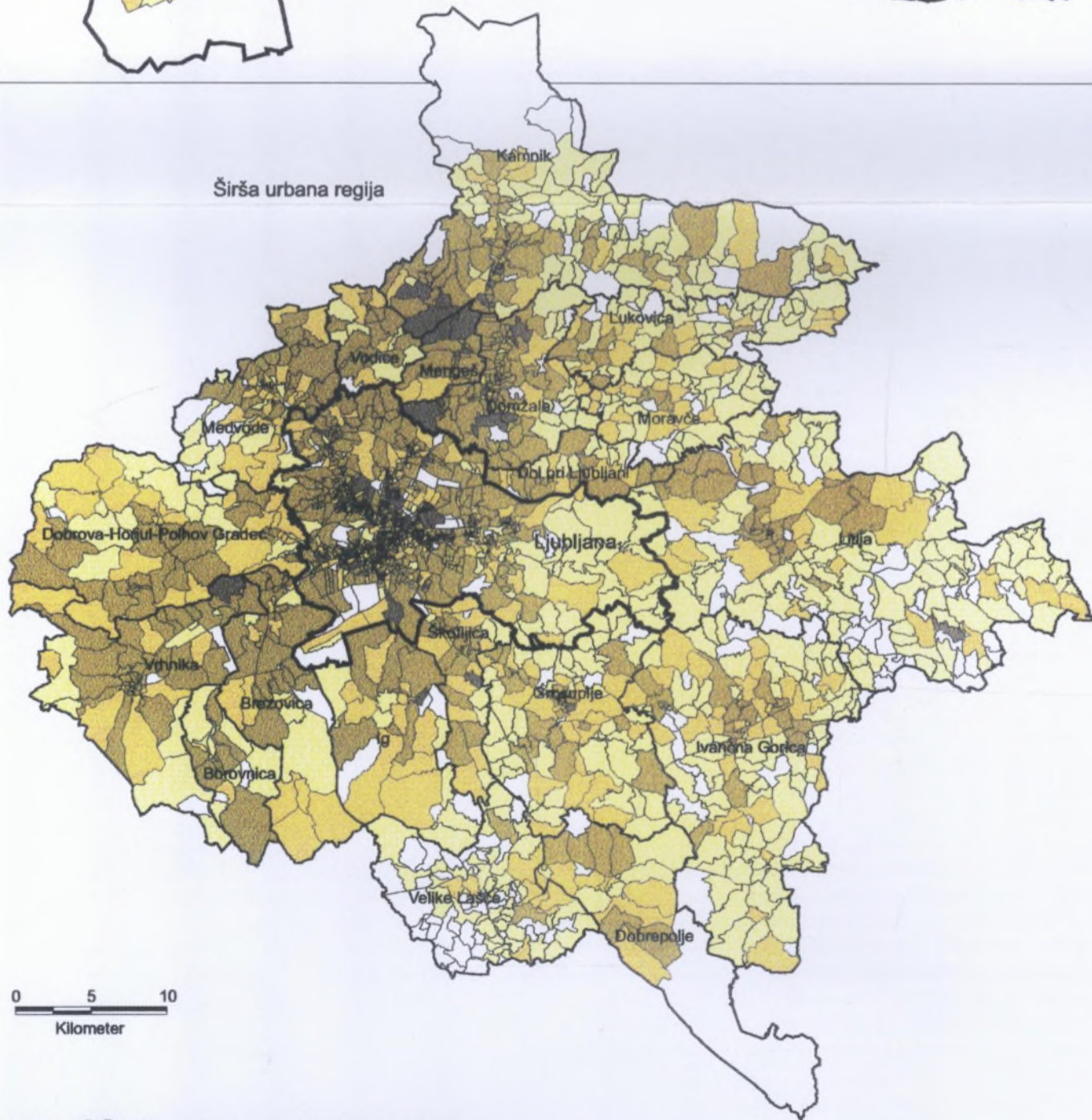
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta 10: Število zaposlenih v trgovini
po popisnih okoliših leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 40 in več
- 10 - 39
- 5 - 9
- 1 - 4
- do 1

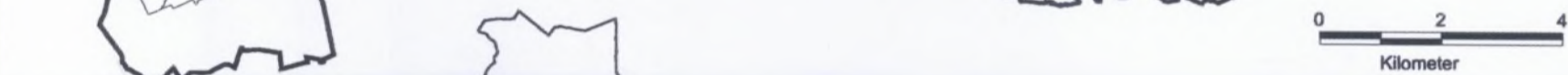
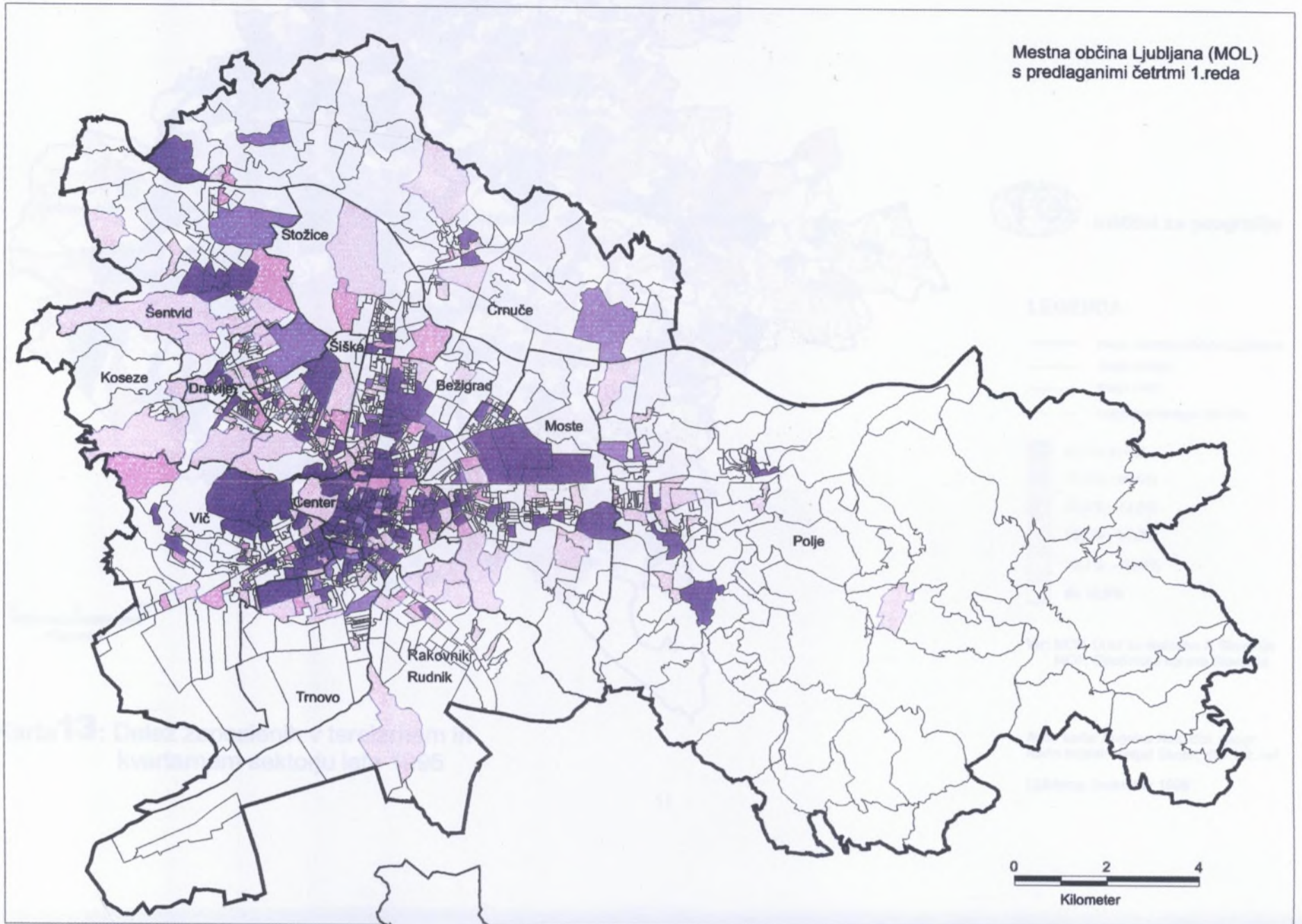
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rsč.

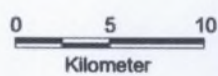
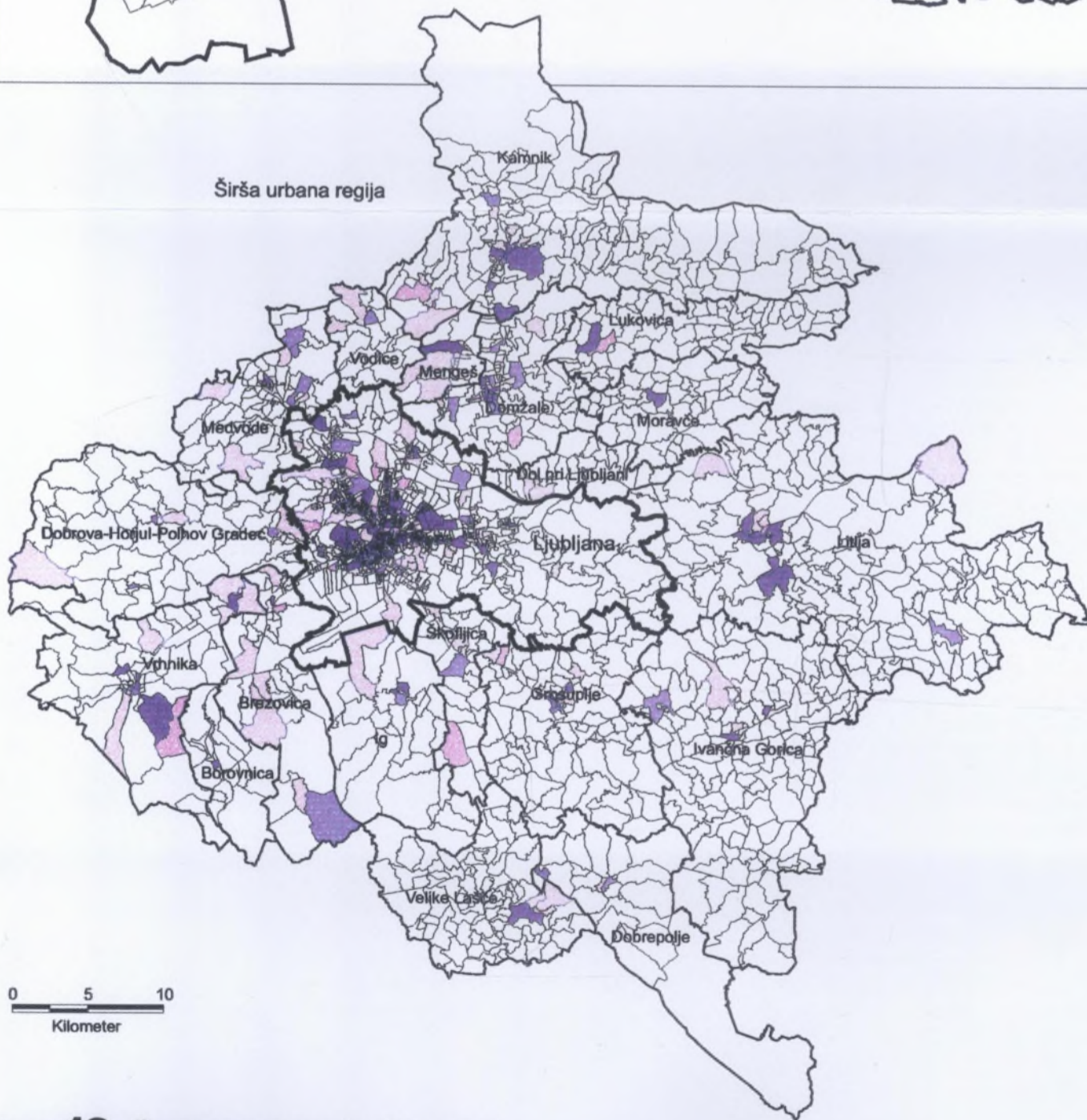
Ljubljana, december 1996

Karta 11: Število zaposlenih v obrti
po popisnih okoliših leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

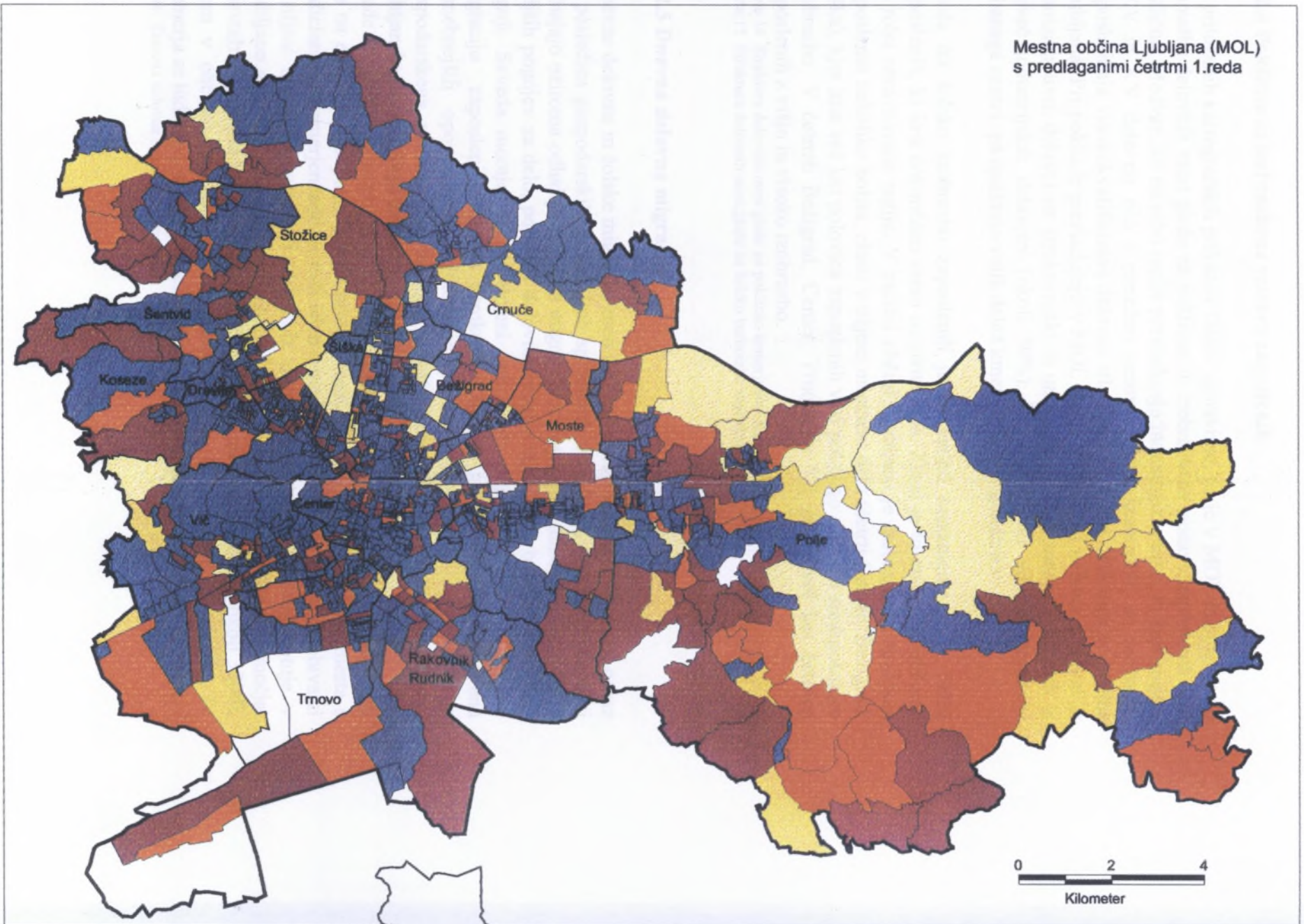
- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 50 in več
- 30 do 49
- 10 do 29
- 1 do 9
- pod 1

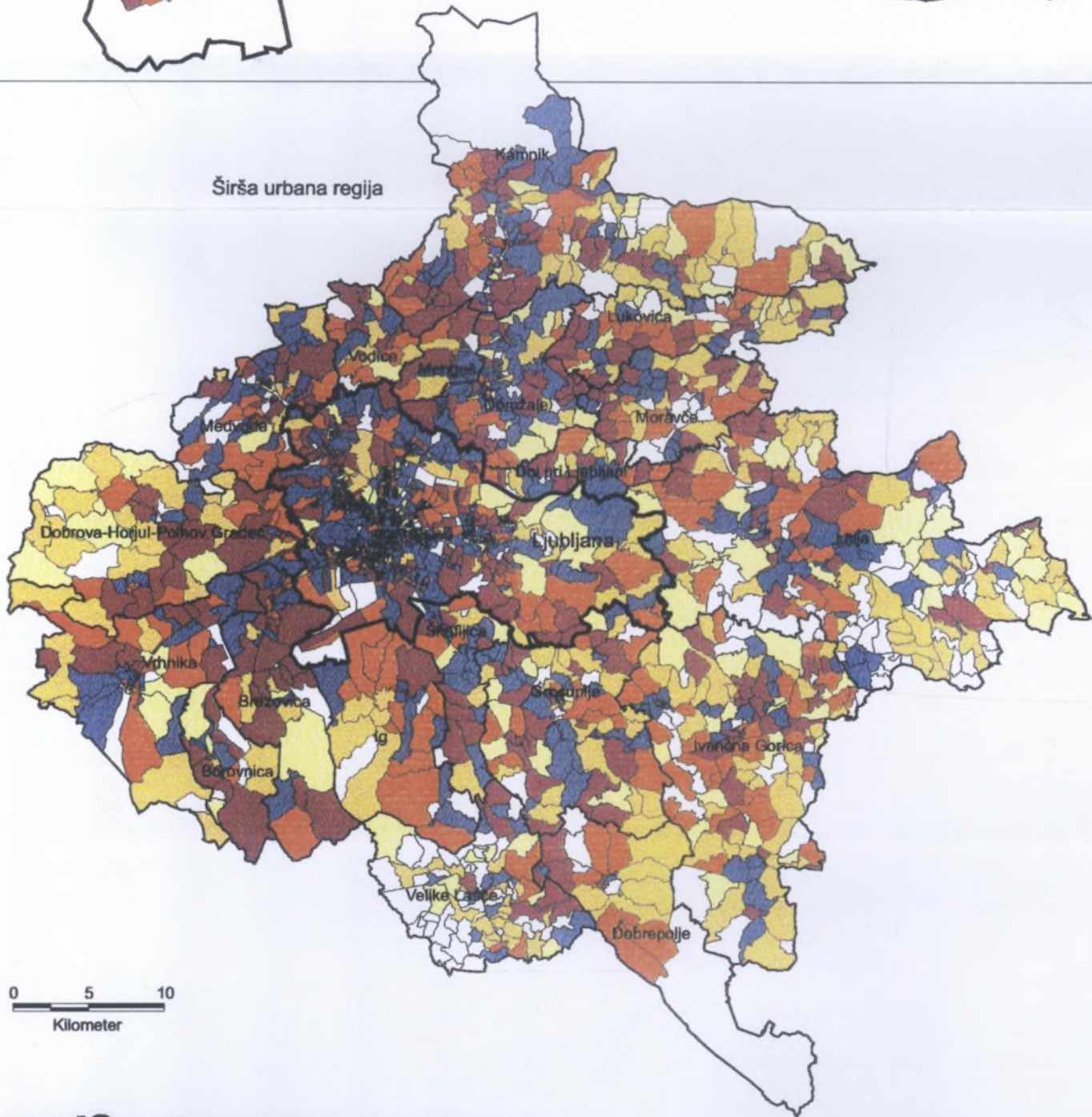
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta12: Število zaposlenih v kvartarni dejavnosti leta 1995

Mestna občina Ljubljana (MOL)
s predlaganimi četrtmi 1.reda

Širša urbana regija

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- 90,1% in več
- 70,1% - 90,0%
- 50,1% - 70,0%
- 30,1% - 50,0%
- 10,1% - 30,0%
- do 10,0%

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.
Ljubljana, december 1996

Karta 13: Delež zaposlenih v terciarnem in kvartarnem sektorju leta 1995

2.2.4 Poklicna in izobrazbena sestava zaposlenih

Iz priloženih kartografskih prikazov lahko ugotovimo, da je v MOL in širšo regiji ponudba delovnih mest glede na poklicno in izobrazbeno sestavo zaposlenih zelo različna. Medtem, ko na robu regije prevladujejo industrijski obrati, ki zaposlujejo PKV in KV delovno silo s pretežno osnovnošolsko izobrazbo, so možnosti zaposlovanja visokokvalificirane delovne sile edino v ožjem delu mestne občine Ljubljana. Pri poklicih prevladujejo v MOL zlasti industrijski delavci, upravni in administrativni delavci ter strokovnjaki in umetniki. V vseh zunanjih občinah je največ industrijskih delavcev (okoli 50%). V občinah ki nimajo izrazitega urbanega centra, pa opažamo velik delež kmetovalcev in gozdarjev.

Glede na šolsko izobrazbo zaposlenih je še vedno sorazmerno velik delež zaposlenih, ki ima dokončano samo osnovno šolo. Zlasti je to opazno v občinah na robu obravnavane regije. V mestni občini Ljubljana je izobrazbena struktura zaposlenih nekoliko boljša, zlasti v ožjem mestnem delu (četrti Center, Bežigrad, Šiška), kjer ima več kot polovica zaposlenih vsaj poklicno oziroma srednjošolsko izobrazbo. V četrtih Bežigrad, Center, Trnovo in Vič pa je več kot četrtnina zaposlenih z višjo in visoko izobrazbo.

Karta:14 Struktura delovnih mest glede na poklicno usmerjenost zaposlenih

Karta:15 Struktura delovnih mest glede na šolsko izobrazbo zaposlenih

2.2.5 Dnevna delovna migracija

Dnevne delovne in šolske migracije med različnimi občinami so največkrat odraz in posledica gospodarskih in socialnih sprememb v občinah, iz katerih migranti prihajajo oziroma odhajajo. Dnevna migracija je pogojena z mnogimi faktorji, od boljših pogojev za delo, ponudbe delovnih mest, velikokrat z boljšimi bivalnimi pogoji. Seveda morajo biti izpolnjeni tudi drugi pogoji, ki sprožijo dnevno migracijo zaposlenih. Analiza vzrokov in obsega migracijskih tokov je ena pomembnejših opozoril za oblikovanje poselitvenih politik, napovedovanje gospodarskega razvoja, načrtovanja infrastrukture in končno za omejevanje ljubljanskega akcijskega prostora.

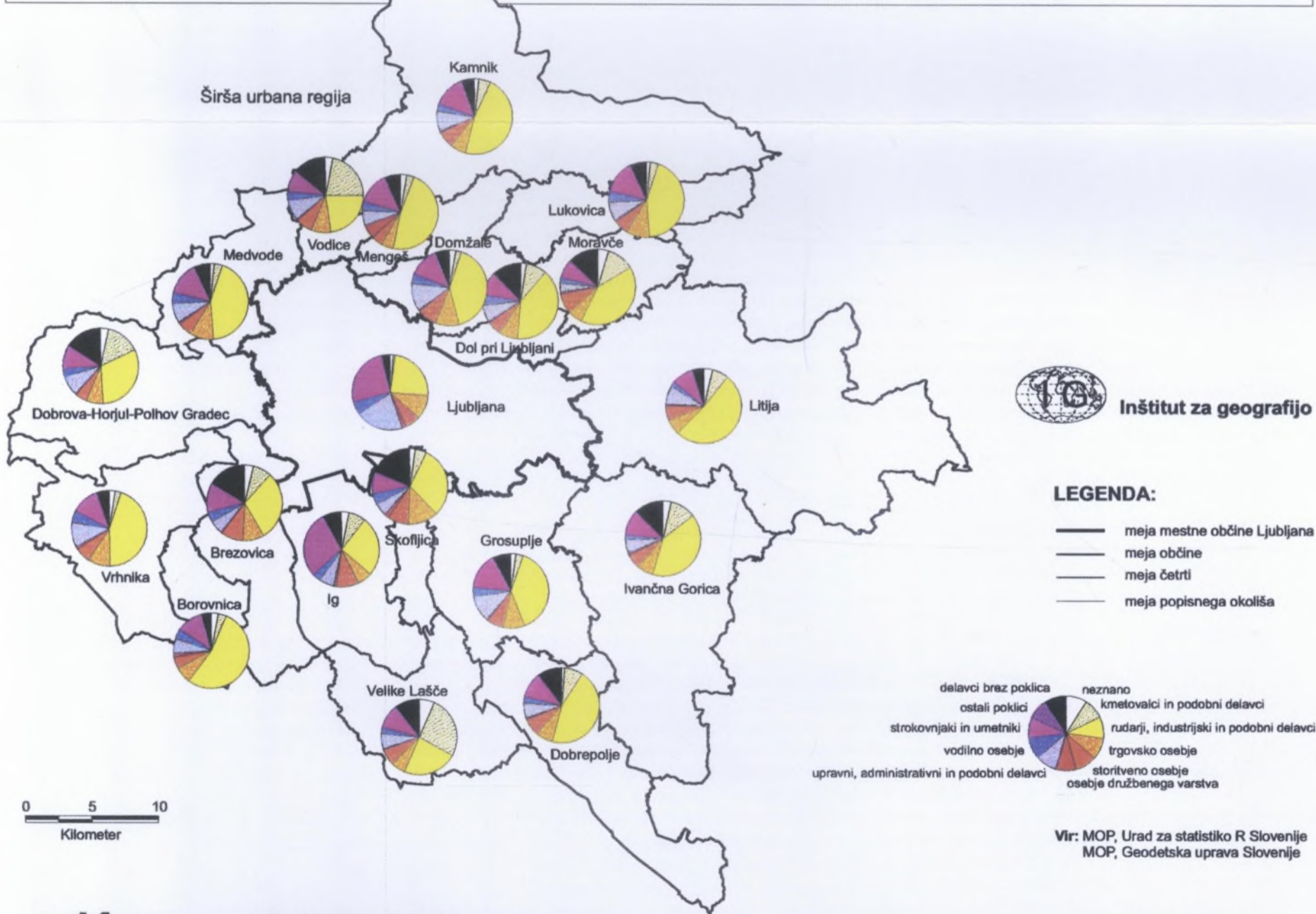
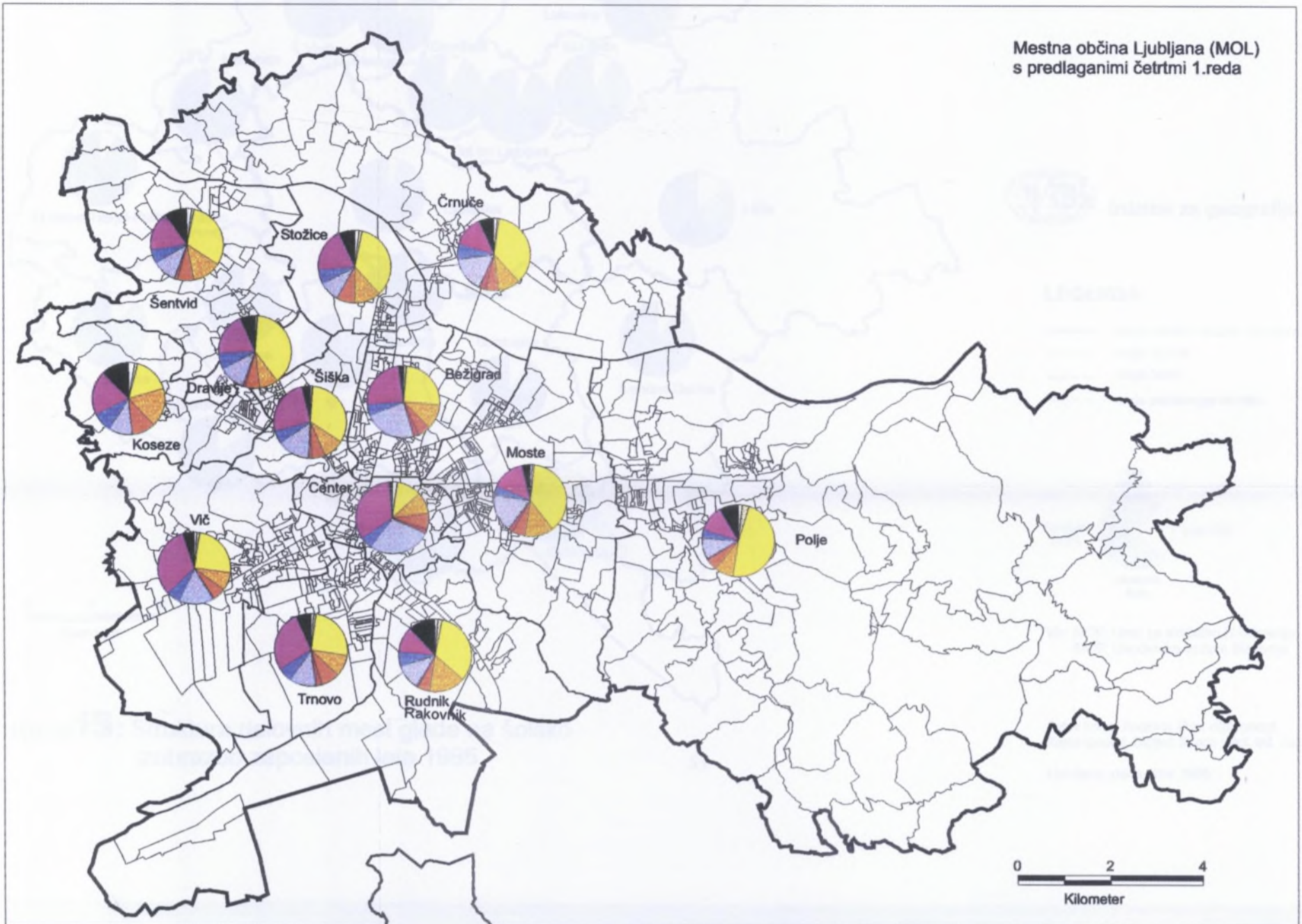
Glede na takšno strukturo in razporeditev delovnih mest, kot smo jo opisali, ko gre na eni strani za pomanjkanje prostih mest, po drugi pa za delovna mesta s tradicionalno usmerjenostjo, je tudi eden izmed razlogov, da se aktivni prebivalci prisiljeni se zaposlovati v Ljubljani. Iz obravnavane regije dnevno potuje v Ljubljano okoli 33.500 zaposlenih, največ iz domžalsko - kamniškega območja. Dnevnih migracij iz MOL v okoliške občine skoraj ni zaznati (skupaj okoli 3500), razen v občino Domžale, kamor dnevno potuje okoli 1000 zaposlenih. Ta razmerja se tudi lepo viidjo iz tabelaričnega prikaza in priložene karte.

Karta: Dnevna delovna migracija zaposlenih

Tabela: Dnevna delovna migracija

Občina	Število zaposlenih po kraju dela	Število imigrantov v Ljubljano	Število emigrantov iz Ljubljane
Borovnica	827	740	40
Brezovica	1238	2312	104
Dobrepolje	759	514	30
Dobrova-Horjul-Polhov Gradec	1744	1955	139
Dol pri Ljubljani	607	1144	106
Domžale	11653	4789	988
Grosuplje	4211	3006	322
Ig	1054	1226	175
Ivančna Gorica	2688	1862	70
Kamnik	9950	2435	293
Litija	4839	2801	64
Lukovica	797	413	21
Medvode	3438	2436	456
Mengeš	2415	990	283
Moravče	622	396	10
Škofljica	906	1737	130
Velike Lašče	561	720	18
Vodice	524	835	41
Vrhnika	4922	3008	263

Struktura, smeri in jakost migracijskih tokov navezadnje pojasnujejo, kakšen pomen imajo posamezne občine v direktni in regionalni povezavi na eni strani kot kraj zaposlitve oziroma šolanja. Karta migracijskih tokov kaže, da je največji pritisk v Ljubljano iz domžalske, litijske, grosupeljske in vrhniške občine, sledijo smeri iz občin Kamnik, Medvode in Dobrova - Horjul - Polhov Gradec. Iz ostalih občin obravnavane reije je ta priliv manjši.

Inštitut za geografijo

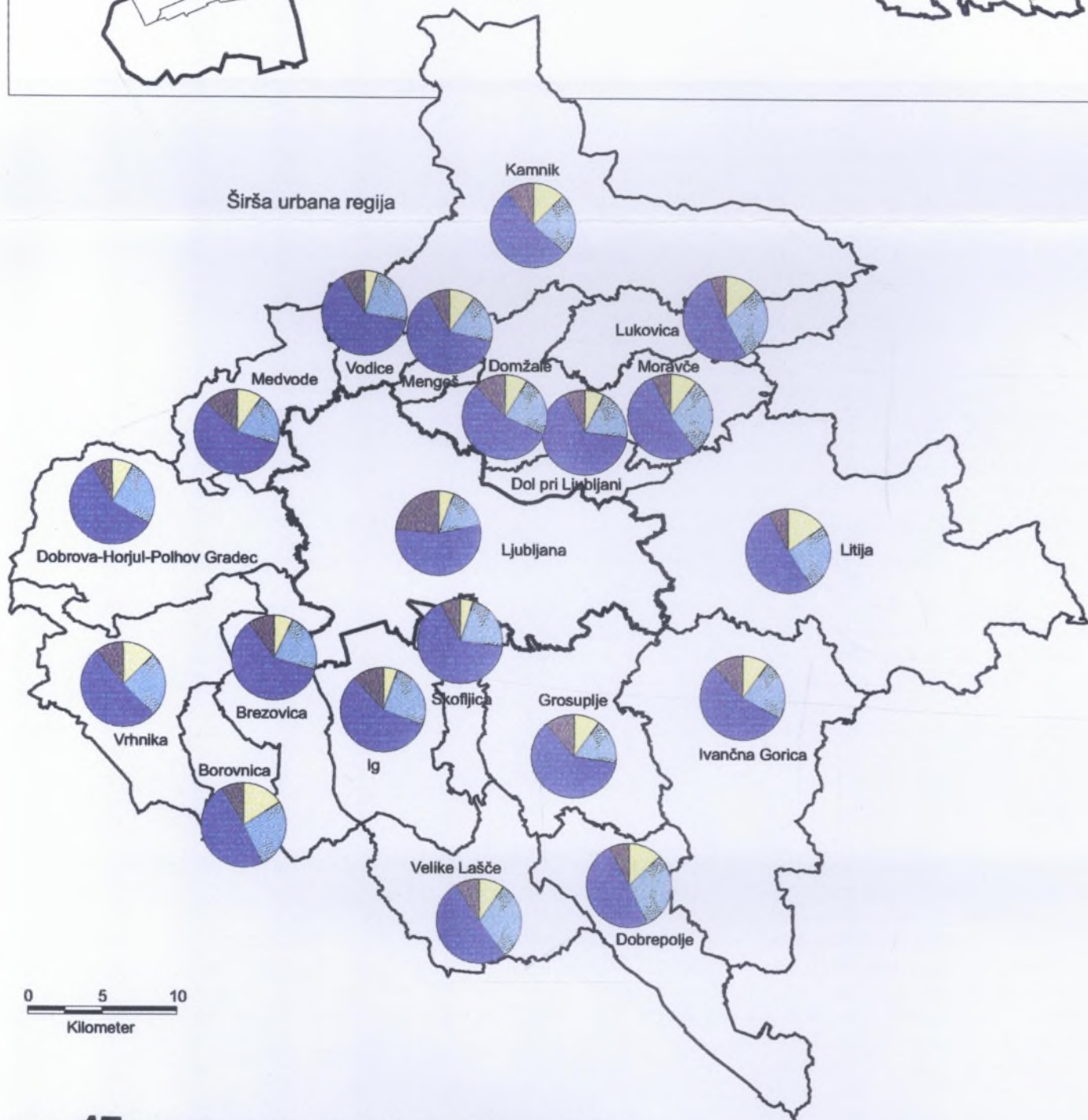
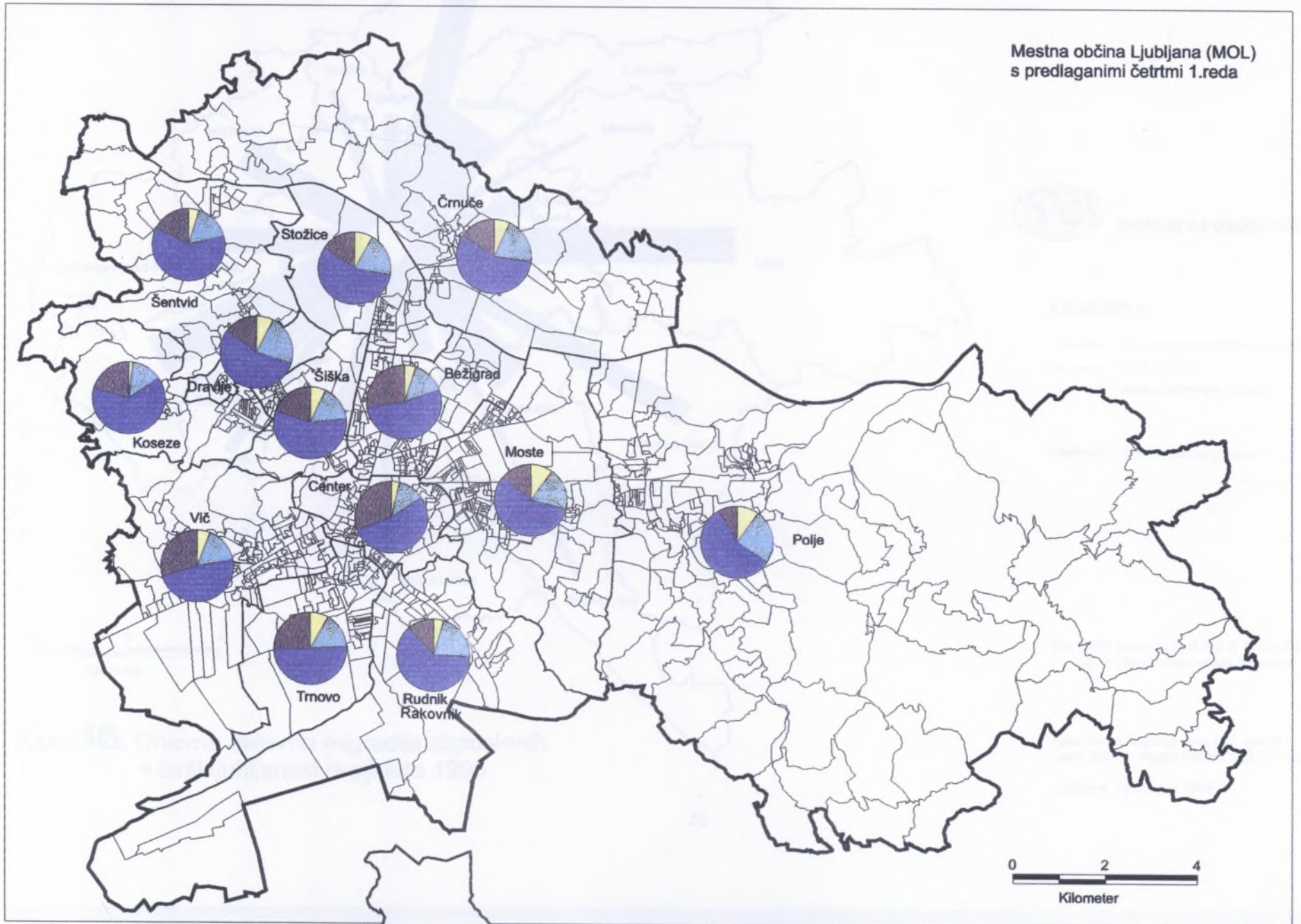
LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

- delavci brez poklica
- ostali poklici
- strokovnjaki in umetniki
- vodilno osebje
- upravni, administrativni in podobni delavci
- neznano
- kmetovalci in podobni delavci
- rudarji, industrijski in podobni delavci
- trgovsko osebje
- storitveno osebje
- osebje družbenega varstva

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta 14: Struktura delovnih mest glede na poklicno usmerjenost zaposlenih leta 1995

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

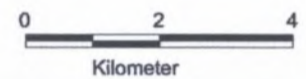
- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

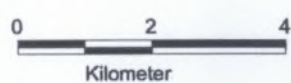
Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta 15: Struktura delovnih mest glede na šolsko izobrazbo zaposlenih leta 1995

Dnevna delovna migracija v Ljubljano (MOL)

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

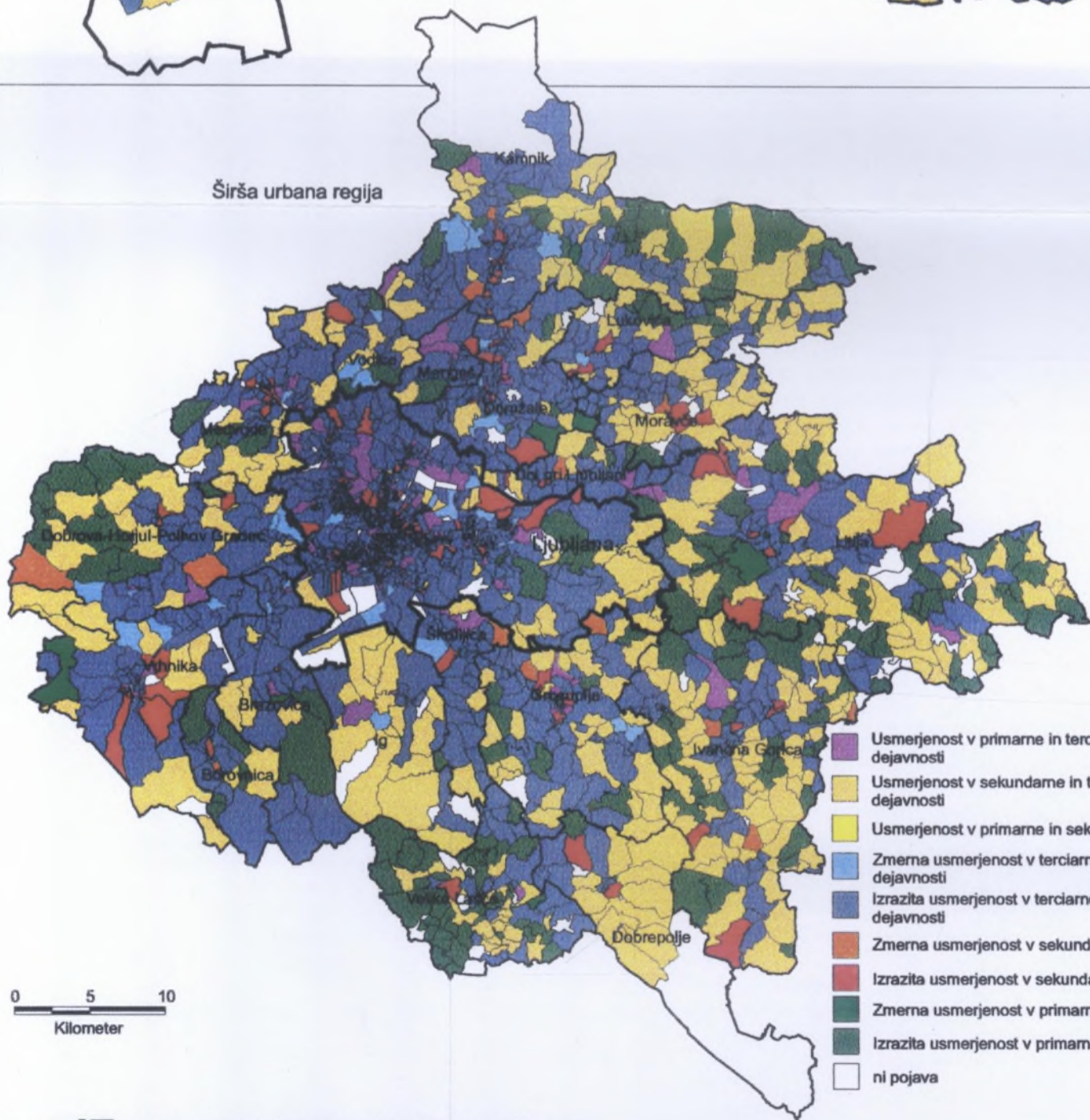
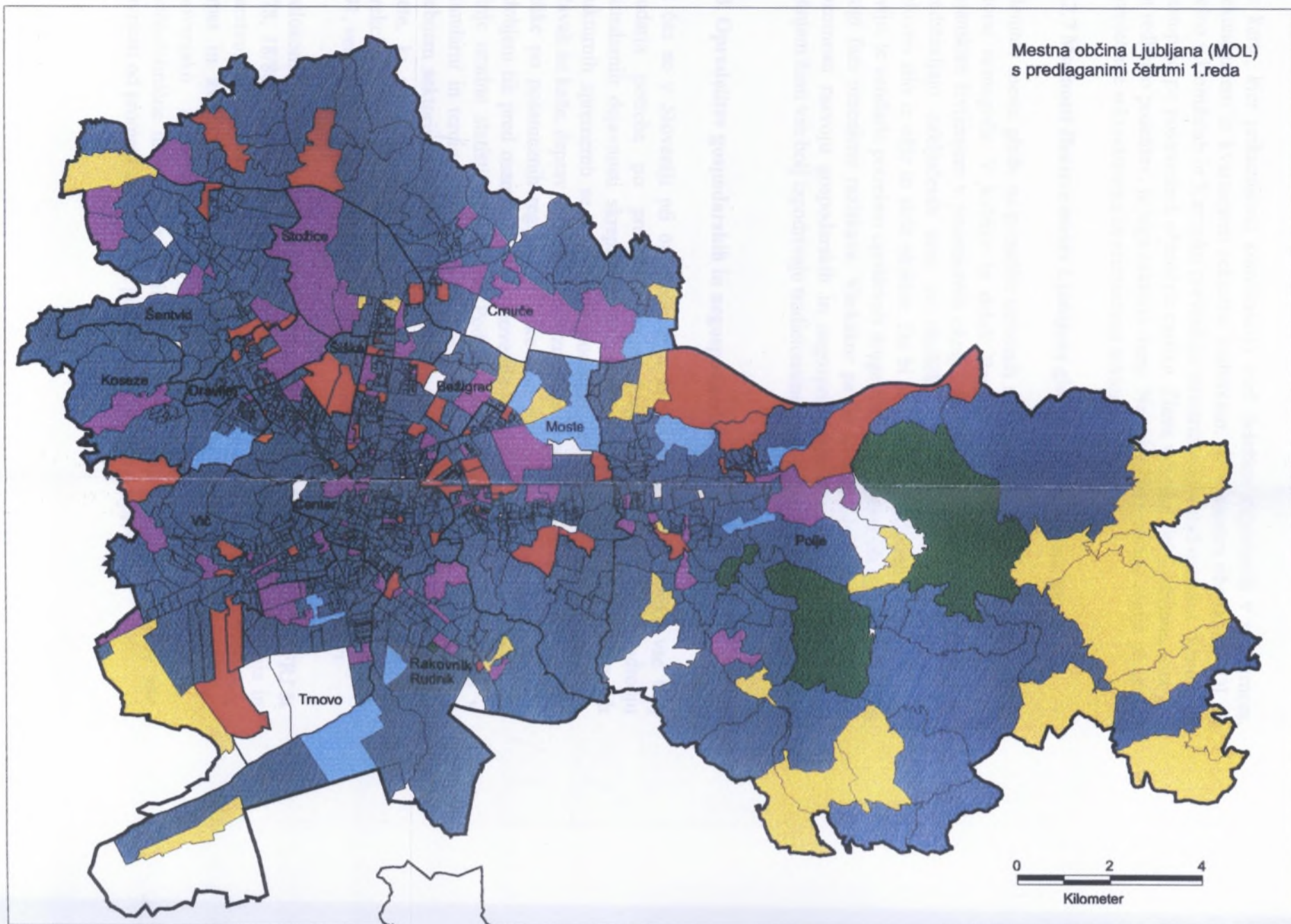
- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja popisnega okoliša
- 1mm = 400 migrantov

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Karta 16: Dnevna delovna migracija zaposlenih v širši ljubljanski regiji leta 1995

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

Ljubljana, december 1996

Inštitut za geografijo

LEGENDA:

- meja mestne občine Ljubljana
- meja občine
- meja četrti
- meja popisnega okoliša

delež (%) zaposlenih v kraju dela po dejavnostih

	primarnih	sekundarnih	terciarnih/ kvartarnih
Usmerjenost v primarne in terciarne/kvartarne dejavnosti	> 33,3	< 33,3	> 33,3
Usmerjenost v sekundarne in terciarne/kvartarne dejavnosti	< 33,3	> 33,3	> 33,3
Usmerjenost v primarne in sekundarne dejavnosti	> 33,3	> 33,3	< 33,3
Zmerna usmerjenost v terciarne/kvartarne dejavnosti	< 33,3	< 33,3	33,3 - 66,6
Izrazita usmerjenost v terciarne/kvartarne dejavnosti	< 33,3	< 33,3	> 66,6
Zmerna usmerjenost v sekundarne dejavnosti	< 33,3	33,3 - 66,6	< 33,3
Izrazita usmerjenost v sekundarne dejavnosti	< 33,3	> 66,6	< 33,3
Zmerna usmerjenost v primarne dejavnosti	33,3 - 66,6	< 33,3	< 33,3
Izrazita usmerjenost v primarne dejavnosti	> 66,6	< 33,3	< 33,3
ni pojava			

Vir: MOP, Urad za statistiko R Slovenije
MOP, Geodetska uprava Slovenije

Avtor karte: Angelca Rus, dipl. geogr.
Karto izdelal: Matjaž Skobir, dipl. inž. rač.

Ljubljana, december 1996

Karta 17: Tipi gospodarske strukture v MOL
in širši urbani regiji leta 1995

2.2.6 Splošne značilnosti zaposlenih

Iz karte, kjer prikazujemo kombinacijo med deležem zaposlenih v primarnem, sekundarnem in kvartarnem sektorju, razberemo, da v samem območju MOL in delno v Domžalah in Kamniku prevladuje terciarni sektor nad ostalimi. Vendar pa nastopajo po posameznih območjih razlike. Zlasti vzhodni del Ljubljane, kjer gre za redkejšo poselitev, je tega sektorja manj. Na robu širše urbane regije pa gre za prepletanje sekundarnega in primarnega sektorja dejavnosti.

2.2.7 Možnosti členitve mesta Ljubljane glede na zaposlitvena mesta

Členitev mesta glede na ponudbo delovnih mest in gospodarsko usmerjenost, je skoraj nemogoča. V kolikor bi delali členitev po tej metodi, bi bila slika z dejanskim življenjem v posameznih okoljih nerealna, saj zaposlitvena žarišča ne predstavljajo zaključenih enot za okoliško prebivalstvo, ampak zaposlujejo delovno silo iz ožje in širše okolice. Da bi se ljudje identificirali z okoljem kjer živijo, je vendarle potrebno upoštevati druge funkcije, ki smo jih opisali že v 1. in drugi fazi omenjene raziskave. Vsekakor pa bo morala Ljubljana posvetiti več pozornosti razvoju gospodarskih in negospodarskih servisnih dejavnosti, ki v zadnjem času vse bolj izpodrivajo tradicionalne industrijske obrate.

2.3. Opredelitev gospodarskih in negospodarskih servisnih dejavnosti

Ta čas se v Sloveniji pri opredeljevanju koncepta razvojne politike vse bolj poudarja potreba po prestrukturiranju gospodarstva, zlasti na področju sekundarnih dejavnosti skrepitevijo terciarnih gospodarskih storitev. Obseg teh strukturnih sprememb se v Sloveniji podobno kot v drugih razvitih zahodnih državah že kaže, čeprav je potrebno opozoriti na dejstvo, da pa vendarle obstajajo razlike po posameznih regijah. Podatke smo primerjali z letom 1990, torej z obdobjem tik pred osamosvojitvijo Slovenije in letom 1993, ko imamo na voljo zadnje uradne statistične podatke. Podatki niso povsem primerljivi, ker so v sekundarni in terciarni sektor zajeta vsa podjetja in zaposleni v družbenem in zasebnem sektorju, medtem ko statistika upošteva pri primarnem sektorju samo kmete, ki so zaposleni bodisi pri kmetijski zadrugi ali gozdnem podjetju. Korekcijo podatka bi bilo sicer možno narediti preko popisa prebivalstva iz l. 1991, vendar bi bili podatki zaradi različnega obdobja zajemanja nezanesljivi.

Z odlokom o določitvi gospodarskih in negospodarskih dejavnosti (Ur.l. SFRJ št 14/78, 18/80), sodijo v gospodarske dejavnosti naslednja področja: industrija in rudarstvo, kmetijstvo in ribištvo, gozdarstvo, vodno gospodarstvo, gradbeništvo, promet in zveze, trgovina, gostinstvo in turizem, obrt in osebne storitve, stanovanjsko komunalne dejavnosti ter urejanje naselja in prostora, finančnotehnične in poslovne storitve. Od teh naštetih dejavnosti štejemo vse dejavnosti od prometa in zveze pod gospodarske servisne dejavnosti.

V negospodarstvo pa spadajo izobraževanje, znanost, kultura in informacije, zdravstvo in socialno varstvo, družbenopolitične in krajevne organizacije, ter dve skupini s področja finančno tehničnih in poslovnih storitev. To so raziskovalno - razvojne storitve v družbenih dejavnostih ter odvetniške in druge storitve (Vir:Uprava za statistiko Republike Slovenije).

Leta 1990 je znašal v Sloveniji delež podjetij v primarnem sektorju le 1,1%, leta 1993 pa 1,4%. Torej na tem področju ni prišlo bistvenih sprememb. Delež podjetij v sekundarnem sektorju je porasel od 8,7% na 13,7%, medtem ko je ta delež v terciarnem sektorju padel od 90,2% na 84,9%.

Zanimiva primerjava med gibanjem števila podjetij in zaposlenih po posameznih sektorjih dejavnosti, ki smo jo opravili na osnovi objavljenih podatkov v Statistični podatki po občinah za leto 1995 in 1996, Urada za statistiko. Vsi podatki so objavljeni za stari komunalni sistem. medtem, ko je delež podjetij v sekundarnem sektorju v obdobju 1990-1993 porasel, pa je delež zaposlenih v tem sektorju upadel. Zaposlenost v terciarnem sektorju je nekoliko porasel, vendar predvsem na račun odpiranje novih trgovin.

Tab.1: Struktura podjetij in zaposlenih po sektorjih dejavnosti

	LETO	PRIMARNI	SEKTOR	SEKUNDARNI	SEKTOR	TERCIARNI	SEKTOR
		Podjetje 1/	Zaposleni 2/	Podjetje	Zaposleni	Podjetje	Zaposleni
Slovenija	1990	1,1 %	4,8 %	8,7 %	51,5 %	90,2 %	43,7 %
	1993	1,4 %	4,3 %	13,7 5	46,9 %	84,9 %	48,8 %
Ljubljana	1990	0,0 %	1,4 %	10,9 %	36,2 %	87,7 %	62,4 %
	1993	0,0 %	1,3 %	12,1 %	30,0 %	87,9 %	68,7 %
Domžale	1990	1,7 %	6,3 %	14,9 %	63,6 %	83,4 %	30,1 %
	1993	1,3 %	5,2 %	15,5 %	57,1 %	83,2 %	37,7 %
Kamnik	1990	1,1 %	4,4 %	15,0 %	71,2 %	83,9 %	24,4 5
	1993	1,0 %	4,2 %	17,3 %	65,3 %	81,7 %	30,6 %
Litija	1990	1,5 %	3,2 %	12,1 %	72,0 %	86,4 %	24,8 %
	1993	1,6 %	2,7 %	14,8 %	65,8 %	83,6 %	31,5 %
Grosuplje	1990	1,4 %	4,1 %	10,5 %	62,1 %	88,1 %	33,8 %
	1993	1,1 %	3,3 %	14,7 %	57,9 %	84,2 %	38,8 %
Vrhnika	1990	2,0 %	3,9 %	11,7 %	67,4 %	86,3 %	38,7 %
	1993	0,8 %	3,7 %	15,1 %	59,1 %	84,1 %	37,2 %

Vir:

1/ Podjetja in druge organizacije po občinah in področjih dejavnosti, 31.12.1989-1993, Statistični podatki po občinah, št.3, 1995.

2/ Zaposlene osebe 1990 - 1994 po občinah Republike Slovenije, statistični podatki po občinah, št.2, 1996.

Povečevanje dejavnosti v terciarnem oziroma kvartarnem sektorju dejavnosti, kaže na dejstvo, da tudi v Sloveniji počasi prehajamo v obdobje t.i. "servisnih služb."

Pri obravnavanju terciarnega sektorja se nam postavlja vprašanje, kaj si predstavljamo pod pojmom terciarnih dejavnosti. Še nedavnega smo po naši klasifikaciji dejavnosti strogo ločili terciar, kamor smo uvrščali dejavnosti: promet in zveze, trgovina, gostinstvo in turizem, obrt in osebne storitve, stanovanjsko in komunalno dejavnost ter finance in druge poslovne storitve. Pod kvartar pa smo šteli izobraževanje in kultura, zdravstvo in socialno varstvo ter družbene organizacije in skupnosti. V fazi lastninjenja podjetij teh dejavnosti, pa so se razmere na tem področju bistveno spremenile, saj je možno tudi te dejavnosti privatizirati.

Zato smo v naši analizi podobno kot druge evropske države terciarni in kvartarni sektor prikazali pod terciar. Pri tem pa se seveda zavedamo pomankljivosti klasifikacije po posameznih dejavnosti, kaj resnično v terciarni sektor sodi. Največkrat so zapisane definicije, da sodijo sem vse dejavnosti, ki niso v primarnem ali sekundarnem sektorju dejavnosti. Še težje je potegniti mejo med terciarnim in kvartarnim sektorjem.

Tab.2: Število ter delež in podjetij in zaposlenih po občinah v gospodarskih in negospodarskih dejavnostih

	leto	Ljubljanska urbana regija	Ljubljana **/	Domžale	Kamnik	Litija	Grosuplje	Vrhnik
Število podjetij	1990	9700	7574	780	439	198	411	298
	1993	22267	17788	1737	901	432	815	594
Število podjetij v gosp.dejavnostih	1990	6149	4932	476	309	68	198	160
	1993	17761	14372	1378	693	296	577	445
Delež podjetij v gosp.dejavnostih	1990	63,3 %	65,1 %	61,0 %	70,4 %	34,3 %	48,2 %	53,7%
	1993	79,8 %	80,8 %	73,3 %	76,9 %	68,5 %	70,8 %	74,9 %
Število podjetij v negosp.dejavnosti	1990	3557	2642	304	130	130	213	138
	1993	4506	3416	359	208	136	238	149
Delež podjetij v negosp.dejavnosti	1990	36,7 %	34,9 %	39,0 %	29,6 %	65,7%	51,8 %	46,3 %
	1993	20,2 %	19,2 %	26,7 %	23,1 %	31,5 %	29,2 %	25,1 %
Število zaposlenih	1990	210832	174147	11526	9861	4419	5976	4843
	1993	169920	139968	9955	7509	3375	5068	4045
Število zaposlenih	1990	160413	129735	9861	7942	3818	4939	4118

v gosp.dejavnostih	1993	118569	94049	8286	6320	2754	3944	3216
Delež zaposlenih v gosp. dejavnostih	1990	76,0 %	74,5 %	85,1 %	80,5 %	86,4 %	82,6 %	85,0 %
	1993	69,8 %	67,2 %	83,2 %	84,1 %	81,6 %	77,8 %	79,5 %
Število zaposlenih v negosp.dejavnosti	1990	49673	44412	1725	1173	601	1037	725
	1993	51346	45919	1669	1189	621	1124	824
Delež zaposlenih v negosp.dejavnosti	1990	24,0 %	25,5 %	14,9 %	19,5 %	13,6 %	17,4 %	15,1 %
	1993	30,2 %	32,8 %	16,8 %	15,9 %	18,4 %	22,2 %	20,5 %
Število podjetij v gospodar.storitvah	1990	4899	4075	347	173	41	149	119
	1993	14793	12156	1086	528	225	448	350
Število zaposlenih v gospod. storitvah	1990	74878	68622	2169	1368	596	1294	829
	1993	57091	51007	2416	1194	498	1190	786
Delež po občinah 1.93		100 %	89,5 %	4,2 %	2,1 %	0,9 %	2,1 %	1,4 %

*/ Podatki se nanašajo na območja občin pred reformo lokalne samouprave. Ljubljanske občine so prikazane skupaj.

**/ Ljubljana po starem komunalnem sistemu

Dodatna ovira, ki pri zajemanju podatkov nastopa je v dejstvu, da podjetja registrirajo običajno samo eno dejavnost. Zlasti to opažamo pri proizvodnih podjetjih. Vendar se znotraj podjetja odvijajo tudi dejavnosti, ki s proizvodnjo nimajo nič skupnega, čeprav so vsi zaposlenih zavedeni pod sekundarni sektor dejavnosti. V osnovi nimamo pregleda, kaj se pravzaprav v podjetjih dogaja, saj nekatere dejavnosti znotraj stagnirajo ali celo odmirajo, po drugi strani pa znotraj proizvodne obrti nastopa vrsto terciarnih dejavnosti, ki so nujne za nemoten proizvodni proces.

Po podatkih iz leta 1993 je bilo v ljubljanski urbani regiji zaposlenih v terciarnih dejavnostih 57001, od tega samo na območju Ljubljane 51007 ali 89,5%. Podobno razmerje beležimo tudi v kvartarnem sektorju. Od skupaj 51346 zaposlenih v tem sektorju, jih je samo v Ljubljani 45.434 (88,4%).

Medtem, ko se je v razvitejših državah zahodne Evrope porast trgovin in zaposlenost v tej dejavnosti umirila, naglo pa se povečujejo "storitve za podjetnike", pa doživljamo pri nas po osamosvojitvi in procesu lastninjenja pravi "boom" odpiranja trgovin in trgovskih podjetij. Tovrstna dejavnost pri zaposlenih ni vnesla novih kvalifikacijskih in izobrazbenih sprememb, pač pa samo prerazporeditev delovnega mesta. Sicer so to izkoristili načrtovalci trgovskih centrov (BTC, World-Center, Murgle, SPB Domžale), ki so znali v ugodnem trenutku najti lokacijske pogoje za vzpostavitev teh centrov, dodatni programi pa razen nekaj izjem (BTC) niso bili ponujeni. Zato lahko že danes, samo nekaj let po odpiranju takšnih centrov govorimo o krizi le-teh, npr World-Center, Murgle, SPB itd.

Po drugi strani pa se industrijske cone še nadalje planirajo na robu mesta. Da bi bili ponujeni tudi servisi, ki so bi jih podjetja nujno potrebovala, zaenkrat še ni bilo veliko storjenega. Tovrstni servisi se še nadalje koncentrirajo v mestu

2.4. Vpliv servisnih dejavnosti na regionalni razvoj ter možne oblike medsebojnega sodelovanja

Pomen porasta servisnih dejavnosti je izredno velik, saj lahko njihovi učinki temeljito spremenijo vzorec regionalnega razvoja. Pri tem se pojavljajo novi koncepti delitve dela, ki sene kažejo samo po vedno večji specializaciji, ampak tudi po "kooperaciji" interesov. Lahko govorimo o interaktivnem omrežju med podjetniki in ponudniki posameznih storitev (Krueger/Laepfle, 1992). To pa bisvteno spreminja odnose v smislu lokacije ponudb kakor tudi na oblikovanje lokacijskih potencialov. Klasični lokacijski faktorji stopajo vedno bolj v ozadje. Za regionalni razvoj je vedno bolj pomembna koncentracija proizvodne dejavnosti in servisnih služb. Postavlja se vprašanje, kje je smiselno koncentrirati visoko rangirane storitve. Ostaja nevarnost, da lahko druga mesta izven večjih mestnih središč na ta način izgubijo pomembne aktivnosti in funkcije. Razvojni koncept mest okoli Ljubljane sloni na podpori proizvodno usmerjenih dejavnosti. Na ta način se tudi v prostoru kaže proces "polarizacija mestne hierarhije" ki ga najlažje spremljamo z deležem terciarnih dejavnosti v strukturi gospodarstva. Seveda se tu odpira dilema okrog tega, katere terciarne dejavnosti so tiste, ki so pomembne tako za podjetnike kot regijo, ki so tudi dejavniki za spremembo posameznih gospodarskih struktur.

Kolikšen pomen in vpliv imajo terciarne dejavnosti na regionalni razvoj, je bilo v svetu narejenih nekaj študij, pri nas pa ta problematika prihaja v ospredje šele v zadnjem času.

Raziskave posvečajo največ pozornosti naslednjim vprašanjem:

- Kako daleč v regiji seže vpliv lokacije terciarnih dejavnosti, ki so običajno koncentrirane v večjih mestih, oziroma v našem primeru v Ljubljani?
- Ali mora oziroma more priti do ponudbe storitvenih dejavnosti tudi v ostalih centrih (izven metropol) če za to obstaja regionalni potencial povpraševanja. To vprašanje je pomembno zlasti iz vidika integracije državnega trga, ker z delitvijo dela in nadaljnjo specializacijo storitev lahko pričakujemo nadaljnjo diferenciacijo delovnih mest.
- Kje in kako locirati kompleksno ponudbo storitev tako glede strukture kot kvalitete oziroma kakšne storitve priporočati v posameznih centrih znotraj hierarhije naselij.
- Kako načrtovati v mestih kvalitetne urbane površine za lokacijo posameznih terciarnih dejavnosti?

Predmet raziskave je osredotočen na območje občin bivšega komunalnega sistema Ljubljana, Domžale, Kamnik, Vrhnika, Grosuplje in Litija. Razvojni programi posameznih občin pri oblikovanju strategije razvoja v svoje programe vse bolj vključujejo tiste storitvene dejavnosti, ki so zanje neobhodno potrebne. Tu ne

mislimo več toliko na storitve v klasičnem pomenu, pač pa na storitve in usluge, ki se pojavljajo šele v novejšem času in bi nekateri podjetniki brez njihovega posluževanja že težko funkcionirali. Navajamo nekaj primerov teh storitev:

- 1) davčno svetovanje
- 2) finančno svetovanje
- 3) zavarovalništvo
- 4) pravno svetovanje
- 5) bančnistvo in posojilnice
- 6) oblike nadaljnega izobraževanja
- 7) reklamiranje in trženje proizvodov
- 8) raziskave trga in javnega mnenja
- 9) iskanje novih tehnoloških in proizvodnih postopkov
- 10) organizacija in upravljanje

Za omenjene storitve opažamo, da se koncentrirajo predvsem v večjih krajih. Zato se postavljajo dileme za tista območja (regije), ki nimajo pravega centra in zato tudi ne pravega centralnega pomena. Iz vidika necentra se nam postavljajo naslednja vprašanja:

- ali storitve, ki naj bi služile predvsem podjetjem, kažejo določene lokacijske zahteve?

- za katere storitve je pomembno da sploh nastopajo in kakšna prostorska razdalja med lokacijo proizvodne dejavnosti in lociranjem storitev je še sprejemljiva?

- ali obstajajo določene povezave med proizvodnjo in storitvami oziroma ali slonijo storitve na specifičnih lokacijskih zahtevah?

V naši raziskavi smo ob primeru obrtne cone v Trzinu skušali ugotoviti kakšne so prostorske interakcije med proizvodno dejavnostjo in "novimi" storitvami. Povsem logično se jim zdi, da so nekatere storitve locirane v bližini, kot bančništvo, zavarovalnice, posojilnice in zaenkrat jim Domžale ustrezajo. Povsem drugačen odnos čutijo do novih storitev kot izobraževanje, oglaševanje proizvodnega imaga, raziskave trga in mnenja, tehnologija in management, ki pri podjetnikih niso povsod enako pomembni. Velik pouarek dajejo lokalnim časopisom in lokalnemu radiu.

Najbolj prisotno je povpraševanje po finančnih storitvah tako na lokalni kot regionalni ravni. Te storitve ni nujno da so locirane v bližini proizvodnih podjetij, ampak je lokacija lahko disperzna, ali pa v večjih mestih. Še vedno se te storitve v veliki meri pojavljajo v Ljubjani, medtem ko je povpraševanje po lokaciji teh storitev v manjših mestih razen izjem, kot so npr. Domžale, minimalno.

S strani podjetnikov se sprejemanje teh storitev različno odraža. Potreba po njih začutijo šele v spremenjeni gospodarski situaciji, ko gre za določene strukturne

spremembe ali pa so podjetniki (kot podjetnik je mišljena tudi občina) naenkrat spoznali, da so bili za določene storitve preveč odvisni od večjih centrov.

Zanimivo je, da obstajajo določeni razlogi, zakaj podjetniki nočejo koristiti novih storitev, ki se pojavijo oziroma locirajo v njihovem okolju. Najobičajnejši razlogi, ki jih navajajo so: "so predragi", "nezadostna kvaliteta", "v svoji ponudbi so preozki", še zlasti je zanimiv odgovor, da podjetniki teh storitev ne koristijo predvsem iz razloga, ker "se med seboj preveč poznajo", in bi imeli preveč vpogleda v njihovo poslovanje.

Od teh novih storitev se največkrat uporablja področje finančnega svetovanja, nadaljnjega izobraževanja ter reklamiranje proizvodov in imaga, manj pa na področju raziskav trga in javnega mnenja, tehnologije kakor tudi organizacije in managementa.

Po podjetjih pa se to koriščenje različno odraža: največ zanimanja za nove storitve kažejo podjetja, ki imajo že tradicijo, so samostojne, imajo najmanj 100 zaposlenih slonijo na kvalificirani delovni sili, so proizvodno usmerjeni in tržijo (so prisiljeni) tržiti z evropskimi in drugimi deželami v svetu. Pri podjetnikih, ki ne proizvajajo potrošniškega blaga, ampak "posebno paleto proizvodov", npr. sistemov, je bolj prisotna uporaba storitev od zunaj, bolj so odvisni od oglaševanja in raziskav trga in javnega mnenja.

Pri regionalni razporeditvi storitvenih dejavnosti opazamo, da so te še vedno koncentrirane največ v Ljubljani. Marsikdaj podjetniki niti ne vedo, kam se za pomoč in nasvet obrniti.

Kako naj se podjetniki s posameznimi ponudniki storitev kot so: finance, nadaljnje izobraževanje, trženje proizvodov in imaga, iskanje novih tehnoloških procesov, organizacija in management med sabo povezujejo in kako se njihovo sodelovanje v prostoru lahko odraža, navajamo več možnih oblik sodelovanja.

3. Zaključki

Vprašani, ki ponujajo storitve za podjetja, poudarjajo pomanjkanje povpraševanja po storitvah znotraj regije. Obstaja deficit med hipotetičnim in potencialnim povpraševanjem.

Seveda storitvene dejavnosti iščejo temu primerno strukturo lokacije. Poleg neposrednega ekonomskega vrednotenja kvalitete lokacije, je bistveno potrebno upoštevati povezavo med delovnim trgom in neformalnimi stiki s strani poudnikov storitev zlasti na področju preobrazbe zaposlenih v podjetju, kajti podjetniki te potrebe spoznavajo in sprejemajo le postopoma. V splošnem lahko zaključimo, da lokacija teh storitev v urbanem okolju, tudi če ni koncentrirana na enem mestu, ni vprašljiva. Nekoliko drugače se to odraža na periferiji na širšem ljubljanskem območju, kjer ponudb tovrstnih storitev praktično ni ali pa se pojavljajo le izjemoma. Še najbolj pestra ponudba izven Ljubljane je v Domžalah,

kar pa je za proizvodno usmerjene podjetnike, kot npr. v trzinski coni vprašljivo, ali se bodo ti naslonili za pomoč na Domžale ali neposredno na Ljubljano.

Kako oceniti pomen in potenciale določenih prostorskih pogojev za "nove" storitvene dejavnosti?

Zgoraj smo spoznali možne oblike sodelovanja med podjetniško naravnanimi ponudniki storitev in podjetniki, ki naj bi posredno vplivali tudi na regionalni razvoj. Krepitev teh centrov je možna bodisi z izgradnjo tehnoloških centrov ali parkov z urbanistično opredeljenimi območji znotraj mest. S planiranjem takšnih območij pa obstaja nevarnost, da to dejavnost precenimo, pri tem pa blokiramo razvoj drugih dejavnosti.

Osrednji problem za planiranje takšnih centrov je, da imajo običajno premalo potencialnih povpraševalcev po teh storitvah, da zahtevajo največkrat specifične lokacijske pogoje, predvsem iščejo centralno lego in zelo malo storitev je možno dekoncentrirati.

Prav tako je premalo sodelovanje samo med ponudniki storitev in podjetniki, ampak bi morala biti v tem procesu nujno vključena tudi lokalna skupnost, regija ali država, ko je potrebno sodelovanje razširiti bodisi na nacionalnem ali mednarodnem področju. Seveda pa lahko takšna oblika tekmovalnost še bolj pospeši, ki lahko preinese s seboj še druge probleme. Občine na obrobju mest se bojijo (delno tudi upravičeno) prednosti, ki jih imajo mesta, kjer se koncentrirajo pomebnejše funkcije, medtem ko jih obrobne občine mnogo težje privabijo, kljub deklariranemu konceptu nacionalne (regionalne) razvojne politike enakomernega razvoja.

Prav tako prihaja in v bodočnosti je pričakovati tega še več do vedno večjega sodelovanja na področju ponudbe storitev med javnim in zasebnim sektorjem, zlasti na področju komunikacij in investicij. Pogosto se pri tem sodelovanju dogaja, da se rizik prenaša na javni sektor storitev. Pričakovati je, da se bo zasebni sektor pojavljal v obliki partnerstva, javni pa se bo vse bolj profesionaliziral. Pri tem pa seveda ne smemo izključevati pomena javne uprave in politike.

V literaturi in praksi se je oblikovalo vrsto mnenj, ki zavzemajo različna stališča v odnosu pozitivnih učinkov servisnih dejavnosti na regionalni razvoj. Znanstvene raziskave o vlogi storitvenih dejavnosti v regionalnem razvoju, predvsem v okviru prizadevanja za policentrični razvoj **se omejujejo predvsem na večja podjetja** v okviru servisnih služb. Za te (banke, zavarovalnice, velike tehnološke centre i td), ugotavljajo podobne učinke prostorsko funkcionalne delitve dela, kot za velika industrijska podjetja. Po mnenju posameznih raziskav lahko kopičenje servisnih služb v določenih centrih pripelje do zaostrovanja regionalnih razlik in krepitvi centralne moči odločanja.

Učinek srednje velikih in majhnih podjetij vodi k decentralizaciji, k izgradnji fleksibilnih, invidulnih regionalnih okolij z inovacijami in dinamiko ter posredno

krepi regionalno gospodarstvo. Zlasti je njihov učinek pomemben za oblikovanje regionalne poselitvene strukture in razvoj regionalnih centrov.

Da se v literaturi storitvene dejavnosti pojavljajo tudi kot negativni dejavnik regionalnega razvoja je tudi v dejstvu, da se mnogokrat zajemajo preveliki vzorci (npr. mesta z nad 100.000 prebivalci, za manjša naselja pa ni primerjalnih analiz).

Po drugi strani pa je v literaturi vse več primerov o pozitivnem učinkih servisnih dejavnosti, ki jih največkrat označujejo kot "bazične dejavnosti" in imajo predvsem sekundarni učinek v regionalnem razvoju. Servisne dejavnosti (zlasti gospodarske) se čedalje bolj gledajo kot pomembna sestavina regionalne gospodarske strukture. Takšna mnenja srečujemo čedalje več v novejših konceptih regionalnih politik, kot "nova regionalna politika" "endogeni regionalni razvoj" in tudi "inovacijsko naravnana regionalna politika". Ta razmišljanja potrjujejo številne oblike povezav gospodarskih storitev in njihove izrabe:

- regionalno prestrukturiranje in mobiliziranje regionalnih potencialov mora biti zasnovano s podporo inovacij, selektivno gradnjo obratov in stimuliranjem novih idejnih zasnov,
- ustvarjanje zadostnih inovacijskih polj in dviganje regionalnih inovacijskih kapacitet pa brez odgovarjajoče osnovne opreme z regionalnimi gospodarskimi storitvami ni mogoče uresničiti,
- razvijanje regionalnih centrov si je brez ponudbe servisnih dejavnosti težko zamisliti. Gospodarske storitve bi morale biti ovrednotene kot "reprezentativne funkcije", predvsem s prevladovanjem malih podjetij, ki s svojim delovanjem ne težijo k centralizaciji odločujočih struktur.

6. Učinki in vplivi razmestitve terciarnih dejavnost na planiranje prostora in rehabilitacijo sekundarnih centrov

Da bi mesto lahko delovalo kot aktiven dejavnik znotraj urbane regije, ki jo generira, je prvi pogoj, da mesto ima vizijo razvoja s katero soglaša prebivalstvo, ki zadeva npr. izboljšanje okolja in dostopnosti, izboljšanje in popestritev terciarnih uslug ter promocijo in upravljanje mesta. Tako vizijo lahko mesto uresniči le ob učinkoviti razdelitvi funkcija ter pravilni zastopanosti vseh segmentov javnosti v procesu planiranja. Predvsem so to predstavniki poslovne skupnosti in predstavniki mestne uprave. Legitimnost bi okrepilo sodelovanje tudi drugih interesnih in profesionalnih skupin, predvsem pa teritorialna zastopanost lokalnega prebivalstva.

Smisel razvoja v okviru izgradnje mest, je spreminjanje rabe nekega prostora (zemljišča), tako da je možno v njem proizvesti bivalno okolje. Nepomembno je, ali se kot 'razvojniki' pojavlja zasebni ali javno kapital - načela so enaka, kajti za oba velja, da je v postopku potrebno pridobiti zemljišča (osnovna surovina), zagotoviti gradbeni material, povezati se na infrastrukturna omrežja, plačati delo, zagotoviti finančna sredstva in k sodelovanju pritegniti predvsem kakovostne strokovnjake. Uspeh razvoja se meri v finančnem, estetskem, družbenem ali emotivnem okviru, neuspeh pa je če se dolgoročno razvoj občuti kot nepotreben (nezaželen) tujek v prostoru, ki 'spominu znano' nadomešča z samoreferenčnim 'neznanim'.

V skladu s usmeritvami urejanja urbanih naselbin, ki so zapisane v večini dokumentov Evropske Unije in prav tako najvišjih mednarodnih političnih forumov, so urbane naselbine opredeljene kot razvojna središča in torišča v prihodnost zazrtih dejavnosti. Nadaljnji in pospešeni procesi urbanizacije in tehnološke inovacije v vseh gospodarskih sektorjih postavljajo globalni skupnosti nove izzive. Na lokalni ravni je globalna spreminjanja možno opazovati skozi nadaljnje procese urbanizacije, spremenjeno poselitev podeželja, socialna in ekonomska prestrukturiranja ipd. Skratka, za racionalno izrabo prostora in zagotavljanje maksimalne kakovosti naravnega in bivalnega okolja je potrebno oblikovati ustrezne administrativne in planerske mehanizme. Obenem je nujno obstoječe zakonske možnosti ali okrepiti ali prilagoditi spremenjenim gospodarskim in tehnološkim predpostavkam razvoja. Le tako bo možno vplivati na prostorsko in planersko stvarnost ter doseči dolgoročno zadovoljivo kakovost bivalnega okolja.

1. Revitalizacija mestnih središč in sekundarnih središč

Mestna središča opravljajo organsko mešanico funkcij. Med ostalim delujejo kot nakupovalna središča, umetniška, kulturna in zabavišna središča, poslovna središča, križišča prometnih poti. Čedalje več je tudi stanovanjskega povpraševanja ter obiskov v mesta zaradi zadovoljevanja drugih potreb, tudi zdravstvenih in izobraževalnih. Čeprav je razseljevanje občutno spremenilo dejavnostne razporeditve v mestih (zaradi preseljevanja v manjše kraje ali okolico in dekoncentracije ponudbe delovnih mest, je v prihodnje pričakovati spremenjen trend tj. vračanje stanovalcev v mestna središča. Trend razseljevanja je bil posledica povečane individualne mobilnosti, premika k proizvodnim terciarnim dejavnostim ter soslednih spremembam v zaposlitveni strukturi. Čedalje večja ponudba drobno prodajne dejavnosti, rekreacijskih dejavnosti in zabavišnih programov v okolici mest (ali njihovem obrobju), na lokacijah dosegljive prometne dostopnosti (V Ljubljani naprimer je Mestni potniški promet na pobudo podjetja BTC ustanovil novo avtobusno linijo, številka 17) oziroma lokacije 'neomejene' rasti po nižjih cenah, prav tako siromašijo središča. Torej, osnovni motiv naložb za nove dejavnosti je pričakovana rast donosov, nikakor pa ne altruistični motivi dobrobiti širše skupnosti. Ravno tu pa je mesto izvoljenih predstavnikov prebivalcev mesta, ki naj bi zagotavljali rast donosov vseh volivcev!

Na podjetniško iniciativo, ki je v fizični svet prenesla politiko neo-konzervativne vlade g. Margaret Thatcher (v 80. letih), se je odzvalo Ministrstvo za Okolje Združenega Kraljevstva z navodili za rehabilitacijo mest (Vital and Viable ..., 1994). Ugotovili so, da se mesta le ne da povsem prepustiti volji kapitala oziroma specificiranim, splošno priznanim časom donosa v svetu graditeljev, temveč, da je kratkoročne donose možno dosegati tudi ob posvečanju pozornosti dolgoročno naravnanim spremembam v grajenem okolju, ki so v interesu vseh prebivalcev mesta. Kot osnovne vrednote urbanega bivanja, so predlagali le dve, in sicer:

Vitalnost, ki se kaže v številu ljudi prisotnih v posameznih prostorih mestnega središča ob različnih urah, in

Privlačnost, ki se kaže v zmožnostih središča privabljanja naložbe, ne le za vzdrževanje grajenega tkiva, temveč tudi za izboljšave in času primerne spremembe.

Oboje je posledica naložbene zanimivosti mestnih središč, katere povečujejo dostopnost (individualni promet, javni promet, dostavni režimi, kolesarske poti, peš dostopi in dostopnost za posebne skupine), javne dobrine (splošno dostopni, varni prostori z izrazito identiteto) in atraktivnost (fizična in programska za stanovanjske, drobno-prodajne, poslovne, kulturne in zabavišne ter za druge terciarne dejavnosti).

Kot nujne dejavnosti, katere bi mestna uprava morala izvajati oziroma bi pospešile vitalnost in privlačnost mest, pa Ministrstvo priporoča:

- a) Izdelavo strategij razvoja mestnih središč (npr. oblikovanje vhodov v središča, zagotovitev površin za stacionarni promet, pospeševanje rabe javnega potniškega prometa, mikro-urbanistično opremljanje javnih površin, varovanje osrednjih atrakcij pred degradacijo ali vandalizacijo in pospeševanje raznolikosti (Vital and Viable ..., str. 151).
- b) Podjetniško vodenje mestnih središč (npr. oblikovanje akcijskih programov, ustanavljanje upravljavskih skupin, skrb za kontinuiran dotok kapitala in mrežno sodelovanje z vsemi zainteresiranimi (prav tam, str. 153).
- c) Pozitivno planiranje (npr. identifikacijo in varovanje ključnih lokacij razvoja, spremenjeno načrtovanje - predvsem poenostavljeno izdelavo prostorskih dokumentov, obvezen odkup zemljišč za dejavnosti javne rabe, reinvestiranje virov iz razvoja za nove projekte skozi razvojne truste - tudi v javno-zasebnih partnerstvih idr.) (prav tam, str. 153).

2. Rehabilitacija mest

V skladu z trendi urejanja urbanih naselbin, ki so zapisane v večini dokumentov Evropske Unije in prav tako najvišjih mednarodnih forumov, so urbane naselbine opredeljene kot razvojna središča in torišča v prihodnost zazrtih dejavnosti. Procesi urbanizacije in tehnoloških inovacij v predvsem primarnih dejavnostih, kakor tudi porast standarda ali nezmožnost hitrega reševanja eksistenčnih urbanih problemov (poselitev podeželja, urbanizacija, socialna in strukturna spreminjanja podeželja ipd.) morajo za racionalno izrabo prostora v prihodnosti dobiti ustrezne mehanizme v administrativni in planerski praksi. Obenem je potrebno raziskati vse zakonske možnosti, ki so ali bodo v najkrajšem času na razpolago, predvsem tistih, ki že vplivajo ali bodo lahko vplivali na prostorsko in planersko stvarnost.

3. Rehabilitacija okolice

Z zakonom o ustanovitvi občin ter določitvi njihovih območij (UL RS, 60/94), so se na območju današnjih petih občin oblikovale mestna občina Ljubljana in zunanje občine Dol, Škofljica, Ig, Velike Lašče, Brezovica, Polhov Gradec-Horjul, Medvode in Vodice.

Vrsta procesov je pripeljalo do tega, da danes govorimo o odnosih med mestom in zaledjem drugače kot v preteklosti. Nekatere izmed njih, npr. hiter proces urbanizacije, naraščanje števila prebivalcev v mestih in okolici, prevzemanje navad mestnega življenja kakor tudi drugačnih nazorov, je pripeljalo do situacije, da so se ostre meje med mestom in okoliškimi naselji zbrisale.

V raziskavi "Spremljanje in vrednotenje suburbanizacijskih procesov" (Ravbar, 1994) velja posebno opozorilo velikim demografskim spremembam v zadnjih 20 letih na območju Ljubljane ter njenem ožjem in širšem suburbaniziranem območju, ki obsega poleg Ljubljanskega in Skaručenskega polja še Kamniško - Bistriško polje, celotno obrobje Ljubljanskega Barja z zahodnim delom Grosupeljske kotline ter dele Polhograjskega hribovja. Ob popisu prebivalstva

1. 1991 je širša ljubljanska regija štela 400.277 prebivalcev, od tega jih je živelo v Ljubljani in ostalih mestih oziroma občinskih središčih dobre tri četrtine ali 302.242.

V obdobju po letu 1981 ima Ljubljana indeks rasti 4%, naselja v suburbaniziranem obmestju pa so med tem časom porasla v povprečju za 13% ali kot pravi Ravbar (Gulič, 1994): "Če je bil za šestdeseta leta še značilen predvsem selitveni tok s podeželja v bližino zaposlitvenih središč ob istočasni preobrazbi zaledij industrijskih krajev v izrazita gravitacijska območja dnevne delovne migracije, potem v drugi polovici sedemdesetih let že opazamo zastoj. Selitveni tokovi se postopoma preusmerjajo v obratno smer, tako da v osemdesetih letih opazamo prepletanje migracijskih tokov bodisi iz mestnih središč ali pa še vedno iz podeželja na mestno obrobje".

Motivov za razseljevanje je več. Lahko bi jih razdelili v štiri značilne sklope (tudi Rus, Stanič, 1994):

1. Razseljevanje mestnega prebivalstva ob koncu tedna v vikend naselja
2. Kupovanje parcel v obmestnih naseljih
3. Pomanjkanje primernih (cenenih) površin za gradnjo enodružinskih hiš v mestih
4. Neustrezna gradnja stanovanjskih sosesk v Ljubljani

Do sedaj pravzaprav ni prihajalo do večjih konfliktnih situacij med mestom in suburbanim območjem, kajti mesto je s temi predeli na nekaterih področjih funkcioniralo enotno, tako pri načrtovanju javnega potniškega prometa, komunalne infrastrukture, energetske oskrbe, kot telekomunikacijskega sistema.

4. Vprašanja bodoče pozidave oziroma širitve mesta

Prostor bodoče širitve mesta, če upoštevamo le teritorij nove ljubljanske mestne občine, bo potrebno iskati ali na obrobju (v povezavi in s sodelovanjem sosednjih občin) ali znotraj mesta (na sedanjih prostih površinah). Površine, ki jih je prav tako (ali še zlasti) potrebno upoštevati so tiste, ki so sedaj neustrezno ali pomanjkljivo zasedene. Premiki v tej smeri se že dogajajo, npr. urbana rehabilitacija območja opuščenih vojašnic ob Topniški cesti, izgradnja poslovno-stanovanjskega bloka ob Zeleni poti ipd. Načrtovanih akcij pa je še več, npr. izgradnja Barjanske ceste in hkratno omogočanje aktiviranja obsežnih nezasedenih stavbnih površin na Viču ali načrtovana izpeljava Masarykove ceste preko Grablovičeve proti Poljanski ipd.

Skratka, sočasno se bo potrebno pogajati s sosednjimi občinami o izrabi "roba" mesta, izgradnji ali rekonstrukciji komunalnih naprav in napeljav (sedaj še zmeraj enotnega sistema), alokaciji kompatibilnih dejavnosti na stikih in (ali predvsem) o "pomestenju" v preteklih desetletjih urbaniziranih (bolje rečeno pozidanih in terciarno ter kvartarno podopremljenih stanovanjskih in drugih območij znotraj mestnih meja.

5. Možne posledice neupoštavanja nadaljnjega razvoja

Robne širitve

Osnovne značilnosti mesta, če izhajamo iz klasične definicije pojma *civitas*, so: obzidje (ulični sistem, definiran rob, obseg komunalne infrastrukture), zakon (statut, opredeljene upravne pristojnosti) in trg (središče izmenjave, opredeljena gospodarska podstat naselja) (Stanič, 1994, str.4). Zlasti slednje pa je zanimivo za pričujoča razmišljanja. Številčni indikatorji prevladovanja določene dejavnosti in delež zaposlenih v tej dejavnosti zgovorno pričajo o spremenjenih ali drugačnih osnovah gospodarske prosperitete določenega naselja in pripadajočega prebivalstva. Primerjava ustreznih statističnih podatkov o zaposlenosti in sektorjih gospodarstva, ki delujejo kot atraktorji v Sloveniji in svetu, govori o zasuku iz sekundarnih v terciarne dejavnosti.

Vedenje o tem in spoštovanje tega globalnega dejstva bi moralo vplivati tudi na politiko države (pa tudi lokalnih skupnosti) v zvezi z davčno politiko, neposredno pa tudi na fizične razmere, ki jih oblast mora zagotoviti za nemoteno opravljanje tovrstnih dejavnosti. Da je v zadnjem desetletju večinoma šlo bolj za špekulativne naložbe velikih gradbenih podjetij in mašenje najkriticnejših primerov na lokalni ravni pa tudi izredno iznajdljivost posameznih podjetnikov pri reševanju eksistenčnih pogojev za opravljanje lastne dejavnosti je evidentno, kakor bo prikazano v nadaljevanju.

Pričetek gradnje obrtne cone v Trzinu je obeležil začetek nastajanja fenomena post-industrijske družbe, t.i. Robno mesto (v izvorniku Edge City), tudi pri nas, v pravem pomenu besede. V strokovni literaturi je fenomen opredeljen kot območje proizvodne ali druge obrti, industrijskih dejavnosti, rekreacijskih dejavnosti (kinematografi, diskoteke, zabavišni parki ipd.), praviloma ob mestnih vpadnicah (London-Maidenhead, cesta M40) ali v bližini letališč (Amsterdam-Schipol), z malo ali nič prebivalcev.

Praviloma so ta območja locirana izven mestnih perimetrov zaradi ustrežnejših lokacijskih danosti, zaradi nezmožnosti mestnih uprav zagotoviti dovolj donosne lokacije bližje mestnim središčem ali zaradi zavestne politične odločitve občin ali regij glede razbremenjevanja tj. varovanja historičnih mestnih središč (Amsterdam, Utrecht-Randstad).

Trzin, čeprav 'robno mesto' manjšega merila in obsega, vsekakor sodi v ta pojmovni model naselja. Gre za območje kjer prevladuje dejavnost proizvodne obrti, so pa močno zastopane tudi različne storitvene dejavnosti. Lokacija obrtne cone je determinirana s potekom osrednje slovenske cestne magistrale v smeri vzhod-zahod, bližino največjega zaposlitvenega in inovacijskega središča v državi (Ljubljana), ugodnimi razmerami na (virtualnem) trgu nepremičnin (beri: nezadostna ali predraga ponudba v Ljubljani), neatraktivno lokacija zaradi talnih razmer in neposredno bližino občinske meje (dveh bolj ali manj samostojnih samoupravnih političnih entitet, občin Ljubljane in Domžal). Da je Trzinska

obrotna cona locirana takorekoč na meji domžalske občine, ni potrebno izgubljati besed.

V tem okviru je izrednega pomena razumevanje odločitve vodstvenega kadra nekdanjega podjetja Javna skladišča v Ljubljani, ko so ga iz propadajočega strateškega mastodonta spremenili v nakupovalno in rekreacijsko središče regionalnega pomena. Uspešnost BTC je tudi odličen primer čutenja utripa časa in ponujanja proizvoda, ki kratkoročno omogoča sobivanje velikega števila dejavnosti, katerih obstoj ne bi bil mogoč, če tovrstna iniciativa ne bi bila izpeljana.

Skratka, pri BTC-ju je šlo za programsko rekonstrukcijo zgodovinsko zastarelega strateškega objekta javnega pomena. Območje rekonstrukcije je prometno lahko dostopno in upravljalec območja lahko zagotovi zadostno število parkirnih mest. Pri programski prenovi so v območje bile vnešene komercialne dejavnosti s poudarkom na prodaji na drobno, rekreacijski ponudbi (pokrita igrišča za tenis, squash ipd, diskoteka), prodaji živil (pokrita tržnica) in ohranitvi določenega števila skladiščnih objektov. Po podatkih BTC je frekvenca dnevnih uporabnikov 20.000 ljudi, ki pa narašča!

Vendar se tu pojavljata vprašanji, in sicer, zakaj druga ali manjša trgovinsko-nakupovalna središča, ki naj bi servisirala predvsem prebivalce mestnih sub-centrov (naprimer Murgle, Ledina ali WTC vsa v Ljubljani) ne uspevajo tako kot BTC ali Koseze oziroma zakaj obrtna cona na Koprski ulici v Ljubljani in obrtna cona v Črnučah nista doživeli takega razmaha kot trzinska, ob dejstvu, da sta glede na lokacijske in druge fizične danosti bolj privlačni?

V Veliki Britaniji se prenove nekdanjih strateških kompleksov lotevajo drugače. Februrja letos (1996) naprimer, so za kakovostno prenovo nekdanjih vojaških skladišč Royal Woolwich Arsenal (Oxford) in Royal Gunpowder Mills (Waltham Abbey), ki sta po morfološki zgradbi in teritorialnih značilnostih primerljivi z našimi 'Javnimi skladišči', organizirali posvetovalno konferenco. Tema pogovorov so bile fizične razsežnosti prenove (precej teh objektov je tudi spomeniško zavarovanih) in programske razsežnosti prenove. Praviloma opustitev originalnih dejavnosti na teh lokacijah pomeni (ob nenadzorovanem umeščanju lokaciji neprimernih ali manjprimernih dejavnosti oziroma nameščanje dejavnosti, ki bi glede na svoj program lahko bile umeščene tudi drugje v najbližjem mestu), da lahko sprožijo prazenje ali siromašenje mestnih lokacij

V novem BTC naprimer je v hali A, na površini pribl. 30.000 m², število lokalov 193, pri čemer površina enega lokala večinoma ne presega 30m². Ob pomanjklivi ali predragi ponudbi lokalov v drugih mestnih predelih (praviloma sekundarnih središčih) in mestnem središču je posledica logična. Ob drugačnih gospodarskih pogojih (nižje najemnine, drugačno zajemanje davkov ipd.) bi večina teh lokalov najbrž bila tam kjer bi teoretično morala biti oziroma bi s obsegom svojih programov oskrbovali potrebe ustreznega gravitacijskega zaledja. Ambientalni

učinki popestritve predvsem javnih prostorov (ulice, trgi) in kvaliteta bivanja v teh (sedaj osiromašenih) območij pa bi bili izredni.

V zgodnjih 80-ih letih se je klasično industrijsko mesto Glasgow na Škotskem (ladjedelnštvo, metalurgija) spopadlo z naraščajočo globalno povzročeno krizo izgube dela in trgov. Ustanovljen je bil odbor za prenovo mesta (neke vrste kolektivni mestni 'manager'), ki je pričel z dejavnostno in strukturno prenovo mesta. Prvi projekt odbora se je sicer izkazal kot velika ambientalna napaka (trgovinsko in poslovno središče 'St.Enoch's Centre'), ker so v prvi fazi, še tistemu ostanku uličnega terciarnega programa, kar ga je ostalo onemogočili delovanje. St.Enoch centre je, tako kot ljubljanski BTC vseboval ogromno število malih lokalov. Vendar je uspeh centra (predvsem posledica pomanjkanja podobnih programov v središču mesta in zaščitenosti notranjosti pred atmosferskimi vplivi - klimatski pogoji Glasgowa so praviloma človeku neprijetni, dež, malo sonca), povzročil nastanek velikega števila lokalov v bližini oziroma neustavljivo pospešil programsko revitalizacijo središča mesta. Dejstvo, da je sam objekt centra arhitekturno nestimulativen, programskega uspeha ne more zanikati (steklena, industrijska arhitektura z neinventivnim detajliranjem ali uporabo materialov). Dejstvo pa je tudi, da je naslednji podoben objekt (vendar tokrat precej manjši center - Princess Street), bil zgrajen pod pokroviteljstvom Valižanskega princa v prenovljeni historični stavbi ob glavni mestni promenadi, z izjemnim občutkom za ambient. Vsekakor pa Ljubljana ni Glasgow. Gravitacijsko zaledje Ljubljane je bistveno manjše. Središču Ljubljane pa ne primanjkuje obsežnih pokritih trgovinskih površin.

Problemi so torej drugače. Najprej v zadostni ponudbi malih lokalov za lokalno oskrbo, potem pa v pravilni razmestitvi lokalov znotraj celotnega zazidanega območja oziroma na dosegljivih razdaljah večini prebivalcev. Vprašanje, zakaj je trgovinski center Ledina nezaseden in, zakaj je v istem več kot petnajst gostinskih lokalov in le dva z živili, ponuja zopet drugačen odgovor. Načrti razvoja mesta Ljubljane so bili znani že med potekom obnove nekdanje tovarne KTL (sedanji center Ledina). Obsežno zapolnjevanje mestnega predela s stanovanjskimi programi bi narekovalo umestitev večjega števila programov, ki so naravnani na potrebe prebivalcev (npr. živila, tekstil in tekstilni izdelki, različne storitve in usluge) oziroma dejavnosti katerih donosnost bi se pokazala na daljši rok. Politika trgovinskega centra v Kosezah, po drugi strani pa iskazuje ravno obratno. Čeprav obsežen del eksistenčnih potreb loaklnega prebivalstva komplementarno pokriva starejši trgovinski center Emone je v novem središču število gostinskih lokalov omejeno, večina lokalov pa naravnana na dnevne in tedenske potrebe gravitacijskega zaledja (naselja Koseze in zahodnega dela soseske ŠS6).

Za potrebe terciarnih dejavnosti, ki niso namenjene nepsredni izmenjavi pa ni zadovoljivo zadoščeno. Tako rekoč nikjer v Ljubljani v zadnjem času ni bilo zgrajeno niti eno območje namenjeno izključno proizvodni terciarni dejavnosti (izvzeti so WTC in Bežigranski dvor). Globalno tej tendenci namenjajo izredno pozornost. Izkušnje tradicionalnih industrijskih mest (Hamburg ali Rotterdam na primer) in novih (Montpellier), ki so ob načrtnem prestrukturiranju gospodarstva

vzpostavljala nova območja gospodarske rasti, kažejo, da se jih lokacijsko, regionalno in načrtno namešča na lokacijah dostopnostne in ekološke kvalitete. V Sloveniji je dober primer tovrstnega pristopa lokacija središča IBM v Radovljici (bližina letališča, bližina Ljubljane z vso ponudbo srednje velikega mesta in neposredno priključevanje Radovljice na medkrajevne in mednarodne prometnice). Kritični indikator počasnosti lokalne sredine pa je izmestitev direkcije podjetja Revoz iz Novega mesta v Ljubljano.

Za razliko od Ljubljane, ki je večino kapitalskega tveganja pri programski prenovi posameznih območij v mestu prepustila investitorjem samim (tudi zaradi denacionalizacijskih postopkov in deloma prazne mestne blagajne), so evropska mesta, ki se jih obravnava kot 'uspešna', taka spreminjanja začinjala sama. Številčne kazalce posameznih značilnosti mest ali regij je pri primerjavah z Ljubljano vsekakor potrebno jemati z zadržkom, zaradi razlik v velikosti in številu prebivalstva.

Primer 1: Lyon

Lyon v Franciji je bil in je še zmeraj predvsem industrijsko mesto. Tradicionalne panoge sicer doživljajo padec, toda druge novejšje nesluten porast (biokemija, elektronika, živilska industrija in farmacija). Majhna in srednje velika podjetja prevladujejo (97% vseh podjetij zaposluje manj kot 100 zaposlenih). Terciarni sektor pa je doživel porast za 68% v zadnjem desetletju. V kratkem, največji porast so doživela podjetja, ki ponujajo gospodarske terciarne usluge (poslovne analize in svetovanja, finančne usluge, zavarovalništvo in administrativne usluge mesta in regije so v stem obdobju porasla za 76%. Delež zaposlenih v terciarnih dejavnosti v celoti je 72,4% (leta 1980 66,4)

Delež vodstvenega kadra, profesionalcev (ekspertov) in nižjega vodstvenega kadra obsega 34% vseh zaposlenih (15% leta 1968), torej višje in visoko izobraženega prebivalstva.

Mesto Lyon je veliko napora vložilo v razvoj sistemov javnega prevoza (podzemna železnica, rehabilitacija in prenova cestne železnice, ena visoko propustna cestna poteza z posebnim režimom za javna prevozna sredstva). Vodila pri prostorskem planiranju gospodarsko prestrukturiranega mesta so bila: rast mest je potrebno omejiti (zlasti glede porabe zemljišč), mesta je potrebno preoblikovati navznoter, znotraj obstoječih meja grajene strukture in v smislu družbenega ravnotežja težiti k desegregaciji oziroma zapolnjevanju različnih mestnih predelov z pestrim programom in strukturo.

Seveda so se ob izvrstni politiki prenove in rehabilitacije pojavili problemi kot naprimer, slaba špekulativno vodena gradnja na mestnem robu s slabo arhitekturo in povečan obseg površinskega prometa.

Primer 2: Randstad

Razvoj mest Amsterdama, Hague-a, Rotterdama in Utrechta na Nizozemskem je odličen primer regionalnega reševanja problemov umeščanja propulzivnih

terciarnih dejavnosti. Vsa tri mesta so indikativna za neko preteklo obliko gospodarske krajevne osnove. Če je Amsterdam bil trgovinsko in prometno vozlišče Porenja, Rotterdam pristaniško in industrijsko mesto naravnano na interkontinentalne povezave je bil Utrecht trgovinsko in univerzitetno središče regionalnega pomena.

Razvoj vseh je bil osnovan na prometni dostopnosti in zavestni dejavnostni ekskluzivnosti. Devastacija Rotterdama, posledica II. svetovne vojne in zavestno preprečevanje umeščanja prostorsko potratnih dejavnosti v srednjeveška Amsterdam in Utrecht so za novo tehnološko obdobje in zagotovitev gospodarske prosperitete regije in države zahtevale nove površine. Te so bile identificirane na območju nekdanjega morja (sedaj najnižji točki Nizozemske, ki je celo v depresiji), okoli mednarodnega letališča Schipol in prenovljenega pristanišča v Rotterdamu. Tradicionalne lokacije znotraj mest so sicer ostale, vendar brez možnosti širitev. V manjših krajih je bila logika poseganja podobna, tako da se število zaposlenih v teh krajih ni bistveno povečalo.

Regija Randstadt je območje kjer je 70% vseh glavnih pisarn Nizozemskih podjetij, 93% vseh tujih podjetij, 65% vseh raziskovalnih in razvojnih dejavnosti in 80% vseh tujih komercialnih dejavnosti. Posamezna mesta so specializirana za posamezne sektorje gospodarstva. Amsterdam je finančno in transportno središče, Rotterdam je pristanišče in središče petrokemične industrije, Hague je prestolnica in središče upravljanja petrokemične industrije, Utrecht pa središče železniškega prometa in državno središče storitvenih dejavnosti.

Struktura zaposlenih v posameznih sektorjih gospodarstva je indikativna glede zavestnih odločitev o prestrukturiranem gospodarstvu v regiji. Tako je delež zaposlenih v terciarnih dejavnostih od leta 1970 porasel z 65,5% na 75,7 % v letu 1990. Bruto nacionalni dohodek regije pa je porasel z 6.039 USD na 22.509 USD v istem obdobju. Razporeditev dejavnosti in kvaliteta bivalnega okolja v celotni regiji pa je vplivala tudi na povprečen čas porabljen na dnevne migracijske tokove tj. povprečen čas potovanja z dela v službo in obratno je med 20 in 24 minut..

V smislu urejanja prostora je bistveno, da so pri razmestitvah posameznih dejavnosti pomembno vlogo imeli dejavniki kot so: koncentracija in strnjevanje zgrajenih območij, dobra prometna prekrvavitev, ekološka problematika in programska pestrost vseh bivalnih območij. Dejavnosti z zahtevnimi lokacijskimi pogoji (veliko zaposlenih, veliko število parkirnih mest, ekološka občutljivost) so tako zavestno izločane iz območij prebivalstvene koncentracije, vendar na lahko dostopne lokacije.

6. Ponudba prostora

Dejavnost ustvarjanja mestnih prostorov (beri: ponudbe elementov grajenih struktur, ki jih he možno tržiti), pri kateri sta planiranje in oblikovanje mest le dva izmed možnih vidikov, lahko prikazujemo različno. Ian Bentley, na primer, ko razlaga posledice ustvarjanja prostora v smislu dobička, sočasno razlaga nujnost

po vzpostavljanju družbenega reda, ki zagotavlja nadaljevanje gospodarskega reda (Bentley, 1991). Z jasno razčlenbo postopka ustvarjanja mestnih prostorov v kapitalistični družbi ponuja tudi možno razlago manipulacije dejavnosti urbanističnega oblikovanja in planiranja s strani različnih dejavnikov, ki stremijo k dobičku. Ob takih pogojih, je položaj strokovnjaka - v tem primeru urbanističnega oblikovalca - planerja, torej večplasten, nekje med politikom, upravljalcem, umetnikom in upornikom.

Slednja vloga je najbrž najpomembnejša, kajti le tako lahko: "Preseže trenutne kulturne meje in razumevanje možnih sprememb v družbenih interakcijah" (Bentley, 1995). Planer naj bi razumel družbeno-gospodarski ustroj, tako da bi omogočal nadaljevanje le-tega (in tako ohranil svoj položaj znotraj sistema), obenem pa ustvarjal urbane prostore s splošno priznanimi vrednotami in gospodarskimi učinki.

Walter Benjamin, po drugi strani, ko razlaga družbene in okoljske spremembe kot posledice tehnoloških in pripadajočih gospodarskih prevrednotenj, skozi pestro literarno razstavo v prispevku Pariz: Prestolnica devetnajstega stoletja (v Kasintz: Metropolis, 1994, str. 46-57), iskazuje dvom v fizično stvarnost, ki jo spremembe prinašajo. Modernost ali stremljenje po spremembah se dogaja pravilom navkljub, fizična stvarnost pa se nasprotno, odziva počasi ali samo-navajalno. Kulturno tkivo, ki naj bi izžarevalo iz družbenih izmenjav, v fizični stvarnosti praviloma nikoli ne dobi ustreznega odgovora. Večina elementov grajenega okolja, ki jih soustvarjajo gospodarska, tehnološka in družbena spreminjanja, naj bi prevzemala znane ali prepoznavne oblike, čeprav le-te pripadajo neki drugi zgodovinski možnosti (litoželezni stebri z korintskimi kapiteli). Slog (v primeru, ki ga Benjamin opisuje je Empir) oblikuje ideološko ogrodje razlage, čeprav kulturne in tehnološke možnosti za spremembe močno presegajo zapovedane vrednote. Nadalje, optimizacija sprememb ali bolje, opredelitev meja spreminjanja je večinoma posledica popolnega nerazumevanja civilizacijskih stremljenj. Hausmanovi bulvarji na primer, v času izgradnje opredeljeni kot najboljša oblika brzdanja družbenega (ne)zadovoljstva in odločno sredstvo družbenega nadzora, so se v neki poznejši okoliščini pokazali kot ovira revolucionarni dejavnosti, vendar le-te niso mogli preprečiti.

7. Dobiček

Gradnjo mest, opredeljevanje namembnosti prostorom in vzpostavljanje oblik vedenja v teh prostorih, lahko razlagamo s pomočjo sile kapitala in gospodarstva. Kot pravi Bentley (1996), večina akterjev sodelujočih v procesih izgradnje nekega okolja primerne za človeško rabo, v bistvu sledi cilju - dobičku, ki je posledica izmenjave neke dobrine (v tem primeru zemljišča ali stavbe), tako da je predmet trženja dražji, kot pred pričetkom dobičkonosne operacije. Zaradi tega so vsi sodelujoči v načrtovanju, oblikovanju in gradnji neposredno ujeti v kolesje kapitalističnega gospodarstva oziroma perpetuaciji ustaljenega družbenega sistema. Toda, v stalni igri zmagovalcev in poražencev, nekaterim ostane več,

drugim manj. Čisti dobiček človeštva ali civilizacije je nič, ob tem pa je dobiček posameznika enak razliki, ki jo je ustvaril v postopku.

Vlogi urbanističnega oblikovanja in planiranja, ravno zaradi splošnega značaja dejavnosti in inherentnega sodelovanja različnih strank v postopku omejujejo različne ovire. Splošno priznana je nezmožnost identifikacije posameznega cilja (posameznika, skupine) za usmerjanje dobička. Zmagovalec, dobitnik je zmeraj skupnost, ne glede na medlost uporabljene besede, pri čemer so objekti oblikovanja prostori, opredeljeni z splošno dostopnostjo večjega števila možnih uporabnikov. Urbanistično oblikovanje, kot specifično področje arhitekturnega oblikovanja nudi take prostore, katerih funkcije so fizične in kulturne izmenjave v pestrem diapazonu slogov in inačic.

Dodana vrednost te dejavnosti pripada celotni skupnosti, vseh uporabnikov in posredno vseh plačnikov. Donos take dejavnosti je lahko virtualen pa tudi neopredeljiv, kajti čas amortizacije investicije je praviloma dolg oziroma v veljavnih ekonomskih terminih praviloma nezanimiv. Vendar, napaka ne leži v dejavnosti proizvodnje urbanih prostorov, temveč v izbranem ekonomskem modelu, ki ne upošteva trajnosti življenja ter dolgoročne donosnosti. Fukuyama trdi, da stremljenju za dobičkom vlada želja po samospoštovanju ali želja po spoštovanju drugih. Osnovna ekonomska kategorija "dobiček" ima torej globlji pomen (Fukuyama, 1992). Ne gre le za materialno posledico podjetniškega gonila, temveč tudi (ali predvsem) za družbeni status posameznika v odnosu do materialne uspešnosti le-tega napram drugim. Toda, družbeni status ni enaka vrednota za vse - družbeni status posameznika v svetu spreminjajočih ali različnih kulturnih vrednot je spremenljivka, oziroma dogovorjena kategorija uspeha. Edini skupni imenovalac pri različnih interpretacijah dobička je torej donos (tudi Healey, 1992).

8. Prostor

Glede na cilj te razprave, ki je, ugotoviti kreativno vlogo urbanističnega oblikovalca in planiranja v postopkih razvoja, gradnje in arhitekture, lahko trdimo, da se v končni posledici vse manifestacije človekovega početja odražajo v fizičnem okolju. Možno, delno napačno, razumevanje take trditve bi pomenilo, da je urbanistični oblikovalec le strokovnjak, ki olepša ali izboljša nekaj, kar so drugi pred njim zgradili ali nekdo, ki doda značaj predhodno brezizraznim telesom.

Toda, dejavnost urbanističnega oblikovanja je mnogo več kot le to. Videnje mesta je vedno skupek verovanj, mentalnih podob, spominov, impresij in občutkov, ki jih opazovalec poseduje, tako da podoba mesta nikoli ni refleksija stvarnosti. Kot taka, posredno vpliva na dejavnosti opazovalca, kakorkoli že se ta z mestom srečuje (Eco tem fizičnim in vizualnim senzacijam pravi znaki ali kode) in so fizični dražljaji le ena izmed dimenzij občutene stvarnosti (Eco, 1980). Nadalje, mesta, tako kot posamezne arhitekturne stvaritve, hkrati komunicirajo in funkcionirajo, npr. informacije o sebi - kakor je bilo rečeno, s pomočjo znakov ali kod. Eco loči tri vrste arhitekturnih kod: tehnične, sintaktične in semantične.

Prevedeno v jezik urbanističnega oblikovanja bi med tehnične kode lahko postavili najprej vso komunalno tehnično infrastrukturo in gradbeno-inženirska dela grajenega okolja oziroma arhitekture. Med sintaktične kode bi lahko uvrstili plansko mrežo - 'grid' ali katero koli drugo sintaktično konvencijo, ki s sestavljanjem posameznih prvin tvori ustrezno mestno prostorsko strukturo. S semantičnimi kodami pa je bolj zapleteno, saj jih lahko delimo glede na njihove (označevalne) primarne funkcije, (soznačevalne), sekundarne funkcije (strešni zatrep, triumfalni lok, loki sploh) in glede na konotacijo ideologije bivanja (zborni trg, pred trg, park ipd.); končno pa gre še za tipološke pomene posameznih zgradb (železniška postaja, šola, vila, bolnica idr.), ki ponujajo dodatne reference.

Tako tudi Walter Benjamin, ko opisuje različne vidike "prestolnice" devetnajstega stoletja, mesta Pariz, uvodoma poda izkušnje nekega tujca (Vietnamca, državljana imperija) skozi vizijo blagostanja, ki sledi družbenemu redu. Podobe, ki izražajo radost, bogastvo in zadovoljstvo so barve (modra, rožnata) in vonjave (sladko začutene). Podobe, ki izražajo celotno vzdušje ter vedenjske oblike posameznikov in skupin (torej družbeni ustroj) pa so sprehajalci - velike gospe so na promenadi, male gospe pa se le premikajo. Prostor takšne interpretacije bogastva je (sodeč po številu ljudi prisotnih v podobi) odprt, verjetno javno dostopen prostor - delo nekega urbanističnega oblikovalca? Čeprav besedilo odkriva družbena, politična in gospodarska vprašanja, so ta vedno predstavljena v okviru fizičnih danosti, ki jih omogočajo. Telo, ki ščiti opravljene dejavnosti je zmeraj grajeno tkivo, ki skozi raznolike lastne manifestacije nakazuje določene značilnosti ideološkega ogrodja, vzpostavljenega s strani vladajočega razreda. Kadar Benjamin priključuje biblično podobo lamentacij Jeremije, da bi izrazil dvom v vrednote fizičnega reda, ki jih je Baron Haussman udejanjil, tega ne počne zaradi dvoma v uničevanje kot omni-prisotnega kreativnega načela, temveč dvomi v cilje uničevanja (propadajočih delavskih stavb v središču mesta, možnem središču družbenih nemirov). V sodobnem svetu je uničevanje prav tako prisotno, kot dejanje razkroja vseh ostankov nekega moralnega tkiva, ali kot pravi Baudrillard: "Danes proizvajamo uničevanje kot tako" (Baudrillard, 1994, str.79), ki ne pomeni nič, spominja na nič, brez vgrajenega mehanizma sprejemanja sprememb, občutenja časa ali z željo po samo-propulzivni modernosti.

Podobno Christian Norberg Schultz, ob vsem znanstvenem aparatu, ki ga je nastavil, da bi dokazal tezo o enkratnosti posameznih mest ali mestnih predelov (Schultz, 1980) pri razlagi mesta Khartoum v Sudanu, pravzaprav opisuje le fizično manifestacijo prostora. To mesto naj bi vsem nevernikom in dvomljivcem pokazalo (in dokazalo) moč britanskega imperija. Po veljavnih načelih kakovostne podobe mesta je prvotni Khartoum še danes izreden proizvod ustvarjanja, ki izraža izrazito čisto misel o sebi, tako kot jo je Palmanova v severni Italiji ob času svojega nastanka. Zgodovinske okoliščine in kulturne stimulacije, ki so omogočile nastanek slednjega mesta so prenehale takoj po izgradnji, toda zgodovini je ostal veličasten spomenik obrambne arhitekture in model fizične manifestacije racionalnega razmišljanja. Khartoum po drugi strani, izraža podobno fizično in duhovno idejo o 'meščanski', kolonialni arhitekturi. Ne eno ne drugo mesto nista prostora uničevanja.

9. Prostor namesto dobička

Enostaven primer edinega možnega načina ustvarjanja dobička v svetu iracionalnega in individualiziranega povpraševanja, je uporaba ikoničnega v oblikovanju (predmetov, ki izražajo božansko privlačnost). Volkswagen, čeprav eden najuspešnejših proizvajalcev avtomobilov na svetu, je, da bi se približal kupcem oziroma si zagotovil pomemben delež svetovnega trga v določenem tržnem razredu, vrnil k oblikovalskim koreninam svoje uspešnosti ter na ta način preprečil kakršne koli napačne identifikacije svojega proizvoda. Posodobljen in visoko-tehniciziran "hrošč" bo na voljo kupcem koncem tega stoletja. Vse prejšnje oblike (tudi izredno uspešnega 'golfa', ki je v istem tržnem razredu) so bile zavržene za obliko, ki bo (predvidoma) prevzela večji delež trga ob uporabi nedvoumnega vzorca. Tovrsten retro-ikoničen pristop naj bi za vse čase, namene in zamisli zaokrožil idejo o avtomobilu kot prevoznem sredstvu in predmetu čaščenja.

Podobno arhitekturo in arhitekto vodijo podobna načela, zlasti v dobičkonosno naravnani družbi. Če je 'hiša' predmet trženja, jo mora trg kot tako prepoznati pri čemer je trg splošna, abstraktna kategorija o določeni skupini uporabnikov, ki povprašujejo o proizvodu določenega značaja. Na žalost in v škodo grajenemu okolju, takšne splošne skupine z poenotenimi idejami ni in le skozi obupno redukcijo aspiracij, želja in vizij je možno tako skupino formalizirati. Taka skupina je model (čist, čeden in neizrazit) in nič več kot le to. Na osnovi takega modela so oblikovane arhitekturne interpretacije, kjer je metoda interpretacije simulacija, osnovana na znanju interpreta in nadalje omejena z percepcijo življenja in pripadajočih vrednot le-tega.

Simulirana stvarnost povpraševanja in potreb življenja je torej tista stvarnost, ki je podstat spreminjanju grajenega okolja, pri čemer je samo grajeno okolje reducirani 'dobičkonosni' ovoj, ki omogoča življenje. Takšen ovoj ponuja prefabriciran, enosmeren način bivanja, ki zadovoljuje druge dobičkonosne dejavnosti. Opisana metoda ustvarjanja prostora (kratkoročnih dobičkov) je, ne glede na razlage mnogih ustvarjalcev, inherentno izolirana od spoznanj in metod naravoslovnih ved, h katerih statusu pa vseeno stremi. Metoda je v časih imanentnih ekoloških katastrof času neprimerna, tudi zaradi možnih implikacij na splošno blagostanje posameznika. Podobno, tudi ko gre za blagor globalne skupnosti, smo priča dolgoročnim posledicam kratkoročnih dobičkov.

10. Sklepna beseda

Če so razmišljanja o dobičku in urbanističnem oblikovanju poskusi opredelitve vloge urbanistične dejavnosti v propulzivni družbi in pripadajoči vlogi posameznega akterja v njej, so razmišljanja o prostoru poskus opredelitve mehkih, nematerialnih tkiv, ki mesta vežejo v medseboj prepoznavane celote. Oboje je pomembno, slednje določa smeri ali žarišča podjetnosti - kaj želimo doseči -, prvo pa pomaga dvomljivce prepričati v metode doseganja ciljev razvoja, izgradnje in oblikovanja. Kakovost urbanega okolja in urbanističnega oblikovanja je tako

posledica profesionalnih znanj uporabljenih brez predsodkov in ideološke, časovno determinirane navlake, ki ob tem spreminja stvarnost na modelu stvarnosti same. Abstrakcije in posploševanja pa praviloma peljejo v pogubo.

7. Urbanistično - ambijentalni vidiki členitve mestne občine Ljubljana

1. Uvod

Študija z naslovom Urbanistično - ambijentalni vidiki členitve mestne občine Ljubljana je lahko le segment širše naloge, ki naj bi bila namenjena tudi izdelavi regulacijskega načrta. Členitev mesta na posamezne četrti lahko namreč odraža sedanje stanje razvoja v prostoru, ali pa predvideni prostorski razvoj. Sedanji (veljavni) plan členi mestni teritorij zgolj administrativno-upravno ter za potrebe izdelave posameznih podrobnejših načrtov. Urbanistično ambijentalne značilnosti določenega območja so podlaga pri izdelavi urbanističnega - regulacijskega načrta, ta pa bi moral biti osnova za izdelavo predloga členitve mesta na četrti. V danih okoliščinah se bomo v pričujoči študiji omejili na urbanistično - ambijentalne značilnosti fizičnega okolja.

Ker pa služi ta ekspertiza, kot smo omenili, tudi izdelavi novega urbanističnega - regulacijskega načrta, je neizogibno navesti njegove temeljne cilje. V tekstu namenoma izpostavljam regulacijski načrt kot končni, najpomembnejši in najbolj operativni del urbanističnega načrtovanja.

1.1 Kriteriji

Kot pri vsaki nalogi raziskovalne narave, je najtežavnejši del izpostavitve kriterialnega aparata. Pri sestavi tega aparata smo zasledovali naslednja načela:

- čim manjše število kriterijev,
- kriteriji naj bodo prostorsko relevantni,
- kriteriji naj zasledujejo širši časovno-prostorski kontekst.

Na temelju teh načel so bili določeni naslednji kriteriji:

- videti ogrodje celote;
- kontinuiteta, ki naj ne pomeni zgolj pustiti staro živeti še naprej, temveč tudi graditi prav na izoblikovanih zgodovinskih potezah;
- nemoteno komuniciranje med posameznimi mestnimi deli;
- enakomernost razporeditve vseh funkcij po mestnem teritoriju;
- mestotvorna moč prostorov, ulic, cest in trgov.

2. Kratek povzetek dosedanjih prizadevanj pri urbanem razvoju Ljubljane z ocenami

Rdeča nit, ki povezuje večino projektov, je najprej problem železnice, nato problem nadaljnjega urbanega razvoja, in končno tudi razvoja prometa samega, ki ga v veliki meri pogojuje železnica.

Poglavitni problem, ki ga je povzročila železnica, je razvoj mesta in življenja v njem. Železnica je s časom vse bolj utesnjevala mestno tkivo in omejevala nadaljnji razvoj mesta. Vprašanje se je začelo zaostrovanje v času med obema svetovnjima vojnama, ko se je začela Ljubljana naglo širiti v tako imenovani Svetokriški okraj in za Bežigrad.

Koncept krakastega razvoja mesta je bil leta 1966 z Generalnim urbanističnim planom Ljubljane potrjen in dopolnjen s pridobitvami "socialistične preobrazbe", ki se kažejo v nizanju stanovanjskih sosesk vzdolž glavnih vpadnic, kar je povzročilo nesluten razvoj prometa - še zlasti individualnega motornega. Ob tem je načrt predvideval obsežna rušenja za posodobitev cest in izgradnjo monumentalnih centrov.

Kaj se je zgodilo potem? Koncept širjenja v smeri krakov navzven in pozidava po načinu "plomb" med kraki, ki je zmanjševala možnosti učinkovite povezave med njimi, sta dodatno zaostрила prometne probleme v mestu. Rešitev železniškega vprašanja s podvozi je krakasti razvoj mesta še bolj poudarila. Promet med kraki kljub zgrajenemu delu avtocestnega obroča, mestni obvozni Drenikovi ulici in podobnim by-passom, ki so že prenatrpani, še danes poteka deloma skozi mestno središče, še posebej med kraki Vič - Rudnik in Šiška - Vič.

Ker je širitev Ljubljane po drugi svetovni vojni potekala po logiki iskanja večjih prostih površin, in ne po regulacijskem načrtu, sta razmestitev, različne gostote ter sama slika Ljubljane nenavadna in nepravilna. Gostota in s tem povezana višina stavb je največja na robu Ljubljane.

Posledica je tudi mestna slika, ki jo kažejo predeli zunaj železniškega obroča. Mesto vsebuje vse: trgovine, lokale, tudi WTC in gimnazije, pa delovna mesta in mnogo stanovanj - je vse, toda to vse ni nagneteno, strukturirano, kontinuelno, enovito, ali, drugače povedano, sprijeto (primerjaj fot.: 2. in 2.a, 3. in 3.a, 4. in 4.a). So sestavni deli, iz katerih nismo še ničesar naredili, in se torej s tem tudi ne moremo identificirati, kaj šele, da bi bili na to ponosni. Prav privlačnost ambijenta je odvisna tudi od gostote ali nagnetnosti.

Stihijska zazidava, odprt zazidalni sistem brez prostorskih vrednot je ogrozil celo obstoj dela stare urbane dediščine (primerjaj fot.: 5. in 5.a). Gre zgolj za izrabo površin, za koordinacijo interesov in ne za ustvarjanje prostora. Cilj bi bil ustvarjanje koristne in estetske hrbtnice v organizaciji mesta.

Mesto naj ne bi bilo le skupek posameznih objektov, marveč predvsem sistem zunanjih prostorov. Ne zgolj seštevek poslopij: mesto ne nastane zgolj z dodajanjem vedno novih hiš. Da bi vedeli, kje je kaj, kje naj kaj bo in da bi lahko učinkovito usmerjali prostorski razvoj, potrebujemo primerno razdelitev mesta na samostojne enote. Teh zaenkrat ni. Po drugi strani je četrti šele potrebno ustvariti, z objekti, ki so potrebni za njeno samostojno življenje. Specifičnosti, ki še razlikujejo posamezne mestne predele so omejene na ožje mestno središče. Zunaj njega so le-te povečini že izgubljene. Pregleda in analize predvojnih teritorialnih delitev ni smiselno opraviti, saj je bil takratni fizični obseg mesta zelo skromen.

3. Značilnosti geografskega prostora širšega območja mesta Ljubljane.

Fizično konfiguracijo širšega območja mesta Ljubljana sestavlja nekaj osnovnih izrazitih elementov, ki sestavljajo in pogojujejo strukturo krajinskih, naravnih ter arhitekturnih, grajenih delov na tem območju. Detajlni opis in ocena krajinskih značilnosti je bila že večkrat predmet posebnih študij, za katere so značilne naslednje skupne ugotovitve: posebno vrednoto tvorijo zelene površine, ki se zajedajo v samo središče mesta in poleg krajinskih ali ambijentalnih opravljajo še pomembne biološke ter ekološke funkcije. Tu je še vodni svet, ki ga poleg reke, ki teče skozi najožje središče mesta, sestavljajo še: barje in jezerca v samem mestu. Prej omenjene zelene površine predstavljajo zaradi poudarjene vertikale determinante fizičnega in likovnega razvoja mesta. Toda v kontekstu naših tuhtanj je Ljubljansko kotlino možno uzreti prav kot kotlino, saj že ožje mesto v veliki meri zaokrožajo hribi: V. Trata, V. Vrh, Rožnik, Šišenski hrib, Grajski hrib, Golovec, Soteški hrib, Straški vrh, Grmada. Ljubljana je glede na to verigo hribov še najbolj odprta proti Zalogu in v večji meri proti Ljubljanskemu barju. Toda v ne tako veliki oddaljenosti obkroža Ljubljano še bolj strnjena ter višja veriga, in tako naprej. Ljubljansko kotlino je možno oceniti kot majhno ravninsko sekvenco v sklopu goratega sveta, katere nastanek in obstoj je pogojen, in katere krajinske, klimatske in rekreativne kvalitete so neločljivo povezane predvsem s prisotnostjo bolj ali manj sklenjenih verig hribovja.

Temelj funkcionalnih in likovnih kvalitet Ljubljanske kotline tvorijo v prvi vrsti prav odprtine v prvi verigi hribovja, kot sta Barje in Polje, ki omogočajo daljše vizure. Prav postopnost zapiranja kotline in postopnost povečevanja vertikale pogojuje tipičnost pogledov iz mesta navzven, za katere je tako značilna menjava planov. Tu so še neizrabljeni potenciali vodnega sveta, predvsem reke Ljubljanice in Barja. Gre po eni strani za povezanost mesta z reko, po drugi strani pa za navezanost mesta na Barje. Temelj funkcionalnih in likovnih kvalitet Ljubljanske kotline sta nedvomno ta dva večja prospekta, potencial vode in zelenje hribovja, ki jo oklepa. Žal pa gre za še neizrabljen in ponekod izgubljen potencial. Je že res, da je mesto na reki, a smo ga s poglobljanjem od nje oddaljili. Dosti huje je, da smo Barje uzrli najprej kot potencial za gradnjo, in ne kot možnost, da bi se Ljubljana staknila z vodno ploskvijo, kar bi Barje ali njen del lahko bil (primerjaj fot.: 6. in 6.a). Mesto je v predelu, ki se stika s hribovjem, kompaktno in zapolnjeno, v ostalih predelih, in še posebej v potezah proti Barju in Polju, pa raztreseno in razredčeno. Temu primerna je tudi silhueta mesta.

4. Možnosti oblikovanja prostorsko ambijentalnih enot za potrebe prostorskega urejanja

4.1 Elementi prostora

Elementi prostora, kot so: Ljubljanska kotlina z razširitvami proti Zalogu in Ljubljanskemu barju; Grajski hrib, Šišenski hrib, Rožnik in Golovec, ki določajo rob obstoječega grajenega dela mesta in še posebej starega mestnega jedra, ki se v obliki podkve oklepa Grajskega hriba, enako kot se Ljubljanica srednjeveškega mestnega jedra; grad na vrhu hriba in značilna silhueta z Grajskim hribom; zelenje, ki se zajeda v samo mestno jedro; vizualna izpostavljenost teh in drugih že omenjenih okoliških hribov; železnica, deli notranjega mestnega ringa in avtocestnega obroča, Pot spominov in tovarištva, ki v skoraj koncentričnih krogih sekajo mesto; Barje, ki se od mesta odmika; silhueta mesta z barjanske strani, ki se razblinja. Prepotrebno odpiranje novih in varovanje obstoječih pogledov na tako značilne vedute hribovja, nedoločljivost meje med urbanim in podeželskim svetom pogojujejo možnosti nadaljnega razvoja mesta in možnosti oblikovanja prostorsko ambijentalnih enot za potrebe prostorskega urejanja.

Negiranje ali morda nepoznavanje večine prej omenjenih ključnih elementov prostora je vodilo v trajno izgubo nekaterih potencialov, ki bi ob izrabi pripomogli k ustvarjanju mesta kot bolj prijaznega kraja za bivanje. Gre za to, da bi morali biti pogoji za prostorski razvoj skladni z lastnostmi prostorskih struktur.

Krajina Ljubljanske kotline je morfološko označena z močno prisotnostjo vertikalnih elementov - okoliškega in dalj ležečega hribovja. Ohranitev in odpiranje vizur iz mesta v podeželje je tako zelo pombno navsezadnje tudi za oblikovanje prijaznega okolja za bivanje. Po drugi strani so prostorske razširitve, kot je na primer Barje, ponujale možnost za oblikovanje mestnega roba, nove in privlačnejše siluete mesta ter za razvoj mesta ob vodi, v tem primeru jezeru.

Prav uklešččenost mesta med Rožnik, Grajski hrib in Golovec, ter po drugi strani njegova odprtost proti Barju in Zalogu pogojuje značilno prostorsko situacijo, ki ji Golovec z Grajskim hribom, ki razmejuje ta dva preboja, daje posebno morfološko noto in prostorsko identiteto.

Nadalje, Barje s svojim relativno velikim obsegom, izjemno naravno, geomorfološko in hidrografsko situacijo, ki jo tvori skupaj z obdajajočim hribovjem, še nadalje ponuja oporo za členitev ter kompozicijo boljše in lepše mestne aglomeracije.

Mesto si je poleg podedovanih hribovitih prstanov umislilo še številne infrastrukturne in naselbinske prstane, ki tvorijo unikatni primer razvoja nekaj prostorov v prostoru, pri tem, da redke ohranjene preduhe zapira s stolpniciami (primerjaj fot.: 7. in 7.a). Namesto, da bi mesto gradilo na prospektih, gradi na nadgrajevanju srednjeveškega modela zaprtega mesta, kar je spričo lege v kotanji izrazito vprašljivo; je pa unikatno (primerjaj fot.: 8. in 8.a).

Odpiranje pogledov na hribe bi pomenilo tudi uresničevanje teženj večine prebivalcev po približanju planinskega raja kot modela idealnega življenjskega okolja, s čemer bi postalo realno življenjsko okolje bolj prijazno. Morda bi se tako zmanjšalo število nedeljskih pobegov in romanj v hribe ter pogostnost s sovraštvom navdahnjenega opazovanja smrdljivih, umazanih in grdih mest.

Opisani elementi prostora naravnost narekujejo radialno, enakomerno in koncentrirano širitev mesta, v katerega bi se zajedal hriboviti in vodni svet. Podobno bi bilo primerno razvijati prospekte, in sicer navzven, pa tudi navznoter. Tako bi lahko imeli v eni liniji dva pogleda, gorsko kuliso in grajsko silhueto. Robovi bi lahko bili naravni in izraziti ob stikih geomorfološko spremenjenega ali vodnega sveta.

Ljubljana pač ni znala izrabiti edinstvenih potencialov!

4.2 Odnos med mestom, reko Ljubljano, hribi in Barjem

V območju mesta Ljubljane Grajski hrib, Golovec, Šišenski hrib in Rožnik delijo prostor na dva dela: na severni del, ki je še najbolj odprt proti vzhodu, in južni del, ki je bistveno večji. Istočasno tem razmejitvam sledita Ljubljana in Grubarjev prekop, ki prostor dodatno razdelita na osrednji centralni "otok" - staro mestno jedro okoli Grajskega hriba, in mestni center, ki ga še bolj stisneta med Ljubljano in Šišenskim hribom. Od centra se začne mesto rahljati proti severu, severovzhodu in jugu.

Po drugi strani potekajo v območju mesta Ljubljane glavne prometne smeri radialno v sam center. S tem se izoblikuje in poudari osrednja gravitacijska cona - mestno središče, ki je vklenjeno med železniško progo ter nastajajočim osrednjim mestnim ringom in s tem prostorsko razvojno močno zamejeno. Prej omenjene vpadnice delijo mesto na bolj ali manj pravilne trikotne cone z razvitimi subcentri na teh vpadnicah, ki se zaradi izgradnje avtocestnega ringa širijo linearno bodisi proti avtocestnim priključkom, bodisi proti osrednji gravitacijski coni. Medsebojne neposredne povezanosti teh subcentrov razen na potezi Bežigrad - Šiška niti ni, je pa posredna: bodisi skozi osrednjo gravitacijsko cono, ali naokoli po avtocestni obvoznici, kjer na priključkih že nastajajo dodatni močni subcentri z lastnim zaledjem. Obstoječo prostorsko sliko ocenjujemo kot unikatno. Mesto je vsled naravnih danosti in opisanega razvoja zlasti prometne infrastrukture v prostoru močno razmejeno in notranje slabo povezano. Povezanost je izrazito slaba, ko gre za razmerje med Zalogom, Poljem, Mostami in mestnim jedrom. Čeprav je zelenje, ki se v obliki klinov zajeda v mestno tkivo, percepcijsko dostopno, je razen v primeru Grajskega hriba zaradi linijskih razmejitev izrazito nedostopno iz najožjega središča mesta. Barje se kot izrazit naravni potencial od mesta odmika (primerjaj fot.: 9. in 9.a). Zgrajene mestne površine se torej ne prežemajo z zelenjem, vodnim potencialom Barja in ponekod tudi ne z reko Ljubljano. Razen tega so zelene površine na svojih najbolj atraktivnih lokacijah prometno obremenjene.

Če povzamemo je mestni prostor v posamezne bolj naravne in bolj izgrajene cone, ki pa so medsebojno žal slabo povezane in, kar je še slabše, niso medsebojno prežete, fizično še najbolj razdeljen s prometno infrastrukturo.

Izsledki dosedanjih razglabljanj je lahko predlog členitve mesta, ki odraža trenutno stanje. Mesto lahko razdelimo na posamezne dele na temelju prejšnjih občin. Ta predlog niti ni nujno dober, oziroma zaenkrat niti ne moremo govoriti o četrkih. Stanje ocenjujemo kot posledico dolgoletnega planiranja mesta na ravni občin, kar je povzročilo dezintegracijo mestnega tkiva na cone občin. Z novo vizijo razvoja mesta kot celote bi skozi urbanistični načrt opredelili zaželjeni razpored in razvoj mestnih četrti.

4.3 Estetika urbanistično arhitekturnih značilnosti

Ljubljana nima blagodejnih fasad in palač, ki bi trgovcem dajale častitljiv značaj, dolgih bulvarjev, promenad. Še značilne vedute, kakršna je pogled s Cankarjeve ulice na Stolnico, spominjajo na že videno: Salzburg. To, kar je (bilo) za Ljubljano značilno in prepoznavno, so drobnost, majhnost, krhkost, včasih prenatrpanost. In ravno zaradi teh značilnosti je zanjo morda najustreznejša prisposoba filigranskost. (Bila) je filigranski izdelek. Za filigranski izdelek je značilno, da po svoji umetniški plati ali materialu ni posebej vreden. Vreden je toliko, kolikor truda je bilo vanj vložena. Je baročen, kajti če mu odvzamemo še tako majhen del, je močno načeta celota. Ker je zaradi svoje krhkosti tudi sicer občutljiv na poškodbe, ga je treba skrbno varovati in negovati. Dosti starodavnega in okusnega v starem delu mesta je šlo v prah in za razvoj prometa: dolenjske cestne vpadnice, ki je po nepotrebnem uničila urbanistično in ambijentalno izjemen predel Šentjakoba, kakor tudi izkopa tunela pod gradom, kar je povzročilo uničenje idiličnega ambijenta zgornje Florjanske ulice - dostopa v mesto - Karlovških vrat in še posebej Krekovega trga. Gre za ohranjanje poetike starih ozkih uličic in ustvarjanje enako dobrih svetlih širokih cest, ki naj ne bodo niti prekratke, niti skrajno dolge. Čar takih prostorov je odpiranje presenetljivih perspektiv, v katerih se svetloba ter zrak čarobno menjavata. Temu pripomore drevje in drugo rastlinje, ki zaljša tudi najpreprostejšo ulico z enoličnimi fasadami.

4.4 Kazalci.

Kako vse to preveriti? Morda z naslednjimi kazalci:

- Kje Ljubljana nudi izobraženemu pohajkovalcu enotno občutje, kakor ga nudi preostanek stare Ljubljane.
- Kje bi lahko ob sončnem zatonu občudovali lep obris kakega poslopja.
- Katero poslopje kot element odgovarja namenu in okolici stavbe.
- Kje se začudenemu očesu odpirajo mični pogledi, oziroma kje se da uživati v naravnost krasnih vedutah.

5. Temeljni cilji urbanističnega načrta.

Osnovni skupni cilj je prosperiteta mesta v vsakršnem oziru. Ob tem je še posebej pomembno odgovoriti na vprašanje, kako ustvariti in izboljšati mestni prostor, kaj pri tem še posebej upoštevati kot pomembna vodila, kar naj bi pomagalo razrešiti nadaljnja vprašanja, kot so: kako naj potekajo ceste, kje in kakšni naj bodo trgi in parki, kako je mogoče dobro uporabiti mestni prostor, kako naj se izrabijo obstoječi naravni potenciali: reke, zelenje in podobno. Cilj ni zgolj izboljšati obstoječe stanje, temveč gre tudi za prizadevanje za bodoči lepši in prijaznejši mestni prostor. Da to ne bi bila le utopija, bi se moral za tako Ljubljano zanimati vsak njen prebivalec. Prebivalci bi morali biti zainteresirani za vsak delček mesta brez izjeme, ki naj bi moral biti tak, da bi ga lahko prebivalci tudi vzljubili. Da bi ga lahko prav vsi vzljubili, je potrebno najprej preseči sedanje negativne težnje po usklajevanju posameznih interesov kot nasledek zbranih želja in zahtev, kot zbirateljstvo programskih potreb, kjer gre za projektiranje po vprašalniku. Potrebno se je ozreti na mesto nasploh. Prvo namreč vodi v razkroj mesta. Ns zadostuje zgolj program, potrebno je imeti tudi predstavo. Pomembna je zlasti skrb za Ljubljano v celoti, in ne zgolj za trenutne ali slučajne posameznosti in aktualnosti, kot so posamezne parcele ali zgolj prometna ureditev, ali za posamezne manjše arhitektonske in urbanistične probleme. Rezultat takšnega pristopa se kaže v današnji sliki po vojni zgrajenih predelov, v *heterogeni* gradbeni strukturi brez urbane forme, ki odraža v prvi vrsti interese posameznih graditeljev (primerjaj fot.: 1. in 1.a). Ob tem ne zadostuje le obravnava mesta, temveč je potrebno upoštevati tudi okolje mesta, ki Ljubljano, kot bomo videli, tako močno determinira.

5.1 Predlog vsebinske zasnova projekta.

Predlog vsebinske zasnove projekta podajamo v celoti zato, da bi lahko pričujočo študijo umestili v širši kontekst.

Vsak bistven segment ali osnovo za rešitev vprašanja bodoče regulacije mesta, med katere sodi vsekakor urbanistično - ambijentalna analiza, je možno zadostno in dovršeno opraviti le v primeru, če opazujemo in raziskujemo sliko mesta v njeni celoti.

Ta celota ni popolna, če najprej ne pregledamo vseh dosedanjih del te vrste.

A. Značilnosti planiranega razvoja.

Celovit pregled in komentar k načrtom za Ljubljano že podala B. Mihelič: Urbanistični razvoj Ljubljane (1983), kot dopolnilo pa lahko služi "Urbanizem Slovenije" A. Pogačnika (1983). V knjigah so projekti predstavljeni tudi v širšem časovnem in prostorskem kontekstu, vendar je osnovno, kar manjka, primerjalna analiza.

Ni namreč objektivnejše ocene vseh elaboratov po enotnih kriterijih, izpostavljenih ciljev, ki so si jih načrtovalci zastavili, oziroma problemov, ki so se izdelovalcem zdeli vredni reševanja in ocene rezultatov (ne) doseganja vnaprej zastavljenih ciljev.

Posebej nas lahko zanima, ali obstaja kakšna rdeča nit, ki povezuje vse projekte, ki jo je mogoče zaznati v ekspliciranih problemih, ciljnih ali rešitvah posameznih načrtov.

Tematsko je ta del vsebine projekta možno razdeliti v dva sklopa:

a) Intence avtorjev pri izdelavi načrtov za Ljubljano.

Cilj te analize bi bil izpostaviti intencionalni okvir avtorjev posameznih načrtov. To se ugotavlja z analizo samih načrtov in še zlasti besedil k načrtom oziroma drugih besedil, ki eksplicirajo osnovne avtorjeve namene. Za primer: lahko se zgodi, da je imel avtor določeno predstavo problema in cilj načrta, v samem načrtu pa je realiziral nekaj povsem drugega. Prav tako nas lahko zanimajo predstave same, v čem se razlikujejo, kaj jih povezuje. Zanima nas še pot, ki je vodila avtorja od predstave do zasnove načrta, ali drugače povedano, metodologija avtorja, različni vplivi ipd. Še najbolj nas lahko zanimajo problemi sami, ki so jih posamezni avtorji zaznali, in ali so jih potem še plansko razrešili, in končno, ali so problemi in rešitve v času konstantni, ali pa se izrazito spreminjajo.

b) Urbanistični načrti Ljubljane in njihove osnovne prostorsko razvojne značilnosti.

Gre predvsem za sistematičen opis osnovnih strukturnih značilnosti urbanističnih načrtov Ljubljane na način, ki ni odvisen od namer posameznih avtorjev planov, se pa izvaja metodično na osnovi določenih implicitno zastavljenih kriterijev.

Okvirni seznam elaboratov:

- C. Sitte: Regulacijski načrt Ljubljane (1895),
- M. Fabiani: Regulacijski načrt Ljubljane (1895),
- Regulacijski načrt Ljubljane (1896),
- M. Fabiani: Regulacijski načrt za severni del Ljubljane (1899),
- J. Plečnik: Študija regulacije Ljubljane in okolice (1929),
- J. Plečnik: Regulacijski načrt za Svetokriški okraj (1929),
- Idejne rešitve k novi regulaciji Ljubljane (Vurnikov seminar),
- Udeleženci splošnega jugoslovanskega javnega natečaja iz leta 1940 za izdelavo idejne skice na podlagi regulacijskega programa: V. Jamnicky, E. Ravnikar, M. Tepina, F. Tomažič ...,
- Regulacijska skica in osnutek glavnega cestnega omrežja (1943),
- Regulacijski načrt na osnovi Ankete o regulaciji Ljubljane (1945-1946),
- Regulacijski načrt Ljubljane Urada za regulacijo Ljubljane (1950),
- Osnovna urbanistična načela za direktivni načrt Ljubljane (1953),
- Ureditev središča Ljubljane Urada za regulacijo Ljubljane (1953),
- E. Ravnikar: študija krakastega razvoja ljubljanske mestne površine (1955),
- A. Pibernik: Študija ljubljanskega regiona (predlog organizacije regiona),
- Urbanistični program Ljubljane Projektivnega ateljeja Ljubljana (1957),
- Osnovni urbanistični dokumenti za generalni plan Ljubljane Okrajnega zavoda za urbanizem (1962),
- Generalni urbanistični plan Ljubljane ljubljanskega urbanističnega zavoda (1965),

- Regionalni program razvoja in ureditve območja bivšega okraja Ljubljana, UI SRS (1963),
- Demonstracijska študija 1968-70, UI SRS,
- Medobčinski urbanistični plan Ljubljane Ljubljanskega urbanističnega zavoda (1972),
- Projekt Ljubljana 2000 Ljubljanskega urbanističnega zavoda (1973).

B. Značilnosti razvoja v prostoru.

V ta tematski sklop sodi ugotavljanje ambijentalnih, mikro in makrourbanističnih značilnosti prostorskega razvoja.

6. Priporočila

Občina naj skrbi za prebujanje umetniškega čuta posredno, z vplivanjem - regulacijskimi načrti (vzor so lahko posrečene rešitve iz nedavne preteklosti, fot.: 10 in 10.a) za ureditev vnanjega mestnega lica, kakor tudi neposredno z zidavo blagodejnejših fasad.

Naj občina vzpodbuja razmišljanje o lepoti in plemenito tekmo za dvig ravni okusa.

In končno, naj ne gre zgolj za meščansko marljivost na zasebnem področju. Mesto naj vzpodbudi smisel za celovitost in za kulturo, saj gre za okraševanje javnih prostorov tudi s strani zasebnikov (primerjaj fot.: 11. in 11.a). Naj današnje prerivanje za večjo zasebno dobrobit zamenja prerivanje za olepšanje naše prestolnice. Naj se začne estetska kultura Ljubljane končno vzpenjati.

7. Viri

Lajovic J.: Zapis k "urbanistični revoluciji" v Ljubljani.- Sodobnost 1963/5 (leto XI)

Sedlar S.: Ob urbanističnem načrtu Ljubljane.- Sodobnost 1962/5 (leto X)

Mušič M.: Preobrazba naše domovine I.- Sodobnost 1963/11 (leto XI)

Mušič M.: Preobrazba naše domovine II.- Sodobnost 1964/2 (leto XII)

Ravnikar E.: Sedem naglavnih grehov naše arhitekture.- Sodobnost 1963/10 (leto XI)

Prometna študija in projektna dokumentacija za ceste na območju Ljubljane: Gradivo za razpravo ZIT.- Ljubljanski urbanistični zavod, Ljubljana, 1973

Publikacija: Posvet o prometni študiji Ljubljane.- Zveza inženirjev in tehnikov SRS, Zveza gradbenih inženirjev in tehnikov SRS, Društvo za ceste SRS, Urbanistično društvo SRS, Zveza arhitektov SRS, Sekretariat za urbanizem SRS, Republiška skupnost za ceste, Skupščina mesta Ljubljane, Ljubljana 1973/II 51498 D 142/1974/

Integralni pregled projektne problematike: delovno gradivo za projektni svet.- DSA st. 24, Ljubljana, februar 1982

Gosar L.: Spatial policies for regional development: A Demonstration Study of the Ljubljana Region: Technical Report: Development of Transportation

Networks.- American - Yugoslav Project in Regional and Urban Planning Studies: Urbanistični inštitut RS, Ljubljana, 1970 / AYP 121/8 /

Prometna študija za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Dolgoročna analiza 3A3 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a3 134/1973/

Prometna študija za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Dolgoročna analiza 3A2 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a2 133/1973/

Prometna študija za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Kratkoročna analiza 3A3 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a3 134/1973/

Prometna študija za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Analiza obstoječega stanja 3A1 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a1 132/1973/

Gaberščik B.: Prometna raziskava Ljubljane kot regionalnega središča: I. del: Metodologija - rezultati.- Urbanistični inštitut SRS, 1964-65 /II 506861

Debeljak F.: Prometna raziskava Ljubljane kot regionalnega središča: II. del: Prognoza - Avtoceste Ljubljanski urbanistični zavod, 1964-6

8. Fotografije:

S fotoposnetki smo skušali dobiti vpogled v spreminjanje ljubljanskega okolja. Za te namene smo uporabili že objavljene foto posnetke avtorja Igorja Vrišerja v raziskavi Razvoj mesta Ljubljane, Ljubljana, ki je izšla leta 1956. Objavljene fotografije so bile narejene nekatere še pred drugo svetovno vojno, druge pa tik po koncu vojne.

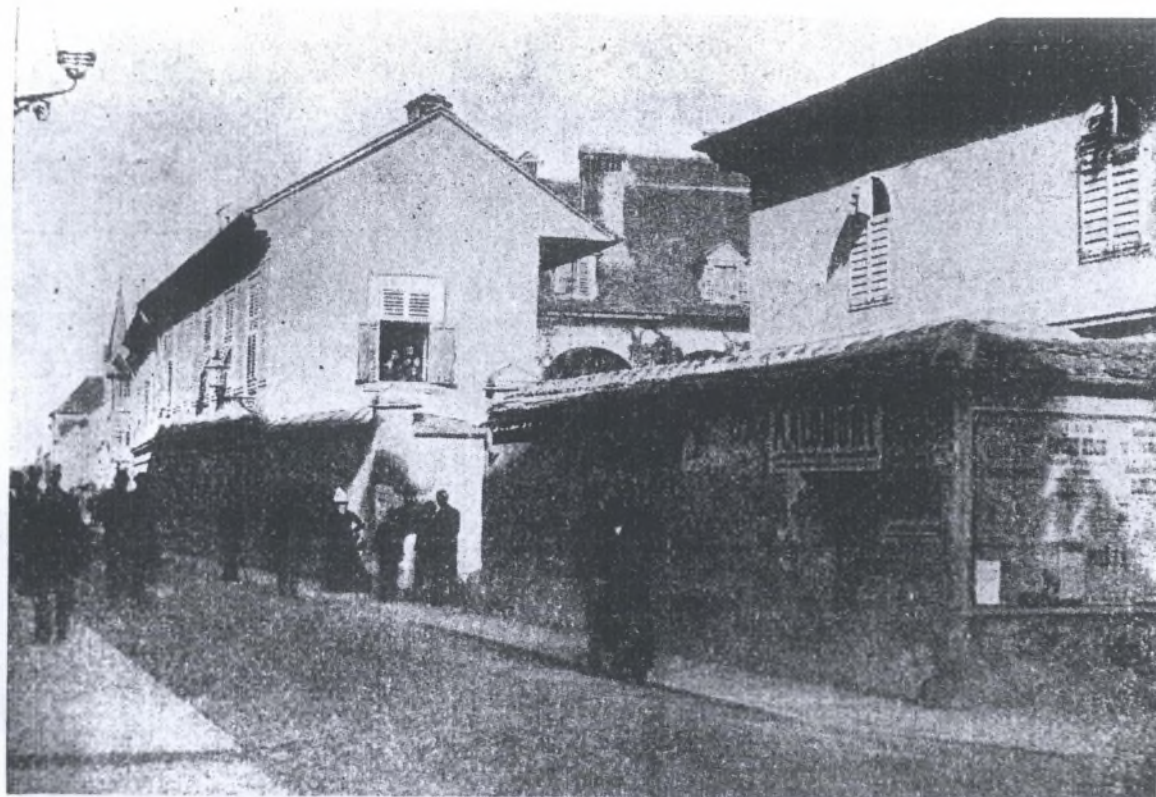
Za dovoljenje za ponovno reprodukcijo njegovih fotografij, se profesorju Vrišerju iskreno zahvaljujemo.

Novejše posnetke smo opravili leta 1993 in sicer smo v kar največji meri upoštevali enak zorni kot posnetka, tako da smo uspeli dobiti primerjalno sliko med stanjem v preteklosti in sedanjosti.

Avtorstvo slik, ki jih objavljamo::

Vrišer I.: Fotografije od št. 1- 11. V: Razvoj mesta Ljubljane, Ljubljana, 1956

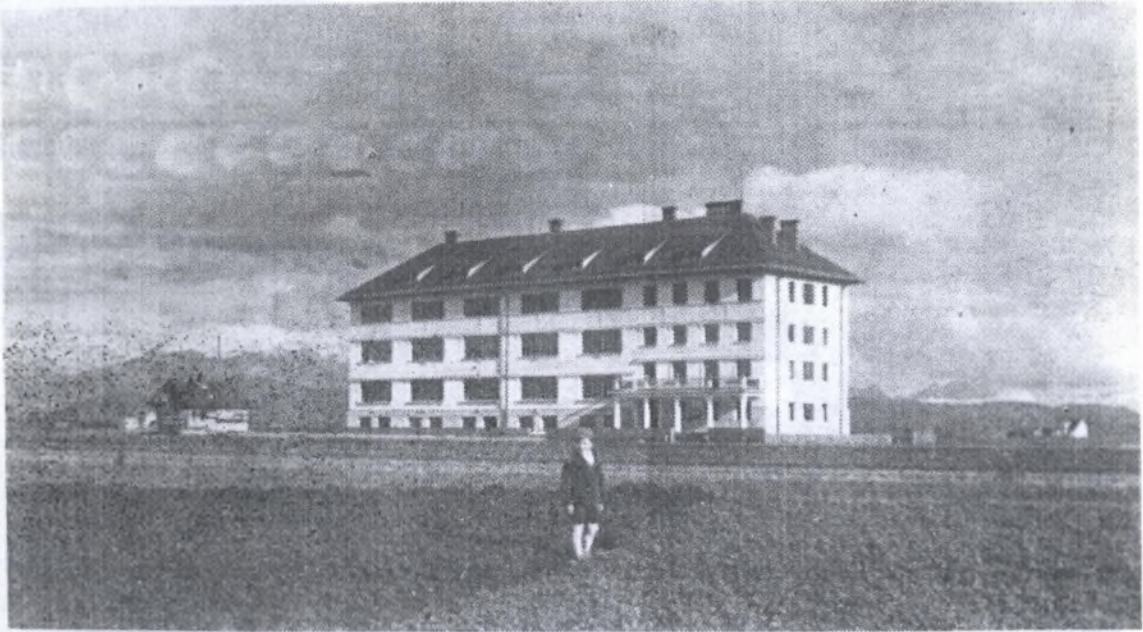
Gulič P., Rus A.: Fotografije od št. 1a do 11a, 1993

1.
Kolodvorska ulica nekoč. Zaznavna je ulična zasnova, usklajeni gabariti in strešine.

1.a
Kolodvorska ulica danes. Čeprav je v tem primeru potrebno upoštevati, da gre za razširitev ulice, je kljub vsemu lahko zaznavna heterogenost gradbene strukture.

2.
Širitev mesta izven železniškega območja se je začela s postavitvijo osnovne socialne infrastrukture.

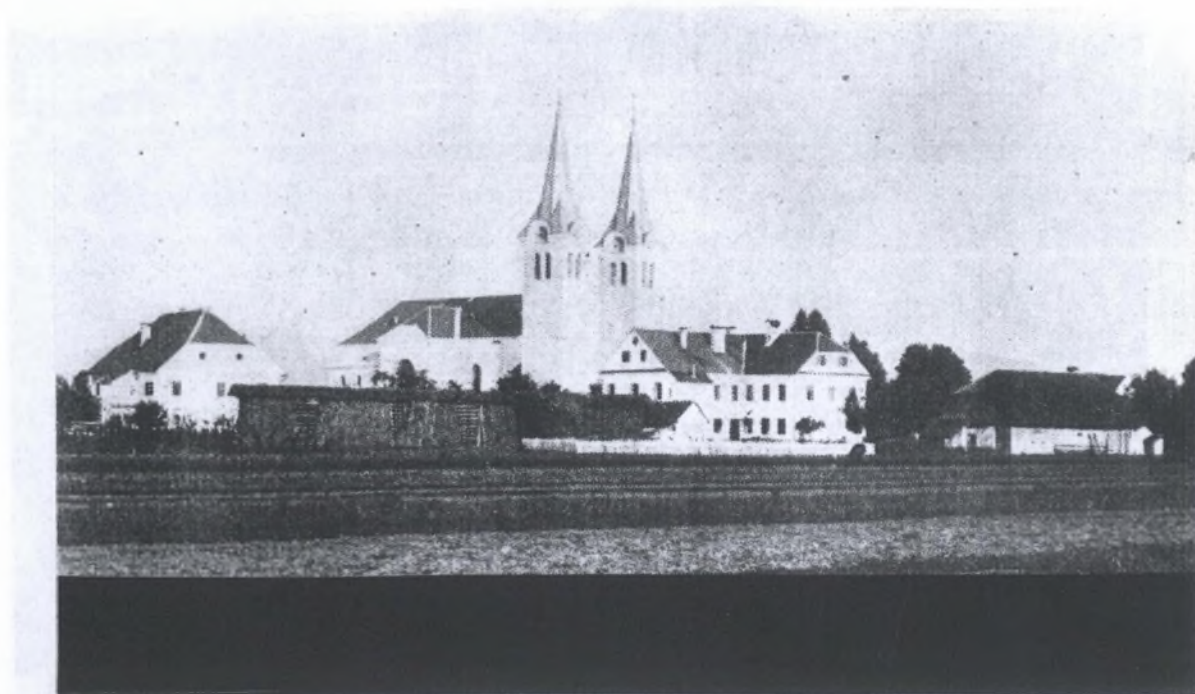
2.a
Šele v zadnjem času je ledina pred šolo postala predmet razvojnega interesa. Posnetek prikazuje stanje terena tik pred pričetkom izgradnje trgovinskega središča v zgornji Šiški (Koseze).

3. *Šola za Bežigradom.*

3.a
V primeru Bežigrada gre za srečno okoliščino, da je povečini spontan urbani razvoj (fot. 3) pogojeval ulično zasnovo in s tem razpoznavnejšo urbano formo.

4.
Polje kot vas v bližini Ljubljane.

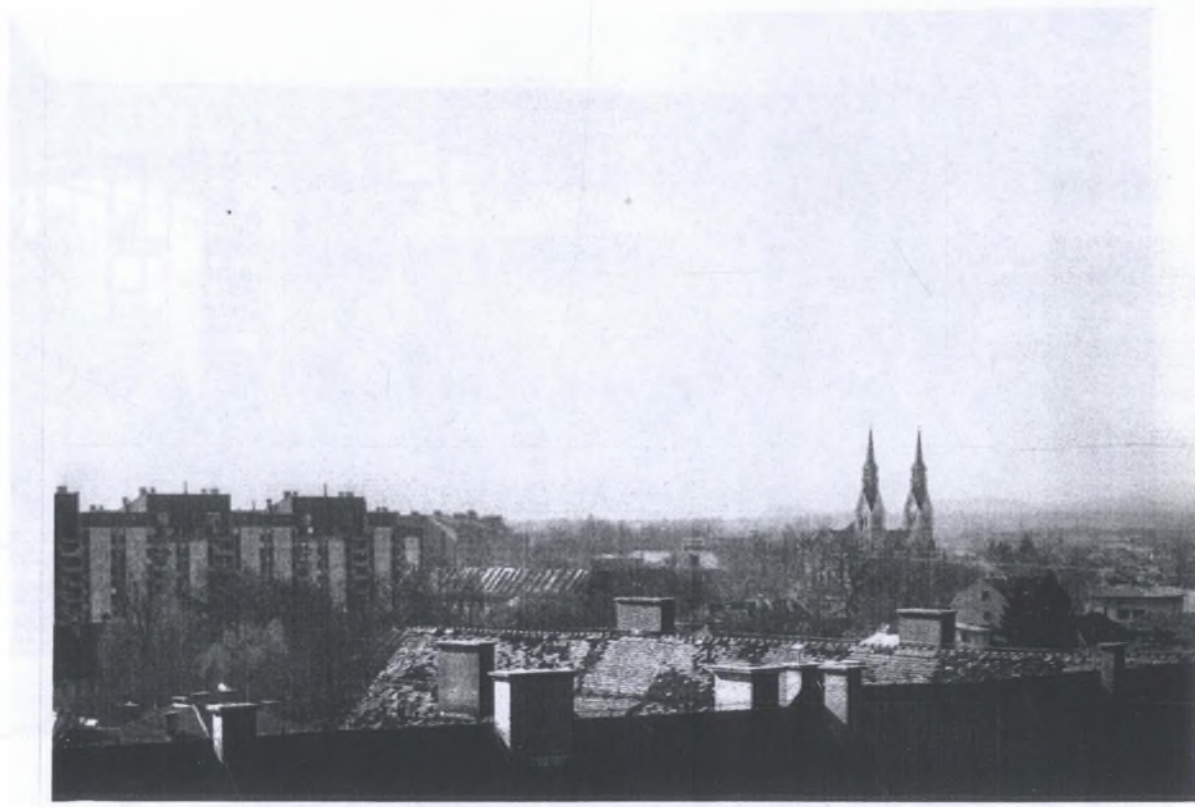

4.a
Polje, ki je svojo značilno vaško gručasto strukturo zamenjalo z amorfno strukturo, tipično za Ljubljansko.

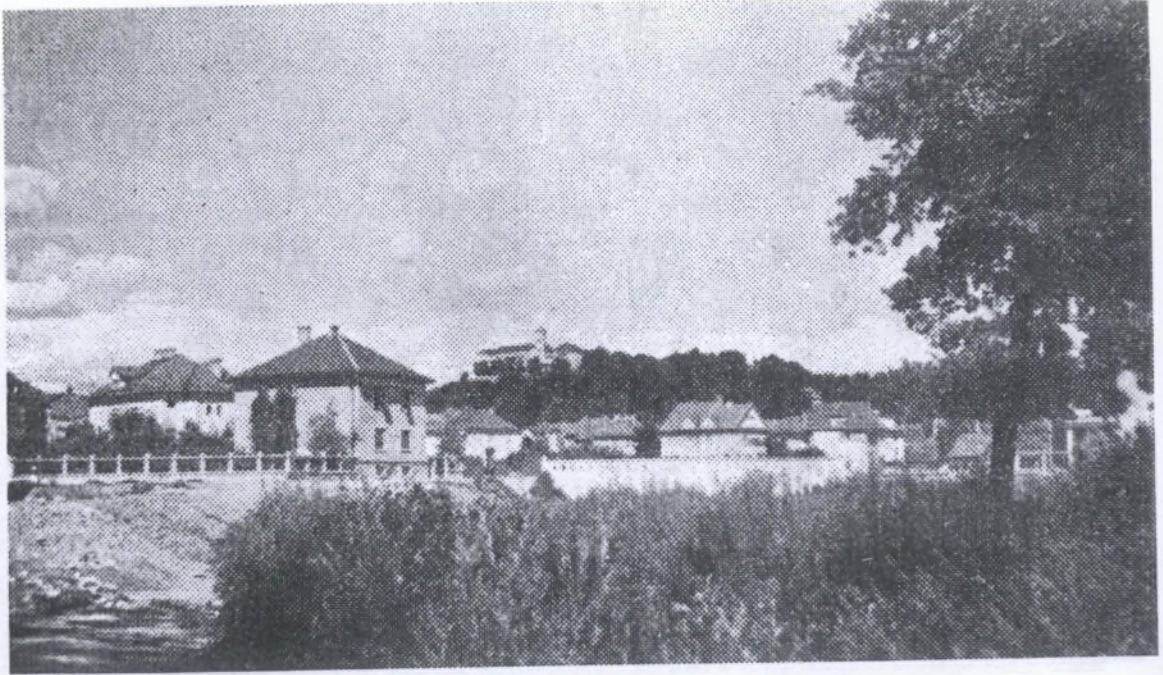
5.
Trnovo nekoč bi lahko brez težav opredelili kot primestno četrt.

Zbirka: 2. svetovna vojna - Trnovo
 Slovenski arhivski inštitut

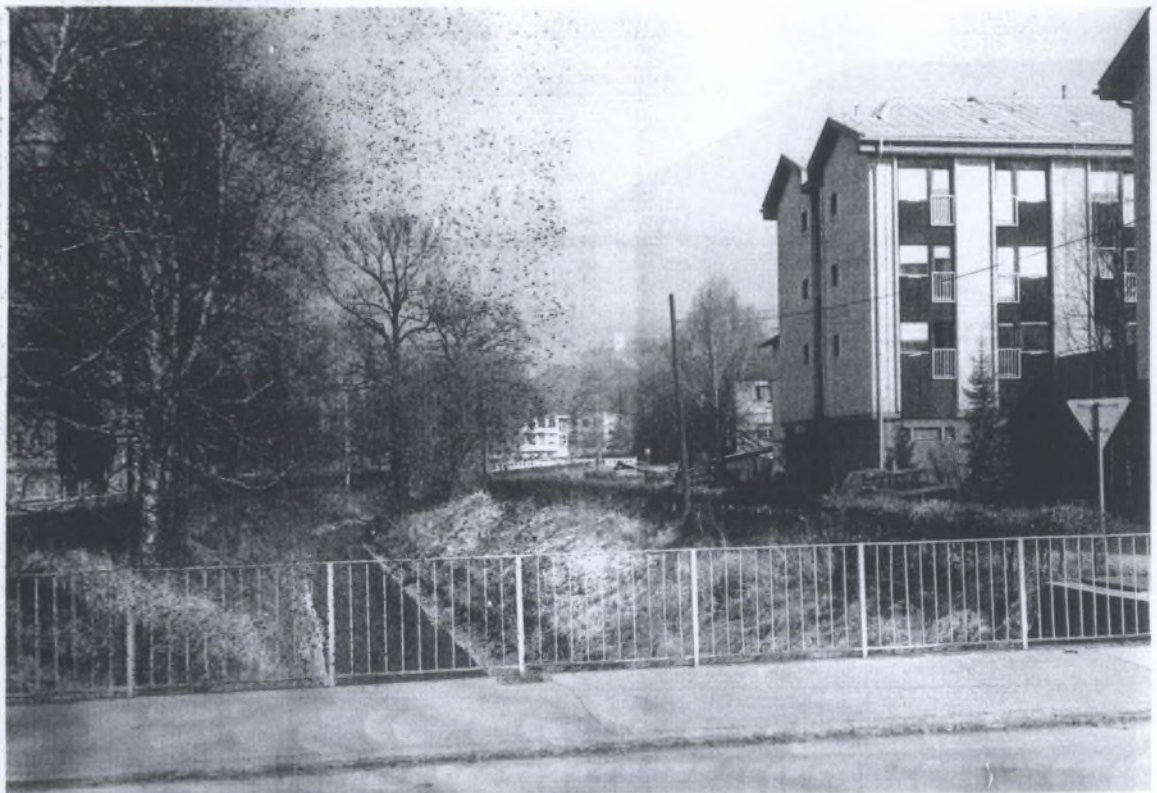

5.a
Trnovo lahko danes, ko je svojo specifiko že izgubilo, primerjamo z Vodmatom, Poljem ipd.

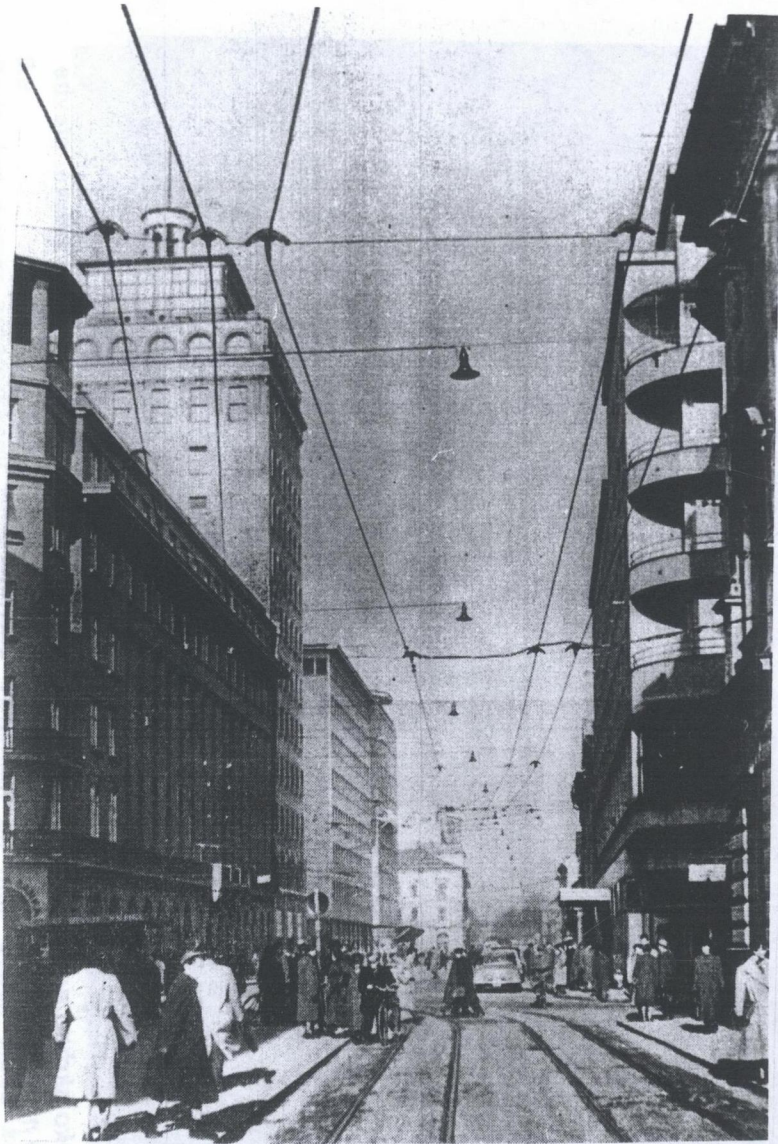

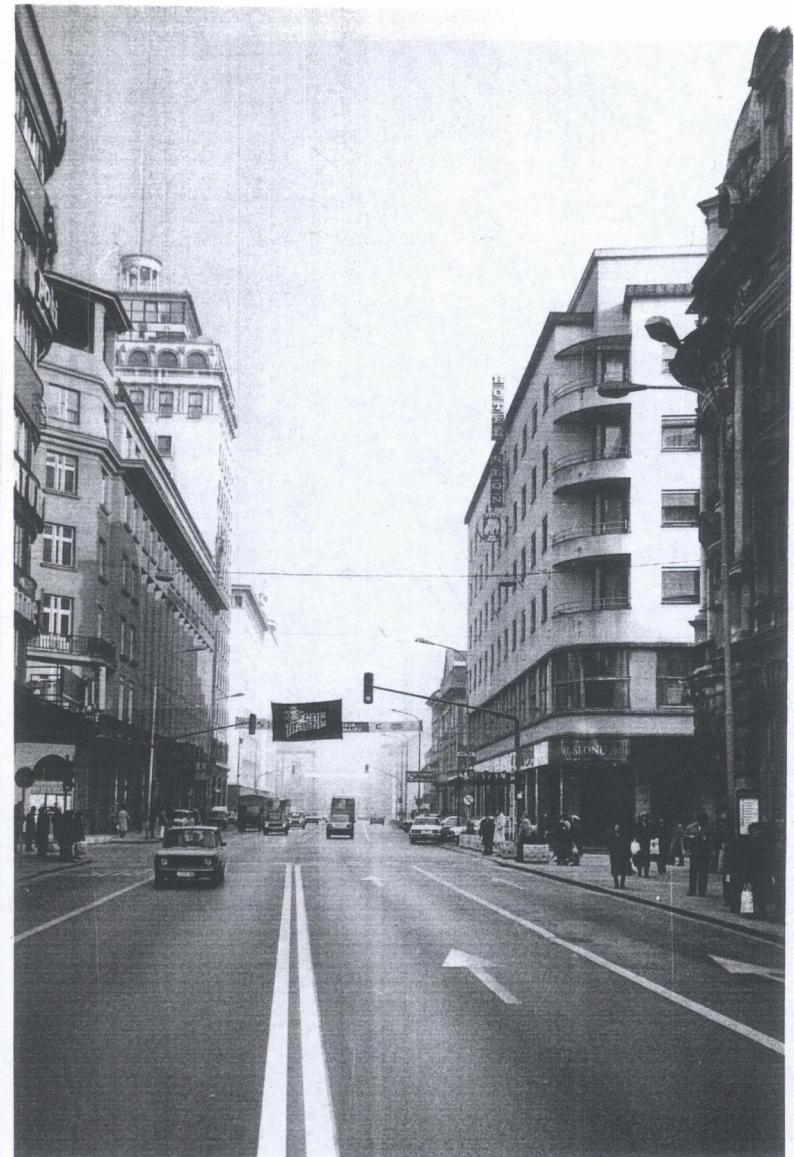
6. *Razpoznaven rob med mestom in Barjem.*

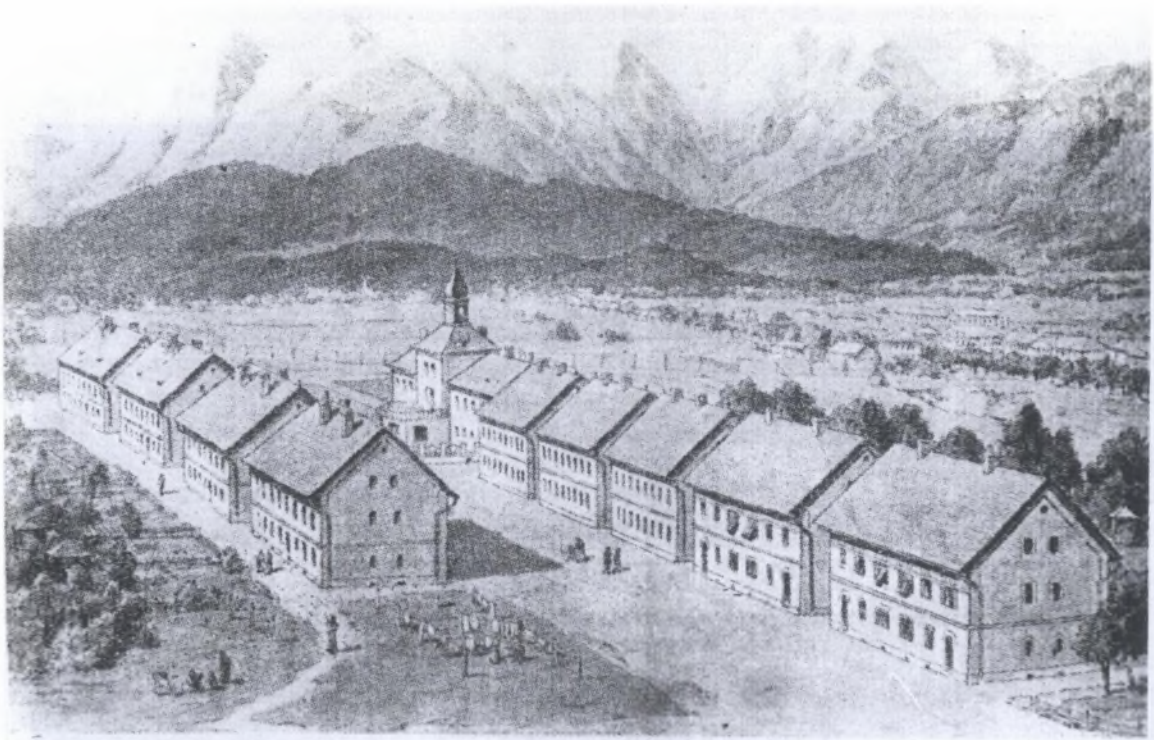
6.a *Mesto, ki požira Barje in zakriva značilne poglede.*

7.
Nekoč skrbno varovan pogled na Kamniške Alpe.

7.a
Povojna vpeljava srednjeveškega urbanega vzorca z zapiranjem pogledov z novimi akcenti - stolpnico Petrola.

8. *Nekoč so se upoštevale in izrabljale širše ambijentalne značilnosti zazidalnega območja.*

8.a *Tako skrbno načrtovano ulico s pogledom na Kamniške Alpe je uničila zidava stavbe ob njenem zaključku*

9.

Pri Barju je potrebno upoštevati, da je bilo že nekoč območje za divje naseljevanje marginalnih socialnih slojev.

Takoj prostorski prevaj za Barje - čista je homogena urbana struktura in nič za mestni vlogi

Ježen Barje v kralji

9.a

Barje kot primer prostorskega determinizma. Urbanisti ga niso uspeli uzreti kot edinstven prostorski element in potencial za rekreacijo.

10.
Ulica v Mostah nekoč.

10.a
Ulica v Mostah danes je ena redkih ljubljanskih ulic, ki se v najbolj burnih časih prostorskih transformacij niso v ničemer spremenile.

11.
Tipični meščanski predel za Bežigradom. Izrazita je homogenost urbane strukture in skrb za zunanji videz.

11.a Isti pogled danes, ko gre le za zasebni interes.

8. Upravno-pravni okviri lokalne samouprave: Možne pristojnosti četrti v mestnih občinah v okviru obstoječe zakonodaje o lokalni samoupravi

1. Možne pristojnosti četrti in razmerja do občinske samouprave

Edina omemba možnosti delitve območja občine na manjše enote je v 18. členu zakona o lokalni samoupravi (UL RS 72/93 in 57/94), ki pravi tako:

"Območje občine je lahko v skladu s statutom občine razdeljeno na krajevne, vaške ali četrtne skupnosti, če je to utemeljeno s prostorskimi, zgodovinskimi, upravno-gospodarskimi ali kulturnimi razlogi in če je to v interesu prebivalcev dela občine. Interes prebivalcev za četrtne skupnosti se ustanovi na zborih krajanov.

V krajevni, vaški ali četrtni skupnosti se lahko v skladu s statutom občine in z zagotovitvijo o finančnih sredstev opravlja del nalog, ki jih ima po tem zakonu občina".

Naloge občine pa so:

- lokalne zadeve javnega pomena, ki se razlikujejo od občine do občine,
- lokalne zadeve javnega pomena, ki jih bo področna zakonodaja naložila občinam (prostor, šolstvo, kultura),
- državne zadeve, ki se jih s sredstvi vred prenese na občino (pri čemer država ohrani nadzor nad strokovnostjo in primernostjo opravljenih nalog).

Med naloge, katerih upravljanje bi lahko potekalo na nižjih ravneh, tj. na ravni četrti v mestnih občinah, sodijo predvsem tiste, ki neposredno vplivajo na kakovost bivanja tamkajšnjih prebivalcev oziroma zadeve, ki po svojih vplivnostnih razsežnostih ne presegajo začrtane meje oziroma gravitacijska območja opredeljenih četrti. Seveda pa je nujno opredeliti, katere so tiste naloge, ki jih lahko četrt izvaja neposredno, tj. sama, preko lastnih služb - oziroma katere je zaradi zagotovitve ustrezne strokovne neoporečnosti in učinkovitosti bolje spremljati pasivno - skozi predstavnike četrti v mestnem svetu ali nadzornih organih.

2. Vloga mestne četrti

Republika Slovenija je 11. oktobra 1994 v Strasbourgu podpisala Evropsko listino lokalne samouprave. V listini je pravica do lokalne samouprave eno ključnih demokratičnih načel. Lokalna samouprava po tej listini označuje: "pravico in sposobnost lokalnih oblasti, da v mejah zakona urejajo in opravljajo bistveni del

javnih zadev v lastni pristojnosti in v korist lokalnega prebivalstva" (Vlaj, 1995, str. 12). Praktično to pomeni, da imajo državljani pravico sodelovati v javnih zadevah na lokalni ravni oziroma upravljati s prostorom kjer bivajo, obenem pa, da je država dolžna zagotoviti upravo, ki temelji na načelih demokracije in decentralizacije (med ostalim, da zagotovi dovolj finančnih virov lokalnim oblastem), in ki je kar najbolj približana državljanom.

V praksi to pomeni, da se morajo izvoljeni občinski sveti pred sprejetjem različnih odločitev, ki zadevajo interese ožjega območja občine, posvetovati z organi ožjih delov občin. Zastopanost in dejavnost ožje enote, v našem primeru četrti, je možno zagotoviti na več načinov, na primer:

- teritorialno zastopanostjo predstavnikov četrti v mestnem svetu (izvoljeni mestni svetnik ima stalno prebivališče na območju četrti),
- institucijo predloga četrti za občinsko odločanje (aktivno delovanje znotraj politike mesta, preko svetnikov ali neposredno kot pravna oseba),
- institucijo soglasja četrti na občinske odločitve (pasiven nadzor nad odločitvami mestnega sveta v fazi odločanja),
- prenosom določenih občinskih upravnih funkcij na četrti (pri čemer je treba upoštevati načela racionalnosti, ekonomičnosti in učinkovitosti 'četrtnih' izpostav občinske uprave).

3. Komentarja k statutarnemu sklepu o pristojnostih in nalogah četrtnih in krajevnih skupnosti v Mestni občini Ljubljana

a. Poimenovanje lokalne skupnosti

Zakon o lokalni samoupravi dovoljuje delitev občine na manjše samoupravne enote. Pri tem je uporabljen nabor izrazov za poimenovanje teh enot. V statutarnem sklepu se izmed treh možnih ali ponujenih uporabljata dva, in sicer: četrtna skupnost in krajevna skupnost. Glede na dejstvo, da je Ljubljana opredeljena kot mestna občina in da je celotno območje, bolj kot ne, sklenjeno pozidano (razen vzhodnega dela v Zasavskem hribovju), ne moremo govoriti o izrazitih, teritorialno zaključenih ali sklenjenih enotah. Izraz krajevna skupnost pa v sebi nosi konotacije na neko drugo (preteklo) teritorialno in politično obliko organiziranosti

Četrtni 'krajevna skupnost'!

V prejšnjem upravnem sistemu so krajevne skupnosti bile samoupravne skupnosti občanov. Prve krajevne skupnosti so se pojavile leta 1964, in sicer tako, da niso pokrivalo celotnega teritorija republike, tj. teritorialna pokritost je bila dosežena pozneje. Po tedaj veljavnih ustavnih opredelitvah in drugih dokumentih ter družbeno-političnih izhodiščih, naj bi bile krajevne skupnosti posameznim občanom najbližji, najnižji družbeni okvir samoupravnih odnosov na lokalni krajevni ravni.

V političnem sistemu je krajevna skupnost bila opredeljena takole: "Krajevna skupnost predstavlja celovit splet odnosov med delovnimi ljudmi in občani, povezanimi in organiziranimi v hišne svete in zборе stanovalcev, zборе in svete potrošnikov, vaške in ulične skupnosti, v osnovne oziroma krajevne organizacije družbeno-političnih organizacij, v organizacije združenega dela znotraj in izven območja krajevne skupnosti, v enote samoupravnih interesnih skupnosti, v družbene organizacije in društva itd." (Ribičič, 1979, str. 15-16).

Zelo pomemben vidik oblikovanja krajevnih skupnosti je bila teritorialnost, tj. povezava krajanov z ožjim področjem bivanja. Prednostne naloge take skupnosti so bile povezane z naseljem, tako z fizičnim ustrojem in komunalno opremljenostjo, kakor tudi družbeno nadgradnjo oziroma opremljenostjo krajo z terciarnimi funkcijami. V mestih pa izrazito z fizičnim okoljem (parkirišča, skupne garaže) in kulturnimi dejavnostmi (šport, prireditve). V vsakem primeru pa so krajevne skupnosti sodelovale pri sprejemanju za razvoj naselja pomembnih političnih odločitvah (prostorski akti, ipd.).

Krajevna skupnost je torej vseeno delovala kot politično telo, pa tudi kot operativno, administrativno telo, še zlasti v manjših krajih. V mestih (območjih strnjene pozidave) kjer je meje vpliva posameznega pojava prostorskih razsežnosti težje opredeliti, pa krajevna skupnost kot enota splošne družbene organiziranosti na danem območju ni mogla zaživeti.

Predlog: Glede na možne napačne razlage uporabljenega termina pri opredeljevanju vsebinskih razsežnosti delovanja mestne enote nižjega ranga, predlagamo, da se vse enote lokalne samouprave znotraj meja MOL imenujejo četrti. Neformalne oblike organiziranosti bi tudi bile možne, pri čemer je poimenovanje posameznih interesnih območij nepomembno oziroma se za njihovo formalno ustanovitev ne bi uporabljale določbe niti zakona o lokalni samoupravi (ker jih pač ne predvideva), niti statutarnega sklepa občine. Enoto (neimenovano vendar možno obliko enote opredeljuje tudi 11. člen) bi lahko poimenovali npr. 'sosedstvo'.

b. Naloge skupnosti

4. člen predloga statutarnega sklepa med nalogami skupnosti ne navaja gospodarjenja z lastnim premoženjem, temveč le z premoženjem MOL, ki ga ima v upravljanju, kar je v navzkrižju z 5. členom, kjer je govora o lastništvu nad premoženjem s katerim upravlja skupnost. Po predlogu členitve na četrti (Rus, Stanič, 1994, 1995), bi četrti obsegale področja več sedanjih krajevnih skupnosti. Z združevanjem premoženja teh krajevnih skupnosti in z racionalnim gospodarjenjem, bi se deloma lahko tudi razbremenil mestni proračun.

Menimo, da četrt ne bi smela biti le podaljšana pisarna mestne uprave, prav tako pa ne bi smela biti neodvisen upravljavski subjekt znotraj mesta. Kar pa četrt mora postati in v čemer vidim več kot le upravljavski motiv je, da je četrt v širšem

pomenu besede tudi družbeno aktiven dejavnik tam živečih prebivalcev. Lastno premoženje pa je eno pomembnejših torišč družbene aktiviranosti (skupni interes opredeljen skozi skupno premoženje), na kar nepopolno navaja tudi 2. odstavek 6. člena.

Poleg tega, je potrebno opredeliti dejansko katere naloge so v pristojnosti četrti oziroma katere izvaja neodvisno od mestne uprave, tj. katere so tiste naloge za katere lahko ali mora sama zagotavljati sredstva in katere so tiste naloge, ki jih prenese v upravljanje mestna občina. Raznovrstne 'deklarativne' skrbi (kulturna dediščina, športne površine ipd.), brez pravnih in finančnih posledic, ne bodo bistveno vplivale na kakovost upravljanja z javnimi površinami.

Predlog: Med naloge skupnosti se uvrsti tudi gospodarjenje z lastnim premoženjem in natančno opredeli katere so dejanske naloge četrti.

4. Participacija kot možnost zagotavljanja demokracije pri prostorskem planiranju na lokalni ravni

Da planiranje v sodobnem svetu le ni neko inercialno nadaljevanje v industrijski družbi zapovedanih norm kvantitativne rasti ter ob soočenju z lokalnimi interpretacijami globalnih vrednostnih nasprotij, se v zahodnih demokracijah pojavlja ideja o prekvalifikaciji planiranja iz predvsem tehnične discipline v kombinirano tehnološko-družbeno-ekonomsko. Skratka, planiranje v zanki civilizacijske perpetuacije ni več usmerjeno iz tehnološke podstat družbe v družbene odnose, ki jih tehnologija omogoča (v tem prispevku so mišljene predvsem zgradbe in združbe zgradb), temveč ravno obratno (tudi Healey, 1992).

Obveznost participacije pri planiranju je nedvoumno načelo, ki izvira iz želje po doseganju demokratičnosti tudi na področju urejanja prostora. Zato je participacija tudi vsebovana v postopkih sprejemanja planskih (in urbanističnih) dokumentov oziroma predpisana kot obvezna postopkovna faza v večini sodobnih razvitih držav. V veljavnih predpisih s področja urejanja prostora v Sloveniji naj bi strokovna (tehnična) legitimizacija posegov bila zagotovljena z predhodnimi pogoji in pozneje soglasji na dopolnjene osnutke, širša javna legitimizacija skozi postopke javnih razgrnitev in javnih razprav, ki sledijo izdelanim osnutkom posameznih dokumentov, politična legitimizacija planerskih namer pa skozi sprejemanje teh dokumentov s strani izvoljenih predstavnikov skupnosti (v občinskih svetih, nekoč občinskih skupščinah) v pristojnih telesih reprezentativne demokracije.

Skratka, vprašanje ni več **Kako?** ampak **Zakaj?**, planiranje in vsebina planov pa način izbora, ki sledijo po razpravi (participaciji?).

4.1. Participacija v urbanističnem oblikovanju

Participacijo pri urbanističnem oblikovanju je potrebno razumeti kot dejavnost sodelovanja planerjev s 'skupnostjo', pri čemer le-ta ni homogena masa z enotnim vrednostnim sistemom, pogledom na prostor ali zavestjo o prosoru. V postopku participacije naj bi se hkrati vršile različne oblike legitimizacije razvojnih hotenj zaradi značaja urbanističnega oblikovanja, kot specifične politične, ekonomske, socialne in oblikovalske dejavnosti.

Torej, gre za postopek pridobivanja in razširjanja idej o razvoju v prostoru v kar najširši možni populaciji, tj. dvosmerno komunikacijo med načrtovalci in uporabniki.

Kot pravi Robinson: "*V resnici obstaja mnogo interesnih skupin z različnimi pogledi in željami; obstajajo tudi razlike znotraj samih skupin; so tudi posamezniki, ki jih zadeve skupnosti in politike ne zanimajo; zaradi tega je izid participacije pogosto izvajanje prisile posameznih skupin nad skupnostjo oziroma zmanjševanje možnosti vplivanja drugih (zlasti žensk, etničnih skupin in nezaposlenih)*" (Robinson, 1991, str.70).

Glede urbanističnega oblikovanja, kot dejavnosti končne materializacije v prostoru, gre za oblikovanje stičnih prostorov različnih arhitektur, praviloma različnih avtorjev in praviloma zgrajenih v različnih časovnih obdobjih, za različne skupine in posameznike (sedanje in prihodnje). Arhitekturna razlaga pravi, da je urbanistično oblikovanje le "velika arhitektura", vendar problem ni tako enostaven. Ravno zaradi narave urbanističnega oblikovanja, ki nujno vsebuje veliko število statičnih (stavbe, prometnice, javni prostori ipd.) in dinamičnih akterjev (človek, kapital) je modus početja pogajalski in ne več avtorski. Čeprav je oblikovanje - sama kreacija - sestavni del dejavnost, le-ta lahko deluje le ob spoštovanju socialnih, ekonomskih in političnih procesov urbanega razvoja, pomemben del pa je tudi zavezanost k sodelovanju z prebivalci - neposrednimi uporabniki, torej skupnostjo, ki jo sprememba prostora zadeva.

Participacijo (beri: sodelovanje vseh sodelujočih v postopkih planiranja in načrtovanja) je možno razumeti kot dejavnost pogajanja, ki jo inicira kateri koli akter v postopku planiranja ali gradnje zaradi lastnih interesov oziroma interesov skupine (skupnosti), ki jo zastopa. Osnovno načelo je legitimizacija procesov spreminjanja bivalnega ali drugega okolja. Pri tem so možnosti za participacijo ali motivi posameznih akterjev za sodelovanje v participacijskih postopkih sorazmerni z močjo pri realizaciji zamisli, odgovornostjo pri izvedbi (zakonsko ali pogodbeno) in zanimanjem ali vplivom na potek realizacije oziroma izvedbe.

4.2. Motivi participacije

Strokovna legitimizacija

Pri tem gre za zagotavljanje maksimalnega prenosa znanja v operativni svet spreminjanja okolja, pri čemer je sodelovanje 'stroke' ključno za upoštevanje

najsodobnejših dognanj pri urejanju prostora. Legitimizacija je tako tehnična kot postopkovna in je osnovana ali na pogodbenih razmerjih naročnika do izvajalca, kjer je neodvisna inštitucija vključena za nadzor, ali pa zakonsko, kjer je pri zahtevnejših posegih predpisana dodatna tehnična preveritev (pogoji in soglasja).

Družbena legitimizacija

Spreminjanje bivalnega okolja pomeni, da se bivalna stvarnost prebivalcev in uporabnikov spreminja. Participacija pomeni po eni strani zagotovitev možnosti izražanja posameznikom in skupinam pri pogajanjih o parametrih sprememb po eni strani, po drugi pa daje možnost izvajalcu razvoja predstaviti (prepričati) sedanje uporabnike v pravilnost spremembe.

Politična legitimizacija

V pluralnih družbah, se prostorske dokumente sprejema v skladu s postopki parlamentarne demokracije ter se jih tako dolgoročno legitimizira. Participacija je ključnega pomena za oblastno strukturo v smislu preprečevanja drugačnih interpretacij posega ob spremembi vladajoče skupine. Participacija ni v nasprotju z reprezentativno demokracijo, kjer nastopajo izvoljeni posamezniki - predstavniki skupnosti, je njen operativni podaljšek oziroma modus neposredne demokracije

Ekonomska legitimizacija

Večina posegov urbanističnega oblikovanja zahteva izdatna finančna sredstva. Participacija pomeni zaščito investicije ob upoštevanju pogojev vseh strank v postopku ter preprečitev poznejših zapletov, ki lahko sledijo ignoriranju ali slabemu izvajanju drugih oblik legitimizacije.

V obstoječem sistemu planiranja prostora, je participacija praviloma retroaktivna, tj. pred pričetkom vključevanja javnosti je določen del posla že opravljen (osnutek prostorskega dokumenta). To pomeni, da je s strani stroke, politike in oblasti problem spreminjanja prostora artikuliran. Ko pa gre za interese pozneje vključenih skupin in posameznikov, ki se na osnutek le odzivajo oziroma niso bili vključeni v postopke planiranja od samega začetka, lahko govorimo o retroaktivnem artikuliranju zoženih interesov, kjer so cilji participacije naslednji:

1. Raziskati in predlagati načine pomoči različnim in raznolikim interesnim skupinam za artikuliranje svojih želja, ki jih je možno realizirati skozi proces spreminjanja bivalnega okolja, tako v oblikovanju, izvedbi in upravljanju;
2. Ugotoviti ekonomske, politične in konstrukcijske omejitve za razvoj v določenem prostoru;
3. Postaviti artikulirane želje skupin in posameznikov v ekonomski in politični okvir možnosti;

Predmet participacije so v vsakem primeru elementi grajenega okolja, igra pri kateri posamezni akterji sodelujejo pa urbanistično oblikovanje v najširšem pomenu izraza. Da ne gre le za oblikovalski problem oziroma sodelovanje pri upodabljanju nekega urbanega prostora postane jasno po opredelitvi elementov

oblikovanja. Ti so naprimer: vzorec ulic, oblika karejev, dispozicije parcel, namenska raba stavb in odprtih prostorov, grajene značilnosti (višine, mase, orientacija, fasade, konstrukcijske omejitve idr.), torej zadeve, ki presegajo okvire neposrednega oblikovanja.

4. 3. Udeleženci v participaciji

Glede na stopnjo uveljavljanja 'moči', odgovornosti za uspeh izvedbe in interesa ali vpliva na določeno plansko namero na spreminjanje elementov oblikovanja, so akterji v postopkih participacije v planerskih in graditeljskih dejavnostih naslednji (po McGlynn, 1993):

- **ponudniki** (lastniki zemljišč, financerji)
- **proizvajalci** (lokalna skupnost, graditelji, stanovanjske skupnosti, planerji, cestarji, arhitekti, raziskovalci idr.)
- **uporabniki** (stanovalci, lokalne skupine, predstavniki prodaje na drobno, turisti, delavstvo, policija, pešci in kolesarji, uporabniki javnega prevoza idr.)

Vsekakor je stopnja možnosti sodelovanja v postopkih, količina odgovornosti ali interesa sorazmerna politični in ekonomski moči posameznih akterjev oziroma gre pri participacij pri urbanističnem oblikovanju, glede na možnost uveljavljanja lastne volje, za partnerstvo inherentno raznolikih posameznikov in skupin.

4. 4. Metode participacije

Metoda participacije je odvisna od števila in značaja udeležencev v postopku, željenega izida in tehničnih okoliščin izvajalca. Osnovna vprašanja, ki določajo metodo participacije so:

- V katerih situacijah (okoliščinah) bo skupnost vključevana?
- S katero strategijo bo skupnosti omogočena optimalna pozicija vpliva?
- Kako najbolje opredeliti skupna izhodišča vseh sodelujočih, tako da je omogočeno pogajanje?

Pravilni izbor metode bi moral spodbuditi posamezne akterje v skupnosti k sodelovanju, najbolje ob prikazu koristi spremembe. Želja je tudi spodbuditi lokalne skupnosti k tvornejšemu sodelovanju pri urejanju bivalnega okolja, kar pomeni tudi prenos določenega dela odgovornosti z globalne skupnosti na lokalno (tudi sosedstva). Ali kot pravi *Robinson* "...s ciljem zagotavljanja možnosti na lokalni ravni, ki dovoljujejo večje število razlag o načinih zagotovitve javne koristi neki teritorialni skupnosti v procesu spremembe njihovega okolja." (Robinson, 1991, str. 66)

Poleg zakonsko opredeljenih participacijskih procedur (javne razgrnitve in razstave), je glede na značaj spremembe prostora, ki je predmet razvoja, možno izvajati še naslednje aktivnosti (tudi Ogorelec, 1995, str. 40-47):

1. pasivno	promocija in oglaševanje (članki, razstave ipd.) ozaveščanje (izobraževanje in predavanja) ustanovitev informacijskih središč raziskave javnega mnenja
2. aktivno	ustanovitev posvetovalnih skupin vključevanje v odbore za planiranje organiziranje planerskih iger

4. 5. Partnerstvo

Participacijo je možno organizirati odzivno "od spodaj navzgor", ki je praviloma retroaktivna in jo vodijo interesi prizadete skupnosti, s ciljem izvajanja pritiska na lokalno oblast ali izvajalca razvoja, tako da so doseženi lokalno dogovorjeni cilji. Prav tako "od zgoraj navzdol", kjer participacijo inicira državno ali lokalno telo za promocijo svojih dogovorjenih ciljev. Najbolj demokratična oblika participacije pa je partnerstvo, kjer postopek pomeni pogajanje med vsemi akterji v razvoju nekega območja

Osnovno vodilo partnerstva je možen sinergični učinek, ki ga lahko doseže raznolika združba posameznikov ali skupin, ki ne bi bil dosežen, če bi vsak deloval neodvisno (McArthur, 1995, str.63). Hkrati z materialnim razvojem (fizično spremembo okolja ob izgradnji) naj bi razvijali tudi 'mehke' družbene vezi. Predpogoj je, da vsi akterji v postopku, ne glede na motiv legitimizacije posega, moč uveljavljanja interesa ter odgovornost pri izvedbi spoštujejo interese vseh sodelujočih in hkrati prispevajo k oblikovanju skupnih izhodišč razvoja v nekem območju.

Kot partnerji sodelujejo predstavniki javnega in zasebnega kapitala, lokalne oblasti, predstavniki stroke, ki delujejo interdisciplinarno (torej noben posamezni predstavnik te ali one tehnične ali družbene panoge nima prednosti), predstavniki lokalne skupnosti, posamezniki s individualnimi interesi in predstavniki lokalnih skupin.

Vendar, osnovni prepogoj je, da se na lokalni ravni spodbudi zanimanje posameznikov za lastno bivalno okolje, kajti interes skupnosti, ki ni več amorfna združba tipičnih uporabnikov, temveč kompleksni splet individualnih aspiracij, je praviloma edini artikuliran.

Seveda razmišljanja o nedotakljivosti lastnine, skrb pred 'pretiranim' zanimanjem za investicije 'nepozvanih' in imanentna 'političnost' katerega koli postopka participacije silijo k drugačnemu razmišljanju. Zlasti to velja za meje, teritorialnost, zaključenost ali odprtost prostora, ki se ga spreminja, pa tudi glede slabosti reprezentativne demokracije pri reševanju lokalnih zadev ali pa možne in še večje, zamudnosti ali zapletenosti planskih ter lokacijskih postopkov.

9. Zaključek

Tretja faza raziskovalne naloge "Členitev mesta Ljubljane", je zaključni del triletnega razmišljanja o posledicah reforme lokalne samouprave in o možnih koristih za kakovost bivanja v mestu zaradi reforme. Skozi vse tri faze smo poskušali prikazati tudi možne negativne plati sedanje lokalne samoupravne stvarnosti, katere bo potrebno preprečevati ali omejevati oziroma v nasprotnem, se jih preprosto zavedati.

V tej fazi naloge smo med merili za členjenje mesta raziskali dva, in sicer delovna mesta in stanovanjske razmestitve. Odprli smo tudi vprašanje urbanistično-ambientalnega členjenja, ki pa zaradi sklenjenosti pozidanih površin in sočasnih nekoordiniranih dejanj v prostoru preteklega desetletja zahteva podrobnejša in natančnejša raziskovanja. Nalogo zaključujejo razmišljanja o pravno-upravnih razsežnostih reforme in možnega položaja mestne četrti v njem ter razmišljanja o participaciji, tj. neformalnih oblikah doseganja demokratičnosti pri političnem odločanju in transparentnosti pri upravljanju na najnižji, lokalni ravni.

9.1 Členitev mesta

Čeprav bi naloga, glede na nedvoumen naslov lahko obravnavala le ožje območje Mestne občine Ljubljana, smo prostor raziskave razširili na okolico oziroma v raziskovanje vključili celotno območje neposrednega gravitacijskega zaledja Ljubljane. Vključevanje širšega območja urbane aglomeracije, v kateri je Ljubljana najpomembnejše središče, se pri analizah razporeditve delovnih mest in pripadajočih dnevnih migracij izkaže kot zelo pomembno, prav tako pa razporeditve dejavnosti po sektorjih gospodarstva, pri čemer je samo mesto Ljubljana v nedvoumni prednosti pred okolico.

Členitev delovnih mest na podlagi delovnih mest v mestu Ljubljana pokaže še vedno prisotno klasično lokacijsko naravnost, tj. večina delovnih mest je v samem središču mesta. Po eni strani pojavu ne pripisujemo negativnih konotacij, ker so tudi druge dejavnosti (stanovanjska območja večjih gostot, kultura, šolstvo ipd.) skoncentrirane na zelo ozkem območju, po drugi strani pa skrb vzbujajo pomanjkanje kakovostnih premikov v dejavnostni pestrosti okolice. To velja za območje Mestne občine Ljubljana, kakor tudi za širše območje urbane regije.

Razporeditev stanovanja podobno kot razporeditev delovnih mest pokaže, da je delež stanovanj zgrajenih po letu 1981 v Ljubljani sorazmerno manjši kot v kateri koli okoliški občini, in obratno je sorazmerni delež starih stanovanj v Ljubljani najmanjši, pa še ta so skoncentrirana na območju zgodovinskega naselja pod

Grajskim hribom. Primerjava s podatkom o koristni površini stanovanja na prebivalca stanovanjske enote pa pokaže, da je večina večjih stanovanj (sorazmeren delež stanovanjske površine na člana gospodinjstva) prav v okolici mesta - v isti okolici ker je delež storitev, ki podpirajo kvaliteto bivanja, sorazmerno najnižji.

Urbanistično-ambientalni vidik v začetku nismo izrazito postavljali v ospredje. Sledili smo izhodišču, da je prvenstveno potrebno zagotoviti fiziološko in tehnično neoporečnost bivalnega okolja (zagotovitev komunalnih uslug, raznolike terciarne opremljenosti ipd.). Estetska merila in ambientalni vidiki, recimo temu 'mehke' kakovosti bivanja, pa smo izpostavili tik pred koncem iz dveh razlogov. Prvič, zato ker menimo, da je potrebno okoliške centre 'opremiti' oziroma jih urbanizirati (Črnuče, Gameljne, Polje idr.) tako, da bodo četrti lahko delovale kot središča znotraj mesta. Drugič pa zato, da aktivnosti v zvezi z 'urbanizacijo' teh središč ne bi potekale prehitro in bi lahko sedanja identitetno neizrazita primestna naselja v bistvu prenovili in jih rehabilitirali v lokalna središča.

9.2 Odstopanja od prvotne sheme členitve

Pri prvotni členitvi Ljubljane predlagani v 1. fazi raziskave (Rus, Stanič, 1993), so merila funkcijsko-gravitacijske členitve bila: rezultati ankete, naravni dejavniki, grajeni elementi in kulturni dejavniki. Iz upravno-administrativnega nabora merila smo upoštevali: območja nekdanjih samostojnih naselij, območja krajevnih skupnosti in statistične okoliše, pa tudi katastrske občine, območja župnij in šolskih okolišev. Takrat smo predlagali tri vrste četrti, razvrščene v tri razrede, v skladu s terciarno opremljenostjo le-teh in možnih dogajanj v prihodnosti.

Četrti 1. razreda je trinajst, v 2. razred smo jih uvrstili 16. in v 3. razred 8. Če bo obveljala zamisel o določeni administrativni operativnosti novoustanovljenih četrti, tj. da bo mesto preneslo opravljanje določenih funkcij iz svoje pristojnosti na četrti (četrt kot podaljšana pisarna mesta), potem je bolje, da je teh četrti manj oziroma se ohranijo le četrti 1. razreda.

V tem primeru, pa je potrebno razmejitev znotraj mesta popraviti. Naprimer, če se ne uveljavijo nadaljnje členitve (2. in 3. rang), je lahko posledica nenaravno ločevanje sicer funkcionalno povezanih naselij, tj. Tacen in Šmartno pod Šmarno goro od Šentvida (obe naselji sta po prvotni klasifikaciji četrti 2. ranga). Po drugi strani se lahko te naselji proglasi kot 14. četrt. Torej, govorimo o četrti z enim izrazitim središčem (Šmartno) in dvema prebivalstveno močnimi, vendar identitetno neizrazitimi naselji (Tacen, Gameljne). Problem namreč zapletata naselji Zg. in Sp. Gameljne, ki sta v izraziti ekspanziji, obenem pa prometno izredno dobro dostopni do katerega koli dela Ljubljane, torej z izrazito poudarjeno možno razvojno dinamiko, katere pa zaenkrat še ne podpira tudi umeščanje terciarnih dejavnosti višjih oblik - le-te se očitno iz komercialnih razlogov koncentrirajo v parih točkah znotraj perimetra ljubljanske obvoznice (BTC, Murgle, Dolgi most, Koseze) oziroma v krajih, kjer je že sedaj ponudba tovrstnih

dejavnosti nadpovprečna. Ljubljana, pa bistveno presega območja znotraj obvoznice!

V vsakem primeru pa o četrti razmišljamo kot o dinamični kategoriji introvertirane lokalne skupnosti, ki pa vendar-le ohranja svojo pozicijo znotraj mesta. Zato moramo poseben status znotraj četrti zagotoviti posameznim razvojnim conam. V 1. fazi raziskave Členitev mesta Ljubljana so kot take opredeljevale tiste, ki so pomembne z vidika prihodnjega razvoja Ljubljane, take ki so v neposredni bližini središča mesta oziroma take, ki bi morale na se navezati predvsem stanovanjska naselja, ki ležijo izven območij strnjene pozidave. Ta središča so (glej karto 18):

- Spodnja Šiška (izmestitev skladišč in umestitev javnih in stanovanjskih programov);
- Sostro (razvoj terciarnih dejavnosti, ki služijo kot navezava naselij v Zasavskem hribovju);
- Galjevica (funkcionalna popestritev);
- Šentjakob (vzpostavitev močnejšega središča ob avtocestnem križišču);
- Bizovik (vzpostavitev središča za naselja pod Golovcem);
- Črna vas (urbanizacija, tj. sanacija in ureditev);
- Kozarje (urbanizacija, tj. sanacija in ureditev) in
- Šmartno pod Šmarno goro (introvertiranje, programska obogatitev).

9.3 Prihodnja raziskovanja

Glede na sedANJI položaj naselij znotraj okvira lokalne samouprave ter na nedorečenosti v zvezi z nadaljnjimi dejavnostmi oblikovanja pokrajine kot višje teritorialne samoupravne enote lahko naloga služi kot opora pri oblikovanju območja in opredeljevanju nalog višje enote in kot osnova za optimizacijo upravljalvskega aparata znotraj mesta. Poleg tega, kar pa je pomembnejši motiv, pa je, vzpostaviti tako razmerje med upravo in stvarnostjo, ki lahko odpravlja škode in ohranja kakovosti grajenega okolja (upravljaavec mesta razpolaga z instrumentarijem 'dobrega gospodarja') ter omogoči posamezniku dostop do ohranjenih ali ustvarjenih kakovosti.

V raziskavi so bili izpostavljeni različni vidiki upravljanja in bivanja v urbaniziranem okolju. Velik poudarek je bil na fiziološko opredeljenih aspektih (komunalna oskrba, bivanje), prav tak, če ne večji pa na družbeno opredeljenih vidikih bivanja, tj. funkcionalno-gravitacijskih tokovih znotraj urbane regije.

Skratka, rezultati naloge bodo lahko uporabni pri:

- Opredelitvi okvira za raziskovanja osnovnih načel nadaljnjega razvoja mest v Sloveniji,
- Opredelitvi potrebnih dejanj za reurbanizacijo ali rehabilitacijo gravitacijsko-funkcijskih središč, tj. naselij, ki bodo morale prevzeti določene upravne in oskrbne funkcije,
- Opredelitvi položaja lokalne skupnosti v upravnem/samoupravnem okviru,

- Opredelitvi fizičnih in kulturnih meril za razvojna spreminjanja različnih vrst naselij, ter
- Opredelitvi možnosti vključevanja skupnosti v načrtovalske procese.

***

Osnovni smoter, ki lahko pojasni celoten razsikovalni napor, pa je, ustvariti tak samoupravni okvir znotraj mesta in širše urbane regije, ki lahko zagotovi različne, raznolike, multifunkcionalne in mešane prostore urbane rabe, ne le v urbanih središčih, temveč tudi na mestnih obrobjih, v suburbaniziranih in podeželskih okoljih, ob vključevanju želja posameznih skupin (strokovnih ali teritorialnih), izkoriščanju možnosti znotraj upravnega - samoupravnega sistema in poznavanju omejitev naravnega in grajenega okolja.

14. četrt!

Inštitut za geografijo

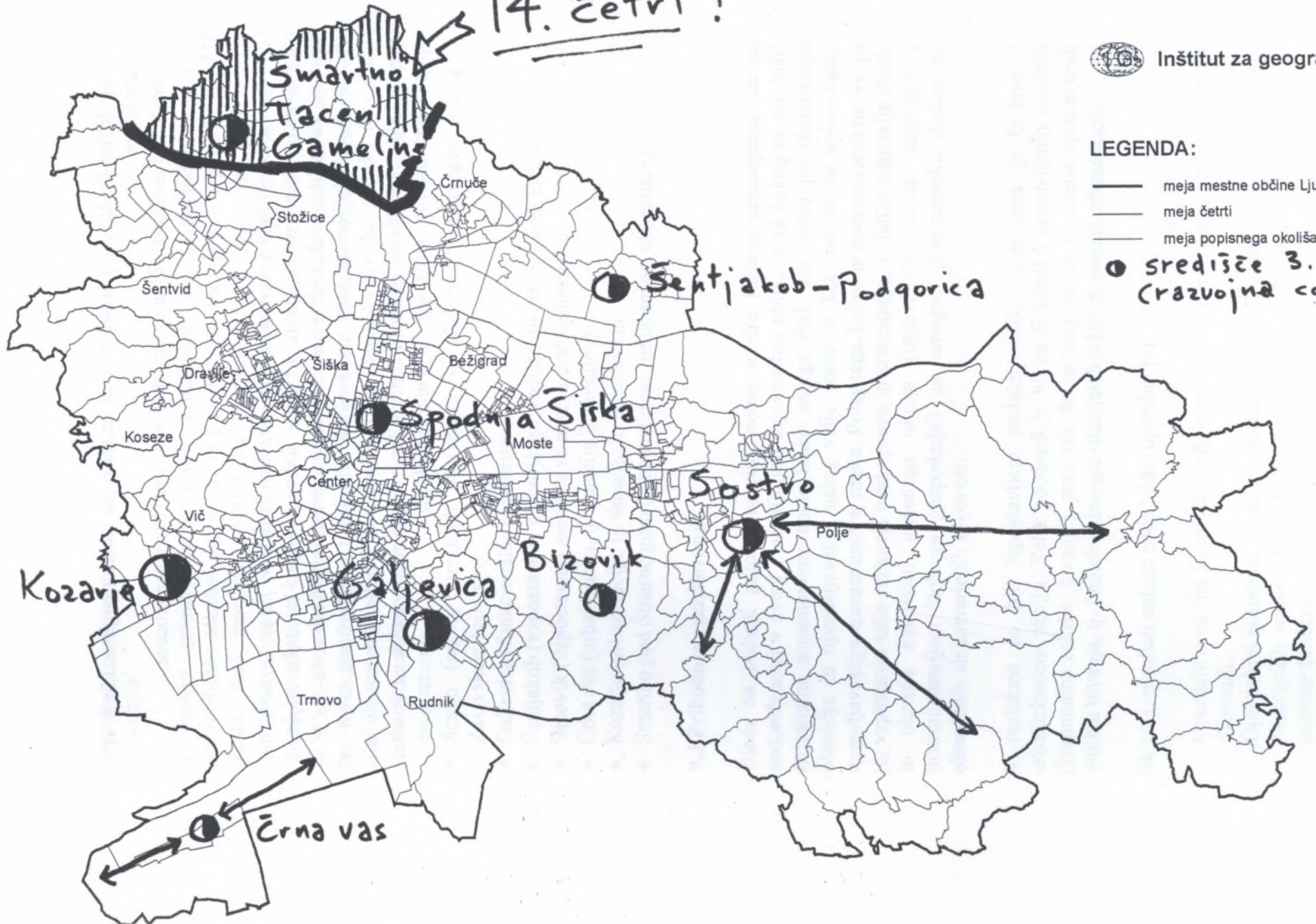
LEGENDA:

— meja mestne občine Ljubljana

— meja četrti

— meja popisnega okoliša

● središče 3. ranga
(razvojni cona)

10. Viri in literatura:

- BADE, F.J.: Expansion und regionale Ausbreitung der Dienstleistungen. ILS-Schriften 42, Dortmund, 1990.
- BAUDRILLARD, J.: The Illusion of the End, Polity Press, Cambridge, 1994.
- BENTLEY, I.: Profit and Place, Research Note 29, Joint Centre for Urban Design, Oxford Brookes University, Oxford 1991.
- BENTLEY, I.: What Kind of Art is Urban Design? Urban Design Studies, Vol. 1, 1995, str. 5-11.
- BRAKE, K.: Dienstleistungen und raemliche Entwicklung in Frankfurt, Strukturvaerenderung in Stadt und Region, Universitaet Oldenburg, 1991.
- BTC Vodnik, št.6, letnik 3, december 1995.
- BYRNE, T.: Local Government in Britain, Penguin, London 1994.
- CADMAN, D. in TOPPING, R. : Property Development, E & FN Spon, London 1995.
- COACH, C.: Urban Renewal - Theory and Practice, Macmillan, Houndmills 1990.
- Complexity and Contradiction in the Urban Design Process: Longton-Longterm (issues Project) - rokopis, Joint Centre for Urban Design, Oxford Brookes University, Oxford 1996.
- DEBELJAK F.: Prometna raziskava Ljubljane kot regionalnega središča: II. del: Prognoza - Avtoceste Ljubljanski urbanistični zavod, 1964-6
- DIMITROVSKA, Andrews, K.: Urbanistična regulativa za potrebe mestnega načrta, UI RS, Ljubljana 1994.
- ECO, Umberto (1980) Function and Sign - The Semiotics of Architecture, v: Broadbent, G., Bent, R. in Jenks, C. ur.: Symbols and Architecture, John Wiley and Sons, New York 1980, str. 11-69.
- FUKUYAMA, F.: The End of History and the Last Man, Penguin, 1992.
- GABERŠČIK B.: Prometna raziskava Ljubljane kot regionalnega središča: I. del: Metodologija - rezultati.- Urbanistični inštitut SRS, 1964-65 /II 506861
- GARREAU, J.: Edge City - Life on the new frontier, 1992.
- Global City Regions - Their evolution and management, Lincoln Institute of Land Policy, 1995 Cambridge Conference, Cambridge.
- GOSAR L.: Spatial policies for regional development: A Demonstration Study of the Ljubljana Region: Technical Report: Development of Transportation Networks.- American - Yugoslav Project in Regional and Urban Planning Studies: Urbanistični inštitut RS, Ljubljana, 1970 / AYP 121/8 /
- GOSAR, A., PAK M., RUS A.: Občina Domžale: Elementi regionalnega razvoja, FF - Oddelek za geografijo, 1993.
- GULIČ, A. et al.: Kvaliteta življenja in kvaliteta bivalnega okolja Ljubljane, Urbanistični Inštitut RS, Inštitut za Geografijo, Ljubljana 1994.
- HARVEY, David: The Condition of Postmodernity, Blackwell, Oxford 1992.
- HARDING, A. et al.: European Cities Towards 2000 - Profiles, policies and prospects, Manchester University Press, Manchester 1994.
- HAYWARD, R. in McGlynn, S. et al.: Making Better Places, Urban Design Now, Butterworth Architecture, Oxford 1993.

- HEALEY, P.: Planning Through Debate - The communicative turn in planning theory, *Town Planning Review*, Št. 63 (2), 1992, str. 143-162.
- HEALEY, P. in WILLIAMS, R.: European Urban Planning Systems - Diversity and Convergence, *International Perspectives in Urban Studies*, Vol. 2, Jessica Kingsley Publishers, London 1994, str. 87-107.
- HUNT, T, GRUNIG, J.: Tehnike odnosov z javnostjo, Mladinska knjiga, Ljubljana 1992.
- KASINTZ, P., ed.: Metropolis - Centre and symbol of our times, Macmillan, London 1995.
- KNIGHT, A.,V., SILK, D.,J.: Managing Information, McGraw Hill, Maidenhead, England, 1990.
- KOKOLE, V. et al: Oblikovanje in delovanje krajevnih skupnosti, Urbanistični inštitut RS, Ljubljana 1980.
- KOS, D.: Racionalnost neformalnih prostorov, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, 1993.
- KRIEGER, A., LENNERTZ, W.: Towns and Town-making Principles, Rizzoli, New York 1991.
- KRUEGER, T., LAEPPEL, D.: "Boomtown Hamburg", *Diskussionsbeitrag*, št.11, Hamburg, 1992.
- LAJOVIC J.: Zapis k "urbanistični revoluciji" v Ljubljani.- *Sodobnost* 1963/5 (leto XI)
- LEFEBVRE, H.: Introduction to Modernity, Verso, London 1995.
- LEFEBVRE, H.: Writings on Cities (Kofman, E., Lebas, E. ur.), Blackwell, Oxford 1996.
- MAALOUF, A.: Leo the African, Abacus, London 1994.
- MCCARTHY, A.: The Active Involvement of Local Residents in Strategic Community Partnerships, Policy and Politics, School for Advanced Urban Studies, Bristol 1995, str. 61-71.
- MUŠIČ M.: Preobrazba naše domovine I.- *Sodobnost* 1963/11 (leto XI)
- MUŠIČ M.: Preobrazba naše domovine II.- *Sodobnost* 1964/2 (leto XII)
- OGORELEC, B.: Tehnike in načini odnosov z javnostjo v procesu urbanističnega načrtovanja, Urbanistični Inštitut Republike Slovenije, Ljubljana 1993.
- PROMETNA ŠTUDIJA in projektna dokumentacija za ceste na območju Ljubljane:
 Publikacija: Posvet o prometni študiji Ljubljane.- Zveza inženirjev in tehnikov SRS, Zveza gradbenih inženirjev in tehnikov SRS, Društvo za ceste SRS, Urbanistično društvo SRS, Zveza arhitektov SRS, Sekretariat za urbanizem SRS, Republiška skupnost za ceste, Skupščina mesta Ljubljane, Ljubljana 1973/II 51498 D 142/1974/
- PROMETNA ŠTUDIJA za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Dolgoročna analiza 3A3 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a3 134/1973/
- PROMETNA ŠTUDIJA za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Dolgoročna analiza 3A2 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a2 133/1973/

- PROMETNA ŠTUDIJA za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Kratkoročna analiza 3A3 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a3 134/1973/
- PROMETNA ŠTUDIJA za osnovni cestni sistem na območju Ljubljane III: Analiza obstoječega stanja 3A1 Ljubljanski urbanistični zavod, 1971/51498/ 3a1 132/1973/
- RAVBAR, M.: Zasnova poselitve v Sloveniji, Inštitut za geografijo, Ljubljana, 1995.
- RAVNIKAR E.: Sedem naglavnih grehov naše arhitekture.- Sodobnost 1963/10 (leto XI)
- REISSERT, B., SCHMID, G., JAHN, S.: Mehr Arbeitsplaetze durch Dienstleistungen? Ein Vergleich der Beschaeftigtentwicklung in der Ballungsregion der Bundesrepublik deutschland, Diskussionspapier, Berlin, 1989.
- RIBIČIČ, C.: Idejnopolitične usmeritve za akcijo komunistov pri nadaljnji preobrazbi krajevnih skupnosti v Ljubljani, Mestna konferenca ZKS, Ljubljana 1979.
- ROBINSON, F IN SHAW, K.: Urban regeneration and community involvment, Local Economy, Longman Group, Essex 1991.
- RUS A.: Šolski okoliši matičnih in podružničnih osnovnih šol v Sloveniji, Inštitut za geografijo, 1995.
- RUS A.: Evidentiranje in kartografski prikaz vzgojnoizobraževalnih zavodov v Sloveniji, Inštitut za geografijo, 1996.
- RUS A: Storitvene dejavnosti in reigonalni razvoj: Prostorske disparitete v izrabi gospodarskih storitev v večjih centrih in regiji - ob primeru ljubljanske urbane regije, Inštitut za geografijo, 1996.
- RUS, A., STANIČ, I.: Členitev mesta Ljubljana, 1. in 2. faza, UI RS, Ljubljana 1993 (1994).
- SCHULTZ, C., NORBERG: G.,L.: Towards a Phenomenology of Architecture, Rizzoli, London 1980.
- SEDLAR S.: Ob urbanističnem načrtu Ljubljane.- Sodobnost 1962/5 (leto X)
- STANIČ, I.: Mesta in "mala" mesta, Urbani izziv, Št. 26/27, Urbanistični Inštitut RS, Ljubljana 1994, str. 3-6.
- STATUTARNI SKLEP (o četrtnih in krajevnih skupnosti MOL), Mestni svet MOL, 6.6.1996.
- Vplivi fizičnega in družbenega okolja na zdravje prebivalstva v mestu Ljubljana (nosilec: Metka Špes), Inštitut za geografijo, Inštitut za varovanje zdravja R Slovenije, Ljubljana, 1996.
- Vital and Viable Town Centres: Meeting the Challenge, Department of Environment, HMSO, London 1994.
- VRIŠER, I.: Ekonomskogeografska regionalizacija republike Slovenije (na podlagi vplivnih območij centralnih naselij in dejavnostne sestave prebivalstva), Geografski zbornik, 1990.
- VLAJ, S.: Predpisi o lokalni samoupravi, ČZ Uradni list RS, Ljubljana 1995.
- Zakon o lokalni samoupravi, UL RS, 72/93, 57/94, 14/95.
- Zakon o financiranju občin, UL RS, 80/94.
- Zakon o lokalnih volitvah, UL RS, 72/93, 7/94, 33/

... (faint text at the top of the page)

... (faint text paragraph)

Velika večina občin se je v zadnjih nekaj letih odločila za začetke postopne uvedbe lokalne samouprave, premalo določene zakonodaje na tem področju. Zlasti glede pristojnosti novih lokalnih skupnosti. V obeh letih se večina ustanovitvenih občin ni ukvarila s sklopi, ki so bili navedeni na področju navedenih določil. Najbolj problematični občin je bilo največ poročanja o mestni občini Ljubljana, velika štara pa o občinah, zlasti manjših, ki nimajo primerne organizacijske ukrepe vzeti.

O ustanovitvi občin se v prvem letu poročali predvsem o koncentriranju močine in splošni organizaciji, v drugem letu pa o nekaterih konkretnih aktivnostih ter ustanovitvenem postopku službi iz bivšega komunalnega sistema.

Ob ustanovitvi občine na Brezovici je študijski načrt začetka zelo velike ambicije, saj se je kmalu ugotovilo, da ni bilo boje da bi določene zadeve ograjali skupaj s Ljubljano, zlasti na področju silovništva. Za ravni notranje članstva so obratni krajevne skupnosti.

O ustanovitvi občine je sestavljena iz dela bivše gospičelske in dela kočevske občine, v teh dveh letih ni bilo praktično nobenega poročanja v nacionalnem sklopu.

Občina Duplek je bila ustanovljena v letu 1995 zlasti zaradi... (faint text)

PRILOGE

PRILOGA 1: POROČANJA ČASOPISA DELO O PROBLEMATIKI IN DELOVANJU PO POSAMEZNIH OBČINAH V ŠIRŠI LJUBLJANSKI URBANI REGIJI V OBDOBJU 1.1.1995 DO 31.12.1996

Konec leta 1994 je bila speljana reforma lokalne samouprave. Časopisi so o tem dogodku takrat veliko pisali. Posameznim problemom, ki so se v novonastalih občinah pojavljali, pa so časopisi pripisovali različno težo. Ker je poročanje marsikdaj odvisno od komunikacijske spretnosti posamezne lokalne skupnosti oziroma pravočasnega povabila novinarja v občino, smo se odločili, da bomo poročanje na tem področju spremljali v osrednjem časopisu Delo, in sicer v obdobju preteklih dveh letih. Zanimalo nas je predvsem, kaj je bilo v časopisu, v tem obdobju objavljeno na temo reforme lokalne samouprave ter o problemih posameznih občin v obravnavani regiji. Zbrali smo vse pomembnejše naslove iz časopisa Delo in naredili kratke povzetke glavnih poudarkov, obenem pa pripisali komentarje k prispevkom, kjer so potrebni.

Večina poročanja na temo *lokalne samouprave* v zadnjih dveh letih se nanaša na začetne probleme uvedbe lokalne samouprave, premalo dorečene zakonodaje na tem področju, zlasti glede pristojnosti novih lokalnih skupnosti. V dveh letih se večine nedorečenosti ni odpravilo, še najmanj pa je bilo narejenega na področju notranje členitve mest. O problematiki občin je bilo največ poročanja o mestni občini Ljubljana, veliko manj pa o okoliških občinah, zlasti manjših, ki nimajo pomembnejšega urbanega centra.

O *borovniški* občini so v prvem letu poročali predvsem o konstituiranju občine in njenih organov, v drugem letu pa o nekaterih konkretnih aktivnostih ter osamosvajanjem nekaterih služb iz bivšega komunalnega sistema.

Ob ustanovitvi občine na *Brezovici* so imeli na začetku zelo velike ambicije, vendar so kmalu ugotovili, da bi bilo bolje če bi določene zadeve opravljali skupaj z Ljubljano, zlasti na področju zdravstva. Za raven notranje členitve so ohranili krajevne skupnosti.

O *dobrepoljski* občini, ki je sestavljena iz dela bivše grosupeljske in dela kočevske občine, v teh dveh letih ni bilo praktično nobenega poročanja v nacionalnem časopisu.

Občina *Dobrova-Horjul-Polhov Gradec* si je ob ustanovitvi v letu 1995 zastavila precej nalog. Kmalu se je izkazalo, da jih, zaradi pomanjkanja denarja, ne morejo uresničiti. Sedanji teritorialni obseg ne ustreza željam prebivalcev, zato je bila že v prvi polovici l. 1996 dana pobuda, da bi občino razdelili na dva dela: ravninski in hribovski.

Občina *Dol*, ki se je odcepila od bivše občine Ljubljana-Bežigrad, je že kmalu uspela ustanoviti svoj šolski zavod in s tem priključiti nekatere podružnične šole,

ki so prej spadale v matično šolo Polje. Glede delitvene bilance, pa v dveh letih niso uspeli doseči ustreznih dogovorov z Ljubljano.

Kljub cepitvi bivše *domžalske* občine na več manjših, je nova občina obdržala osrednjo vlogo v ožjem in širšem prostoru. Največ preglavic so občinski svetniki v zadnjih dveh letih imeli z traso načrtovane avtoceste skozi domžalsko občino. Večji problemi, ki jih pestijo, so prometni zamaški v smeri Ljubljane. Z Ljubljano so uvedli enotno vozovnico za vlak in avtobuse, pri tem pa povzročili veliko nezadovoljstva med potniki, saj karte veljajo samo 1 dan, kar pomeni da izgubljajo potniki z vsakokratnim nakupom vozovnice še dodatni čas. Drugače pa v poročanju o kakšnih težavah samih občinskih vodstvenih struktur ni zaznati.

O *grosupeljski* občini, kljub njenemu pomenu v širšem zaledju Ljubljane, ni bilo veliko napisanega. V glavnem so bili objavljeni zgolj uspehi pri vodenju občine, vsakdanje življenje pa ni bila pomembna tema.

Z ustanovitvijo in potrditvijo občinskega statuta, so *občino Ig* razdelili na vaške odbore. V občini se soočajo s številnimi problemi, kot so dotrajanost vodovoda, nerazumevanje MOL za njihove lokalne probleme, problem obnove osnovne šole, pomanjkanje telefonskih priključkov ter različni interesi znotraj občine. V drugi polovici leta 1996 se *Ig* v časopisu ni pojavljal.

Novonastala občina *Ivančna gorica* je začela z delom precej ambiciozno in o aktivnostih tudi širšo javnost sproti obveščala. V letu 1996 ugotavljajo, da je v občinskem proračunu manj denarja, kot so potrebovali, zato razmišljajo o uvedbi posebnih taks na počitniške hiše.

Poročanje o *Kamniku* se nanaša predvsem na izgube in probleme podjetja KAM-BUSa ter uveljavitev skupne vozovnice z železnico. Glavni cilj gospodarskega razvoja pa vidijo v krepitvi turizma.

Krajani z *občino Litija* v glavnem niso zadovoljni. Večina pisanja je osredotočena na občinsko zadolževanje. Velik problem v občini predstavlja slabo in dotrajano vodovodno omrežje, zato so uvedli novo visoko tarifo za vodo. Problemi se kažejo tudi pri vzdrževanju nekaterih šolskih objektov in športne infrastrukture. Dane so bile celo pobude za ustanovitev dveh novih občin. Na splošno ni bilo o Litiji v dveh letih napisanega niti enega spodbudnega prispevka.

Daleč največ napisanega v časopisu Delo je bilo za mestno občino *Ljubljana*. Največ pa o konfliktnih odnosih med svetniki in mestno upravo oziroma županom. Veliko pripomb je bilo podanih na nedorečeno zakonodajo o lokalni samoupravi, zlasti o pristojnostih mesta, duhove pa po dveh letih še vedno buri notranja členitev mesta. Večkrat je mesto opozarjalo ne nedorečenosti glede uporabe mestne infrastrukture s strani zunanjih občin (šole, zdravstvo itd). Delitvena bilanca ni bila izpeljana. Vedno bolj se kaže težnja, da MOL ne bo pokrival nekaterih izgub primestnih občin (javni promet, vrtci, šole). Prihaja do prebujanja nekaterih območij znotraj MOL-a (Rakova Jelša - legalizacija gradenj,

Zalog - ekološka taksa). Večkrat se Ljubljani očita, da se do okoliških občin obnaša preveč pokroviteljsko.

V občino *Lukovico* je novinar zašel le redko. Vsa poročanja so povezana z novo AC in možnostjo širitve telefonskega omrežja.

V začetku je bilo za občino *Medvode* zapisano predvsem to, da je njen sedež še vedno v Ljubljani -Šiška. V letu 1996 pa se pisanje bolj nanaša na bodoči prostorski razvoj krajevnih skupnosti v občini.

Poročanje za *mengeško* občino v letu 1995 kaže na problem konstituiranja občinskih organov. Skoraj dve leti pa je bil osrednja tema neizglasovani podpredsednik občine.

Novinarji verjetno zaradi oddaljenosti od Ljubljane skoraj niso nič pisali o *Moravčah*, razen o tem, da si želijo nekatere vasi od občine odcepiti in se priključiti občini Dol.

Pisanje novinarjev o občini *Škofljica* daje slutiti, da oblast na vodenje lokalne skupnosti sploh ni bila pripravljena oziroma tudi ni čutiti želje, da bi občina želela zaživeti. Zavedajo se, da so z odcepitvijo od Ljubljane marsikaj izgubili, sami pa so se kar naenkrat soočili z velikimi problemi na komunalnem in infrastrukturnem področju (voda, kanalizacija).

O občini *Velike Lašče* je bilo bolj malo zapisanega, uglavnom pa o pomanjkanju denarja za vse potrebe.

O *Vodicah* skoraj ni bilo nobenega poročanja. Razbrati pa je, da občina Vodice težko najde skupni jezik z mestno občino Ljubljana, katere del je nekoč bila.

V *vrhniški* občini je bil prehod na novo lokalno samoupravo speljan brez pretresov. Izdelanih imajo precej programov za čimvečjo osamosvojitve, velik poudarek pa namenjajo okolju in uvajanju novih občinskih taks.

LOKALNA SAMOUPRAVA

7.1.1995/ Nesigurnosti med odnosi med župani in občinskimi sveti

S tem ko je na začetku leta tudi formalno začela delovati nova lokalna samouprava, so se izvoljeni župani in občani občinskih svetov že srečali s prvimi težavami, za katere večina trdi, da so predvsem posledica nenatančnosti in nedoslednosti zakonov, ki zadevajo lokalno samoupravo. Težave razdelimo lahko na tri sklope: 1) oblikovanje občinskih svetov, 2) zapleti v odnosih med župani in svetniki, 3) nejasnosti v odnosih med lokalno samoupravo in državno upravo.

10.1.1995/ Vsaka občina dela rahlo po svoje

V devetih novonastalih občinah v Ljubljani in okolici si zaradi nedorečene zakonodaje o lokalni samoupravi svetniki in stranke predstavljajo vodenje občinskega sveta, kolikor jim pač ustreza. V občinah Lukovica in Moravče sta župana hkrati tudi (začasna) predsednika svetov, v mengeški je župan le član sveta, v domžalski pa so ali še bodo potešili strankarske apetite z dvema podpredsednikoma sveta in podžupanoma. Na Vrhniki in Kamniku pa imajo težave z imenovanjem najvišjih predstavnikov sveta. Vrhniki zaradi strankarske neuskladenosti še nimajo podpredsednika sveta, Kamničani pa iz enakega razloga ne predsednika in ne podpredsednika. Z vprašanjem proračuna so se ukvarjali le v občini Medvode.

24.1.1995/ Manj lokalnih dilem

- Šolski minister se bo srečal z župani. Osnovna šola ostaja občinam. V prehodnem obdobju podražitve vrtcev.

3.3.1995/ Manjše občine, večje težave

- Sploh ni res, da bo v majhnih občinah lokalna samouprava zaživel hitreje kot v velikih, kot so na začetku predvidevali. - Problemi v kadrih, v zaposlovanju, ne vejo koliko delavcev zaradi finančnih sredstev sploh lahko zaposlijo. - Pomanjkanje denarja. - Kje in kako naj poiščejo prostore. - Svetniki in župani slabo poznajo pravila odločanja.

6.2.1995/ Pristojnosti države in lokalne skupnosti

- Neposredno financiranje materialnih stroškov in investicijskega vzdrževanja vrtcev in OŠ ne more prevzeti država, saj se mora ravnati po zakonu lokalni samoupravi - kdo bo po tej zakonodaji financiral zasebni vrtec.

13.2.1995/ Dobri dve milijardi za srednješolske zgradbe

- Gradnja in adaptacija srednješolskega kompleksa na Roški v Ljubljani. - Pomanjkanje prostora v dijaških odmorih v Ljubljani in Mariboru.

3.3.1995/ Ponekod bodo krajevne skupnosti zamenjali vaški odbori

- Po občinah nekdanje Vič - Rudnik so se o KS različno odločili. - Ig in Velike Lašče KS ukinjajo. - občine Brezovica, Dobrova - Horjul - Polhov Gradec KS ohranjajo, v občini Škofljica še ne vedo, na Igu so KS nadomestili z vaškimi odbori.

12.4.1995/ Na lokalno samoupravo smo se preslabo pripravili

- V reformo lokalne samouprave smo šli nepripravljeno. Srečanje županov 8 občinskih svetov novo nastalih občin na območju petih ljubljanskih občin. - Predstavniki primestnih občin menijo, da jim je lokalna samouprava več vzela kot dala (nimajo denarja, nimajo prostorov). - V Vodicaх ni prostora za župana (našli naj bi jih na stari šišenski občini)

3.5.1995/ V novih občinah ni miru

- Dolenjskim županom ni prav, da so zgolj uradniki. - Občina Grosuplje edina, ki zbere sama dovolj denarja. - Ivančna gorica in Dobropolje s staro občino Grosuplje večinoma nimata problemov. - Težave z državno upravo.

3.5.1995/ Kaj je šolsko ministrstvo pisalo županom občin

- Tudi po uvedbi nove lokalne samouprave so ustanoviteljice vrtcev in OŠ občine

9.5.1995/ Zasebne šole in vrtci bodo postali realnost

15.5.1995/ Nujnost popraviljanja zakona o državni upravi - 101. člen

16.5.1995/ Sprejeli zakon o ločitvi funkcij države in občin

18.5.1995/ Do sprememb občinskih meja po pravilih, ki jih določa zakon

22.5.1995/ Sedanja teritorialna členitev povzroča hudo nezadovoljstvo

23.5.1995/ Učitelji ljubljanske regije bodo stavkali 31.5.

27.5.1995/ Zakon oznanja velik korak v centralizacijo

- Zakon o prevzemu državnih funkcij jemlje občinam določene ključne pristojnosti v upravi - pelje v centralizacijo države.

7.6.1995/ KS: Pravna oseba ali mrtvorojeni otrok

- Krajevne, vaške ali četrtne skupnosti bi lahko imele status pravne osebe oziroma osebe javnega prava in samostojno opravljale naloge v dosegu, ki ga bo določil občinski statut.

7.6.1995/ Koliko denarja več lahko pričakujejo vrtci in OŠ?

- Osnovne šole in vrtci bodo letos dobili več denarja kot lani. - Več denarja bo šlo tudi za prevoze učencev.

14.6.1995/ Usoda KS bo negotova do jeseni

21.7.1995/ KS bodo lahko tudi pravne osebe

- Če bo tako določal občinski statut

27.7.1995/ Avgusta bodo občine dobile nova zagonska sredstva

8.9.1995/ Zavoljo novih občin veliko pikrih na račun poslancev

13.9.1995/ Pri občinah tudi izjeme

14.9.1995/ Največ nelikvidnih firm je v Medvodah

- V Medvodah čez 30 podjetij, ki ne morejo poravnati obveznosti- sledi Brezovica 120 blokiranih podjetij, - tretje mesto Dobrava - Horjul - Polhov Gradec (13 blokiranih podjetij).

15.9.1995/ Še dolga pot do razdelitve ljubljanskega premoženja

16.9.1995/ Problemi lokalne samouprave

5.10.1995/ Merilo tudi število ljudi

13.10.1995/ Država radodarnjša do lokalne samouprave

17.10.1995/ Bilanca z mačkom v žaklju (članek)

3.11.1995/ Stalne zagate z lastno udeležbo (šolstvo, vrtci)

11.11.1995/ Občinam realno vsaj toliko denarja kot letos

16.11.1995/ Zveza slovenskih občin zahteva enakopravnost

20.11.1995/ Različna mnenja občinskih svetov in županov v mestih

2.12.1995/ Javnomenjska anketa o uvajanju novih občin

- rezultati kažejo, da je uvajanje enega največjih in najpomembnejših projektov steklo razmeroma dobro, nekateri rezultati o odnosih med občino in upravno enoto spodbijajo doslej prevladujoče mnenje, da so ti slabi. - Anketa je bila izvedena med vodilnimi občinskimi možmi in podpredsedniki KS.

4.12.1996/ Anketa o novih občinah ob prvem rojstnem dnevu

- Uvajanje lokalne samouprave je bilo prehitro, preveč spolitizirano in premalo upoštevana stroka. - Nove občine so se solidno postavile na svoje noge in nekatere stvari so prav dobro stekle npr. odnosi med občino in upravno enoto, razdelitev pristojnosti med župane in občinskimi sveti. To je spodbudno ob dejstvu, da je za polno življenje potrebnih 6-8 let.. - V anketi so soglašali (občinski funkcionarji) da je bilo preveč političnih dogovarjanj, da je država preveč centralizirana. - večina je prepričana, da bo LS ugodno vplivala na enakomernjši razvoj slovenskega prostora. - meje še niso dokončno postavljene, saj bi jih 50% vprašanih spremenilo.

8.1.1996/ Ustavno sodišče pa se še kar naprej ukvarja z nezadovoljstvom ljudi

Zakonodajalec bo moral do sredine 1998 popraviti občine, ki niso oblikovane skladno z ustavo in zakonom o LS - to so občine nastale zaradi političnih kompromisov. - po referendumu ljudi ni bila zavezujoča. - Zakon bi omogočil spremembe bolj po volji ljudi. - Župan občine Vodice meni, da bi četrtna, krajevna ali vaška skupnost lahko postala nova stopnja LS, ki je ustava ne predvideva in opozarja, da lahko to privede tudi do takega nesmisla, da bodo KS imele premoženje in lahko tudi dolgove, občine pa bi lahko ostale brez premoženja, morale pa bi kot določa zakon poskrbeti za plačilo dolgov.

9.1.1996/ Zakon o mestni občini pripravili župani sami

- Uresničujejo 141.člen ustave, po katerem ima država možnost, da z Zakonom prenese nekatere pristojnosti na mestno raven. - Poleg pristojnosti, ki jih mestna občina že ima, naj bi dobile še nove s področja prostorskega načrtovanja, varovanje naravne in kulturne dediščine, javnega reda, cestnega prometa, inšpekcijskega nadzorstva, določevanja obratovalnega časa trgovin, uresničevanja ustanoviteljskih pravic javnih zavodov in javnih podjetij in druge upravne naloge, ki so povezane z razvojem mest in ne posegajo v pristojnosti drugih LS. - Npr. pri urejanju prostora je nesmiselno, da je mesto dolžno določati o razvoju, država pa izdaja lokacijsko in gradbeno dovoljenje.. - Smiselno tudi, da občina izdaja dovoljenje za javne shode in prireditve, saj le tako lahko nadzoruje dogajanje na svojem območju.. - Mesto Ljubljana kot poseben status - kot glavno mesto sodeluje tudi z drugimi evropskimi glavnimi mesti.

3.4.1996/ Škarje ima v rokah občina

- Komisija za lokalno samoupravo je pripravila mnenje o usodi KS za ustavno sodišče. - Njihov obstoj je v nasprotju z ustavo. - Notranja členitev občin na KS, vaške ali četrtne skupnosti je v domeni občin oziroma njihovih prebivalcev (referendum, če ga zahteva 10% volilcev). Vsaka drugačna rešitev od veljavne, da občina to vprašanje uredi s statutom, bi bila neskladna z ustavo. V pristojnosti občin je tudi to, da s statutom določi, ali bodo skupnosti na njenem območju imele status pravne osebe in v kolikšnem obsegu, za prenesene naloge, ki so v pristojnosti občin, saj izvirnih pristojnosti ne morejo imeti.

7.3.1996/ Reforma še ni končana

- V drugih državah se ne lotevajo hkrati reforme lokalne samouprave in državne uprave. Take reforme trajajo 6-8 let. Vloženi 30 zahtev za ustanovitev občin, 28 za spremembo občinskih meja, za komercialne najemnine ni denarja., problem delitve premoženja.

23.4.1996/ Občine so racionalne pri oblikovanju uprav

- V upravi 2515 zaposlenih, lahko bi jih bilo 2800.

24.4.1996/ KS so temelj demokracije

- Udeleženci javne tribune o LS so se zavzeli za ohranitev KS in ustrežnejšo razporeditev mest in pokrajin. - Kaže da je reforma LS naravnana proti zadnjim ostankom nekdanjega sistema. Država je določila po svoje in občino oskubila večino pristojnosti, čeprav je ustavno sodišče presodilo, da zadev lokalnega

pomena ni mogoče prepustiti državi. V neprijetnem položaju so zlasti mestne občine, ki zaradi okrnjenih pristojnosti ne morejo kakovostno urejati zadev, ki pogosto presegajo mestne okvire. Župani se zavzemajo za zakon o mestni občini.

21.5.1996/ Zakon o mestnih občinah potrebuje veliko dopolnil

- V parlamentu menili, da LS po sedanji zakonodaji sploh ni. - Župani mestnih občin so pred časom oblikovali zakon o mestnih občinah. - Z zakonom naj bi določili naloge mestne občine in državne pristojnosti, ki se nanašajo na razvoj mestnih občin. - Kmalu bo pripravljen zakon o načelih in merilih za prenos pristojnosti iz države na občine, ki posebej obravnava mestne občine.

7.6.1996/ Župani že napovedujejo finančni zlom v občinah

- Država je odvzela občinam vrsto pristojnosti, zato so ostale brez denarja. Državni zbor naj potrdi zakon o mestnih občinah.

16.7.1996/ Nepričakovani dolarji za našo LS

- Svet Evrope in Svetovna banka ponujajo Sloveniji 20000 dolarjev za finančno decentralizacijo

18.7.1996/ Tudi občine bodo lahko imele svoje inšpektorje

- Predlogi za ustanovitev občinskih inšpekcij in njihovo delovanje, določila tudi pogoje, pooblastila, dolžnosti in odgovornosti občinskih inšpektorjev, katerih delovno področje bodo nadzor nad izvajanjem občinskih predpisov in aktov, ki so občinska izvorna pristojnost.

20.7.1996/ Postopek za ustanovitev občin bo trajal leto dni

- Doslej 36 predlogov za ustanovitev novih občin, 1 za združitev in 27 za spremembe občinske meje.. - Sprejet zakon za ustanovitev občin in določitev njihovih meja. Ta zakon je pomemben, ker do konca tega mandata še ne bodo sprejeli zakona o pokrajinah - tega bo potrebno sprejeti zaradi domačih potreb in potreb EU.

30.7.1996/ Konec preprirov o skupnostih

- Ustavno sodišče odločilo, da potrditev pravnega statusa ožjim delom občine ni neskladno z ustavo. - Dvovom o tem, da imajo lahko tudi krajevne, vaške in četrtne skupnosti status pravne osebe ne bi več smelo biti. - Državni zbor bi moral v zakonu o LS, zakonu ki določa finance občine ali v kakem drugem zakonu določiti zastopanje, pooblastila v pravnem prometu, odgovornost svojega dela, pravno nasledstvo občine, prenehanju, omejitve zadolževanja in finančno poslovanje. Navodila bi morala biti obvezna sestavina občinskih statutih, če se občina odloči, da bi ožjim delom podelila status pravne osebe, ostale statusne značilnosti pa bi moral urediti zakon.

24.8.1996/ Do novih občin je možno priti samo po črki zakona

- Za novo občino je potrebno najprej narediti predloge, kjer se predstavi, da občina izpolnjuje zahtevane pogoje. - Navesti razloge, zakaj nova občina. - Do nove občine možno priti po treh etapah: referendum, zakonodajni postopek, postopek konstituiranja nove občine. - Do nove občine le 1x v štirih letih.

5.9.1996/ Župani nemestnih občin opozarjajo in protestirajo

- Kar 58 občinam po letošnjih merilih za zagotovljeno porabo odmerjenega manj državnega denarja kot lani. - Vladni odlok o merilih za delitev nezakonit?

22.9.1996/ Kdor hoče novo občino naj se le podviga

- Čas za vlaganje pobud in ustanovitev novih občin se počasi izteka. - Posebnega izbruha zahtev za nastanek novih občin ni čutiti- Na vladno službo za reformo LS je prišlo 40 pobud za ustanovitev novih občin, med njimi tudi Horjul.

28.10.1996/ Komunalna oskrba po strokovnih merilih

- Država je konec 1991 tedanjim občinskim izvršnim svetom odvzela možnost določanja cen komunalnih storitev, se ves čas spopada z zahtevami po prenosu te pristojnosti spet na lokalne skupnosti.- Občina mora po zakonu organizirati službe pri oskrbi s pitno vodo, čiščenju odpadkov, ravnanju s komunalnimi odpadki, komunalnih odlagališčih, javni snagi, urejanju javnih površin in dimnikarskih storitev.

BOROVNICA

19.1.1995/ Borovniška občina začenja z nič

16.2.1995/ Stiska v borovniški knjižnici

- Knjižnica je bila načrtovana na Vrhniki, vendar je zdaj Borovnica svoja občina.

29.3.1995/ Borovnica dobila svoj statut občine

19.4.1995/ Na Vrhniki in Borovnici so pogozdovali

- Cca 20 ha novih gozdov.

17.5.1995/ Borovniška proračunska sredstva so razporejena

- Vlagali bodo v otroško varstvo, izobraževanje, knjižnico, kulturo, vzdrževanje cest, izgradnja javne razsvetljave, širitev pokopališča

31.5.1995/ Borovničani ne marajo zavetišča za pse v Bistri

1.7.1995/ Inšpektorica prepovedana reja psov na Dolu pri Bistri

- Ni ustreznih higienskih razmer (azil ima 158 psov)

- 19.8.1995/ Podaljšan rok za zaprtje pasjega zavetišča na Dolu
- 27.9.1995/ Borovniška občina se je postavila na lastne noge
- 7.11.1995/ Spet o usodi pasjega azila
- 9.11.1995/ Ekološka taksa tudi za Borovničane
- Do decembra še javna razprava. --Na vrhniški deponiji, kamor vozijo odpadke tudi iz Borovnice, so začeli z ločenim zbiranjem odpadkov. - Veliki stroški za sanacijo stare in pripravo nov edeponije.
- 15.11.1995/ Pritožbe zaradi neustrezne razmejitv emed občinama
- Revizija meja med Vrhniko in Borovnico. V Borovnici nezadovoljni, ker so izgubili 1/3 ozemlja po ločitvi od vrhniške
- 21.11.1995/ izredna seja borovniškega sveta
- 22.11.1995/ V Borovniški občini zbori krajanov.
- 23.11.1995/ Prva lekarna v občini Borovnica
- 14.12.1995/ Borovniški občinski svet je imenoval 5 odborov (za družbeno, komunalno dejavnost, urbanizem, za pritožbe in za gospodarsko dejavnost
- 22.12.1995/ Borovniški svet še ni potrdil odloka o taksah (predlog uvedbe ekološke takse)
- 2.2.1996/ Tudi Borovničani bodo plačevali ekološke takse
- 21.2. 1996/ "Suhorobarska cesta" naj bi segla tudi v Borovnico
- 23.5.1996/ Sprejeli borovniški proračun
- 6.3.1996/ Letos bodo le poskrbeli za del ceste skozi Brezovico
- 12.3.1996/ Na Borovnici so sprejeli proračun
- 19.9.1996/ Osamosvojitve enot vrtca in knjižnice v Borovnici
- 3.10.1996/ Borovniškemu županu so svetniki izrekli nezaupnico
- 15.10.1996/ Vrtec bo treba obnoviti, knjižnico pa sezidati novo
- Z januarjem 1997 se bosta knjižnica in vrtec odcepila od matičnih vrhniških zavodov. - Vrtev ima premalo oddelkov, da bi dleovala samostojno. - Predlagajo da se združita v enoten zavod.
- 22.10.1996/ Borovničani se bojijo fenonila. Sami pa imajo nevarne greznice.
- Tovarna fenonil je na srečo na 3. varnostnem pasu na dplastjo gline, ki preprečuje pronicanje strupov v podtalnico.. - Nujna gradnje kanalizacije v naseljih Breg in Pako, ki sta v drugem varnostnem pasu, pregledati bi bilo potrebno gnojišče in prepoved umetnih škropil in gnojil.
- 25.10.1996/ Tudi v borovniški občini bodo ločevali odpadke
- Uvedba ekološke takse, s katero bi obnovili odlagališče odpadkov.
- 19.11.1996/ Borovniški svetniki spet o županovih spodrsaljajih
- 13.12.1996/ Borovničani se še niso sprijaznili s fenolitom
- Člani vaškega odbora Breg in Pako zahtevajo postopno zaprtje oziroma preselitve kemične tovarne Fenolit iz zaščitene območja borovniškega vodovarstvenega pasu. - Ustanovili društvo za ekologijo in varstvo okolja Borovnica.

BREZOVICA

- 10.2.1995/ Popisali bodo skupnosti in umetnike
- Ustanovili so zvezo za kulturo in turizem
- 24.2.1995/ Organizacija zdravstva na Brezovici
- Začeli so razvijati lastno zdravstveno mrežo. Na OŠ zobozdravnik.
- 3.3.1995/ Zdravstvo v Ljubljani se ne sme odcepiti
- Potrebna povezava zdravstvene službe z Ljubljano. Upravičeni so tudi do ljubljanske urgentne službe, ker so doslej sofinancirali zdravstvo v nekdanji občini.
- 3.3.1995/ V marcu bodo čistili okolje - v okviru turistične zveze Slovenije
- 25.4.1995/ Občina Brezovica ima statut
- Odobrili so denar za asfaltiranje ceste na Rakitni. - Ureditve ceste med Notranjo gorico in Logom. Trije oddelki OŠ Brezovica. - Komunalni prispevek bo odvisen od velikosti objekta, komunalne opremljenosti zemljišča in oddaljenosti od temeljnih vodov.
- 17.3.1995/ Tovornjaki na igrišču v Logu
- Parkirajo okrog športnega igrišča in delno na njem
- 19.5.1995/ Na Brezovici bodo imeli nove KS
- Sedanje KS nameravajo odpraviti do konca letošnjega leta, nato pa ustanoviti nove.

26.5.1995/ Za vse želje ne bo denarja

- Zagotovili denar za družbene dejavnosti, zdravstvo, komunalno, kmetijstvo, varstvo otrok, splošno preventivo, občinsko upravo. - Iz starih KS bodo ustanovili nove. - Odprtje nove asfaltirane ceste Notranje Gorice - Log).

31.5.1995/ Brezovškim KS želijo odpraviti vse pristojnosti

- Zahteve po spremembi statuta pri stvarih, ki se tičejo pristojnosti in pravic KS. - Ko je bil statut že sprejet, se je občinski svet odločil odpraviti stare in ustanoviti nove KS. - Nove bi bile brez pristojnosti in lastnine.

16.6.1995/ KS zahtevajo spremembo statuta občine Brezovice

- Občinski svet pravi, da ustava ne daje KS statusa pravne osebe. - Zbor krajanov na Rakitni, zahtevajo spremembo statuta in razpis volitev.

20.9.1995/ Na Brezovici bodo morali najbrž zmanjšati proračun

27.10.1995/ Decembra volitve v svete KS občine

5.12.1995/ V občini Brezovica pred zimo obnavljajo ceste

12.12.1995/ Javna dela v občini Brezovica

25.1.1995/ Do konca leta nova pošta na Brezovici

30.5.1996/ Brezovčani bodo naredili red pri Podpeškem jezeru

- Sprejeli so odlok o grbu in zastavi. - Določili vrednost točke za izračun nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča (0,06 SIT) vrednost točke za davek od premoženja na posest stavb in prostorov za počitek oziroma rekreacijo pa je 670,42 SIT. - Določiti takso za urejanje prometa v parku Podpeškega jezera. KS lahko takso določi sama. Predlagana je cena 300 SIT.

13.11.1996/ Regijski posvet o komunalni problematiki

- Sosednje občine skušajo najti skupne rešitve za nekatere komunalne težave. Predstavniki sosednjih občin Vrhnika, Logatec, Brezovica, Ig, Dobrova - Horjul Polhov Gradec so se pred nedavnim sestali na prvem regijskem posvetu o komunalni problematiki: največ težav z odlaganjem smeti, pri uvajanju čistejših virov energije in čiščenju odpadnih voda. Organiziran odvoz smeti nima polovica iške občine.

DOBREPOLJE

2.7.1996/ V občini Videm-Dobrepolje ni vsem všeč grb s križem

- Odlok o občinskem grbu in zastavi sprejet. Za nekatere sporen križ na grbu.

DOBROVA - HORJUL - POLHOV GRADEC

9.3.1995/ Šentjost (še) ni nova KS

- Počakali bodo do sprejetja statuta. - Možnost razširitve telefonskega omrežja v Polhograjski dolini in delu Dobrave. - Nova lekarna v Dobravi.

4.4.1995/ V KS Črni vrh so se sprli zaradi asfaltiranja ceste

- Predsednik KS se je odločil asfaltirati stransko cesto, ki pelje do njegovega doma, čeprav je glavna cesta Črni vrh - Polhov Gradec še vedno makadamska. - Krajanji so cesto zaprli.

25.5.1995/ Polovica proračunskega denarja bo šlo v šolstvo

- Največ denarja bo manjkalo za komunalno. - Statut so sprejeli soglasno. - KS so obdržali in ustanovili še eno novo (Šentjošt). - Župan bo opravljal svojo funkcijo nepoklicno.

11.10.1995/ Sestavili so proračun brez primankljaja

- Največ denarja v komunalno, nato izobraževanje, in za otroško varstvo.

13.3.1996/ Polhograščani opremljajo predvsem nemške hotele

- Pohištveno podjetje Hoja izvozi 90% proizvodnje

12.4.1996/ Ravninski in hribovski deli ne spadajo skupaj

- Župan pravi, da občina kot taka kot je, nima perspektive. Nastali naj bi 2 občini: Dobrova-Polhov Gradec in Horjul-Šentjošt. - V občini 5 KS, ki imajo vse pristojnosti, občina pa jim za osnovne dejavnosti ne more zagotoviti dovolj denarja - ključ za delitev denarja je dolžina cest in število ljudi v vasi. - Največ denarja iz proračuna bo šlo za komunalno dejavnost, vzgojo in izobraževanje, VVZ..

11.6.1996/ Primanjkuje jim denarja za komunalno dejavnost

- Sprejeli občinski proračun. Denar za občinske organe, otroško varstvo, kulturo, šport, socialno varstvo, zdravstvo, turizem in drobno gospodarstvo.

DOL

20.12.1995/ Denar za vodovod Dolsko -Senožeti

1.2.1996/ V občini Dol sprejeli osnutek proračuna '96

2.2.1996/ Dolščani ne dajo premoženja

- V KS Dol, Beričevo in Klopce se ne nameravajo sprijazniti z občinskim statutom, ki jim je odvzel status pravne osebe in premoženje, obenem pa je občina ovrgla legitimno pravico do referendumu

29.2.1996/ V občini Dol sprejeli proračun

- Predlog, da bi denar za kmetijstvo vzeli pri gasilcih ni bil sprejet. Letos imajo manj denarja kot lani.

8.3.1996/ Predlog odloka o vaških skupnostih v občini Dol

- Občinski svet naj bi sprejel odlok o vaških skupnostih še ta mesec. - Območja, ki naj bi namesto KS predstavljale vaške skupnosti še niso določena. - Premoženje nekdanjih KS je začasno poobčinjeno se bo preneslo na vaške skupnosti. -Vaška skupnost bo lahko pridobivala prihodke s samoprispevkom in prihodki od premoženja.

24.5.1995/ Na zborih občanov večina za obstoj samostojnih KS

- Le v sedanji KS Dol bi imeli vaško skupnost, vsi drugi pa KS s statutom pravne osebe

30.5.1996/ Kako se bo imenovala skupnost

- V občini Dol še nič dokončnega a o usodi KS

6.6.1996/ V Dolu so ustanovili šolski zavod

- Poleg matične OŠ so v vzgojno in izobraževalnem zavodu še 4 podružnične OŠ.

25.9.1996/ V Dolu višji davek na stavbe

- povečali so vrednost točke za izračun davka (znaša 335,9 SIT, lani 302,54 SIT.

25.9.1996/ Zahteva za ustavno presojo dveh ljubljanskih odlokov

- V občini Dol opozarjajo, da Ljubljana sama ureja zadeve, ki bi jih morale vse nove občine naslendice. - Ne strinjajo se, da je vsa infrastruktura za izvajanje gospodarskih javnih služb v lasti samo mesnte občine Ljubljane. - delitev premoženja 5 ljubljanskih občin in mesta Ljubljane na nove občine bi morali urediti že 30.9.1995.

15.10.1996/ Občina Dol pri Ljubljani ima svoje simbole

- Dobili so grb in zastavo.

24.10.1996/ V občini Dol povečali letošnji proračun

- Več denarja za popravilo cest, nujna vzdrževalna dela, opremo knjižnice za civilno zaščito in kmetijstvo.

29.10.1996/ Jeza zaradi nerazdeljenega premoženja

- Občina ne želi sodelovati v stalni konferenci LS dokler ne bo razdeljeno premoženje nekdanjih ljubljanskih občin

29.10.1996/ V občini Dol 100 ha za pozidavo zemlje

- Vsako zemljišče, ki ni zazidljivo, bodo pred spremembo namebnosti podrobno pregledali.

19.12.1996/ V Dolu sprejeli osnutek proračuna za leto 1997

- Več denarja kot letos za obnovo lokalnih cest, odkup zemljišč za ceste, izdelavo prostorskega plana in odkup zemljišč za položitev sekundarnega vodovoda v Senožetih.

DOMŽALE

24.1.1995/ Konec tudi za dobsko odlagališče odpadkov?

Odlagališče komunalnih odpadkov na Dobu je služilo za vso občino. Po delitvi na nove občine je prišlo do problema. Dobljani pravijo, da za odpadke iz občin Mengeš, Lukovica, Moravče ne bo prostora na njihovi zemlji.

24.2.1995/ Zdravstvo pred razsulom

- Od vsega denarja, ki ga potrebujejo, bi proračun zagotovil le sedmino.

- 3.3.1995/ Kljub ločitvi bo treba sodelovati**
 - Delitev domžalske občine. Komunala bo vsem štirim občinam še vedno skupna (vodovodno omrežje, odlagališče komunalnih odpadkov - dobsko odlagališče). - Dobsko odlagališče bi zaradi trase avtoceste morali razširiti ali premakniti.
- 16.3.1995/ Od Domžal do Blagovice po domžalskem koridorju**
 - Osnutek lokacijskega načrta za AC med Šentjakobom in Blagovico
- 5.4.1995/ Tovarna ne bo več velika onesnaževalka Bistrice**
 - Papirnica Količevo zgradila čistilno napravo. - prispevala tudi občina Domžale.
- 7.4.1995/ Farma Ihan že spušča v Bistrico čistejše odplake**
- 14.4.1995/ Občinski svetniki razgrnili osnutek lokacijskega dovoljenja**
 - Načrt za AC Šentjakob - Blagovica je pomankljiv. - Domžalski občinski svet zahteva od vlade, da zagotovi denar za rekonstrukcijo ceste Črnuče - Depala vas - M10.
- 21.4.1995/ Obnova ceste M10 je za občino Domžale ključna**
 - Kje bo potekala trasa AC in kakšna bo usoda magistralke M10.
- 13.5.1995/ Zaradi del na regionalni še večji zastoj na cesti M-10**
 - dela na regionalni cesti Šentjakob - Domžale v Podgorici in cesti Želodnik - Dob - - Po magistralni cesti LJ-CE se vsak dan vozi čez 32.000 vozil. - Občina ne bo mogla zagotoviti denarja za njeno obnovo, lahko pride do spora z državo.
- 18.5.1995/ Lokacijski načrt za avtocesto ni dober**
- 30.5.1995/ Nerazumne odločitve sveta**
 - Županja nezadovoljna z delom občinskega sveta
- 9.6.1995/ Precejšnja zamuda pri obnovi ceste v Podgorici**
- 15.6.1995/ Cestne zagate v domžalski občini**
 - Načrtovanj avtoceste, širitev magistralne ceste M10 Črnuče Depala vas, cesta Šentjakob - Domžale pri Podgorici, dokončanje magistralke Dob - Želodnik
- 23.6.1995/ V Domžalah so sprejeli statut in proračun hkrati**
- 27.6.1996/ Odprta cesta skozi Podgorico**
- 28.6.1995/ Po obnovi ceste Šentjakob - Domžale na vrsti še obvozne ceste**
 - obnovev cest Pšata - Dragomelj, Dol - Domžale
- 19.9.1995/ Dolga obnova Domžalskega kulturnega doma**
- 21.9.1995/ Kmalu grb in praznik občine Domžale**
- 29.9.1995/ Županja jezna na svetnike**
- 11.10.1995/ Razprava o sporni sežigalnici**
- 17.10.1995/ Trzinska obrtna cona eno samo gradbišče**
 - Je ena največjih in najbolj urejenih v Sloveniji
- 27.10.1995/ V Domžalah sprejeli rebalans proračuna**
- 3.11.1995/ Stalne zagate z lastno udeležbo**
 - V Domžalah 7 OŠ, ena OŠ ima posebni program za območje nekdanje občine in Glasbeno šolo. Težave imajo pri vzdrževanju že obstoječih šol, samoprispevka nimajo.
- 3.11.1995/ Domžalske dijaki bodo le dobili lastno telovadnico.**
- 7.11.1995/ Domžalska županja že umaknila dani veto**
 - Hotela je zadržati sklep o imenovanju urednika, a ga po zakonu ne more.
- 9.11.1995/ V Domžalah ponavljajo tri razpise**
 - za ugodno javno kreditiranje obrti in podjetništva, pospešenega razvoja kmetijskih dopolnilnih dejavnosti in štipendiranje učencev.
- 9.11.1995/ Biološka čistilna naprava v Količevem skoraj nared**
- 14.11.1995/ V Domžalah so naveličani jalovih pogajanj z državo**
 - Pogajanja o gradnji AC skozi domžalsko občino oziroma o začetku rekonstrukcije mag. ceste M-10 med DARS-om, ministrstvom in občino zašla v slepo ulico.
- 15.11.1995/ V Domžalah kmalu center za mlade**
- 24.11.1995/ Za prireditve v decembru poltretji milijon tolarjev**
- 28.11.1995/ Grb in zastava končno tudi za občino Domžale**
- 1.12.1995/ Domžalski grb in zastava sta še vnaprej vprašljiva**
- 1.12.1995/ Maja sredi Domžal odprla blagovno hišo**
- 5.12.1995/ Restavracija MC' Donald's in trgovina Spar v Domžalah**
- 6.12.1995/ Občina Domžale se ne želi odpovedati samskemu domu**
- 12.12.1995/ Občina Domžale ima 63 divjih odlagališč odpadkov**
- 22.12.1995/ V Domžalah sprejeli že drugi rebalans proračuna**
- 11.1.1996/ Prvi turistični urad v občini Domžale**
- 20.1.1996/ Pričetek rekonstrukcije M-10 že jeseni?**
- 23.2.1996/ Krajan Štude s peticijo proti priključku avtoceste**
 - Načrtovana gradnja AC med Šentjakobom in Blagovico povzroča hujša razkranjanja. Krajan Štude zahtevajo, da povezovalno cesto Študa - Ihan prestavijo na obstoječo cesto.

29.2.1996/ Enotna vozovnica za vlak in avtobus je še aktualna

29.2.1996/ Dobsko smetišče pred zaprtjem

- Občine Domžale, Mengeš, Lukovica in Moravče so na nedavni seji podpisale pogodbo, s katero so se zavezale financirati izdelavo strokovnih podlag in tehnične dokumentacije za sanacijo skupnega odlagališča odpadkov na Dobu. - Občini Lukovica in Moravče sta že pristopili k projektu ločenega zbiranja odpadkov.

5.3.1996/ V študi so vse odločnejše proti priključku AC

22.3.1996/ Na Količevem sežigalnici ne bo, bo pa cerkev

26.3.1996/ Zaposeliti bi morali vsaj še 7 knjižničarjev

2.4.1996/ Z novim cestnim odlokom v občini Domžale več reda

- Stanovanjsko - poslovni kompleks SPB! bo dobil status posebne prometne površine, ki bo namenjen le pešcem, za dostavna vozila pa bodo tam veljale omejitve. - Uvedli naj bi tudi posebna parkirna mesta, parkirne ure in prepovedi parkiranja za avtobuse in tovornjake sredi mesta. - referendum o cerkvi na Viru.

19.4.1996/ Občina Domžale sprejela letošnji občinski proračun

- Sprejeli tudi odlok sprememb in dopolnitev prostorskih sestavin dolgoročnega družbenega plana občine Domžale in usmeritve za izvajanje zasebne zdravstvene dejavnosti v občini. Občina bopodlejvala koncesije tistim, ki bodo dejavnost izvajali v ZD Domžale.

25.4.1996/ V domžalski občinski upravi imajo dobre plače

23.5.1996/ Občina Domžale namenja premalo denarja za šport

- Slabo stanje športnih objektov

28.5.1996/ Za svete v 14 KS 249 kandidatov

29.5.1996/ Uvedba enotne vozovnice v občinah vse bližja

- Domžalski svet soglašal s pogodbo o enotni vozovnici na kamničanu in avtoobusih KAM-BUS (Domžale, Lukovica, Kamnik, Moravče in Mengeš). Občine so se zavezale, da bodo subvencionirale enotno vozovnico: krajanji bodo lahko potovali ali z avtobusom ali z vlakom, vozni redi bodo usklajeni in s tem doseči cilj, da bi se ljudje iz osebne preusmerili v javni prevoz.

30.5.1996/ delitev premoženja bivše občine Domžale zastala (Domžale naj dobi 62%, Mengeš 14%, Moravče 12% in Lukovica 12%)

17.6.1996/ Obnovili odsek magistralne ceste M-10 med Dobom in Želodnikom

22.6.1996/ Biološko čistilno napravo danes uradno odprli na Količevem

8.8.1996/ Onesnažene papirniške odplake spet pobelile Kamniško Bistrico

22.8.1996/ Vozili se bomo po novi avtocesti mimo Domžal

- Potrjena različica korigirane domžalske trase. Pri Kompolju bo cestninska postaja, pri Lukovici pa počivališče

25.9.1996/ KS Dragomelj -Pšata hoče imeti novo šolo z igriščem

- Zaradi bližine AC stara šola ne bo primerna za pouk.

5.10.1996/ Rekonstrukcija M-10 skozi Trzin še letos?

- Približno 15 lastnikov zemljišč še vedno ni pripravljenih prodati svojih parcel

10.10.1996/ na Domžalskem črnih odlagališč skoraj ni več

29.10.1996/ V Domžalah sprejeli rebalans proračuna

- Občina ima tudi grb in zastavo. - Proračun je večji kot je bilo načrtovano.

5.12.1996/ Sporna je širitev, ne pa sanacija dobske deponije

GROSUPLJE

6.1.1995/ Ena redkih naših občin, kjer nova oblast deluje

- Nova občina Grosuplje, nekako 1/3 nekdanje, z osrednjim krajem Grosuplje in nekaj manj kot desetimi KS-mi, je iz stare v sedanjo lokalno samoupravo prestopila neboleče in domala neopazno. Občinska uprava bo imela zaposlenih le 15 ljudi. Skrbeti hočejo za uravnotežen razvoj Grosupljega in širšega podeželja (14.000 preb.). Prizadevajo si tudi, da Grosuplje dobi status mesta.

10.1.1995/ V grosupeljski občini o konkretnih načrtih

- Delitev premoženja stare občine na občine Grosuplje, Ivančna gorica in Dobre polje. Velik pritisk Ljubljančanov na to območje. - Težijo k uravnoteženemu razvoju občine in podeželja. -Velik problem pomanjkanje telefonskih priključkov. - razpis za gradnjo in upravljanje komunikacijskega sistema Grosuplje (svoj TV studio). - Razmišljanje o lastnem mesečnem glasilu

31.1.1995/ Zdravstveni dom Grosuplje se bo verjetno osamosvojil

V primestnih občinah se bodo morali že letos odločiti, kako bodo imeli organizirano zdravstvo. Na Škofljici imata zasebnika že zobozdravstveno ambulanto in lekarno

3.3.1995/ V Grosuplju vsaj župan in svetniki vedo, kaj naj delajo

- Nova občina grosuplje 11.000 prebivalcev. Najbolj urejena gospodarska in komunalna infrastruktura in toliko lastnih dohodkov, da bo prisiljena shajati brez dodatka iz državne blagajne. - Drugi dve občini Ivančna gorica in Dobropolje pa bo morala država močno podpreti. - Negativno za nekaj vasi so bile nove občinske meje, ker so jih odrezale od Kočevja in Litije in jih priključile k Ivančni gorici ali Dobropoljski dolini Dolenjskim županom ni prav, da so zgolj uradniki. - Občina Grosuplje edina, ki zbere sama dovolj denarja. - Ivančna gorica in Dobropolje s staro občino Grosuplje večinoma nimata problemov. - Težave z državno upravo.

10.10.1995/ Za boljše šole bo treba seči tudi v lasten žep

21.10.1995/ Za komunalno je premalo denarja.

10.11.1995/ V nedeljo v občini Grosuplje referendum obnovo nekaterih šol

15.11.1995/ V grosupeljski občini proti samopriskupku

29.3.1996/ V Grosupljem vendarle sprejeli osnutek proračuna

4.4.1996/ Občina Grosuplje dobila posojila ekološkega sklada

11.4.1996/ Premalo denarja za vse šole v občini Grosuplje

- 36% učencev obiskuje pouk v dveh izmenah - pomanjkanja šolskih prostorov

16.4.1996/ V grosupeljski občini višje ekološke takse

27.9.1996/ Bo skupno komunalno odlagališče smeti v Brcah?

29.11.1996/ sklep o dleitvi premoženja nekdanje grosupeljske občine

IG

27.1.1995/ Šolo je treba čimprej prenoviti in nadzidati

- Prenova ceste od Iga proti Škofljici in Kureščku. Ureditev javne razsvetljave.

4.5.1995/ Na Igu bodo imeli šest odborov

- Svetniki potrdili statut. - Občinski funkcionarji opravljali delo nepoklicno. - Namesto KS v vsaki vasi vaški odbor, predvideno tudi združevanje odborov več vasi- Imajo 6 odborov (komunala, infrastruktura, gospodarske in družbene dejavnosti, urejanja prostora in varstvo okolja, kmetijstvo, turizem in gostinstvo..

4.5.1995/ Turistični dom v glavnem zaprt

- župan Iga bi moral poskrbeti za dom v Iškem vintgarju

12.5.1995/ Vodovod na Igu je star že več kot 30 let

- na Igu največ težav s komunalno opremljenostjo. - za cesto bodo naredili protiprašno zaščito. - težave tudi pri preskrbi z vodo, včasih okoliške vasi ostanejo brez nje.- Vprašljivo delovanje čistilne naprave. - mesto se primestnih občin otepa - njihove težave jih ne zanimajo več.

21.6.1995/ Na Igu čakajo na skladov denar

- Če ne bo občina dobila več denarja, ga bo dovolj le za šole, vrtce, zdravstvo, socialno varstvo, za komunalno in ceste ga ne bo.

23.6.1995/ Kup težav nad OŠ IG

- Zaprtje stare šole, nova pa za pouk ni primerna (pokvarjena kotlovnica, neprimerna kuhinja), občina nima denarja.

13.7.1995/ Zaščiteni naravni spomenik se počasi prebuja

- Podpeško jezero privablja kopalce

6.10.1995/ Osnutek proračuna občine IG

29.11.1995/ Na igu nova dvojna telefonska govornica

12.12.1995/ Na Igu ne morejo plačati kotlovnice, ki je v OŠ na Igu

19.3.1996/ Krajanj Iške vasi zahtevajo svojo KS

- KS Iška vas je bila odpravljena proti volji krajanov, ki jo sedaj hočejo nazaj in imeti tak status kot prej. - Dobiček od Iškega vintgarja, ki priprada turističnemu društvu Iška vas naj bi ostal v vasi.

14.5.1996/ V občini Ig bodo širili telefonijo

- Novih 1200 priključkov

IVANČNA GORICA

19.1.1995/ Tudi v Ivančni gorici še nimajo pisarn za upravo

Nova občina Ivančna gorica ima 12300 prebivalcev, je podeželska občina, prevladujejo kmečki prebivalci, industrije je malo. V občinski upravi bo zaposlenih 7 ljudi, župan bo delo opravljal nepoklicno.

3.2.1995/ Tajnika ima tudi uprava občine Ivančna gorica

- Skupna občinska uprava občin Grosuplje, Ivančna gorica in Dobreplje (za razvoj malega gospodarstva, urejanje stavbnih zemljišč). - Skupna uprava do konca marca, sedež v Grosupljem. - Grosupeljsko komunalno podjetje naj bo postalo javno podjetje - last vseh treh občin.

15.2.1995/ Meje med občinami skoraj tako zapletene kot državne

- Ljudje iz naselij Sobrač, Pustega Javorja, Sel pri Sobračah, Vrha pri Sobračah in Radanje vasi ne vedo kam spadajo - v litijsko ali ivanjško občino. - Ne vedo v kateri zdravstveni dom naj hodijo

28.2.1995/ Čigavi so novi avtomobili?

- Nekdanja grosupeljska občina je kupila več avtomobilov - ti bi sedaj morali biti skupna last treh novih občin (Ivančna gorica, Grosuplje, Dobreplje).

3.3.1995/ Zposlimo pravnika, ekonomista....

- Ni ljudi za občinsko upravo - pomanjkanje kadrov. - Pomanjkanje prostorov. - Policija ne ve, ali naj ima svojo enoto ali samo pisarno. - Nujnost obnove cest, telefonije. - Razvoj vidijo v kmetijstvu, drobnem gospodarstvu, turizmu

5.5.1995/ Proračun Ivančne gorice bo premajhen za vse želje

- Denar namenjen za ceste na območju občine (lokalne, krajevne, gozdne, regionalne). - Občina pričakuje državna sredstva iz sklada za regionalni razvoj

16.6.1995/ V občini Ivančna gorica končno sprejeli proračun

- Povečanje sredstev v kmetijstvu. - Modernizacija lokalne ceste Višnje - bakrc.

21.6.1995/ Tudi v Ivančni gorici so določili nove cene vrtec

28.6.1995/ V Stehanu imajo eno redkih ustrezno urejenih deponij

29.9.1995/ Svetniki Ivančne Gorice izvolili še podžupana

4.10.1995/ Župan Ivančne Gorice razpisal volitve v KS

- volitve v 12 KS, mandat bo trajal 4 leta. - Zradai prevleikih pooblastil, ki jih osnutek statuta predvideva za KS se nekateri bojijo, da bi s eutegnile prerasti v nove občine. KS lahko razpolagajo z občinskim denarjem.

3.11.1995/ V Ivančni Gori izbirajo občinsko zastavo in grb

8.11.1995/ Ivančane je razburil sklad stavbnih zemljišč

12.12.1995/ Tudi v Ivančni gorici so spremenili proračun

13.12.1995/ Za skupen sklad malega gospodarstva

19.12.1995/ Ivančani imajo zastavo in grb

6.1.1996/ Kar dva rebalansa proračuna

17.1.1996/ Na dolenjki tudi letališče?

- predlogi o prilagoditvah odseka avtoceste Višnja gora - Bič v vojaške namene je med krajani Doba pri Šentvidu povzročil val nezadovoljstva

19.1.1996/ Sporna delitev premoženja

- Občina Ivančna gorica zavrača predlog o začasnem prenosu nerazdeljenega premoženja na grosupeljsko občino.

7.2.1996/ Proti letališču na cesti

13.2.1996/ Proti predlogi za razpustitev skupnega sklada

- Območna obrtna zbornica in združenje podjetnikov iz Grosupljega nasprotujeta razpustitvi sklada za razvoj malega gospodarstva, ker bi sprejetje odloka onemogočilo nadaljevanje dela sklada na območju ivanjške, grosupeljske in dobrepoljske občine.

6.3.1996/ V Ivančni gorici sprejeli osnutek proračuna za letos

15.3.1996/ Pobuda za petkrat višji davek na počitniške hiše

27.3.1996/ Nič kaj dobre napovedi za telefonijo v ivanški občini

24.4.1996/ Ivanjški župan si je kupil avto brez javnega razpisa

9.10.1996/ Naporna delitev premoženja

- Svetniki prepričani, da bi občina od nekdanje grosupeljske občine lahko iztožila več.

16.10.1996/ Ivančani zahtevajo večji davek na premoženje

- Svetniki menijo, da so lastniki počitniških hiš premalo obdavčeni

23.12.1996/ Sporazum treh občin o delitvi premoženja

- Premoženje bivše občine Grosuplje je po skoraj dveh letih trdnih pogajanj končno razdeljeno. delili so ga glede na število prebivalcev in po lokaciji. Ivančani bodo 50% prejeli v nepremičninah. Dobrepoljci so se odločili le za denar.

KAMNIK

4.1.1995/ Kamnik se bo le povzpел iz turistične anonimnosti

V minulem letu so pripravili več kot 120 turističnih prireditev. Postali so zmagovalci v ocenjevanju krajev s prehodnim turizmom in med slovenskimi izletniškimi kraji v letu 1994.

25.1.1995/ Samoprispevek je še sporen

Ustavno sodišče je začasno ustavilo pobiranje samoprispevka za telovadnico v Komendi. Dvomljiv je izid referendumu, nejasen pa tudi novi status KS.

19.1.1995/ Kamničan bo od februarja vozil nekoliko poredkeje

Opustili bodo 10 dodatnih vlakov, ki so med delavniki vozili med Ljubljano in Domžalami. Novi vozni red: med Kamnik-Ljubljana 19 vlakov, Ljubljana Kamnik 17, sobote 11.

2.2.1995/ Kamniški KAM-BUS jezijo sobotni in nedeljski vlaki

- KAM-BUS poskrbi za prevoze od 8000 - 10 000 potnikov. Jezi jih, da država subvencionira železnice, njih pa ne.

14.2.1995/ Občino bo opravljal tajnik

- Sprejeli statutarni sklep

23.3.1995/ Denacionalizirana posestva hočejo novi lastniki zdaj obdelovati sami

- Kmetje iz okolice Kamnika (Duplica) so s 36 traktorji čez noč preorali 29 ha njiv, ki so jih dobili v last, ne pa tudi v posest.

23.3.1995/ Nepokrite obveznosti v kamniškem proračunu

- Dolgujejo veliko denarja zaradi naupa objekta za potrebe vrtca, za investicije, za vzdrževanje komunalne infrastrukture, vlaganje v objekte na Veliki planini ..).

21.4.1995/ V Kamniku sprejeli proračunski osnutek

- Za naložbe v nekaterih KS premalo denarja

5.5.1995/ Po obnovljeni Šutni stekel še osebni promet

- Napeljevanje vodovodnih in plinovodnih priključkov in zamenjava dotrajanih kanalizacijskih cevi na Šutni - položili in zamenjali bodo tudi nove telefonske in električne napeljave in priključke.

9.5.1995/ Kamničani si želijo promet skozi Šutno

26.5.1995/ Kamniški svet sprejel nov statut in proračun

7.6.1995/ Zakaj takšno hitenje pri obnovi Kamniške Šutnje

30.6.1995/ Člani odborov niso sporni, promet po Šutni pa je še

- Promet po Šutni bo zaprt, uresničiti bo treba prometno ureditev v okoliških ulicah in speljati projekt kamniške zahodne obvoznice. - Sprejetje komunalnih pristojbin za uporabnika vodovoda: kanalizacije, odvoza in odlaganje odpadkov, čiščenje odpadnih voda.

21.7.1995/ V Kamniku uvedli sporne komunalne takse

- Krajanj nasprotujejo naložbi v kompostarno v jami Suhadole, kjer je zdaj prekladna postaja za komunalne odpadke

5.10.1995/ Pločniki in cesta na Šutni so katastrofalni

13.10.1995/ Obnova lekarne v Kamniku

15.11.1995/ KAM-BUS iz Kamnika izgublja svoje potnike

- Z avtobusi imajo 102 prihoda na ljubljansko območje. - Gospodarska škoda zaradi Tomačevskega rondoja - potniki pridjejo v Ljubljano z eno-urno zamudo.

24.11.1995/ Ista vozovnica za vlak in avtobus?

6.12.1995/ Več zahtev za ureditev prometa na cesti M-10

- (prometni zastoji na cesti M-10 LJ-CE so posledica gradnje S ljub.obvoznice. Zato se je znatno povečal promet na Kamnik.

7.12.1995/ Občina Kamnik je lastnica precejšnjega premoženja

- v lasti skoraj 200 objektov, 140 stanovanj.

8.12.1995/ V občini Kamnik sprejeli rebalans proračuna

12.12.1995/ V stranjah bodo odprli novo pošto

13.12.1995/ Novi najemniki Šimnovca že po tednu dni na suhem

- Kmalu po podpisu najemne pogodbe za gostišče Šimnovec na Veliki planini so v občini Kamnik ugotovili, da so podpisali "neveljavno" pogodbo. Podjetje Induplati se je odločilo, da se najemništvu odpove.

22.12.1995/ V Kamniku so imenovali podžupana

17.1.1996/ brez enotne vozovnice le še s Kamničanom in avtom

- Predstavniki občin Domžale, Kamnik, Mengeš, Vodice, Ministrstva za promet in zveze, slovenskih železnic in avtobusno podjetje KAM-BUS se pogovarjajo o poenotenju vozovnic.

26.1.1996/ mesečne za avtobus naj bi veljale tudi za Kamničana

14.2.1996/ Stol prodaja kulturni dom na Duplici pri Kamniku

22.2.1996/ Prodaja doma buri duhove

1.3.1996/ Občina Kamnik ob odkupu Utokovih stavb "prekratka"

- Za objekte propadlega Utoka je na javni dražbi ljubljansko zasebno podjetje ponudilo več kot kamniška občina

13.3.1996/ Ali bo občina Kamnik na Šutni zgradila hotel?

- Občina odkupila stavbo na Šutni, kjer bo naredila hotel z restavracijo in 25 parkirišči. Tu bodo tudi lokali.

29.3.1996/ Denar sklada stavbnih zemljišč bi kar vsi delili

8.5.1996/ Tuhinjski dolini se morda obeta turistični razcvet

- Poskusne vrtine pokazale, da je pod zemljo pravo bogastvo tople zdravilne vode.

10.5.1996/ V Kamniku so le sprejeli letošnji občinski proračun

22.5.1996/ V Snoviku bo termalno zdravilišče

19.6.1996/ Nova ponudba v poletni sezoni

- Na Veliki planini. - Tudi nove cene za nihajko in sedežnico.

27.6.1996/ Volitve svetov KS v občini Kamnik.

- V 25 svetih KS so volili 228 članov. - Izglasovali 4 samoprispevke, sprejeli samoprispevek za KS Mekinje, Sela, Tuhinj in Pšajnovica

LITIJA

10.1.1995/ Poštarji lahko vidijo le 3x na teden

- Prebivalci Velike Štange dobivajo pošto le ob ponedeljkih, torkih, sredah

11.1.1995/ Kljub obljubam sta ambulanti zaprti

- Dole pri Litiji nimajo zobne ambulante, zato morajo pacienti hoditi v litijski zdravstveni dom.

25.1.1995/ Tudi Štangarji v svetu nimajo svojega človeka

- Štangarji so nezadovoljni, ker nimajo svojega predstavnika v litijskem svetu, ki bi zastopal njihove interese. Menijo, da se bo razvoj njihovega kraja tako upočasnil ali celo ustavil. Krivdo valijo na Volilni zakon.

3.3.1995/ Zadušili se bomo v smeteh

- Na območju litijske občine je toliko črnih smetišč, da jih sploh ne štejejo več. - Kljub 19 000 prebivalcev še vedno nimajo urejenega komunalnega odlagališča odpadkov. - Menijo, da je v Litiji čez 500 divjih odlagališč. - težnje po izgraditvi deponije, ki bi bila tudi regionalnega značaja.

21.3.1995/ Nižja vrednost točke za stavbna zemljišča v Litiji

27.3.1995/ Kdo bo plačal 354 milj. tolarjev litijskega dolga?

- Obveznosti občine do novomeškega cestnega podjetja. - Pričakujejo da bo prišlo do blokade žiro računa nove občine.

28.3.1995/ V Litiji velike zagate zaradi cestnih posojil

4.4.1995/ Pošta na Dolah in Polšniku tudi ob sobotah

5.4.1995/ Štiri ovadbe zaradi suma o čezmernem zadolževanju

- Litajska občina do grla v dolgovih. Sredstva naj bi bila porabljena ne le samo za občinske namene.

5.4.1995/ V litijski občini je zdaj aktivnih 11 plazov

- občina prosi za pomoč pri sanaciji Ministrstvo za okolje in prostor.

11.4.1995/ Ali naj bo KS pravna oseba?

- V litijskem svetu se zvezemajo, da bi bila KS pravna oseba, ki se sme zadolževati le s soglasjem občinskega sveta.

14.4.1995/ Pri nas ne boste imeli odlagališča odpadkov

- Na pobudo KS Jablaniška dolina so se na sestanku sestali Brežani in Tentišani. Protestirali so zaradi izbrane lokacije možnega odlagališča regijskih odpadkov v njihovi KS in tudi zato, ker so na skrivaj določili lokacijo na njihovem območju.

20.4.1995/ Nekaj novih telefonov le v Litiji in Šmartnem

- Predvidenih 100-150 priključkov. V drugih krajih občine kraji telefona še ne bodo dobili.

22.4.1995/ Zaradi dolgov blokiran račun Litijske občine

25.4.1995/ Deponijo imejte kar pred občinsko stavbo

- Opozorilo občinskemu svetu, da lokacija Breg ni primerna za odlagališče odpadkov. Že leta 1997 bo ponviško divje občinsko odlagališče prepolno.

9.5.1995/ Odhodi iz zdravstvenega doma Litija

- 11.5.1995/ Litijani grozijo z zaporo magistralne ceste**
 - Občani ogorčeni, ker kljub gostoti prometa na magistralni cesti M10-9, ki je njihova edina povezava s prestolnico, še vedno niso začeli širiti 11 km dolgega cestnega odseka od Spodnjih Ribč do Litije. Idejni projekt pripravljen že pred štirimi leti.
- 17.5.1995/ Opeharjeni prebivalci Jablaniške doline**
 - Čeprav so krajani Jablaniških Laz, Bakovice in Dolgega Brdasami zbrali denar za asfalt krajevne ceste, ga še vedno nimajo. .
- 23.5.1995/ V Litiji zmanjkal en glas za sprejetje statuta**
- 24.5.1995/ Vse pestrejša litijska afera**
 - občina ne dolguje samo novomeškemu cestnemu podjetju, ampak tudi ljubljanski SCT (asfaltiranje ceste Jevnica - Zg. jevnica, Javnica - Kališče - Kresniški vrh).
- 25.5.1995/ Sedanja litijska občina se skuša otresti bremen**
- 26.5.1995/ Tudi litijski učitelji so se odločili za stavko**
- 31.5.1995/ cevi litijskega vodovoda pokajo že preveč pogosto**
- 2.6.1995/ Spet počila cev litijskega vodovoda**
 - slaba kvaliteta cevi
- 8.6.1995/ Litijska občina išče pomoč pri poslancih**
 - namen sestanka seznaniti poslance o težkih finančnih razmerah v katere je občina zabredla zaradi čezmernega zadolževanja v preteklih letih
- 13.6.1995/ občina Litija dobila statut**
- 14.6.1995/ Občina Zagorje zahteva od litijske plačilo dolga**
- 16.6.1995/ demografsko ogrožena kar dve trtjini občine**
- 27.6.1995/ Kostanjevičani se hočejo odcepiti od občine Litija**
 - naselje Kostanjevica hoče v Trebanjsko občino zaradi slabe cestne povezave - vedno so bili bolj povezani z Dolenjsko.
- 6.7.1995/ Konec iluzij za zadolžene litijske občine**
 - občina se bo morala sama postaviti na noge - ne more upati na državno pomoč
- 10.7.1995/ Vodovodne cevi bodo še pokale**
 - v Litiji bi radi uvedli vodno takso, vendar za to ni zakonske podlage.
- 1.9.1995/ V Litiji so le sprejeli proračun**
- 26.9.1995/ Znova odprti ambulanti na Gabrovki in Dolah**
- 27.9.1995/ Pobuda za ustanovitev drugačne litijske občine**
 - Obe litijski KS in še 4 druge bi se rade odcepile iz sedanje litijske občine (KS Levi in Desni breg, Sava, Vače, Hotič in Jablanica)
- 3.10.1995/ Konjšica se je odcepila od Polšniške skupnosti**
 - Konjšica bo po novem 19.litijska KS. Odločitev občanov na lanskem referendumu.
- 11.10.1995/ Ribčani so jezni zaradi občinske "radodarnosti".**
- 24.10.1995/ V Litijski občini se bo voda zelo podražila**
 - Od sedanjih 23 SIT na 80 SIT/m3
- 25.10.1995/ V Litiji se že pripravljajo na plinifikacijo**
- 17.11.1995/ Litijani si želijo živeti v enotni mwstni občini**
 - Dve KS želita enotno mestno občino. - Želijo izvedbo referenduma.
- 28.11.1995/ Litijani grozijo z zaporo magistralne ceste M10-9**
 - Potrebna rekonstrukcija ceste na odseku pri Ribčah, kjer že velja prepoved vožnje s tovornjaki
- 29.11.1995/ V Litiji spremenili občinski statut**
 - Kljub vladni prepovedi, bo občina določila ceno pitne vode. - Spremenili tuid statut: po novem bo mandatna doba 2 in ne več 4 leta.
- 20.12.1995/ Občina Litija dolžna vrtcem kar 35 milj. SIT.**
- 20.12.1995/ Ambulanti na Dolah in v Gabrovki**
- 31.1.1996/ Dražja voda v litijski občini čez leto.**
- 31.1.1996/ Odlok o plinifikaciji litijske občine**
 - Gospodinjstva za priključek 1000 DEM
- 31.1.1996/ Ribčani so se uprli delitvi kraja**
 - Podpisi proti razdelitvi že tako majhnih Ribč na Spodnje in Zgornje
- 6.2.1996/ Hotičani proti odloku o vodarini**
 - V KS Hotič so zgradili vodovod sami in ga ne nameravajo prepustiti komunalni. - So proti enotni podražitvi vode v občini, ki naj bi s epodražila za 400 %.
- 14.2.1996/ V Litiji so spremenili statut**
 - Predlagana združitev dveh KS v mestno skupnost, predviden referendum
- 14.2.1996/ Ali litijskemu športu grozi popolna revščina?**
 - Iz letošnjega proračuna izpadlo financiranje šolskih športnih društev

16.2.1996/ Osnutek litijskega proračuna

28.2.1996/ Dve podjetji imata pri litijski občini velik dolg

- S predilnico in lesno so se dogovorili samo za odlog ne pa odpis dolgov, ker podjetji zaradi težav nista zmogli plačati nadomestila za uporabo stavbnih zemljišč

5.3.1996/ Vrednost točke stavbnih zemljišč v Litiji je 1,14 tolarja

12.3.1996/ V nedeljo bo referendum za mestno skupnost Litija

13.3.1996/ Javorčani zahtevajo svojo KS

- Že lani so krajanje Javorje, Felič vrha, Leskovice, Perovega sela in vasi Vrata poslali na litijski občinski svet vlogo za odcepitev od sedanje KS Vinterjevec.

14.3.1996/ Občina Litija računa na denar za demografsko ogrožena območja

14.3.1996/ V Ribčah se z delitvijo kraja niso sprijaznili

26.3.1996/ Litija vendarle ima odlok o volitvah v KS

4.4.1996/ Inšpektorica je ukazala zapreti "šolski" prostor

- Zaradi prepovedi pouka v neprimernem prostoru združenega doma imajo v Jevnici dvoizmenski pouk.

5.4.1996/ Litijani se boje politične navezave v zasavsko smer

- Litijska občina ima pri ustanovitvi Zasavskega regionalnega pospeševalnega centra 3% kapitala družbe - gre za gospodarsko sodelovanje. - Omenjajo tudi zametke pokrajine, kamor pa se Litija ne šteje - bolj težijo k Ljubljani kot pa k Trbovljam.

14.5.1996/ Litijski občinski svet je sprejel letošnji proračun

29.5.1996/ Vodoovodne cevi v Litiji spet pokajo

- Za popravilo nezanesljivega vodovoda ni v litijski občini niti tolarja. - Nekateri predeli mesta občasno brez vode.

5.6.1996/ V litijski občini bodo volili nove svete KS

- Volilci v 17 krajevnih in eni mestni skupnosti bodo izbirali med 253 člani sveta.

11.6.1996/ Stanovanja namesto denarja

- Ke rlijska lesna industrija žr nrkaj časa nima denarja za plačilo nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča bo občina prodala tri stanovanca.

18.6.1996/ Kmetije prerašča grmovje

- V hribovskih predelih litijske občine je vse več zapuščenih posestev: mladi so odšli v dolino. - Poziv litijskim kmetijskim zadrugama da zmanjšajo trgovske mreže - odkupovale naj bi pridelke in meso, mleko predvsem iz litijske občine.

27.6.1996/ Litijska sindikalna dvorana končno le dobila gospodarja

- Prevzel jo je občinski zavod za izobraževanje in kulturo. - Dvorana dobila prepotrebne gospodarja, ki bo skušal urediti zmanjšavo notranjščine, zgradba skoraj povsem propadla.

27.6.1996/ Divje odlagališče v bližini Litiji

- Čeprav občina šteje 19000 prebivalcev nima urejenega komunalnega odlagališča odpadkov.

17.9.1996/ V Kresnicah morajo pitno vodo obvezno prekuhavati

- Julijska analiza j epokazala, da so v njej bakterije fekalnega izvora. Potrebna bo sanacija vodovoda.

18.9.1996/ Cevi litijskega vodovoda so letos že 10x počile

- Po nedavnem izlitju gnojnice blizu vodovodnega zajetja bopotrebno 30 dni opravljati fiziklno - kemične - biološke raziskave na vodovodu. - Sanirati bopotrebno 13 km vodovoda.

20.9.1996/ Posodobitev železniške postaje v Litiji

- Podhod do konca leta 1997, denar bo dala tudi občina.

11.10.1996/ Litijanom ne bo treba več prekuhavati vode.

- Nevarnost onesnaženja vodnega zajetja je mimo. - V kresnicah je voda še vedno oporečna. -Glavnega onesnaževalca še niso našli. -Slabo vzdrževanje rezervoarjev in dotrajane vodovodne cevi.

23.10.1996/ Komunalci bodo odvažali smeti tudi v Kresnicah

- Na zahtevo številnih krajanov bodo litijski komunalci že v novembru odvažali smeti tudi v Kresnicah.

5.11.1996/ Gradnja vodnega zbiralnika na Svibnu se je že začela

- Po predvidevanjih bo sezidan do prihodnje jeseni. - Tako bodo komunalci zadovoljili zahteve številnih Litijanov po nemoteni oskrbi s pritno vodo predvsem v višjih nadstropjih stanovanj - blokov.

6.11.1996/ Pravilnik o posojilih za podjetnike v litijski občini

- S pomočjo drobnega gospodarstva in turizma bo občina skušala zavreti naraščanje brezposelnosti.- Posojila iz sredstev proračuna.

4.12.1996/ Za šport v Litiji vse manj denarja

10.12.1996/ Dražja nadomestila za zemljišča v občini Litija

- V prihodnjem bo točka za izračun nadomestila vredna 1,2 SIT (letos 1,14 SIT). - Je med dražjimi v državi.

17.12.1996/ So pobude za razdelitev litijske občine uresničljive?

- Občinski svet prepustil presojo predlogov za ustanovitev novih občin vladni službi. Mestna skupnost Litija je predlagala razdelitev sedanje občine na dve novi: Litijo in Šmartno pri Litiji. - Vloga za ustanovitev občin iz KS Šmartno pri Litiji, Kresnic (območje kresniške, jevniške in ribčenske KS) in iz KS Dole pri Litiji. Krajanje naselja Kostanjevica pa se želijo odcepiti iz KS Dole pri Litiji in priključiti k trebanjski občini. - Predlogi so še neuskklajeni. - Vladna služba za reformo LS ne bo podprla nobenega predloga za ustanovitev novih občin - Menijo da težav demografsko ogroženih območij ne bodo reševali z ustanavljanjem občin Litije in Šmartno pri Litiji. Menijo da se bosta morali mesti zaradi zemljepisne bližine združiti.

LJUBLJANA

6.1.1995/ V osrednji Sloveniji za zdaj olastninjenih 34 podjetij.

- Potrjen program za lastninjenje ima na ljubljanskem območju več kot 170 podjetij - 7 javnih

17.1.1995/ ZLSD zahteva pregled dela nekdanje oblasti

19.1.1995/ Mesto še ne more novim občinam razdeliti denarja

20.1.1995/ Statutarni sklep mestne občine Ljubljana sprejet

Večina svetnikov ni upoštevala razlage vladne službe za lokalno samoupravo niti finančnega ministrstva

24.1.1995/ Svet županov kritizira vlado in državni zbor

- župani kritični do dela vlade, veliko praznine v zakonodaji o lokalni samoupravi, nedefinirane razmejitvene pristojnosti me džupanom in mestnim svetom, vloga podžupana, občinskih odborov itd

24.1.1995/ Župan izdal dve odredbi

- Dr. D.Rupelj meni, da sta statutarni sklep in sklep o začasnem financiranju nezakonita.

24.1.1995/ Denar novih občin v eni vreči

- Župani občin nastalih na območju nekdanje Ljubljane se bodo morali odločiti ali bodo mestne službe, ki so doslej opravljale zanje naloge na področju urbanizma, komunalne, družbenih dejavnosti, zdravstva, socialnega varstva.. obdržale te naloge tudi v prehodnem obdobju ali ne. Podpisati morajo pooblastilo na podlagi katerega bo mesnta finančna služba lahko razdelila denar, ki se zbira na posebnem računu mesta.

26.1.1995/ Iz centra Ledina nastaja središče gostiln in bifejev

27/1.1995/ Idejni projekt za zavetišče

Prizadevanje za regijsko živalsko središče

23.1.1995/ Novi prostori za študente (septembra odprtih 180 novih ležišč)

1.2.1995/ Odslej odbor predsednikov mestnih in občinskih svetov

- V nasprotju z župani, sveti ne sodelujejo v pripravah za spremembo zakonodaje o lokalni samoupravi.

2.2.1995/ Županova ugovora veljata

- Zadrževanje statutarnega sklepa mestne občine. - Zadrževanje odloka o začasnem financiranju naloge mestne občine do sprejetja proračuna za letošnje leto. Zadrževanje zahteval župan Rupel.

3.2.1995/ Jasneje opredeljene naloge županov in občinskih svetov

- Za zagotovitev tekočega in usklajenega delovanja mestnih svetov in županov je služba vlade za lokalno samoupravo pripravila predlog zakona o spremembah in dopolnitvah zakona o lokalni samoupravi. Sprejet naj bi bil februarja.

3.2.1995/ Svetniki so zelo na hitro sprejeli statutarni sklep

9.2.1995/ Nove občine so dobil približno 1,5 milijarde SIT

- Župani občin Ljubljana, Brezovica, Dobrova-Horjul-Polhov gradec, Dol pri Ljubljani, Ig, Medvode, Škofljica, Velike lašče in Vodice so podpisali dogovor o razpolaganju s sredstvi za financiranje občin za l.1995.

10.2.1995/ Več pristojnosti županom

- Vlada predlaga spremembe in dopolnitve zakona o lokalni samoupravi

13.2.1995/ Znova bitke za nove občine

- V središču pozornosti so spori med župani in sveti, toda marsikje še niso rešili vprašanja: nezadovoljstva z novo občino.

14.2.1995/ Delodajalci lani iskali 45.352 novih delavcev

- Povpraševanje po delavcih s prvo in drugo stropnjo izobrazbe.

- 14.2.1995/ Mesto se razteza daleč na obrobje**
 - med mestom in okoliškimi občinami je nujno sodelovanje na področju gradnje, vzdrževanja infrastrukturnih objektov in naprav, usklajevanje cestnih in prometnih tokov, skrb za okolje... zaradi potreb prebivalcev na tem območju.
- 15.2.1995/ Januarja je v večina starih občin manj brezposelnih**
 - Brezposelni (Lj-Šiška 4593, Lj-Vič-Rudnik 4204, Lj-Moste - Polje 4149, Lj-Bežigrad 3348, Lj - Center 1316, Litija 1072, Domžale 2326, Kamnik 1504, Grosuplja 1341.
- 17.2.1995/ Za avtocesto ne bi dali denarja**
 - Za bodočo AC bi mestni svet prispeval zemljišča, gramoz. Mestna občina Ljubljana prispevala že več kot 3,2 milijarde SIT.
- 22.2.1995/ Delo v ljubljanskih KS vsak dan bolj zamira**
 - Usoda KS v sedANJI ljubljanski občini je povsem negotova. Nov lokalni časnik za Ljubljance.
- 23.2.1995/ Lokalna samouprava je spet vnesla zmedo med poslance**
 - Problemi na področju šolstva in zakona o lokalni samoupravi
- 28.2.1995/ Občinski svetniki se čutijo zapostavljene**
 - Poslali odprto protestno pismo komisiji za loklano samoupravo.
- 1.3.1995/ Spopad med občinskimi sveti in župani končan?**
 - Sprejeta dopolnila zakona o loklani samoupravi - jasneje so določena pristojnosti župana. Podaljšani roki za sprejetje statuta občin.
- 10.3.1995/ Mestna občina je v številkah**
 - površina 26.249 ha, št. prebivalcev l. 1991 je 272637. Prebivalci po narodnosti: Slovenci: 212697, Srbi: 17003, Hrvati: 10812, Muslimani: 7882.Število naselij: 42, število ulic 1544, štev. hišnih števil 33427, število nezaposlenih l. 1994: 17878.
- 17.3.1995/ Na lokacijska dovoljenja je treba čakati tri mesece**
 - Povečalo se je število vlog črnograditeljev.
- 28.3.1995/ Tajnik je napovedal tudi centralizacijo več služb**
 - Prišlo bi do večje učinkovitosti in decentralizacije dela mestne uprave na sedežih nekdanjih ljubljanskih občin
- 30.3.1995/ Lokalna samouprava ni bila dovolj domišljena**
 - Sestanek na Brdu pri Kranju. Delitev na občine se je odvijala prehitro, brez oblikovanja vmesne stopnje - regionalne ravni, tako se še bolj krepi centralizem države in s tem večanje razlik v razvitosti posameznih območjih.
- 31.3.1995/ Mesto bo dalo zemljo za avtoceste**
- 31.3.1995/ Tokrat so si svetniki naložili preveč dela**
 - Mestni statut v obliki delovnega osnutka. Še enkrat o sistematizaciji del mestne uprave.
- 4.4.1995/ Sejnina naj bi znašala 2000 - 6000 SIT**
 - Svetniki novih občin pričakujejo pojasnila o domnevem prikitem poslovanju nekdanjega IS Vič.
- 12.4.1995/ Člani prejšnjega IS Vič pojasnevali proračun.**
- 12.4.1995/ Tržnica v BTC preseгла pričakovanja**
- 20.4.1995/ Osnutek statuta določa županjevanje kot poklic**
 - Razpravljanje okrog mestne uprave
- 4.5.1995/ Do požupanov se zdaj pride le po telefonu**
- 11.5.1995/ Zaprta regionalna, zatrpane uradne obvozne ceste in spor zaradi neuradne obvoznice**
 - Obnova regionalne ceste Šentjakob - Domžale prinesla zaplete. - Prebivalci Pšate v dveh taborih (prvi bi loklano cesto Pšata - Dragomelj zaprli za ves promet, drugi ne.)
- 16.5.1995/ Za naložbe v zdravstvu, vrtcih, kulturi ne bo mestnega denarja**
- 17.5.1995/ resen opomin mestni oblasti**
- 19.5.1995/ LPP pripravil predlog višjih cen za prevoz**
- 19.5.1995/ Županovo odredbo bodo poslali ustavnemu sodišču**
 - do konca meseca naj bi sprejeli statut mesnte občine.
- 19.5.1995/ Nevzdržne razmere ob Ižanski cesti**
 - za del naselja bi bilo treba zgraditi kanalizacijo, za del pa skupno greznico
- 24.5.1995/ V mestnem statutu še nekaj nejasnosti**
 - kakšne bood pristojnosti župana in mestnega sveta? - Ali bo nadzorni odbor imel poklicne člane? - Kakšna bo organizacija in delovanje četrtnih in krajevnih skupnosti?
- 24.5.1995/ Glavni krivec za izgubo je direktor ZD Ljubljana**
- 24.5.1995/ Mesto je dalo zemljo za avtocesto**
 - mestni svet je odstopil državno zemljišče za grandjo S obvoznice Tomačevo - Zadoborva
- 31.5.1995/ Mestna uprava namerava zaposliti 500 uslužbencev.**
- 1.6.1995/ mesnti svet sprejel statut Ljubljane**
- 1.6.1995/ za odpadke naj bi skrbele občine**
- 1.6.1995/ V mestni upravi bo 14 oddelkov**
- 6.6.1995/ Tudi županu ni všeč tak mestni prevoz**

- 8.6.1995/ Mesto nič, minister nič**
 - ZD Ljubljane je v precejšnjih težavah. - Čakalne dobe pri zdravnikih se daljšajo.
- 9.6.1995/ Avstriji in Nizozeci radi gradili mesnt egaraže**
 - 7 možnih lokacij za podzemne garaže. Obravnava lokalne samouprave o notranji členitvi mesta. Predlogi za 91 četrtnih skupnosti, za oblikovanje četrti v nekdanjih 5 ljubljanskih občinah.
- 9.6.1995/ Do zdaj le ena uradna pobuda za priključitev**
 - - Pobuda iz občine Škofljica. - Opriključitvi k mestni občini razmišljajo tudi v Dolskem, Vnanjih in Notranjih goricah. - Predstavniki KS Šentvid, Vižmarje - Brod, Gunclje - Male Vižmarje in Stanežiče - Medno pa so predstavnikom MOL povedali, da se bi rade njihove KS odcepile. - Ljubljana je za priključitev Škofljice, ker bi se tako lahko širila na to obrobje.
- 15.6.1995/ Ljubljanski svetniki so si ogledali deponijo Barje**
 - program za širitev odlagališča
- 16.6.1995/ Podjetje LPP mora vsako leto kupiti 31 avtobusov**
- 21.6.1995/ Pri mestnem koritu ni za vse dovolj prostora**
 - zaradi LPP bi se moralo mesto zadolžiti ali pa podražiti prevoz
- 22.6.1995/ V LPP še nimajo večine obljubljenega denarja**
- 27.6.1995/ Industrija je že opešala**
 - položaj gospodarstva v ljubljanski regiji ni obetaven
- 30.6.1995/ Bodo ostale adaptacije šol spet na papirju?**
 - inšpektorji grozijo z zapiranjem šol. - mesto namerava dati svoj delež denarja, kaj pa država?
- 6.7.1995/ Bežigrajska zapuščina na mestnem svetu**
 - Mestni svet naj bi odločil, ali bodo na kamniški progi še kaj gradili ali ne.
- 13.7.1995/ V ljubljanski proračunu naj bo manj denarja za KS**
 - Mnenje, da denarja ni smiselno namenjati za KS, saj je njihova usoda nejasna.
- 21.7.1995/ V Ljubljani sprejeli mestni proračun**
 - manj denarja za KS
- 19.8.1995/ Izvozniki v ljubljanski regiji poslujejo z izgubo**
- 23.8.1995/ Čez nekaj dni bo SCT začel graditi severno obvoznico**
- 12.9.1995/ Le vsak drugi v posteljo**
 - premalo prostora v ljubljanskih študentskih domovih
- 12.9.1995/ Izguba ZD še ni sanirana**
- 13.9.1995/ Le najnujnejša popravila bi stala milijardo SIT**
 - dotrajanje ljubljanskih osnovnih šol
- 19.9.1995/ Podpisniki pozabljajo na svoje obveznosti do LPP**
- 21.9.1995/ Najdaljša čakalna doba v upravnih enotah Moste-Polje in Vič-Rudnik**
 - Črnograditelji, ki so svoje gradnje prijavili, morajo na lokacijsko dovoljenje čakati več mesecev
- 26.9.1995/ Gospodarske razmere v regiji slabše kot lani.**
- 28.9.1995/ Glasilo Ljubljane pred ustanovitvijo.**
- 3.10.1995/ Vse več šol najema varnostnike.**
 - Ukrepi proti nasilju v ljubljanskih srednjih šolah
- 3.10.1995/ Župan z osnovnošolci o prometu v Ljubljani**
- 4.10.1995/ Zaposlenost v negospodarstvu narašča**
 - v ljubljanski regiji so največ delavce vodpustili v industriji, 11% brezposelnost.
- 4.10.1995/ Bo imal Vič še dispanzer za pljučne bolezni?**
 - iz ZD Vič odšla oba zdravnika specialista za pljučne bolezni
- 4.10.1995/ Nova športna dvorana v Kašlju**
- 5.10.1995/ Stanovanja se pač ne da sezidati v nekaj mesecih.**
- 5.10.1995/ Zdaj vse delo čaka zaradi blokade mestnega sveta**
 - nesoglasja med županom in mestnim svetom. - Ljubljana zaradi tega zamuja z delitveno bilanco premoženja. Nepremičnine naj bi se delile po ozemeljskem načelu, finance pa po % deležu (Ljubljani naj bi pripadlo 83%).
- 10.10.1995/ Zaposleni v vrtcih in športu ostali brez plač**
- 12.10.1995/ En zavod ali pet novih**
 - pripravljen predlog za prihodnjo ureditev ZD Ljubljane. - Svetniki bodo odločali, ali bo ZD Ljubljane ostal enovit javni zavod ali pa bo imela Ljubljana v prihodnosti samostojne zdravstvene zavode Bežigrad, Center, Moste-Polje, Šiška in Vič-Rudnik. - Če bo ostal enoten, se bosta od njega ločili enoti Grosuplje in Medvode. Če bi se razdelil, bi bile enote (5 ljubljanskih občin) bolj dinamične in manj bi bilo zaposlenih - nujno pa bi morali ohraniti strokovno povezanost in enotnost. - Zasebno prakso s koncesijo bi uvedli v manjših enotah, v katerih bi delali le zasebniki.
- 12.10.1995/ Med Tbilisijsko in Jamovo že gradijo novi interspar.**

- 13.10.1995/ Ves denar je bil nakazan le za območje Vič-Rudnik**
 - Sklad stavbnih zemljišč mesta Ljubljane letos nakazuje denar za odpravo komunalnih primankljajev.
- 17.10.1995/ Službeni avtomobili za 9000 SIT na mesec.**
 - Mestna uprava izvoznega parka razdelila 10 avtomobilov novonastalim občinam.
- 17.10.1995/ Zdravniki želijo najeti ordinacije**
 - Zdravniki ZD Ljubljana so pripravljene sklepati najemne pogodbe le z mestom.
- 19.10.1995/ Telekom daje pri načrtih prednost glavnemu mestu**
 - širitev telefonskega omrežja v ljubljanski regiji
- 19.10.1995/ Lek namerava v Šiški zgraditi veliko palačo.**
- 20.10.1995/ V Ljubljani bodo mestne četrti in KS**
 - Obravnavali bodo sklep, ki bo določil položaj, načela organizacije, pristojnosti in naloge novih četrti in KS, njihovo premoženje in način financiranja. - Infrastrukturni objekti in naprave - javni promet, parkirišča, vodovodi, pokopališča bodo last MOL. - Ljubljana ima zdaj 95 KS. Te se bodo preoblikovale v mestne četrti, zunaj tega območja pa v KS. - Četrtna skupnost naj bi bila prostorska celota povezana z določenim oskrbovalnim središčem in bo štela več kot 10.000 prebivalcev. - novih mestnih četrti bi bilo glede na oskrbne in storitvene dejavnosti 13 (UI RS)
- 20.10.1995/ Mestni denar za pročelje zavoda sv. Stanislava**
- 20.10.1995/ Struktura gospodarstva v regiji se naglo spreminja**
- 24.10.1995/ Črnograditelji še vedno korak pred inšpektorji**
 - Največ črnih gradenj v enoti Vič-Rudnik
- 25.10.1995/ Vznemirjaje zaradi nove organiziranosti v mestu**
 - - V KS niso zadovoljni z osnutkom statutarnega sklepa. - KS naj bood pravna oseba - hočejo imeti več pristojnosti pri urejanju prostor in prometa
- 25.10.1995/ Delitev premoženja ne sme iti mimo sveta**
- 27.10.1995/ Ljubljana potrebuje novo opremo: koške, klopce...**
- 26.10.1995/ Nadzorni odbor tarna, da mu ne dajo dokumentacije**
- 3.11.1995/ V Rakovi Jelši nočejo plačevati še za druge**
 - problem plačila kanalizacije. Občani niso dobili zagotovil, da bo denar zbran na tem območju tu tudi porabljen.
- 3.11.1995/ Ni še znano, ali bodo vrtni dobili denar**
- 8.11.1995/ Čakalna doba bo na LUZu že prihodnje leto krajša**
 - Povpraševanje po lokacijski dokumentaciji se je povečalo zaradi legalizacije črnograditeljev. - letos ima LUZ trikrat več zahtev kot sicer.
- 8.11.1995/ Mesto čaka s podpisom pogodbe za obvoznico**
- 8.11.1995/ Prve razprave o tem, kaj čaka KS**
 - - Kakšne KS vbodoče.- Sporno, da bi premoženje KS postalo mestna last in žiro račun. - predlog o poizvedovalnem referendumu, kjer bi ugotovili, ali si ljudje KS sploh želijo.
- 10.11.1995/ Členitev mesta mora biti strokovna**
- 14.11.1995/ Trgovina potrebuje industirjo**
- 16.11.1995/ Pri izračunu komunalnega prispevka se niso zmotili.**
 - Krajanje Rakove Jelše so se pritožili, da je komunalni prispevek previsok, češ da bo denar odtekal drugam.
- 17.11.1995/ Varnostniki prinesli mir v šolski okoliš Poljane**
- 17.11.1995/ Nepotrjeni lanski zaključni računi.**
 - Novonastale občine na območju Ljubljane ne izpolnjujejo pogojev za samostojno finančno poslovanje. -
- 21.11.1995/ Učilnice so prenatrpale**
 - Nevzdržne razmere v ljubljanskih srednjih šolah
- 21.11.1995/ Na prvi ekološki akciji so čistili sami**
 - Ekološka skupina društva Moste je čistila bregove Ljubljanice od čevljarskega mosta do izliva Gradaščice v Ljubljano.
- 21.11.1995/ Primestne občine nimajo denarja za pokritje izgub**
- 22.11.1995/ Za avtobuse vozni redi preprosto ne velajo več.**
 - Izgube v primestnem prometu hitro naraščajo. - dvig cen ne pride v poštev. - Ljubljana ne želi več sofinancirati primestnih prog. - Utegne se zgoditi, da 75 avtobusov na 39 primestnih progah ne bo več vozilo. - Progi, ki sta prinesli največ izgub sta v občini Dobrova-Horjul-Polhov Gradec in progja v Ivančni Gorici..
- 23.11.1995/ Razmere v gospodarstvu v ljubljanski regiji so slabše, kot so bile lani.**
- 24.11.1995/ O prometu imamo že kup študij, ukrepov pa ni in ni.**
 - Za boljši pretok v središču Ljubljane naj bi poskrbel nov most čez Ljubljanico pri Cukrarni
- 24.11.1995/ Mesto lahko pričakuje posojila za 67 stanovanj**
- 29.11.1995/ Zeleni ovadili župana in direktorja mestne uprave**

29.11.1995/ Zaradi spušenih zapornic se povečuje zamuda v LPP

- Dodatni vlaki s kamniško-domžalskega konca zdaj povzročajo težave avtobusom proge 6

29.11.1995/ O nakupih na tržnicah odločajo tudi parkirišča

30.11.1995/ Prostor za luksuzni hotel

30.11.1995/ Na deponiji Barje zdaj odpadke tudi prebirajo

1.12.1995/ Usoda ljubljanskih KS je še povsem negotova

- Osnutek statutarnega sklepa je razdelil svetnike: eni so bolj za samostojne, drugi za podrejene KS. - vsi pa so mneneja, da Ljubljana potrebuje novo notranjo členitev. - Eni zagovarjajo "mehko" reorganizacijo. Skupnosti naj bi dobile status pravne osebe in lastno premoženje, drugi pa "trdo" različico, kjer zagovarjajo stališče, naj bodo nove skupnosti del mestne občine v funkcionalnem, premoženjskem in pravnem smislu. - Tretji zagovarjajo kompromisno rešitev, ki bi omogočala, da bi se glede položaja novih skupnosti odločili potem, ko bodo določili njihova območja in naloge.

1.12.1996/ Osnutek rebalansa je s pripombami sprejet

1.12.1995/ Industrijska proizvodnja v regiji zadnja dva meseca upada.

5.12.1995/ So svetniki Holding zdaj dokončno legalizirali?

5.12.1995/ Bodo volitve odločale za gradnjo ZD v Jaršah

5.12.1995/ Uvoz bistveno večji kot izvoz

7.12.1995/ Najbolj obiskan ljubljanski trg je čedalje bolj nevaren

- Že lani so morali popraviti razpoke na parkirni ploščadi na trgu republike. - Neznani lastniki objektov na trgu in pod njim. - Inšpektorji razmišljajo o zaprtju prvih garažnih hiš v glavnem mestu

8.12.1995/ Mesto za ureditev gozdnih cest nima dovolj denarja

12.12.1995/ Neskončnih razprav si mesto ne more privoščiti

- Župani se ne morejo zmeniti o premoženju nekdanjih ljubljanskih občin. - Župani primesnih občin imajo nezaupanje do najmočnejšega partnerja - mesta.

12.12.1995/ Podjetja zidajo, a premalo

- Zgradili bi lahko veliko več stanovanj, vendar bi morala država in mesto zagotoviti denar

12.12.1995/ Več za KS, režijo, manj za socialna stanovanja

- Država bo Ljubljani namenila 11% več denarja na podlagi zakona o financiranju občin, precej denarja si obetajo tudi KS.

13.12.1995/ Kanalizacija v središču mesta je bila zelo nevarna

13.12.1995/ Zemljišča so predraga

- Za gradnjo stanovanj v Ljubljani. - Skoraj ni zemljišča, kjer ne bi bil vložen denacionalizacijski postopek

14.12.1995/ Prihodnje leto ne bo posojil

- Za gradnjo stanovanj pričakovati le posojila republiškega stanovanjskega sklada

14.12.1995/ Bo mesto sklenilo z DARSOM pogodbo o sofinanciranju?

- Severne obvoznice in vzhodne AC. - Sofinanciranje AC odsekov med Malencami in Šentjakobom oziroma Zadobrovo in Tomačevim. - Mestna občina naj bi do l.2003 plačala malo več kot 18 milj. dolarjev-Govorili tudi o financiranju priključkov mestnih cest na AC

14.12.1995/ Trnovčani nezadovoljni s predstavitvijo PUP

- Krajanje se ne strinjajo s predlaganimi pozidavami in pravijo, da bloki ne sodijo v njihovo okolje.

15.12.1995/ Prednost cestnemu obroču

- Priprava novega mestnega načrta. - V Ljubljani še prostor za gradnjo stanovanj za 150.000 ljudi. - Z novim zakonom o LS so dobile upravne enote, ki so državne izpostave pristojnost za izdajanje dovoljenja za posege v prostor - takšnega načina ne poznajo nikjer v svetu - drugod imajo mesta kompetenco nad mestnim prostorom, tako lahko uveljavljajo politiko na svojem območju v skladu z načrti. - Državna uprava lahko te pristojnosti prenese na občino. - Mestna občina Ljubljana si prizadeva, da bi dosegla podobne pristojnosti, kot jih imajo evropska mesta, ki imajo možnost, da za svoje svoje osebne potrebe pridobijo zemljišča z razlastitvijo. Z ustavo je bila l. 1992 pri nas ta možnost odpravljena. Sedaj je trg stavbnih zemljišč sproščen in mesto nima podatkov o stavbnih zemljiščih.

15.12.1995/ Nakup mačka v žaklju

- Kupci novih stanovanj razočarani zaradi nekvalitetne gradnje, podjetje ki je stanovanje prodalo se največkrat izgovori na obrtnike.

19.12.1995/ Nakupovalno središče jih je spravilo ob parkirišča

- Stanovalci bloka na Ulici bratov babnik v Dravljah si zaman prizadevajo vnovič dobiti parkirišča.

20.12.1995/ Krajanje Kašlja in Zaloga zahtevajo ekološko rento

- Pričetek preverjanja ekološke obremenjenosti v tem delu in na podlagi tega določitev ekološke rente. - Tu je nastala industrijska cona, ki bi morala biti po vseh merilih zunaj stanovanjskih naselij.

20.12.1995/ Zdaj je na potezi politika

- Razprava o pristojnostih in nalogah novih ljubljanskih četrtih in krajevnih skupnosti, način njihovega financiranja, merila za organiziranost, načela za delovanje organov in pravni položaj.

21.12.1995/ Mestna uprava zadovoljna z opravljanjem v letu 1995

- Mesto uresničilo dva projekta: podpis pogodb o sofinanciranju zidave nove Univerzitetne knjižnice v Ljubljani in S obvoznice. - Dodelitev stanovanjskih posojil 1000 družinam. - Začetek gradnje tudi socialnih stanovanj. - Niso izpolnjene delitvene bilance med mestno občino Ljubljana in obmestnimi občinami, ki so se odcepile.

27.12.1995/ Ledina in WTC zgolj ždita

- Nakupna centra kljub pestri ponudbi ne moreta zaživeti.

28.12.1995/ Solidarnostna akcija še teče

- LPP je pozval še 130 podjetij k podpisu sporazuma o sodelovanju pri solidarnostni akciji za cenejše vozovnice za meščane starejše nad 65 let.

28.12.1995/ Dimitrij Kovačič meni, da je mestni svet delal dobro

- Sklenili so kakšne pristojnosti ima svet in kakšne župan

29.12.1995/ Poldruga milijarda tolarjev za plače in nadomestila

- Višje plače za 500 zaposlenih v mestni upravi

4.1.1996/ Ljubljancani so navalili na socialna stanovanja

5.1.1995/ Del zemljišča za garažno hišo je še v cerkveni lasti

- Gradnja garažne hiše na Bavarskem dvoru je še vprašljiva

9.1.1996/ Po treh letih konec spora v zvezi z ZD Nove Jarše

- Končno bodo začeli obnavljati nekdanji vrtec v zdravstveno postajo. - Predvidene tri ambulante.

11.1.1996/ KS naj bodo pravne osebe z drugačno vsebino

- Ljubljanski DeSUS se zavzema za to, da bi nove četrtne skupnosti oziroma KS dobile status pravne osebe in prevzele premoženje nekdanjih KS. Pravilo za njihovo oblikovanje naj ne bo število prebivalcev, ampak funkcionalna zaokroženost bivalne enote.. - KS v zadnjih letih niso učinkovito delovale.

12.1.1996/ Dezinfikacija in uničevanje kožnih odpadkov na Barju

13.1.1996/ Bivši občinarji bodo morali vračati denar

- 8 funkcionarjev bivše občine Vič-Rudnik si je nezakonito razdeležilo 10 milj. SIT brutto.

16.1.1996/ ZD Ljubljana mora ostati enoten zavod

- Primestnim občinam pogodbe

18.1.1996/ Cerkev bi prodala parcelo

- Za garažno hišo na Bavarskem dvoru.

19.1.1996/ V BTC želijo urediti veliko zabavišče

19.1.1996/ V ljubljanskih vrtcih le najnujnejše investicije

23.1.1996/ Župan in direktor uprave sta prekršila pooblastila

- Župan ne bi smel izdati pravilnika o uporabi službenih vozil. - Nakup Slovenijašporta ni sporen. - Razpis za obnovo male dvorane Tivoli.

24.1.1996/ Enaka merila za vseh 95 KS

- Mestna uprava bo pripravila osnutek odloka s financirani nalog KS, ki vsebujejo enotna merila za določitev obsega in delitev proračunskih sredstev.. - Sedanjim KS naj bi se zagotovilo enake možnosti za delovanje pri oblikovanju novih KS. - Sedanja organizacija bo verjetno ostala še vse leto. - Poleg plač imajo KS velike stroške tudi z najemom in ogrevanjem stanovanj.

26.1.1996/ Za nezgrajeno omrežje ne morejo izdajati dovoljenj

- Lastniki hiš na Rakovi Jelši ne morejo več dobiti soglasje za priključitev na vodovodno omrežje, ki je pogoj za gradbeno dovoljenje in s tem za legalizacijo objektov.

30.1.1996/ Ljubljana naj plača ceno

- Pri delitvi premoženja z nekaterimi občinami ne bo več težav (Medvode, Dol, Velike Lašče, Dobrova-Horjul - Polhov Gradec), težje bo pri občini Škofljica, Ig in Vodice.. - Župani primestnih občin se zavzemajo za delitev po ključu glede na dohodnino, število prebivalcev in površino občine.

1.2.1996/ Vnovična oživitev sistema parkiranja in se pelji s LPP

1.2.1996/ Dva samska domova že preurejajo v stanovanja

- V domovih v Bavdkovi in Mislejevi bo od konca leta stanovalo 60 socialnih upravičencev

2.2.1996/ MOL hoče imeti lastni sklad stavbnih zemljišč

2.2.1996/ V KS še poslujejo s starimi žigi

- V večini ljubljanskih KS že 13 mesecev uporabljajo pravno sporne žige (na žigu je poleg KS navedena tudi nekdanja ljubljanska občina, ki je sedaj ni več).

6.2.1996/ Število javnih del je odvisno tudi od lokalnih interesov

- Največ javnih del je v ljubljanski regiji prijavila MOL, sledita Cerknica in Kamnik

6.2.1996/ Mestni proračun ni seznam želja, temveč nujnih nalog

7.2.1996/ Ureditev prometa in gradnja stanovanj pglavni nalogi

- Že letos bo končan notranji mestni obroč - nov most čez Ljubljanico

14.2.1996/ Kmalu enotna merila za vse KS

- Pet različnih odlokov o financiranju KS bo nadomestil en sam odlok MOL - predvideva poenotenje meril za delitev sredstev.

- 14.2.1996/ Svetniki so poskrbeli za najemnike novih stanovanj**
 - Za starejša mestna stanovanja velja novi izračun za določitev najemnine za nova pa stari.
- 1.3.1996/ Britanci bi kupili delež podjetja VO-KA**
 - Tuje podjetje bi vložilo denar v obnovo mestnega vodovoda in kanalizacije
- 1.3.1996/ Ljubljanci zahtevajo tisto, kar jim pripada**
 - Na zadnji mestni seji bo sprejeta strategija organizacija zdravstva v Ljubljani. Dokument bo določal kakšne zdravstvene storitve bodo lahko dobili v osnovnem zdravstvu, za katero so pristojne občine.
- 5.3.1996/ Obrazci za zahtevke so že nared v KS Zalog in Kašelj**
 - Odločitev ali bodo prebivalci Kašlja in Zaloga delno tudi Podgrada upravičeni do prejemanja ekološke rente, ki sta jo zaradi ekološke obremenjenosti tega predela za prebivalce zahtevala dva mestna svetnika v rokah MOP.
- 5.3.1996/ Prebivalci Fužin bi radi svojo policijsko postajo.**
 - V naselju kje živi 17.000 prebivalcev MNZ policijske postaje ne načrtuje
- 6.3.1996/ Predlog odloka o delitvi denarja za KS jr nared**
 - Upoštevani so bili tudi lastni prihodki nekaterih KS (oddajanje poslovnih prostorov). 95 ljubljanskih KS pa prostrov sploh ne oddaja.
- 7.3.1996/ Sklepi sveta so takšni, da bi jih župan zadržal**
 - Sprememba v sofinanciranje gradnje avtocestnih odsekov Malence - Šentjakob in Zadobora - Tomačevo. - Problemi z dilemami nastale v lokalnih skupnostih zaradi sprejete šolske zakonodaje - nova zakonodaja močno posega v pristojnosti lokalnih skupnosti kot ustanoviteljic javnih VVZ - problem prenosa financiranja OŠ.
- 8.3.1996 Gradnja vodovodov zamuja tudi zaradi zapletov z zemljo**
 - VO-KA gradi ali izbira dokumentacijo za gradnjo 11 vodovodov v Ljubljani. - Do konca leta naj bi končali gradnjo vodooskrbnega sistema Dolsko - Senožeti, Prežganje - Pečovje.
- 12.3.1996/ Prostor za zidavo stanovanj**
 - Med Trubarjevo, Komenskega in Resljevo bo poslovno - stanovanjska soeska
- 13.3.1996/ V Mostah do jeseni razširitev telefonije**
- 14.3.1996/ V županovi službi bodo pomagali Ljubljancanom**
- 15.3.1996/ Svetniki potrdili pogodbo o sofinanciranju avtocest**
 - Mesto z DARS podpisalo pogodbo
- 20.3.1996/ Veletržnica Rudnik vse bolj podobna smetišču**
 - Tu je nastalo divjje odlagališče - med odpadki prevladujejo leseni in plastični zabožki, gnilo sadje, zelenjava...
- 26.3.1996/ Zaradi novega odloka bo več ljudi v KS ob službo**
 - Mestni svet je odločil, da MOL ne bo zagotavljal denarja za drugega zaposlenega v KS
- 27.3.1996/ Nad parkirni nered v mestu z višjimi kaznimi in lisicami**
- 28.3.1996/ MOL, Vodice in Medvode bodo odločale enakopravno**
- 2.4.1996/ Za komunalo bodo morali v Rakovi Jelši plačati sami**
 - V naselju je 50, ki imajo skupni števec za vodo - krajanji želijo, da bi imela vsaka hiša svoj vodomer - redni plačniki ne bi imeli več takih težav zaradi neplačnikov
- 3.4.1996/ Bogastvo za letoletni najem parkirnega prostora v mestu**
 - Namesto dosedanjih 96.000 SIT za rezerviran parkirni prostro 660.000 SIT
- 11.4.1996/ Protest primestnih županov po enostranski potezi mesta**
 - Ker se novonastale občine niso sporazumele o delitvi premoženja do roka, je MOL na svojem območju prevzel lastništvo nad nepremičninami. - Premoženje in obveznosti 6 subjektov so sprva delili na 9 pravnih naslednic - to načelo postavi zakon, ki pravi da se premoženje nekdanjih občin Center ne deli, ampak pripada MOL, ki zavzema njeno celo območje. Premoženje nekdanjih občin naj bi se tako delilo le med občine ustanovljane na njihovem območju, njihovo skupno in mestno premoženje pa naj bi razdelili med vseh 9 zdajšnjih občin.
- 16.4.1996/ Rupel prevzel premoženje sklada stavbnih zemljišč**
 - Gospodarjenje s prmoženjem Sklada prevzela ljubljanska mestna uprava. - Upravnemu odboru sklada, ki je kljub spremembam LS in odpravi nekdanjih ljubljanskih občin nespremenjen že 6 let v upravljenju ostalo le premoženje, ki ne sodi v MOL.
- 18.4.1996/ Interni vodovod v Rakovi Jelši ni stvar JP VO-KA.**
- 23.4.1996/ Firme imajo poleg lanske izgube še iz prejšnjih let**
 - 17 podjetij je ustvarilo 40% dobička celotnega gospodarstva v ljubljanski regiji
- 24.4.1996/ Načrti nared letos, gradnja pa se bo začela prihodnje leto**
 - Gradnja parkirne garažne hiše v Ljubljani
- 25.4.1996/ V MS tudi novi delovni osnutek statutarnega sklepa**
 - Predlagatelj ponuja kompromisno rešitev - nove KS naj bi bile pravne osebe z omejenimi pravicami
- 6.5.1996/ Ljubljana ostaja brez KS**
 - Ljubljana še vedno nima notranje členitve mesta. Tudi če bodo svetniki kmalu potrdili statutarni sklep, letos verjetno ne bo volitev v nove svete

- 8.5.1996/ Bolnik naj ne bi čakal na pregled več kot dve uri**
 - Sprejeta strategija ljubljanskega zdravstvenega zavoda, predlog mreže javne zdravstvene službe in mreže lekarniških dejavnosti
- 8.5.1996/ Mestni svetniki sprejeli nov osnutek sklepa o KS**
 - Še vedno različni pogledi na notranjo členitev
- 9.5.1996/ Naložbenike zanima dobiček**
 - Pri gradnji parkirno-garažne hiše v Ljubljani
- 11.5.1996/ Voda je zavdarjala po nafti**
- 14.5.1996/ Klinični center se bo širil proti jugu mesta**
 - Pogoj za širitev je zidava garažno - parkirne hiše na območju nekdanje šempeterske vojašnice. - Osnutek odloka je že sprejet.
- 15.5.1996/ Župan - ljubljanska nadloga**
 - Predsednik mestnega sveta ugotavlja, da je župan nesposoben in da doslej ni naredil še nič za Ljubljano in je po njegovem mnenju neligitimen. - Mesto notranje še vedno ni organizirano.
- 15.5.1996/ Kmalu 6 novih lekarn**
 - Do l.2000 predvidenih 10 novih lekarn, sedaj jih je 29.
- 16.5.1996/ Janez Sodrznik trdi, da je prava ovira mestni svet**
- 16.5.1996/ TE-TO Moste naj bi si razdelila mesto in država**
 - MOL 1/3 lastništva, - Predstavitelji mestnega zavoda za varstvo okolja skrbeli naj bi le za stalen nadzor kakovosti zraka, diagnostiko izpušnih plinov in preverjanje kakovosti vode.
- 17.5.1996/ V moščanski toplarni bodo postavili velike zbiralnike**
- 17.5.1996/ Stanovanjske potrebe v Ljubljani so zelo velike**
 - Mesto bi moralo zagotoviti še 155 nadomestnih stanovanj
- 22.5.1996/ Nadzorni odbor kritičen do zaključnega računa**
 - Odbor bo svetnikom predlagal, da zavrnejo zaključni račun MOL za lani, njegova potrditev pa je pogoj za sprejetje letošnjega.
- 23.5.1996/ Ljubljancane bolj malo zanima mestni proračun**
 - Osnutek visel na oglasni deski MOL. - Zahteve po ureditvi kolesarskih stez.
- 23.5.1996/ Mesto se pripravlja na posredovanje arbitraže**
 - Medtem ko MOL na svojem območju ravna kot gospodar nepremičnin, proučuje navodila za arbitražo. Primestne občine se še vedno zavzemajo za dogovor.
- 29.5.1996/ Odlok o financiranju KS pred ustavnim sodiščem**
 - KS Nove Fužine in Moste - Selo te sindikat delavcev Moste Polje so na ustavno sodišče naslovili pobudo za presojo ustavnosti in zakonitosti odloka o financiranju KS iz sredstev proračuna MOL. -MOL je poenotil merila za dodeljevanje sredstev sedanjim 95 KS na območju MOL je povzročil nezadovoljivo v nekaterih KS, ker jim od januarja priznava sredstva samo za enega zaposlenega.
- 29.5.1996/ Na Ljubljanskem barju nastala gnojna jama**
 - Ob Ljubljani nastajajo barakarska naselja in ogrožajo Barje, ki bi moralo biti pod popolno zaščito. - Problem Rakove Jelše kjer se odplake in kurilno olje iz slabih rezervoarjev stekajo naravnost v podtalnico. - Barje se poseda 2 cm / letno, v naslednjih letih ga bo mogoče spet poplavilo in vse te odplake bodo spet plavale po vodi - to bo prava gnojna jama. - Na nekdanjem zemljišču ljubljanskih mlekarov je nastalo naselje več kot 100 vrtničarskih hišic v ograjenih prostorih na zemljišču, ki ni last tistih, ki so jih postavili: Zeleni opozarjajo da grozi nevarnost, da se bodo te ize razvile v naselje črnih gradenj (kot na Rakovi jelši). Zaradi avtoceste tu ni mogoče napeljati kanalizacije in odplake se zdaj zlivajo v drenažne jarke, ki so postali greznice. - Mestni zavodi prenašajo odgovornost drug na drugega.
- 3.6.1996/ Nezakonita izplačila občin**
 - Nepravilnosti pri izplačilih občinskim funkcionarjem v občini Šiška in Vič Rudnik.
- 4.6.1996/ Zaključni račun MOL je potrdil črne sklade uprave**
 - Po sprejetju zaključnega računa spornih 440 milj. SIT.
- 5.6.1996/ Za 8% višje cene v ljubljanskih vrtcih**
 - Sprejeli tudi odlok o povprečni gradbeni ceni stanovanj, ceni za stavbna zemljišča in povprečnih stroških komunalnega urejanja stavbnih zemljišč (letos 12.000 SIT/m2) - Svetnik zahteval, naj župan odstopi zaradi slabega gospodarjenja z mestnimi delnicami SKB.
- 7.6.1996/ Razvojna strategija vrtcev v Ljubljani do l. 2000**
 - Izobrazbene spremembe vzgojiteljice morajo imeti visoko ali višjo izobrazbo. - Manjše skupine otrok v oddelkih.
- 11.6.1996/ Podgraščani že šesto leto zaman prosijo za vodoovd**
 - Naselje Podgrad v nekdanji občini Moste Polje je eno tistih v MOL, ki še ni priključeno na ljubljansko vodovodno omrežje, krajanje pa se z vodo oskrbujejo iz lokalnih globinskih zajetij. Krajanje Podgrada opozarjajo tudi na veliko radiaktivno sevanje v njihovi bližini. - Pomanjkanje denarja za gradnjo vodovoda, dokumenti so že pripravljeni.

12.6.1996/ Za vodovod v Zalogu bo mesto le zagotovilo denar

- Krajan KS Zalog po šestih letih dobili vodovod. Gradili ga bodo od Podgrada do Zaloga. - Svet sprejel osnutek odloka o ustanovitvi sklada stavbnih zemljišč MOL

14.6.1996/ Še dobro, da mesto ni bolj nasmeteno kot je

- Posode in koški za smeti so prava redkost - "ukradneih" posod mesnte uprava zlepa ne nadomesti.

15.6.1996/ Hiše na robu Rakove Jelše še vedno brez kanalizacije

- Čez noč postavljeno celo naselje. Občina Vič-Rudnik je za severni del omogočila legalizacijo na črno zgrajenih hiš in s tem gradnjo komunalne infrastrukture. Hiše na južnem delu imajo še vedno improvizirano napeljavo elektrike in vodovod, kanalizacije pa sploh ni (42 hiš). - Odpadne vode spuščajo v odprte jarke

17.6.1996/ Kakor v začaranem krogu

- Pogoji za sanacijo na črno zgrajenega naselja Rakova Jelša so opredeljeni v sanacijskih PUP za nekdanjo občino Vič-Rudnik. - Sklenili so, da jih bodo preselili takoj, ko bodo v mestu Ljubljana zagotovili zemljišča in sprejeli program za postopno preselitev prebivalstva (to bi bilo ceneje kot sanacija obstoječih hiš). Na podlagi tega sklepa so jih strokovnjaki Zavoda za prostorsko in urbanistično načrtovanje in LUZ uvrstili v skupino za odstranitev z odlokom.

18.6.1996/ Doslej pretežno stihijski razvoj treba usmerjati

- S prevzemom upravnega središča samostojne države se je v Ljubljani okrepil del javnih služb, bolj so se osredotočile tudi poslovne storitve, zaradi upadanja dejavnosti in nekaterih industrijskih podjetij se je sprostil del prostorov in stavb, ki jih je treba revitalizirati z novimi dejavnostmi.

18.6.1996/ V Šiški bi radi gradili velik trgovski center

- Na območju Litostroj. Kmalu bodo pripravljala dela tudi za avtobusno postajo.

18.6.1996/ Tomačevo: Namesto barak 120 podstandardnih stanovanj

- Zgrajena na občinski zemlji, zato bi morala ta hitreje ukrepati. - V Tomačevem že tri leta ne bi smelo biti nobene barake, saj ogrožajo zajetje pitne vode. Barake nadomeščajo s podstandardnimi hišicami.

20.6.1996/ Svetniki zdaj zahtevajo zapisnike sej svetov KS

- Uprava bo od KS zahtevala zapisnike sej svetov KS na katerih so sprejemali svoje finančne načrte za lani in letos.

27.6.1996/ V Zalogu grozijo, da bo zasmrdelo tudi Ljubljani

28.6.1996/ Bo mesto letos živelo od proračunskih dvanajstin?

- Proračun še vedno ni sprejet. - Predlogi da začnejo proračun za leto 1997 sprejemati do jeseni. - Poglavitne naloge za leto 1996 so bile: gradnja avtobusne in železniške postaje ter garažnih hiš, zidava 700 socialnih neprofitnih stanovanj, ureditev športne dvorane za Bežigradom, izboljšanje kakovostnega prevoza v mestnem prometu.

2.7.1996/ Predlog za krajinski park

- Pobuda šmrnogorskega turističnega društva za ureditev 9 poti na Šmarno goro, poskrbeti bi bilo treba za ureditev kanalizacije, vodovoda in odvoz smeti z vrha.

2.7.1996/ Nevarni odpadki in odlake

- Veliko industrijskih odpadkov v Ljubljani še vedno lahko najdemo med komunalno. - Veliko problem Ljubljane je izlivanje neprečiščenih komunalnih odpadkov v Ljubljanico pred izlivom v Savo. Veliko odpadkov iz podjetij zaide na deponijo na Barju. Največji obremenjevalci: TE-TO, Ljubljanske mlekarne, Hoja

2.7.1996/ Največji trgovski center dobil svojo mestno progo

- BTC bo s centrom Ljubljana povezan z avtobusom št.17, ki bo vozil 4x na uro od 5 do 23 ure.

3.7.1996/ Ob Celovski bodo gradili stekleno poslovno palačo

- 8 nadstropno stavbo v kateri bodo posamezne trgovine, bo gradil LEK.

3.7.1996/ Zemljišča so le na papirju

- Pomanjkanje stavbnih zemljišč v Ljubljani

4.7.1996/ Mesto slabo gospodari s svojimi poslovnimi prostori

- Uprava predlaga podražitev najemnin

5.7.1996/ V Šentvidu so odprli bančno poslovalnico

13.7.1996/ Ljubljanski politiki se gredo proračunske igre brez meja

- Sprejeli osnutek letošnjega mestnega proračuna.

17.7.1996/ Ljubljanski svetniki so sprejeli letošnji proračun

22.7.1996/ Pretesni študentki domovi

25.7.1996/ Veliko premalo proračunskega denarja za komunalne projekte

- Rezultati razpisa za soofinanciranje projektov javnih služb so bili za marsikatero občino razočaranje.

3.8.1996/ Ljubljana bo ves avgust gradbišče

9.8.1996/ Ali javna podjetja kaj skrivajo pred županom?

- Pozitivno mnenje k podražitvam storitev le LPP od podjetij VO-KA, Žale in celotnega Holdinga pa župan zahteva pojasnila.

21.8.1996/ Pod Golovcem prvi tripasovni avtocestni predor v Sloveniji

- Zgrajen do junija 1998, ko bo sklenjen 45 km dolg avtocestni obroč okrog Ljubljane.

22.8.1996/ Vodice se ne boje Ljubljane

- Še vedno težave z razdelitvijo premoženja nekdanjih ljubljanskih občin. - MOL prevzela funkcijo lastnika nepremičnin na svojem območju. Delitvena bilanca državni arbitraži. -Tudi ta ne obeta večjega uspeha. - Morda bo zapuščinska razprava končala na sodišču. - Vodice Ljubljani očitajo zapostavljanje manjših občin in prehitavanje dogovora o delitveni bilanci.

27.8.1996/ 1. septembra prva kombinirana vozovnica pri nas

- Veljala bo na kamniškem vlaku, avtobusih KAM-BUS s posebno nalepko pa še na avtobusih LPP. S prestopanjem lahko brez doplačila ljudje menjajo prevozna sredstva.

4.9.1996/ Ljubljanska toplarna še vedno brez lastnika

16.9.1996/ Sprejeli enotno vozovnico

- Domžalčani in Kamničani so kljub podražitvi kupili več mesečnih kart za vlak in avtobus kot lani. Enotna vozovnica vsaj še leto dni.

20.9.1996/ Ustavno sodišče je zdaj zadržalo 3.člen odloka

- KS na območju nekdanje občine Bežigrad in Moste Polje spet dobivajo denar tudi za drugega zaposlenega. - Brez dodatnega denarja še dve KS na Viču.

24.9.1996/ Nova železniška postaja na Bratovževi ploščadi

27.9.1996/ Krajanom Zaloga je dovolj zapletov s čistilno napravo

1.10.1996/ S progo št.17 zadovoljni naročniki, potniki pa manj

- Po dveh mesecih voženj so s finančnimi rezultati proge 17 zadovoljni v BTC in LPP. Ljubljanci pa si želijo da bi potekala še drugod.

8.10.1996/ Račun LPP je blokiran že tretji mesec

- Kupljenih je bilo več novih avtobusov

11.10.1996/ Pomanjkanje denarja klesti obljube VO-KA

- VO-KA letos ne bo uresničila vseh naložb, ne bodo mogli zamenjati vodovodnih odsekov in dveh kanalizacijskih sistemov, ne bo mogoče kupiti avtomobila za pranje kanalov z reciklirano vodo...

15.10.1996/ Namesto telovadnice velika parkirna - garažna hiša

- Na območju letnega telovadišča in kopališča Ilirija

15.10.1996/ Ali mesto zavira širitev plinovodnega omrežja?

- Komunalni prispevek je odvisen od celotne oprmljenosti območja na katerem nekdo gradi hišo!

16.10.1996/ Notranja členitev mesta na rešetu svetnikov

- Informacije o delovanju in finančnem poslovanju KS za lansko leto. - Iz poročil o delovanju KS je razvidno, da njihova dejavnost obsega predvsem skrb za komunalno, sodelovanje s centri za socialno delo, pokopališko dejavnost in vrtičkarstvo pri čemer se vloga mestnih in primestnih KS razlikuje. - Dohodek so si KS ustvarile z oddajanjem poslovnih prostorov. - Krajevne in četrtne skupnosti v primestju so lahko razdeljene na manjše enote. - Nove skupnosti naj bi štejele nad 10.000 prebivalcev. Imele naj bi vrtec, OŠ, knjižnico, KD, ZD, lekarno, gostinske lokale, oskrbne in storitvene dejavnosti in prostore za opravljanje delovanja skupnosti.

5.11.1996/ Na Fužinah zahtevajo svojo policijsko postajo (zbiranje podpisov)

8.11.1996/ Kljub otvoritvi obvoznice veliki zastoji v Novih Jaršah

22.11.1996/ Ljubljanski vrtci odslej za nekatere otroke zaprti?

- Mestni svet sklenil, da smejo vrtci zavračati stroške iz občin, ki ne plačujejo izračunanega prispevka. - O prihodnosti členitve mesta še nič jasnega.

27.11.1996/ občine dolgujejo za vrtce v Ljubljani več kot 76 milj SIT

- Po novem bodo vrtci sami izterjevali dolgove. - grožnje za vključevanje malčkov. - Nekatere občine sploh ne priznajo dolgov, ki so ga izračunali v Ljubljani in se sklicujejo na nerazdeljeno premoženje. - Največje dolžnice so občine: Ig, Domžale, Kamnik, Vrhnika

5.12.1996/ V Dravljah so dobili lekarno

5.12.1996/ Lahko bi dobili še večjo točko, če bi bili nesramni

- Podjetja s sedežem in proizvodnjo v Ljubljani ki so dobila položnice za bistveno nadomestilo za uporabo stavbnih zemljišč kot lani očitajo mestni občini da je preveč pogoltna.

7.12.1996/ Načrti za most pri cukrarni.

12.12.1996/ Prihodnje leto nameravajo pozidati velik del Rudnika

- Oddelke za stavbna zemljišča MOL je pri veletržnici na Rudniku oddal 110 tisoč m2 stavbnih zemljišč. - Med skladišči in trgovinami tudi hotel. - Oddaja nepozidanih zemljišč še v Zupančičevi jami, pri Smeltu, na Rudniku.

17.12.1996/ Krajani Rakove Jelše zahtevajo dovozno pot

18.12.1996/ Divja odlagališča smeti bodo spremenili v igrišča

- V MOL je 457 divjih odlagališč odpadkov, ki naj bi jim prihodnje leto spremenili namembnost. - Skoraj 100 divjih odlagališč je na vodoravnih pasovih - največje na Jarškem produ, ki je v neposredni bližini pitne vode.

- 19.12.1996/ Nekdanji funkcionarji SML bodo morali vračati plače**
 - Sklep o računskem sodišču uradna tajnost
- 20.12.1996/ Sklad letos začel graditi 4 objekte in 20 hišic**
 - V dveh samskih domovih končanih 60 stanovanj, na Petrovičevi 34, v gradnji 20 hišic v Tomačevem, 365 stanovanj v Novih Jaršah in 14 na Hrenovi.
- 20.12.1996/ Ljubljancani o svojem mestu**
 - Ljubljancanom najbolj všeč arhitekturna danost, kulturno življenje, majhnost mesta. - Moti jih prometna neurejenost, onesnaženost, kriminal, zanemarjenost starih hiš in gradu ter hrup in onesnaženost zraka.

LUKOVICA

- 22.3.1996/ Tisoč novih telefonskih priključkov do l. 1998**
 - Lukovica dobi 750 priključkov, Blagovica 100, Trojane 200.
- 1.10.1996/ Avtocesta se vsak dan bolj približuje Lukovici**
 - DARS me dBlagovico in Trojanami kupuje zemljišča in prestavlja plinovod. (podrli bodo 30 hiš).- Občina bo izgubila 120 ha bolj ali manj rodovitne zemlje.- Sanirali bodo tudi lukovski kamnolom. - Ob zadrževalniku visokih voda bodo uredili jezero. - Problem prevoza dijakov in študentov. Za njih ne velja enotna vozovnica KAM.BUS
- 25.10.1996/ V Lukovici odprli prenovljeni ZD**
- 27.10.1996/ Ultimat krajanov Blagovice**
 - Krajanji so bili jezni na DARS, ker na šolski zemlji brez dovoljenj gradi tehnično bazo. - Na večih sestankih so zahtevali ustanovitev del, od DARS pa naj na šolski zemlji zgradi novo šolo kot primerno odškodnino za njeno dolgoletno rezervacijo za koridor AC. -
- 3.12.1996/ Občina Lukovica zahteva od DARS čistilno napravo**
 - Občina kot odškodnino za posege v prostor zahteva naj DARS financira gradnjo povezovalnega kanalizacijskega kolektorja in čistilne naprave v Prevoajah. Kaže da bo DARS upošteval zahteve občine, saj je čistilna naprava že sestavni del uredbe o lokacijskem načrtu avtoceste.

MEDVODE

- 2.2.1995/ V Medvodah še nimajo občinske uprave**
- 23.2.1995/ Medvoščani tudi poslej na "občino" kar v Šiško.**
- 30.3.1995/ Medvoščani zahtevajo pojasnila s proračunom.**
- 18.5.1995/ Medvoško "džamijo" bodo podrli**
 - Rušenje črne gradnje blizu nakupovalnega središča Loka
- 8.6.1995/ Osnutek proračuna ostaja za mesto le osnutek**
 - Ne bodo ga potrdili pred sprejetjem zaključnih računov nekdanjih ljubljanskih občin in mestnega sveta. - Priproračunu bodo denar namenili za obnovo in opremo prostorov za novo občino., - Imajo 9 KS. - Največ denarja bo šlo za otroško varstvo in izobraževanje.
- 10.10.1995/ Nekdanja SDK pripomogla k medvoškemu proračunu**
- 3.11.1995/ Lokalna avtobusna proga v Medvodah**
 - ob jutranjih in popoldanskih prometnih konicah na voljo zasebi avtobusni prevoz. - Poskusno bo delavce vozil 2 meseca - če bo za občane zanimiv, bo občina dodelila koncesijo.
- 23.11.1995/ Medvoški občinski svet tudi o spremembah PUP**
- 23.11.1995/ Medvoški svet je sprejel osnutke prostorskih aktov**
 - PUP (Goričane, Zbilje, Medvode)
- 30.11.1995/ Medvoški svet potrdil rebalans proračuna**
 - več denarja za komunalno, gradnjo OŠ v Sori, obnovo občinske stavbe, kmetijstvo in turizem
- 21.12.1995/ Šišenska agencija na prepihu**
- 13.2.1996/ Medvoški svetniki tudi o avtobusnih prevozih**
 - Proučiti možnost uvedbe več prog, dogovor, kako sodelovati z LPP, pogovore vodi župan. Izkušnje dvomesečnega lokalnega avtobusa so prinesli izgube.

16.2.1996/ Prebivalci medvoških KS za njihov nadaljnji razvoj

- Občinska uprava predlaga, da ohranijo sedanjo členitev KS: delovanje in financiranje KS se na videz ni spremenilo, pravni položaj je še nejasen. - Občina je lahko razdeljena na vaške ali krajevne skupnosti. - V osnutku proračuna bo tudi denar za KS. - Poleg obsega prejšnjih KS (9) se bo po obsegu spremenila le KS Trnovec - Topol, kateri so priključili dele naselij, ki so jih na novo vključili v občino.

3.4.1996/ Sedež medvoške občine bo še letos v Medvodah

- Občinska uprava je ta čas še v Šiški. Rešili zaplete z lastništvom objekta, kjer je bila prej KS Medvode.

14.5.1996/ Medvoški svet posebej o prostorskem razvoju občine.

21.5.1996/ Medvode: Predlog sklepa o ustanovitvi KS je nared

- Predlagatelj se zavzema za ustanovitev vseh 9 KS. - Sprejeli so odlok o ustanovitvi KS, določiti njihovih območij in nalog ter načina njihovega financiranja v katerem strokovne službe predlagajo ustanovitev vseh dosedanjih KS Mengeš, Pirniče, Preska, Senica, Smednik, Sora in Trnove-Topol). - KS naj ostanejo v dosedanjih mejah. - Predloga katera naselja naj postanejo vaške skupnosti niso podprli.

17.10.1996/ Medvoški svet in župan na nasprotnih bregovih

29.11.1996/ Medvoški svet je sprejel odlok o ustanovitvi vrtca

- Osamosvojitve medvoške enote VVZ Šentvid.

MENGEŠ

27.1.1995/ Bodo v Mengšu imeli hotel?

V načrtu restavracija z več prenočišči (v nekdanjem zdravstvenem domu

3.3.1995/ Mengeš mesto obrti in glasbe

- V nekdanje hale SCT (v gramozni jami) bodo preselili obrtnike s središča mesta, kjer povzročajo hrup in nimajo možnosti širitve. V središču le močno poslovno središče in hotel.

17.3.1995/ Občinski svet Mengeš na izredni seji sprejel statut.

- KS Mengeš preneha delovati.

26.3.1995/ V Mengšu le izvolili svoje občinske odbore

- Poleg nadzornega še 4 odbori, 3 pododbori.

4.5.1995/ Ponoven razpis za Mengšana

- Svetniki zavrnili predrago ponudbo za izdajo časopisa

7.56.1995/ Dnevnice za svetnike ne bodo skromne

14.6.1995/ Širša cesta Preserje - Mengeš

- Z rekonstrukcijo na bi ji dodali še kolesarsko stezo in pločnik. - predvidena tudi gradnja industrijsko - železniškega tira do Leka. Na območju tovarne Lek bodo naredili tudi dve avtobusni postaji

16.11.1995/ Dogovori o dediščini so se ustavili na mrtvi točki

16.11.1995/ V KS nezadovoljni z mestom

- Svetniki naj bi podprli naselndnje sklepe: KS pravna oseba, sama upravlja s premoženjem, ima lasten denar in prihodek iz mestnega proračuna. Jasno je treba določiti, katere KS bodo ostale in kaj je KS oziroma mestna četrt.

23.9.1995/ Posojila za obrtnike in kmete v Mengšu

4.10.1995/ V mengeškem Filcu posodobili proizvodnjo (90 zaposlenih)

6.10.1995/ Zmeda v mengeškem svetu

- še vedno brez podpredsednika

20.10.1995/ V mengeški obrtni coni prvi obrtniki že delajo

10.11.1995/ Številni očitki o slabem gospodarjenju v Mengšu

14.11.1995/ V Mengšu bodo ponovili razpis za posojila

16.11.1995/ V Mengšanu bo občinska vlada uvedla cenzuro

. Župan ni zadovoljen s pisanjem o delu mengeške občinske uprave, zato želi nadzor nad glasilom

14.12.1995/ V Mengšu zelo radi ponavljajo glasovanja

5.1.1996/ Mengški svet spet ni izvolil podpredsednika

- Edino kandidatko so zavrnili že drugič

12.1.1996/ V Mengšu sprejet rebalans proračuna za lansko leto

12.4.1996/ Občina Mengeš je sprejela letošnji občinski proračun

23.4.1996/ Sanacija mostu čet Pšato v Mengšu

4.10.1996/ Priprave na samostojni vrtec v Mengeški občini

- Mengeš naj bi se izločil iz VVZ Domžale in ustanovil zavod Vrtec Mengeš.

MORAVČE

17.10.1995/ Cesta na Limbarsko goro zaprta

- Lastnik parcel po katerih poteka 400 m dolga cesta na Limbarsko goro, ne dovoli prehoda, krajani s ene morejo voziti domov. O sporu bo razsodilo sodišče.

22.11.1996/ Velikovaščani vztrajno za odhod iz Moravške občine

- Občina Moravče je zavrnila zahtevo nasleja Velika vas, ki se želi odcepiti od te občine in se priključiti občini Dol pri Ljubljani. Sedaj pri državnem zboru zahtevajo popravilo krivic (krajani so že z referendumom pred dvema letoma glasovali za občino Dol/Ljubljani).

25.7.1996/ Velika vas se vnovič skuša odcepiti od občine Moravče

- Prebivalci velika vas so navezani na občino Dol pri Ljubljani, z Moravčami nimajo nič skupnega. Velika vas spada v šolski okoliš in pošto Dol, tudi v Dolsko župnijo.

ŠKOFLJICA

3.3.1995/ Težaven štart majhne občine

- Združitev starih KS (Škofljica, Pijava Gorica, Želumlje). Združitev v novo občino jim ni dobrodošla, ker bi raje ostali v okviru ljubljanske mestne občine. Veliko problemov:- Lavrica brez kanalizacije, v Škofljici je le delno urejena, - prizadevanja za hitrejšo izgradnjo ceste na Orle, - ponekod slaba preskrba z vodo, - računajo na denarno pomoč mesta, - problem črnih gradenj, - sama občina bo težko zmogla pokrivati vrtce, komunalno dejavnost, zdravstvo, socialno varstvo.

9.3.1995/ Na Škofljici ustanovili štiri občinske komisije

- Opustili bodo KS in namesto njih ustanovili vaške in četrtne skupnosti. - Dom je bil zgrajen s prispevki prebivalcev, zato nasprotujejo, da bi ga zasedla občina.

2.6.1995/ Na Škofljici svetniki ne morejo uskladiti statuta

- Nesoglasje med strankami. - ali ukiniti KS in namesto njih ustanoviti vaške in mestne skupnosti, ali pustiti stare KS. Niso enotni tudi pri volilnem sistemu. - eni so za proporcionalnega, drugi pa za večinskega.

8.6.1995/ Na Škofljici imajo lastne občine že več kot dovolj

- Pobuda za priključitev k mestni občini Ljubljana (veliko trenje med svetniki zaradi oblastiteljnosti, župan ne opravlja svojih funkcij). - Referendum za drugačno organiziranost lokalne skupnosti in priključitev Ljubljani

16.6.1995/ Vrtca na Škofljici in Lavrici sta pretesna

20.6.1995/ Na Škofljici imajo lastne občine že več kot dovolj

- Pismo, kjer župan komentira članek z 8.6.1995. Pravi, da so mu očitali oblastitljivost, da pa krajani niso videli, kaj je bilo storjeno (asfaltiranje cest na Gumnišče, Gornje Blato, Dole, Ravne, Pleše. Izvedba več projektov javne razsvetljave, nakup zemljišča za pokopališče, obnove KS...- V občini ustanovili občinsko glasilo, ki je šel mimo župana (kar ni dovoljeno) v objavo. Občinski svet je tudi zaprosil seje za javnost (te bi morale biti odprte).

22.6.1995/ Svetniki na Škofljici so se spet razšli hudo sprti

27.6.1995/ Na Škofljici z žigi v torbah in figo v žepu - Poročilo občinskega glasila Glasnik

- Medtem, ko se spor me džupanom in svetniki in opozicijo in večinskimi strankami nadaljujejo niso uresničeni osnovni pogoji za delo: občinski statut, občinski proračun, sistematizacija delovnih mest na mrtvi točki pa stoji: gradnja primarnega vodovoda Pijava Gorica - Šmarje, sanacija vodovodnega omrežja na Pijavi Gorici, gradnja lokalnih cest, PTT, omrežje, odvoz smeti...- Ljudje razmišljajo o referendumu. - Občinsko glasilo Glasnik redno izhaja in je neodvisno.

26.9.1995/ Na Škofljici sprejeli statut

- Občina ima 13 svetnikov in proporcionalni volilni sistem

13.10.1995/ Škofljiški župan sklical štiri zbere krajanov

- Pogovori o spremembi statuta: da bi imeli namesto 13 17 svetnikov, namesto enega volilnega mesta pa tri.

12.9.1995/ Velikim Laščam manjka vsaj 70 milj. tolarjev

- Uvedba samoprispevka za gradnjo vodovodnega sistema (Turjak), - nejasen program za financiranje demografsko ogrožene občine

17.10.1995/ Tudi vikendarji bodo plačevali za komunalno

- Cest pozimi ne bo več čistilo komunalno podjetje iz Ljubljane, ampak zasebnik iz občine. Prispevek na posamezno hišo bo znašal 5000 SIT letno. Naročili bodo projekt za ureditev kanalizacije in čistilno napravo v Velikih Laščah.

21.12.1995/ V Škofljici še brez statuta in proračuna

29.12.1995/ Škofljiške svetnike moti županov honorar, avto...

9.1.1996/ Škofljiški župan zavrača očitke velike koalicije

- Župan opozarja, da občinski svet v zakonsko določenem roku ni sprejel statuta, niso sprejeli poslovnika o delu občinskega sveta in aktov, ki zagotavljajo legitimno delo.. Novograditeljem so zaračunavali komunalni prispevek.

7.2.1996/ Predčasne volitve na Škofljici

- Do konca preteklega leta so vse nove občine, razen Škofljice izpolnila pogoje, ki jim omogočajo samostojno financiranje in lasten žiro račun (ni sprejela nobenih predpisanih aktov, ne zaključnega računa prejšnje občine Vič Rudnik in mestne skupščine in tudi ne občinskega proračuna za minulo in letošnje leto. - Državni zbor lahko razpusti občinski svet in razpiše predčasne volitve.

22.2.1996/ Občina Škofljica izpolnila pogoje za samostojen žiro račun

- Svet občine podprl zaključni račun nekdanje občine Ljubljana Vič Rudnik in mesta Ljubljane za leto 1994. - Velike težave s pitno vodo.

28.3.1996/ Največja skrb občanov Škofljice je pitna voda

- Občina bo letos financirala prvi del vodohrama v KS Pijava gorica. Vodo bo dobilo med 250 in 350 hiš.. - Vrednost točke za nadomestil aza stavbno zemljišče je 0,0510 SIT. - Obravnavali osnutek letošnjega občinskega proračuna.

4.4.1996/ Na škofljici hočejo imeti pokopališče

- Sprejeli tudi odlok o delitvi koncesij za zdravstveno in lekarniško dejavnost in potrdili odlok o organizacijskem in delovnem področju občinske uprave. - Pripravljajo pravilnik o ohranjanju in razvoju kmetijstva ter o varstvu voda. - Zavrnili predlog, da bi med sedanje občine delili samo del premoženja nekdanjih ljubljanskih občin.

8.5.1996/ V Škofljici so sprejeli proračun '96

- Denar za občinsko upravo, plačilo dotacij javnim zavodom, za otroško varstvo, izobraževanje, socialno varnost, kulturo, šport in zdravstvo, vodovod in kanalizacijo, javno razsvetljavo, požarno varnost in za kmetijstvo

9.5.1996/ Pri razvoju občine bodo upoštevali vodne vire

- Najeli bodo hidrogeologa, ki bo izdelal dokumentacijo vodnih virov. Tako bo občina zaščitila tiste vodne vire, ki jih država še ni, dokumentacija bo služila tudi za nadaljnje načrtovanje razvoja občine. -Tako bodo opredelili, kje bo možno graditi in kje ne. - Odločili se bodo tudi o spremembi namebnosti zemljišč. - Obravnavali bodo odlok o obveznem odvozu odpadkov, odlok o urejanju in varstvu okolja in o dobavi in odjemu pitne vode.

VELIKE LAŠČE

28.2.1995/ Občini Velike lašče bo manjkalo precej denarja

- Spori med KS Turjak, Rob in Velike Lašče

14.3.1995/ V Velikih laščah naj bi bili dve splošni zdravnici

- Na Zavodu za zaposlovanje je občina prijavila še tri javna dela : vzdrževanje makadamskih cest, čiščenje divjih odlagališč po vaseh, vzdrževanje pešpoti in okolice turističnih objektov.

31.3.1995/ Za komunalni prispevek v Laščah po 2000 DEM

- Pred izdajo gradbenega dovoljenja bodo morali ljudje plačati komunalni prispevek

2.6.1995/ Za vrtec v Laščah kot v Ljubljani

30.6.1995/ Laščani morajo plačati za vrtec vsaj 2/3 polne cene.

- Sprejeli odlok o obveznem zbiranju, odvozu in odstranjevanju odpadkov z odlokom. Zavarovanje zajetja pitne vode.

1.12.1995/ Velike Lašče proračun za životarjenje

- V Velikih Laščah so sprejeli proračun, čeprav so zanj dobili premalo denarja.- Pred tem so ga na štirih sejah zavrnili. - Denar za komunalno in kulturo so že porabili.

3.4.1996/ V Velikih Laščah sprejeli proračun za letos

- več denarja kot lani. - Več namenjeno za delovanje občinske uprave in komunale. - Na seji potrdili lanski in sprejeli novi proračun. - Vrednost točke za uporabo stavbnih zemljišč 0.06 SIT.

25.4.1996/ Suhorobarji zahtevajo ureditev svojega statusa

- Izdelovalci suhe robe iz petih občin zahtevajo ureditev svojega statusa.

28.5.1996/ Poleti v Velike Lašče ne bo vozil primestni avtobus

- Soglašajo, da s egrosupeljski ZD izloči iz ljubljanskega ZD. - Poleti ne bo avtobusa na progi Rob-Karlovica - Velike Lašče - Ljubljana, ker je nerentabilna. Kako bo s to progjo se bodo dogovorili v jeseni

VODICE

10.2.1995/ Predlogi za živahnije kulturno življenje Vodice

Ena najmanjših slovenskih občin se otepa z začetnimi težavami. Delujejo še vedno v okviru šišenske občine.

22.8.1995/ Primestna občina Vodice je v senci velikega brata

- Sodelovanje med mestom in mestnimi občinami ni mogoč. Izračun sredstev za javno porabo je krivičen, ker upošteva samo število prebivalcev ne pa tudi velikosti občine.

27.3.1996/ V Utiku so dobili nov oddelek vrtca

- Odrptje novega oddelka vrtca v Utiku - v njem prostora za 20 otrok. Zmogljivosti niti zdaj ne zadovoljujejo - premalo 50 mest. - Še en prostor bi pridobili v podružnični šoli Skaručna, a bi jo bilopotrebno prej adaptirati. - Na prenavo čaka tudi OŠ Vodice.

VRHNIKA

25.1.1995/ Na Vrhnikih ne čutijo sprememb

Občinska uprava šteje 15 zaposlenih, ki so razporejeni v tri oddelke (za splošne in komunalne zadeve, družbene dejavnosti)

16.2.1995/ Gradnja nakupovalnega središča kljub zapletom

- Zidava novega trgovskega središča

14.3.1995/ Do sprejetja proračuna je še daleč

- Naložbe v katere bodo morali najprej vlagati so: obnova bazen ain Cankarjevega doma, prizidek k Cankarjevui knjižnici, pročelje na razredni stopnji OŠ Ivan Cankar in zidava OŠ

11.4.1995/ Na Vrhnikih že sprejeli letošnji proračun

16.5.1995/ Na Vrhnikih ne vedo, kje bo novo odlagališče smeti

- možne lokacije: Razorska dolina, Veliki mah, Špičasti grič.

13.9.1995/ 3 lokacije za vrhniško šolo

3.10.1995/ Vrhniški svet se strinja z novo ekološko takso

- V vrhniškem svetu imajo tri oddelke: za družbeno dejavnost, urejanje prostora in komunlane zadeve. - Zaposlenih 18 ljudi.

8.11.1995/ Vrhniški svet bo spregovoril o cestah

- težave zaradi neurejenih parkirišč za tovorna vozila in turistične avtobuse, pogrešajo glavno avtobusno postajo.

14.11.1995/ Odlok o ekoloških taksah je zdaj v javni obravnavi

- Sprejeli osnutek odloka o taksah in povračilih za obremenjenost okolja ter izkoriščanje naravnih dobrin s katerim bodo v občino dobili več denarja in disciplinirali onesnaževalce..

5.12.1995/ Skrb za okolje ni poceni

- Za gospodinjstva in podjetja poleg komunalnega prispevka še ekološka taksa. - Taksa za obremenjenost okolja in racionalno rabo in izkoriščanje naravnih dobrin. - denar bodo uporabili izključno za komunlane programe

1.2.1996/ Danes se bodo sestali svetniki

- Predvidena razprava o občinskem proračunu in odkupu zemljišč za šolo. - Razprava tudi o odkupu poslovnih prostorov in površin v podjetniško-obrtni coni pod Hruševico.

19.3.1996/ Vrhniški občinski svet potrdil letošnji proračun

- Soglasje za obnavo vodovodnega sistema Borovniški vršaj in prednostjo prjekta obnove ceste Pokojišče - Borovnica s katerim s ebodo potegovali za državni denar namenjen demografsko ogroženim območjem. - Prodaja hotela Mantova - tu naj bi nadaljevali gostinsko dejavnost.

20.3.1996/ Volitve v svete vrhniških KS

- Volili bodo v vseh KS, razen na Drenovem griču in Lesnem brdu, kjer so jih imeli že lani.

18.4.1996/ Priprave na gradnjo šole v Vrhniku po načrtih

4.12.1996/ Na Vrhniku že zbirajo denar za novo šolo

Prijetnosti in naloge

4. člen

Skupnost ima dolge naloge, določene v 1. členu statuta in razpisne prijetnosti in naloge, ki jih določa ta statut.

Skupnost ima dolge naloge, določene v 1. členu statuta in razpisne prijetnosti in naloge, ki jih določa ta statut. Skupnost ima dolge naloge, določene v 1. členu statuta in razpisne prijetnosti in naloge, ki jih določa ta statut.

Na podlagi 26. in 62. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Ur. list RS, št. 32/95 in 33/95) je Mestni svet Mestne občine Ljubljana na ..... seji, dne ..... sprejel

STATUTARNI SKLEP

Splošne določbe

1.člen

Ta statutarni sklep določa pristojnosti in naloge četrtnih in krajevnih skupnosti (v nadaljevanju: skupnosti) v Mestni občini Ljubljana (v nadaljevanju MOL), način njihovega financiranja, kriterije za njihovo organiziranost, načela za delovanje njihovih organov ter njihov status.

2.člen

Skupnost je sestavni del MOL v funkcionalnem in premoženjskem smislu. Skupnost je pravna oseba s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, kot jih določa ta statutarni sklep in akt o ustanovitvi skupnosti.

3.člen

Skupnost ima ime, ki se določi z odlokom.
Odlok določi tudi sedež skupnosti.
Skupnost ima svoj pečat.

Pristojnosti in naloge

4.člen

Skupnost ima poleg nalog določenih v 60. členu statuta še naslednje pristojnosti in naloge:

- sprejema statut po predhodnem soglasju mestnega sveta
- sprejema ovrednoten program dela in finančni načrt skupnosti po predhodnem soglasju župana, ter poročila o delu in finančna poročila skupnosti po predhodnem mnenju župana,
- gospodari s premoženjem, ki ga ima v upravljanju,
- sodeluje z osnovno zdravstveno službo in centri za socialno delo,
- sodeluje z neprofitno-prostovoljnimi društvi in drugimi oblikami ali interesnimi združenji prebivalcev,

- spodbuja kulturnoumetniške dejavnosti, šport in rekreacijo ter ljubiteljske dejavnosti
- skrbi za zaščito kulturne, naravne in zgodovinske dediščine,
- sodeluje s turističnimi društvi pri informiranju le-teh o turističnih potrebah na območju skupnosti ter pri urejanju in olepševanju kraja (ocvetličanja, sodelovanje pri vzdrževanju sprehajalnih in gozdnih poti, pri oblikovanju in izvedbi prireditev),
- sodeluje v svetu vzgojnovarstvenega zavoda in osnovne šole,
- posreduje pristojnim organom MOL ugotovitve o potrebah na področju komunalnih investicij z območja skupnosti,
- v sodelovanju s pristojnimi službami pripravlja predloge in sodeluje pri pridobivanju soglasij lastnikov za razna komunalna in druga dela krajevnega interesa,
- po dogovoru z lastniki lahko skrbi za urejanje funkcionalnih zemljišč,
- povezuje delo upravnikov pri upravljanju stanovanjskih in drugih objektov,
- organizira pluzenje snega in posipavanje na površinah objektov in naprav zgrajenih za intervencije in požarno varnost ter drugih javnih površinah, ki so namenjene pešcem in lokalnemu prometu v stanovanjskih naseljih, če niso vključene v načrt zimske službe mestne uprave,
- daje pobude za dodatno prometno ureditev in javno razsvetljavo (signalizacija, ureditev dovozov in izvozov v naselje, omejevanje hitrosti in drugo),
- oblikuje pobude in daje mnenja za spremembo prostorskih planskih in izvedbenih aktov na območju skupnosti,
- pripravlja javne razgrnitve prostorskih planskih in izvedbenih aktov, ki obravnavajo območje skupnosti,
- seznanja oddelek za urbanizem in okolje s problemi in potrebami prebivalcev skupnosti na področju urejanja prostora in varstva okolja,
- sodeluje pri izdelavi načrta varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- spremlja nevarnosti in obvešča nadrejene štabe in službe, po potrebi o nevarnostih obvešča tudi prebivalstvo,
- sodeluje pri drugih nalogah s področja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami,
- daje predloge v zvezi s poslovnim časom gostinskih obratov,
- daje predloge za odpiranje lokalov posameznih deficitarnih dejavnosti,
- daje mnenja glede spremembe namembnosti kmetijskega prostora v druge namene, predvidenih gradenj velikih proizvodnih objektov v skupnosti, mnenja pri posegih v kmetijski prostor (agromelioracije, komasacije) pri katerih bi prišlo do spremembe režima vodnih virov, mnenja pri opredelitvi naravnih rezervatov kot zaščitenega območja, ki segajo na kmetijski prostor,
- sodeluje pri izvedbi programov gospodarjenja s pribrežnimi zemljišči in programov vzdrževanja vodnega režima (čiščenje brežin, jarkov),
- sodeluje pri pripravi programov oskrbe s pitno vodo za potrebe živine v naravnih nesrečah in izrednih razmerah, pri ocenjevanju in sanaciji škode na kmetijskih površinah v primeru naravnih in drugih nesreč,
- daje mnenja in pobude za vzdrževanje gozdnih cest in hudournikov,
- vpliva preko sveta potrošnikov na oblikovanje preskrbe na območju skupnosti,
- obvešča in informira krajane,
- daje pobude za ekološke akcije, predlaga ukrepe za odpravo nepravilnosti in ekološkega onesnaževanja.

Premoženje in način financiranja skupnosti

5.člen

Premoženje, s katerim upravlja skupnost, je last MOL, **razen premoženja, ki je bilo pridobljeno s sredstvi dosedanjih krajevnih skupnosti in je last skupnosti.**

S premoženjem iz prvega odstavka tega člena skupnost upravlja samostojno, s tem, da brez soglasja MOL skupnost ne sme sklepati pravnih poslov v zvezi z nepremičnim premoženjem v lasti MOL.

Za upravljanje s premoženjem je skupnost odgovorna MOL.

Skupnost sme uporabljati premoženje iz prvega odstavka tega člena le za opravljanje pristojnosti in nalog, za katere je ustanovljena. Iz upravičenih razlogov lahko MOL odvzame pravico upravljanja s premoženjem, MOL lahko odtuji premoženje po predhodnem mnenju skupnosti.

6.člen

Skupnosti se za opravljanje pristojnosti in nalog iz 4. člena tega statutarnega sklepa zagotovijo sredstva iz proračuna MOL.

Za uresničevanje skupnih potreb in interesov krajanov lahko skupnost pridobiva sredstva iz drugih virov, kot so: prostovoljni prispevki krajanov, podjetij, zavodov in drugih organizacij; samoprispevki; osebno delo ter na druge načine, opredeljene s statutom skupnosti.

7.člen

Skupnost mora v proračunskem letu sprejeti finančni načrt, ki zajema vse planirane prihodke in odhodke.

MOL ne prevzema finančnih obveznosti za naloge oziroma programe skupnosti, ki z MOL-om niso bili predhodno usklajeni.

Presežek prihodkov nad odhodki, ki jih doseže skupnost pri opravljanju pristojnosti in nalog iz 4. člena tega statutarnega sklepa, uporablja skupnost po predhodnem soglasju župana.

8.člen

Za zakonito in smotrno porabo sredstev skupnosti je odgovoren predsednik sveta skupnosti kot odredbodajalec ali od njega pooblaščen oseba.

9.člen

Finančno-računovodske storitve za skupnosti opravlja pristojni upravni organ Mestne uprave MOL.

10.člen

Kriteriji in merila za financiranje skupnosti se določijo z odlokom.

Kriteriji za organiziranost skupnosti

11.člen

Četrtna skupnost predstavlja prostorsko in gravitacijsko-funkcionalno zaokroženo celoto. Sestavljena je lahko iz več sosesk. Četrtna skupnost gravitira k posameznim centrom, kateri zadovoljujejo oskrbne in storitvene potrebe prebivalcev.

Četrtno in krajevne skupnosti v primestnem območju so lahko notranje strukturirane na manjše enote v primeru, če to narekujejo prostorsko-fizične ovire.

12.člen

Kriteriji za določitev skupnosti so:

1. Število prebivalcev posamezne skupnosti je praviloma nad 10. 000 prebivalcev.
2. Opremljenost z dejavnostmi, ki služijo potrebam lokalnega prebivalstva:
  - vrtec, osnovna šola,
  - knjižnica, kulturni dom (zadružni) ali dvorana, gasilski dom,
  - dostopnost zdravstvenih storitev in lekarn,
  - gostinski lokali,
  - trgovine z osnovno oskrbo,
  - specializirane trgovine,
  - oskrbne in storitvene dejavnosti,
  - prostori za opravljanje dejavnosti skupnosti.
3. **Območja prostorskih in popisnih okolišev se praviloma v celoti vključujejo v območje skupnosti.**

Načela za delovanje organov skupnosti

13.člen

Svet skupnosti, kot najvišji organ skupnosti, odloča o vseh zadevah v okviru pristojnosti in nalog iz 4. člena tega statutarnega sklepa.

14.člen

Način volitev sveta skupnosti in število članov sveta skupnost se določi z odlokom.

Predsednika sveta izvolijo člani sveta izmed sebe. Svet ima enega ali več podpredsednikov.

Funkcija predsednika, podpredsednika in člana sveta je nepoklicna.

15.člen

Svet skupnosti predstavlja interese skupnosti, ki organom MOL in drugim organom predlaga urejanje zadev, ki so pomembne za skupnost, ter sodeluje pri obravnavi teh zadev.

16.člen

Seje sveta skupnosti sklicuje in vodi predsednik sveta skupnosti.

Sejo sveta skupnosti lahko skliče tudi župan.

17.člen

Predsedniki svetov skupnosti tvorijo posvetovalni kolegij, ki ima pravico dajati mnenja, predloge in pobude mestnemu svetu in županu, ki sta jih dolžna obravnavati.

18.člen

Tajnika skupnosti imenuje **in razrešuje** svet skupnosti.

Tajnik ne more biti član sveta skupnosti.

Tajnik opravlja organizacijske, strokovne in ostale naloge za potrebe skupnosti.

Tajnik sklene delovno razmerje v mestni upravi.

Prehodne in končne določbe

19.člen

Sveti obstoječih krajevnih skupnosti in drugi organi krajevnih skupnosti nadaljujejo z delom do izvolitve svetov skupnosti.

Prve volitve v svete skupnosti se opravijo v enem letu po uveljavitvi tega statutarnega sklepa. Mandatna doba teh svetov traja do drugih rednih volitev v mestni svet.

20.člen

Finančno računovodske storitve za obstoječe krajevne skupnosti prevzame pristojni upravni organ mestne uprave z dnem uveljavitve tega statutarnega sklepa.

21.člen

Do ustanovitve novih skupnosti ni dopustno nobeno odtujevanje nepremičnin obstoječih krajevnih skupnosti.

22.člen

Obstoječe krajevne skupnosti morajo pri pripravi plana dela in finančnega načrta za leto 1996 upoštevati določbe 4. člena tega statutarnega sklepa.

23.člen

Delavci obstoječih krajevnih skupnosti preidejo v Mestno občino Ljubljana z dnem uveljavitve odloka o ustanovitvi skupnosti.

24. člen

Ta statutarni sklep začne veljati naslednji po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.

Številka:

Datum:

Predsednik
Mestnega sveta
Mestne občine Ljubljana:
Dimitrij Kovačič

OBRAZLOŽITEV:

Pri pripravi osnutka statutarnega sklepa je predlagatelj sledil konceptu, kot je bil predložen v fazi novega delovnega osnutka, ki ga je mestni svet obravnaval na seji dne 25.4.1996, in sicer, da uveljavlja četrtne in krajevne skupnosti kot pravne osebe, s pravicami, obveznostmi in odgovornostmi, kot jih določa ta statutarni sklep in akt o ustanovitvi skupnosti.

Pripomba, da se v 1. členu pred besedo "status" doda beseda "pravni", je bila v prejšnjih fazah že podana, in je predlagatelj ni upošteval. Zato ponovno poudarjamo, da besedilo 1. člena določa vsebino statutarnega sklepa, ki je že določena v 62. členu Statuta MOL. Zato tudi pripombo k 2. členu predlagatelj ni upošteval, saj predlagatelj meni, da pravnega statusa skupnosti ni možno spreminjati vsakič, ko bi skupnost dobila ali tudi izgubila posamezno konkretno nalogo oziroma pristojnost.

Predlog, da se v 4. členu kot zadnja alineja doda besedilo "Opravlja naloge, ki jih MOL prenese nanjo v skladu s tretjim odstavkom 18. člena Zakona o lokalni samoupravi in s 60. členom Statuta MOL" ni bil sprejet s strani predlagatelja, ker bi to pomenilo ponavljanje določb iz drugih predpisov, ki so osnova statutarnemu sklepu. Predlagatelj je delno upošteval pripombo Odbora za lokalno samoupravo k 4. členu, in sicer tako, da je za ovrednoten program dela in finančni načrt skupnosti potrebno soglasje župana, za poročila o delu in finančna poročila pa zadostuje predhodno mnenje župana. V zvezi s premoženjem skupnosti je predlagatelj upošteval pripombo in dopolnil prvi odstavek 5. člena tako, da je premoženje, s katerim upravlja skupnost last MOL, razen premoženja, ki je bilo pridobljeno s sredstvi krajevne skupnosti in je last skupnosti. Vendar pa upravljalec premoženja - skupnost - ne more s predhodnim soglasjem omejevati lastniku premoženja -MOL-u- pravice do prometa s premoženjem.

Predlagatelj ni upošteval pripombo k 6. členu, saj je v 4. členu določeno, da mora skupnost predhodno pridobiti soglasje župana za ovrednotene programe dela in finančne načrte. Poleg tega so ti dokumenti skupnosti sestavni del dokumentov MOL s teh področij /npr. proračun/, ki jih obravnava in sprejema Mestni svet.

Predlagatelj je upošteval pripombo Odbora za lokalno samoupravo in je 8. člen postal tretji odstavek 7. člena.

Predlog, da se v 9. členu (sedaj 8. člen) doda besedilo "to velja za vsa sredstva na žiro računu", predlagatelj ni mogel sprejeti, saj iz besedila člena izhaja, da je predsednik sveta skupnosti odgovoren za smotrno porabo vseh sredstev skupnosti, torej za več kot samo finančna sredstva na žiro računu.

Nekaj pripomb je bilo danih k 12. in 13. členu (sedaj 11. in 12. člen), in so delno upoštevane. Glede notranje delitve krajevnih skupnosti poudarjamo, da ne morejo biti notranje strukturirane na vaške skupnosti, ker vaška skupnost ne more biti notranja enota krajevne skupnosti - Statut je ne predvideva. Vsi kriteriji s področja prostorske in gospodarske zaokroženosti so že opredeljeni v 11. členu, zato jih ni potrebno ponavljati v 12. členu. Eden izmed kriterijev za določitev skupnosti je število prebivalcev (nad 10.000), zato predlagatelj ni upošteval spremembo tega kriterija

(5.000 do 10.000 prebivalcev), saj bi to pomenilo preveliko število skupnosti. Predlagatelj je pripravil novo besedilo tretjega odstavka 12. člena na podlagi napotila Geodetske uprave RS, ki je bilo posredovano med obravnavo delovnega osnutka.

Pobuda, da se črta posvetovalni kolegij predsednikov svetov ni upoštevana, saj predlagatelj meni, da je tak organ potreben in smotern. Smisel tega posvetovalnega organa je povezava med delovanjem svetov skupnosti in organi MOL.

V 18. členu je dodana določba, da tajnika skupnosti tudi razrešuje svet skupnosti. Vendar pa predlog statutarnopravne komisije, da bi tajnik sklenil delovno razmerje v mestni upravi za čas opravljanja nalog tajnika skupnosti, ni upoštevan, saj tajnik nima položaja funkcionarja, temveč delavca v mestni upravi in bi bila taka določba v nasprotju z delovno zakonodajo. V zvezi s pripombo, da naj ima nova skupnost več kot enega zaposlenega, predlagatelj meni, da je ta pripomba sprejemljiva, vendar ni predmet statutarnega sklepa, ampak drugih izvedbenih predpisov.

Pripomba k 20. členu (sedaj 19. člen), je bila že podana v prejšnjih fazah in ni bila sprejeta. Predlagatelj ponovno poudarja, da je rok enega leta po uveljavitvi statutarnega sklepa za prve volitve v svete skupnosti predlagan na podlagi ocene potrebnega časa za izvedbo vseh aktivnosti in sprejetja potrebnih predpisov, ki so potrebni za izvedbo volitev.

Med prehodne in končne določbe je predlagatelj dodal nov člen po katerem delavce obstoječih KS prevzame MOL z dnem ukinitve obstoječih KS. Ta določba je potrebna na podlagi drugega odstavka 4. člena zakona o ustanovitvi občin in določitvi njihovih območij (Ur. list RS, šte. 60/94).

Pripombo statutarno pravne komisije, da se v prehodnem obdobju dodatno opredeli način financiranja KS, katerih organi ne delujejo, predlagatelj ni upošteval, saj je to področje zadovoljivo urejeno v 8. členu Odloka o financiranju KS iz sredstev proračuna MOL (Ur. list RS, šte. 19/96).

Na podlagi prvega odstavka 41. in 140. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 12/96 in 23/96), 3. člena Zakona o zavodih (Uradni list RS, št. 12/91 in 8/96) in 26. člena Statuta Mestne občine Ljubljana (Uradni list RS, št. 32/95 in 33/95) je Mestni svet Mestne občine Ljubljana na ..... seji dne ..... sprejel

ODLOK O USTANOVITVI JAVNEGA VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNEGA ZAVODA OSNOVNE ŠOLE LEDINA

I. SPLOŠNA DOLOČBA

1. člen

S tem odlokom Mestna občina Ljubljana, s sedežem Mestni trg 1, Ljubljana (v nadaljevanju: ustanovitelj) ustanavlja javni vzgojno-izobraževalni zavod za osnovnošolsko izobraževanje Osnovno šolo Ledina (v nadaljevanju: šola).

O ustanoviteljskih pravicah in obveznostih odloča Mestni svet Mestne občine Ljubljana.

II. IME IN SEDEŽ

2. člen

Ime šole: Osnovna šola Ledina.

Sedež šole: Komenskega 19, Ljubljana.

V sestavi šole delujejo bolnišnični oddelki.

III. PEČAT ŠOLE

3. člen

Šola ima pečat okrogle oblike s premerom 35 mm in pečat s premerom 20 mm. Pečat vsebuje ime in sedež šole. Sredi pečata je grb Republike Slovenije.

Ravnatelj šole sprejme sklep o hrambi in uporabi pečatov šole, ter določi delavce, ki so zanje odgovorni.

IV. DEJAVNOSTI ŠOLE

4. člen

Dejavnost šole po standardni klasifikaciji dejavnosti:

- M/80. 102 - osnovnošolsko splošno izobraževanje

Šola izvaja javno veljavni izobraževalni program in opravlja druge dejavnosti, ki so potrebne za opravljanje osnovnošolskega izobraževanja in sicer: izvajanje nadstandardnih in drugih programov, druge oblike dela z učenci, organizacija šolskih prireditev, organiziranje prevoza učencev, priprava šolske prehrane, itd.

Dejavnost šole šteje kot javna služba, katere izvajanje je v javnem interesu.

V. ŠOLSKI OKOLIŠ

5. člen

Šola je ustanovljena za opravljanje osnovnošolskega izobraževanja za šolski okoliš:

<i>NAZIV ULICE</i>	<i>HISNA ŠTEVILKA</i>
ČUFARJEVA ULICA	13, 14, 15, 16, 17, 19
FRIŠKOVEC	od 1 do 6
HRVATSKI TRG	od 1 do 4
ILIRSKA ULICA	od 1 do 9, 11, 12, 12/a, od 13 do 32, 34, 36
KASTELČEVA ULICA	1, 2
KOMENSKEGA ULICA	13, 13/a, 19, 20, 22, 24, 24/a, 26, 28, 30, 34, 36, 38
KOTNIKOVA ULICA	1, 2, 4, 5, 6, 6/a,b, 8, 8/a, 9, od 12 do 17, 17/a, 18, 19, 19/a, 20, 21, 22, 24, 28
LIPIČEVA ULICA	2
MAISTROVA ULICA	2, 2/a, 3, 4/a,b, 5, 6, 8, 8/a, 10, 10/a, 14, 16
MASARYKOVA CESTA	8, 13, 13/b, 14, neparne od 15 do 21, 22, 23, 23/a, parne od 24 do 30, 34, 36
METELKOVA ULICA	od 1 do 5, 7, 7/a,b, 8, 9, 10, 12
NJEGOŠEVA CESTA	neparne od 1 do 11, 12, 13, 14, 15, 17, 21, 23, 25
PETKOVŠKOVO NABREŽJE	neparne od 33 do 53, neparne od 57 do 67
PRISOJNA ULICA	1, 3, 5, 6, 7
RESLJEVA CESTA	2, 4, 6, 6/a, 8, 10, 12, 12/a, parne od 14 do 38, 38/a, 40, 42, 44, 48
ROZMANOVA ULICA	1, 2, 2/a, od 3 do 13, 13/a, 15
SLOMŠKOVA ULICA	11, 12, 12/a, 13, 13/a, 14, 14/a, 15, 16, 17, 17/a, 18, 19, 20, 23, 25, 27, 29, 33, 35, 37
ŠMARTINSKA CESTA	neparne od 1 do 17
TABOR	1, 2, 2/a, 3, 3/a, 4, 5, 5/a, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14
TRG OSVOBODILNE FRONTE	9
TRUBARJEVA CESTA	34, od 36 do 41, 41/a,b, 42, 43, 43/a, od 44

	do 47, 47/a, od 48 do 51, 51/a, od 52 do 65, parne od 66 do 74, 75, 76, 76/a, od 77 do 82, 85, 89, 91, 93
USNJARSKA ULICA	1, 2
VIDOVDANSKA CESTA	od 1 do 5, 7, 9
VRAZOV TRG	1,2
VRHOVČEVA ULICA	1, 2, 3, 4, 6/a,b, 7, 8, 8/a, 9, 10, 13, 15
ZNAMENJSKA ULICA	2, 4

Vsaka na novo določena hišna številka znotraj šolskega okoliša sodi v obstoječi šolski okoliš.

VI. ORGANI ŠOLE

6. člen

Organi šole so:

- svet šole
- ravnatelj
- strokovni organi
- svet staršev

1. Svet šole

7. člen

Organ upravljanja šole je svet šole.

Svet šole odloča o zadevah, ki jih določajo zakoni, ta odlok ali drugi predpisi, ter o zadevah, za katere ni pooblaščen drug organ.

Svet šole šteje 11 članov, ki jih sestavljajo:

- 3 predstavniki ustanovitelja
- 5 predstavnikov delavcev šole
- 3 predstavniki staršev

Predstavnike ustanovitelja imenuje Mestni svet Mestne občine Ljubljana.

Predstavnike delavcev šole izvolijo delavci šole na neposrednih in tajnih volitvah.

Predstavnike staršev izvoli svet staršev z večino glasov staršev navzočih na seji.

a) Volitve predstavnikov delavcev v svet šole